

Deel 1

INVENTARIS VAN HET
ROEREND KUNSTPATRIMONIUM
VAN DE NORBERTIJNENABDIJ
VAN TONGERLO

JAAK JANSEN en CHRISTINA CEULEMANS

Foto's door JEAN-LUC ELIAS



Het eerste deel van de inventaris vangt aan met een schets van het kunsthistorisch milieu waarin het roerend patrimonium zich bevindt. Naast een overzicht van prelaten, worden de gebouwen besproken die tot het abdijcomplex behoren. Aansluitend hierbij werden vooral voorwerpen opgenomen omwille van hun onroerende bestemming of affiniteit ermee: altaren, biechtstoelen, glasramen, meubels, wandschilderingen, het koorgestoelte, het orgel, ambo's, plans, ontwerptekeningen, enz. Het patrimonium is echter erg gevarieerd en uitgebreid. De glasramen en de sculpturen zijn de grootste items van dit eerste deel. Enkele andere onderdelen van het patrimonium zijn merkwaardig te noemen zoals de collectie muntstukken, de insignes van de prelaten of de zegels. De publicatie van het tweede deel met onder meer de schilderijen, de gravures, de cultusobjecten en de textielcollectie is in voorbereiding. In 2005 werd het inventariswerk afgesloten.

In deze publicatie werden de ordening en de terminologie gebruikt die op het Koninklijk Instituut voor het Kunstpatrimonium te Brussel gebruikelijk zijn voor de rangschikking van de fotodocumentatie. De foto's en de gegevens kunnen ook geraadpleegd worden op de website van deze instelling: www.kikirpa.be.

De auteurs van deze publicatie zijn of waren werkzaam aan het Koninklijk Instituut voor het Kunstpatrimonium te Brussel:

Christina Ceulemans (°1953) is thans dienstdoend departementshoofd van het Departement Documentatie

Jean-Luc Elias (°1956), technisch deskundige, is er als fotograaf werkzaam sinds 1979

Jaak Jansen (°1939), is sinds 2003 eredeportementshoofd van deze instelling.



KIKIPPA 2004

INVENTARIS VAN HET ROEREND KUNSTPATRIMONIUM
VAN DE NORBERTIJNENABDIJ

VAN TONGERLO

Deel 1

Deel 1

IAAX JANSEN en CHRISTINA CEULEMANS

Foto's door JEAN-LUC ELIAS

INVENTARIS VAN HET ROEVENDE KUNSTPATRIMONIUM

VAN DE NOORDKATHEDRAAL

VAN ROTTERDAM

1861

Voorwoord

INVENTARIS VAN HET ROEREND KUNSTPATRIMONIUM

VAN DE NORBERTIJNENABDIJ

VAN TONGERLO

Deel 1

JAAK JANSEN en CHRISTINA CEULEMANS

Foto's door JEAN-LUC ELIAS



KONINKLIJK INSTITUUT VOOR HET KUNSTPATRIMONIUM

BRUSSEL

NORBERTIJNENABDIJ

TONGERLO

2006

KIK/IRPA 2006

INVENTARIS VAN HET ROEREND KUNSTPATRIMONIUM

VAN DE NORBERTIENENABDIJ

VAN TONGERLO

Deel 1

JAAK JANSSEN en CHRISTINA CEULEMANS

Foto's door JEAN-LUC ELIAS



Lay-out en druk: Peeters nv, Herent

Gedrukt op duurzaam papier

Alle rechten voorbehouden

Copyright KIK Brussel

Foto's: KIK-IRPA, Brussel; kleurenopnamen door Jean-Luc Elias,

zwart-wit opnamen met nrs. M en N door Marleen Sterckx

Kleurencorrectie en omslag: Olivier De Pauw

2006

D/ 2006/0613/5

Voorwoord

Het maken van de fotografische inventaris van het Belgische kunstpatrimonium behoort tot de voornaamste opdrachten die het Koninklijk Instituut voor het Kunstpatrimonium van bij zijn oprichting in 1948 meekreeg. Deze inventaris heeft tot doel het cultureel erfgoed van het land in beelden vast te leggen en vooral toegankelijk te maken voor zowel de specialist als voor het grote publiek.

Weinigen beseffen dat hiervoor een heel apparaat in het leven werd geroepen dat bij elke nieuwe opdracht geactiveerd wordt en dat na jarenlange werking zijn efficiëntie heeft bewezen.

Na de prospectie door een kunsthistoricus, die een beknopte lijst van de verzameling opstelt, is een goede fotografische inventaris vooral de vrucht van de nauwe samenwerking tussen kunsthistoricus en fotograaf. De optie hierbij is niet zozeer mooie kunstfoto's te maken dan wel de beste opname te realiseren die de identiteit van het kunstwerk zo nauwkeurig mogelijk tracht weer te geven.

Het werk is hiermee niet af. Het digitale beeld moet nog een hele weg afleggen vooraleer alle gegevens in de databank van het KIK zijn ingevoerd en via de fototheek-online op de website van het instituut kunnen opgevraagd worden. Na deze laatste stap kunnen zowel professionelen als amateurs via het internet deze gegevens in alle mogelijke combinaties opvragen om zo de beelden te selecteren die aan hun opzoeking beantwoorden. Tegelijkertijd ontstaat een handig instrument voor de eigenaar van de verzameling om zijn stukken te beheren en beter te beveiligen.

Ere-Departementshoofd Jaak Jansen heeft in zijn carrière aan het KIK de inventarisopdracht steeds met hart en ziel uitgevoerd. In het verlengde van de kantons van het Fotorepatorium van de provincie Antwerpen, verschenen dan ook van zijn hand meerdere fotografische inventarissen van OCMW's en tenslotte een boekdeel gewijd aan de beeldhouwkunst van de premonstratenzerabdij van Averbode.

Het is na de vruchtbare samenwerking met deze bekende norbertijnenabdij dat hij het initiatief nam om de fotografische inventaris van het volledige kunstpatrimonium van de zusterabdij van Tongerlo te maken. Het enthousiasme en de bereidwillige medewerking van toenmalige econoom en huidige abt Jeroen De Cuyper, en van de hele abdijsamenleving was hierbij van onschatbare waarde. Jaak Jansen schakelde ook zijn collega Christina Ceulemans in, om zich bij deze uitgebreide taak te laten bijstaan.

Het resultaat van hun beider inspanningen, zonder dat van de fotograaf Jean-Luc Elias te vergeten, was zo omvangrijk dat het over twee boekdelen moest worden verdeeld.

Het is onze wens dat de kunsthistorische studie van deze verzameling en de prachtige illustraties van de werken mogen bijdragen tot de verdere ontsluiting van dit interessante erfgoed en hierdoor ook mogen leiden tot een betere bewaring ervan. Wij hopen van harte dat dit voorbeeld van inventarisatie van het kunstpatrimonium elders in het land navolging mag vinden.

Mevr. Myriam Serck-Dewaide
algemeen directeur van het Koninklijk Instituut voor het Kunstpatrimonium te Brussel

Voorwoord

Het maken van de belangrijkste instrumenten van het Belgische koninkrijk is een belangrijke opdracht die het Koninkrijk heeft ontvangen van de Vlaamse regering in 1998. Deze instrumenten zijn nu klaar en worden nu gebruikt in de praktijk. Het is een belangrijke taak die de regering heeft toebedeeld aan de Vlaamse regering.

Waarom beschikt het Koninkrijk nu over deze instrumenten? Het is een belangrijk instrument dat de Vlaamse regering heeft toebedeeld aan de Vlaamse regering.

De Vlaamse regering heeft een belangrijke taak die de Vlaamse regering heeft toebedeeld aan de Vlaamse regering. Het is een belangrijk instrument dat de Vlaamse regering heeft toebedeeld aan de Vlaamse regering.

Het is een belangrijke taak die de Vlaamse regering heeft toebedeeld aan de Vlaamse regering. Het is een belangrijk instrument dat de Vlaamse regering heeft toebedeeld aan de Vlaamse regering.

Het is een belangrijke taak die de Vlaamse regering heeft toebedeeld aan de Vlaamse regering. Het is een belangrijk instrument dat de Vlaamse regering heeft toebedeeld aan de Vlaamse regering.

Het is een belangrijke taak die de Vlaamse regering heeft toebedeeld aan de Vlaamse regering. Het is een belangrijk instrument dat de Vlaamse regering heeft toebedeeld aan de Vlaamse regering.

Het is een belangrijke taak die de Vlaamse regering heeft toebedeeld aan de Vlaamse regering. Het is een belangrijk instrument dat de Vlaamse regering heeft toebedeeld aan de Vlaamse regering.

Het is een belangrijke taak die de Vlaamse regering heeft toebedeeld aan de Vlaamse regering. Het is een belangrijk instrument dat de Vlaamse regering heeft toebedeeld aan de Vlaamse regering.

Het is een belangrijke taak die de Vlaamse regering heeft toebedeeld aan de Vlaamse regering. Het is een belangrijk instrument dat de Vlaamse regering heeft toebedeeld aan de Vlaamse regering.

Ten geleide

Reeds meer dan 875 jaar mogen generaties norbertijnen van Tongerlo – ononderbroken – het godgewijde leven aan elkaar doorgeven. Sinds 1130 leeft er in Tongerlo een gemeenschap van reguliere kanunniken, volgens de regelgeving van Vader Augustinus en gedreven als Vader Norbert, met de Heer Jezus als leidsman, ten dienste van de Kerk.

Vanuit dit samenleven zocht men telkens weer een onderkomen in aangepaste abdijgebouwen... kloosterpand, refter, keuken, sacristie, wasserij, werkplaatsen allerhande...

Een abdijkerk was en is niet weg te denken voor het dagelijks vieren van de liturgie, met zorg en toewijding. Een uitgebreide boekenverzameling hoort thuis in de bibliotheek. Bijna negen eeuwen geschiedenis, gevat in archivalia, krijgt een studie- en bewaarplaats in het archief.

De gebouwen mogen als het ware ook de stilte met schroom vasthouden die zo nodig is om de openheid voor Gods Woord te behouden en om gastvrijheid te bieden aan allen die willen intreden in de levensschool van het godgewijde leven.

Deze school van geloof wordt didactisch ondersteund, door het in beeld brengen van bijbelverhalen, van heiligen en van een boeiende kerk- en abdijschiedenis in gravures, schilderijen, sculpturen en gebrandschilderde glas-in-lood-ramen. Een uitnodigende ontmoeting van christelijk leven voor wie hier kwamen en gingen, komen en gaan. Al dat moois verhoogt de aanspreekbaarheid en versterkt de motivatie van allen die hier woonden en wonen, om als broeders samen op weg te blijven naar God, één van hart en één van ziel.

Elke tijd drukt zijn stempel op decoratieve elementen en geeft uitdrukking aan geloof en dagelijkse vroomheid. Het erfgoed vindt zijn vertolking in diverse kunstige voorwerpen die tot ons dagelijkse 'interieur' behoren. De geloofsreflectie wordt tijdelijk zichtbaar gemaakt en toegankelijk in zeer diverse 'religiosa'. Het leven van alledag kan men bespeuren o.a. in gebruiksvoorwerpen, meubilair, munten en curiosa.

Mevrouw Ceulemans en de heer Jansen hebben sinds de jaren negentig van vorige eeuw met ijver gewerkt aan de wetenschappelijke beschrijving van dit unieke abdijpatrimonium.

De heer Jean-Luc Elias maakte van de collectie een fotografisch repertorium, waarvan hier een selectie wordt in beeld gebracht. Wij zijn hen en de directie van het Koninklijk Instituut voor het Kunstpatrimonium bijzonder erkentelijk voor dit werk.

Deze studie ontsluit voor velen op verantwoorde wijze ons eeuwenoude abdijpatrimonium, nu en voor de toekomst.

Midden een krans van een paar duizend groene linden, ligt de abdij van Tongerlo, met haar religieuze gemeenschap van norbertijnen als kostbaarste erfgoed.

Met dit boek willen wij U laten binnenkijken in ons huis en U verrassen door wat doorheen de eeuwen, voor ons, door de vaderen werd bewaard. Al deze artefacten houden in zich als het ware de Boodschap in de tijd even vast, als stapstenen voor de toekomst.

Wij delen ons veelzijdig erfgoed gaarne met U.

+ fr. Jeroen De Cuyper
abt van Tongerlo

Keuze voor dan 875 jaar na zijn geboorte... (faded text)

Voor de aankomende... (faded text)

De school van... (faded text)

Hierbij... (faded text)

De... (faded text)

M... (faded text)

Wij... (faded text)

De... (faded text)

INHOUDSTAFEL

Voorwoord door Mevr. Myriam Serck-Dewaide, algemeen directeur van het Koninklijk Instituut voor het Kunstpatrimonium te Brussel 5

Ten geleide door Hoogw. Heer Jeroen De Cuyper,
prelaat van de abdij van Tongerlo 7

I. BIBLIOGRAFIE 11

II. HISTORISCH OVERZICHT MET KUNSTHISTORISCHE VERWIJZINGEN 19

III. ARCHITECTUUR 55

- Architectuur (detail): Balksleutel 59, Boog 59, Muur 59, Sluitsteen 61

IV. INVENTARIS VAN HET KUNSTPATRIMONIUM 65

- Altaar 67
- Biechtstoel 74
- Decoratie: Lambrisering 78, Muurschildering 78, Nis 92
- Gereedschap: Drukblok 92, Schaar 93, Schoenlepel 94, Vijzel 94
- Glasraam 97
- Grafmonument: Grafsteen 131
- Huishouden: Beker 133, Bord 134, Kan 136, Koffiekan 136, Olie- en azijnstel 137, Oliekan 138, Potje met deksel 138, Schotel 138, Tafelmes 139, Waterkruik 139
- Insigne: Abtsring 140, Abtsstaf 143, Bisschopsring 145, Borstkruis 146, Ceremoniestaf 151, Gildebreek 152, Kroon 152
- Kaart, plan, maquette: Kaart 154, Plan 156
- Kast: Buffetkast 179, Commode 179, Hoekkast 181, Kast 182, Kleerkast 182, Secretariaire 183, Vitrinekast 185
- Koffer: Koffer 185, Koffertje 187
- Koorgestoelte 188
- Koorlezenaar 190
- Kruisweg 192
- Medaille: Muntstuk 194, Penning 202
- Mozaïek 202
- Muziekinstrument: Orgel 202
- Preekstoel: Ambo 205
- Rustmeubel: Stoel 209, Zetel 210
- Schoorsteen: Schoorsteenmantel 211

- Sculptuur 211
- Tabernakel: Tabernakeldeur 253
- Tafel: Credenstafel 253
- Uurwerk: Staande klok 255, Tafeluurwerk 258, Zakuurwerk 258
- Verwarming: Haardplaat 264
- Water: Lavabo 266
- Zegel: Zegel 267, Zegelring 276

V. PERSONENINDEX 277

I.
Bibliografie

- AMARAL, M., in *Temas*, 1989(2), p. 4-5.
- AMARAL, M., *Relatório de actividades em 1989* in *Temas*, Novembro-Dezembro, II, Associação Portuguesa de Sociologia, Lisboa, 1990, p. 271-275.
- AMARAL, M., *Relatório de actividades em 1990* in *Temas*, Novembro-Dezembro, III, Associação Portuguesa de Sociologia, Lisboa, 1991, p. 177-183.
- AMARAL, M., *Relatório de actividades em 1991* in *Temas*, 2, 1992, p. 16-17.
- AMARAL, M., *Relatório de actividades em 1992* in *Temas*, 3, 1993, p. 6.
- AMARAL, M., *Relatório de actividades em 1993* in *Temas*, 4, 1994, p. 24.
- AMARAL, M., *Relatório de actividades em 1994* in *Temas*, 5, 1995, p. 24.
- AMARAL, M., *Relatório de actividades em 1995* in *Temas*, 6, 1996, p. 19-20.
- AMARAL, M., *Relatório de actividades em 1996* in *Temas*, 7, 1997, p. 19-20.
- AMARAL, M., *Relatório de actividades em 1997* in *Temas*, 8, 1998, p. 19-20.
- AMARAL, M., *Relatório de actividades em 1998* in *Temas*, 9, 1999, p. 19-20.
- AMARAL, M., *Relatório de actividades em 1999* in *Temas*, 10, 2000, p. 19-20.
- AMARAL, M., *Relatório de actividades em 2000* in *Temas*, 11, 2001, p. 19-20.
- AMARAL, M., *Relatório de actividades em 2001* in *Temas*, 12, 2002, p. 19-20.
- AMARAL, M., *Relatório de actividades em 2002* in *Temas*, 13, 2003, p. 19-20.
- AMARAL, M., *Relatório de actividades em 2003* in *Temas*, 14, 2004, p. 19-20.
- AMARAL, M., *Relatório de actividades em 2004* in *Temas*, 15, 2005, p. 19-20.
- AMARAL, M., *Relatório de actividades em 2005* in *Temas*, 16, 2006, p. 19-20.
- AMARAL, M., *Relatório de actividades em 2006* in *Temas*, 17, 2007, p. 19-20.
- AMARAL, M., *Relatório de actividades em 2007* in *Temas*, 18, 2008, p. 19-20.
- AMARAL, M., *Relatório de actividades em 2008* in *Temas*, 19, 2009, p. 19-20.
- AMARAL, M., *Relatório de actividades em 2009* in *Temas*, 20, 2010, p. 19-20.
- AMARAL, M., *Relatório de actividades em 2010* in *Temas*, 21, 2011, p. 19-20.
- AMARAL, M., *Relatório de actividades em 2011* in *Temas*, 22, 2012, p. 19-20.
- AMARAL, M., *Relatório de actividades em 2012* in *Temas*, 23, 2013, p. 19-20.
- AMARAL, M., *Relatório de actividades em 2013* in *Temas*, 24, 2014, p. 19-20.
- AMARAL, M., *Relatório de actividades em 2014* in *Temas*, 25, 2015, p. 19-20.
- AMARAL, M., *Relatório de actividades em 2015* in *Temas*, 26, 2016, p. 19-20.
- AMARAL, M., *Relatório de actividades em 2016* in *Temas*, 27, 2017, p. 19-20.
- AMARAL, M., *Relatório de actividades em 2017* in *Temas*, 28, 2018, p. 19-20.
- AMARAL, M., *Relatório de actividades em 2018* in *Temas*, 29, 2019, p. 19-20.
- AMARAL, M., *Relatório de actividades em 2019* in *Temas*, 30, 2020, p. 19-20.
- AMARAL, M., *Relatório de actividades em 2020* in *Temas*, 31, 2021, p. 19-20.
- AMARAL, M., *Relatório de actividades em 2021* in *Temas*, 32, 2022, p. 19-20.
- AMARAL, M., *Relatório de actividades em 2022* in *Temas*, 33, 2023, p. 19-20.
- AMARAL, M., *Relatório de actividades em 2023* in *Temas*, 34, 2024, p. 19-20.
- AMARAL, M., *Relatório de actividades em 2024* in *Temas*, 35, 2025, p. 19-20.

- Schuljahr 2011
- Titelmittelwert 2011
- Titel: ...
- ...
- ...
- ...
- ...

Bibliografie

W. ...

...

- Abt Paul Meyfroot, in *Tongerlo*, 3, 2002, p. 4-5.
- ANNAERT M., *Selectie van de werkzaamheden van 1980 en 1981. Tongerlo Norbertijnenabdij, H. Maagd met Kind*, in *Bulletin van het Koninklijk Instituut voor het Kunstpatrimonium*, 19, 1982/83, p. 194-195.
- BAUWENS J., *Een bezoek aan Tongerloo*, in *Jaarboek Vereniging van de Oudheidkundige en Geschiedkundige Kringen van België. Congres Antwerpen 32^{de} zitting*, 1947, p. 127-135.
- BELLINCKX K.J., *Man van bouwen*, in *Tongerlo*, 2, 2003, p. 10-11.
- BORTIER B.L., *Man van vertrouwen*, in *Tongerlo*, 2, 2003, p. 8.
- CASO P., *Charles Counhaye (Monografieën over Belgische Kunst)*, Brussel, 1964.
- CLEIREN I., *De kunstenaar Charles Counhaye*, in *Toren-Tongerlo*, 51, 3, 1995, p. 24.
- IDEM, *Moeder en Kind*, in *Tongerlo*, 2, 1998, p. 12-13.
- IDEM, *Hoe laat is het?*, in *Tongerlo*, 4, 1999, p. 18-21.
- IDEM, *Een glimlach ...*, in *Tongerlo*, 1, 2000, p. 19-20.
- IDEM, *Abt Joost Boel. Te Deum Laudamus*, in *Tongerlo*, 2, 2003, p. 7.
- COECK A., *Kunstschilder Ernest Vanden Panhuysen (1874-1929)*, in *Jaarboek van de Aarschotse Kring voor Heemkunde*, 30, 1964, p. 41-47.
- CORTHOUTS J., *Inventaris van de handschriften in het abdijarchief te Tongerlo*, in *Bibliotheca Analectorum Praemonstratensium*, 17, Tongerlo, 1987.
- CRAB J., *Het Brabantse beeldsnijcentrum Leuven*, Leuven, 1977.
- CROOY L. en F. CROOY, *L'orfèvrerie religieuse en Belgique*, Brussel-Parijs, 1911.
- Dankbare hulde aan Monseigneur Dr. Hubertus Noots bij zijn gouden kloosterjubileum 1905-1955*, in *Toren*, juni, 1955, p. 1-6.
- DE BORCHGRAVE D'ALTENA J., *Notes au sujet d'albâtres anglais, conservées en Belgique*, in *Bulletin de la société royale d'archéologie de Belgique*, 1945, p. 27-47.
- DE BRABANDER K., *In witte gewaden. H. Siardus van Mariëngaard (†13.11.1230)*, in *Toren-Tongerlo*, 52, 6, 1996, p. 10-16.
- DE CLERCK, D. en G. WOLF, *Hagiologion. Levensbeelden van heiligen, zaligen en gedenkwaardige personen van de premonstratenzerorde*, Windberg, 2001.
- DE CUYPER J., *Als een kind zijt gij gekomen*, in *Tongerlo*, 3, 2003, p. 10-11.
- DE CUYPER J., *Joannes-Chrysostomus De Swert, vijftigste abt van Tongerlo (1867/1868-1887). Een inleiding tot zijn leven en werken*, licentieverhandeling KUL, Leuven 1981.
- DE MAYER J., *De Sint-Lucasscholen en de neogotiek 1862-1814*, Leuven, 1988.
- DE PEUTER P., *De glasramen van de abdijkerk van Tongerlo*, (op basis van tekst van Jeroen De Cuyper en Norbert Weyns bij gelegenheid van Open Monumentendag 1993), 1995.
- DE PILLECYN C.J., *Inwijding*, in *Toren*, 22, november, 1966, p. 24-27.
- IDEM, *Een norbertijnse stichting te Tongerlo*, in *Tongerlo, een abdij van Norbertijnen 1130-1980. Een kijk-, lees- en luisterboek*, Westerlo-Tongerlo, 1980, p. 13-19.
- DE REN L., A.-M. CLAESSENS-PERE en W. NYS, *De Zilvercollectie*, Antwerpen-Deurne, 1997.
- DE RIDDER-SYMONS H., *Streeters, Arnold*, in *Nationaal Biografisch Woordenboek*, 5, Brussel, 1972, kol. 866.
- DESWERT A.J., *De Heilige Siardus*, in *Toren*, november, 1953, p. 57-60.
- DILLEN J., *Beeldbouwwerk en versieringskunst in Laken*, in *Laca*, 3, 2, 1991.
- DIRIKEN P., *Geogids Geel-Olen-Westerlo*, z. pl., 1994.
- DUVERGER J., *Conrad Meyt*, Brussel, 1934.
- IDEM, *De architect Filips Lammekens ca. 1493-1548*, in *Opus Musivum. Een bundel studies aangeboden aan Professor Doctor M.D. Ozinga ter gelegenheid van zijn zestigste verjaardag op 10 november 1962*, Assen, 1964, p. 181-190.
- ENGELN C. en M. MARX, *Beeldbouwkunst in België vanaf 1830 (Algemeen Rijksarchief Brussel, Studia 90)*, Leuven, 2002.

- ENGELS J.B., *De parochiekerk van Tongerlo en de Eredienst van O.L.Vrouw*, Tongerlo, [1956].
- ERENS A., *De H. Siardus en zijn reliquiën ter abdij Tongerlo*, Tongerlo, 1917.
- G.V., Z. Exc. Mgr. A.C. Vanuytven 50 jaar priester, in *Toren*, januari, 1954, p. 15-17.
- GEPTS-BUYSAERT G., *Guilielmus Ignatius Kerricx Antwerps beeldhouwer 1682-1745*, in *Gentse Bijdragen tot de kunstgeschiedenis*, 14, 1953, p. 253-338.
- GERITS T.J., *De ikonografie van de Heilige Norbertus*, in *catalogus Sint Norbertus in de Brabantse kunst*, Averbode, 1971, p. 11-20.
- GEROLF, *Gebed in steen en eik* (over het koorgestoelte), in *Toren*, november, 1958, p. 13-19.
- GEVELEERS L. A., *Aanteekeningen nopens Mechelse kunstenaars, III/1: Rombout de Dryvere*, in *Mechlinia*, 4, 1925, p. 35-37, 92-93; 2: *Joost van Santvoort*, p. 108-110, 139.
- GORIS J.-M., *Een kaartboek van de abdij Tongerlo 1655-1794*, Brussel, 2001.
- HEYNS P., *Kallist Fimmers. Norbertijn van Tongerlo*, Kasterlee, [1956].
- HOUTMAN E., *Prieuré Het Besloten Hof à Herentals*, in *Monasticon belge VIII. Province d'Anvers I*, Luik, 1992, p. 377-395.
- In memoriam Kallist Lode Fimmers*, in *Toren*, 25, november, 1969, p. 6-9.
- In memoriam Monseigneur Hubertus Noots*, in *Toren*, 23, september 1967, p. 8-12.
- In memoriam Werenfried van Straaten*, in *Tongerlo*, 2, 2003, p. 17-18.
- JANSEN A., *Mechelse albasten*, in *Handelingen van de Koninklijke Kring voor Oudbeidkunde, Letteren en Kunst van Mechelen*, 68, 1964, p. 144-191.
- JANSEN A. en C. VAN HERCK, *Kerkelijke kunstschaten*, Antwerpen, 1949.
- JANSEN J., *Nieuwe gegevens over het werk van Walter Pompe*, in *Bulletin van het Koninklijk Instituut voor het Kunstpatrimonium*, 13, 1971-1972, p. 207-214.
- JANSEN J., *Het geschil van Maria Faydberbe in 1632-1633 of de spanning tussen Renaissance- en Barokbeeldhouwkunst*, in *Bulletin van het Koninklijk Instituut voor het Kunstpatrimonium*, 22, 1988-1989, p. 78-103.
- JANSEN J. en H. JANSSENS, *Beeldhouwkunst in de Premonstratenzerabdij van Averbode*, Herent, 1999.
- JANSEN J.E., *Overzicht der geschiedenis van de Premonstratenser Abdij van Tongerloo*, Leuven, 1904.
- JANSEN J.E. en A. ERENS, *De norbertijner abdij van Tongerloo 1133-1933*, Turnhout, 1933.
- JANSSEN L., *Karikaturen van kloosterlingen tijdens en na het bewind van de Verenigde Nederlandse Staten* (catalogus), Brussel, 1990.
- JANSSENS H., *Heiligen in de premonstratenzerorde*, in JANSEN J. en H. JANSSENS, *Beeldhouwkunst in de Premonstratenzerabdij van Averbode*, Herent, 1999, p. 91-108.
- KENNES H. en R. STEYAERT, *Westerlo/Tongerlo. Nr. 40 Norbertijnenabdij*, in *Bouwen door de eeuwen heen. Inventaris van het Cultuurbezit in België. Architectuur. Deel 16N2. Arrondissement Turnhout. Kanton Westerlo*, Turnhout, 2000, p. 169-179.
- KERSTENS H.S., *Vier musicerende engelen*, in *Toren-Tongerlo*, 48, 4, 1992, p. 28-32.
- IDEM, *Orgellied voor Tongerlo*, in *Tongerlo*, 3, 2000, p. 16-17.
- KOYEN M.H., *Inventaris van de figuratieve kaarten in het abdijsarchief van Tongerlo*, in *Tijdschrift voor Geschiedenis en Folklore Antwerpen*, 20, 1957, p. 3-45.
- IDEM, *Bij het honderdjarig bestaan van de abdijskerk van Tongerlo*, in *Pro Nostris. Ephemerides Norbertinae trimestres*, 23, 1958, p. 101-115; hernomen in M.H. KOYEN, *Een keuze uit het geschiedkundig werk*, Averbode, 2002, p. 131-145.
- IDEM, *Figuratieve kaarten en beemkunde*, in *Ons Heem*, 18, 1964, p. 188-189; hernomen in M.H. KOYEN, *Een keuze uit het geschiedkundig werk*, Averbode, 2002, p. 268-269.
- IDEM, *Lamy, Hugo*, in *Nationaal Biografisch Woordenboek*, 1, Brussel, 1964, kol. 661-663.
- IDEM, *De abdij van Tongerlo in schrift en beeld* (catalogus), Brussel, 1966.
- IDEM, *Abbaye de Heylisse à Opbeylisse*, in *Monasticon belge IV. Province de Brabant III*, Luik, 1969, p. 747-771.

- IDEM, *Tongerlo door de eeuwen heen*, in KOYEN M.H. en L.C. VAN DYCK, *Kennismaking met de abdij Tongerlo*, 1973, p. 7-59; hoofdstukken overgenomen in *Toren*, 29, 6, 1973, p. 13-22, p. 17-23, *Toren*, 29, 7, 1973, p. 49-58, *Toren*, 29, 8, 1973, p. 27-30, *Toren*, 29, 9, 1973, p. 27-31, *Toren*, 29, 10, 1973, p. 13-18, *Toren*, 30, 1, 1974, p. 33-36, *Toren*, 30, 2, 1974, p. 27-30, *Toren*, 30, 3, 1974, p. 40-42, *Toren*, 30, 4, 1974, p. 40-42; herdruk in 1984; hernomen in verzamelwerk M.H. KOYEN, *Een keuze uit het geschiedkundig werk*, Averbode, 2002, p. 399-459.
- IDEM, *De Norbertijnenabdij van Tongerlo*, in *Vlaanderen*, 131, 22, 1973, p. 34-37; herdruk in M.H. KOYEN, *Een keuze uit het geschiedkundig werk*, Averbode, 2002, p. 369-371.
- IDEM, *Lamy, Hugues*, in *Biographie Nationale*, 42, 2, 1982, kol. 478-483.
- KOYEN M.H. (†) en L.C. VAN DYCK, *Abbaye de Tongerlo*, in *Monasticon belge IV. Province d'Anvers*, 8, 1, Luik, 1992, p. 263-376.
- KREPS J., *Het orgel van Tongerlo 1436-1933*, Tongerlo, 1933.
- LAMY H., *L'abbaye de Tongerlo depuis sa fondation jusqu'en 1263*, Lier, [1918].
- LEFEVRE P., *Les portraits conservés dans les abbayes norbertines de Belgique*, Brussel, 1917.
- MAES P.V., *Leuvens brandglas*, in *Arca Lovaniensis artes atque historiae reverans documenta*, 13, 1987.
- MAFFEI E., *La restauration eucharistique jusqu'à la renaissance*, Brussel, 1942.
- MIGOM S., *Van klei tot kerk. Baksteengotiek in de Kempen*, 2004.
- Monseigneur Hubertus Noots*, in *Toren*, 23, september, 1967, p. 8-12.
- NYS L. en I. VANDEVIVERE, *A propos de l'aigle-lutrin de Saint-Nicolas de Tournai (1383), conservé au Musée de Cluny à Paris*, in *Revue des archéologues et historiens d'art de Louvain*, 30, 1997, p. 31-60.
- PAS W. en G., *Biografisch lexicon. Plastische kunst in België*, 2 delen, Antwerpen, 2000.
- PEETERS D. en anderen, *Kallist Fimmers*, Antwerpen, 1967.
- PIRON P., *De Belgische beeldende kunstenaars*, 2 delen, Brussel, 2000.
- PRIMS F., *De Nottinghamse Boodschap*, in *Antwerpiensia*, 19, 1948, p. 66-69.
- RAYMAEKERS W., *Neogotisch kerkelijk beeldhouwwerk uit een ondernemend Leuvens atelier: de gebroeders Goyers*, in *Arca Lovaniensis artes atque historiae reverans documenta*, 21, 1992, p. 127-155.
- ROSENBERG M., *Der Goldschmiede Merkzeichen*, Berlijn, 1928.
- SAUR, *Allgemeines Künstlerlexicon*, 45 banden, München-Leipzig, 1983-2005.
- SMEYERS M. en M. BUYLE, *De koorbanken van de Sint-Geertruikerk te Leuven*, in *Monumenten en Landschappen*, 10, 3, 1991, p. 41-58.
- TARCIÉS MORJAEU, *Uit de sacristie geklapt*, in *Toren-Tongerlo*, 2, 1993, p. 29-31 (abtsstaf en sacristiedecoratie); 3, 1993, p. 32-34 (liturgische gewaden); 6, 1993, p. 17-19 (Siardusschrijn en -gewaad); 1, 1994, p. 48-51 (liturgische gewaden); 2, 1994, p. 36-39 (ciborie en processiekruis); 4, 1994, p. 26-29 (boekband); 1, 1995, p. 42-43 (reliëkkastje); 2, 1995, p. 55-56 (stralenmonstrans).
- THIEME-BECKER, *Allgemeines Lexikon der bildenden Künstler von der Antike bis zur Gegenwart*, 36 banden, Leipzig, 1907-1947.
- Tongerlo, een abdij van Norbertijnen 1130-1980. Een kijk-, lees- en luisterboek*, Westerlo-Tongerlo, 1980.
- Tot vroom aandenken*, in *Toren*, april 1958, p. 1-4.
- VAN BETS-DECOSTER M. & K., *De Mechelse klokkengieters 14de-18de eeuw*, Mechelen, 1998.
- VAN BRABANT M., *Het koorgestoelte van Tongerlo. Gegevens bijeengebracht door Broeder Evermodus*, 1969, gestencild.
- VAN DEN NIEUWENHUYZEN J., *Abbaye de Saint-Michel à Anvers*, in *Monasticon belge VIII. Province d'Anvers I*, Luik, 1992, p. 195-261.
- VANDEBUSSCHE-VAN DEN KERKHOVE C., *Rombout De Drijver en Joos Van Santvoort, beeldhouwers van de 16de eeuw*, in *Handelingen van de Koninklijke Kring voor Oudbeidkunde, Letteren en Kunst van Mechelen*, 82, 1978, p. 179-192.
- VAN DER MEER F., *Kallist Fimmers*, in *Toren*, 25, december, 1969, p. 43-57.

- VAN DYCK L.C., *Premonstratenzer leven en spiritualiteit*, in M.H. KOYEN en L.C. VAN DYCK, *Kennismaking met de abdij van Tongerlo*, Tongerlo, 1973, p. 61-94.
- IDEM, *Mannen van Tongerlo*, in *Tongerlo, een abdij van Norbertijnen 1130-1980. Een kijk-, lees- en luisterboek*, Westerlo-Tongerlo, 1980, p. 24-34.
- IDEM, *De kasten van de abdij Flabémont in onze prelatuur*, in *Tongerloana*, 2, 1980, p. 19-21.
- IDEM, *Evermodus P.H. Backx, de tweede stichter van de abdij van Tongerlo. Bijdrage tot een levensschets (1835-1845)*, in *De Lindeboom*, 5, Tilburg, 1981, p. 158-204; hernomen in L.C. VAN DYCK, *De Abdij van Tongerlo. Gebundelde historische studies*, Averbode, 1999, p. 499-540.
- IDEM, *Grafstenen uit de oude abdijkerk van Tongerlo*, in *Jaarboek Heemkring Ansfried Westerlo*, 1982, p. 14-23; hernomen in L.C. VAN DYCK, *De Abdij van Tongerlo. Gebundelde historische studies*, Averbode, 1999, p. 635-647.
- IDEM, *De abtsverkiezing van Thomas Ludovicus Heylen op 1 juni 1887*, in *Toren*, 43, 5, 1987, p. 41-47; hernomen in L.C. VAN DYCK, *De Abdij van Tongerlo. Gebundelde historische studies*, Averbode 1999, p. 607-611.
- IDEM, *Abt Godfried Hermans van Tongerlo en de Brabantse Omwenteling*, in *Taxandria*, NR 61, 1989, p. 279-304; hernomen in L.C. VAN DYCK, *De Abdij van Tongerlo. Gebundelde historische studies*, Averbode, 1999, p. 361-388.
- IDEM, *De Norbertuspaneeltjes van de abdij van Tongerlo*, in *Tongerloana*, 91, 1991, p. 200-205; L.C. VAN DYCK, *De Abdij van Tongerlo. Gebundelde historische studies*, Averbode, 1999, p. 627-634.
- IDEM, *Het "Ostium"-gebouwtje in de tuin van het abtshuis te Tongerlo*, in *Toren*, 48, 3, 1992, p. 29-38; hernomen in L.C. VAN DYCK, *De Abdij van Tongerlo. Gebundelde historische studies*, Averbode, 1999, p. 665-671.
- IDEM, *Welkom in Tongerlo. Een kennismaking*, in *Toren. Abdijsnummer*, 49, 4, 1993, p. 3-59; hernomen in VAN DYCK L.C., *De abdij van Tongerlo. Gebundelde historische studies*, Averbode, 1999, p. 1-24; hernomen in *Abdijsnummer*, in *Tongerlo*, 3, 2001.
- IDEM, *De Norbertijnenabdij van Tongerlo. Beelden uit verleden en bedien*, Westerlo-Tongerlo, 1994.
- IDEM, *Visitor Frans Thomas Corselis en de norbertijnen. De Vaticaanse dossiers (1841-1848)*, in *Trajecta*, 3, 1994, p. 328-346; hernomen in L.C. VAN DYCK, *De abdij van Tongerlo. Gebundelde historische studies*, Averbode, 1999, p. 585-606.
- IDEM, *De prelaten van de abdij van Tongerlo. Historische en juridische kanttekeningen bij de prelatenlijst van de abdij van Tongerlo*, in L.C. VAN DYCK, *De abdij van Tongerlo. Gebundelde historische studies*, Averbode, 1999, p. 43-127.
- IDEM, *Toelichting bij het zegel*, in *Tongerlo*, 1, 1999, kaft.
- IDEM, *De abdijkerk van Tongerlo*, in *Tongerlo*, 2, 1999, p. 14-17 (herneming van de gegevens van M.H. KOYEN 1958).
- IDEM, *Norbertus in Rome. Het Norbertusbeeld in de Sint-Pietersbasiliek te Rome*, in *Tongerlo*, 2, 2001, p. 29-31.
- IDEM, *Vis en vasten*, in *Tongerlo*, 1, 2002, p. 9-11.
- VAN DYCK L.C. en H. JANSSENS, *Woordenlijst betreffende de orde van Prémontré (Instrumenta Praemonstratensia fasc. V)*, Averbode, 2000.
- VAN HEIJST C., *Abdijschilfertjes. Een raadselachtige verkondigster van Gods wil*, in *Toren*, 35, 2, 1979, p. 17-19.
- IDEM, *Abdijschilfertjes. Onze-Lieve-Vrouw-van-de-buikpijn*, in *Toren*, 35, 3, 1979, p. 24-26.
- IDEM, *Haast u langzaam*, in *Toren*, 35, 4, 1979, p. 31-33.
- IDEM, *Koning David*, in *Toren*, 35, 6, 1979, p. 46-47.
- IDEM, *Abdijschilfertjes. Vijzels*, in *Toren*, 36, 3, 1980, p. 40-413.
- IDEM, *Abdijschilfertjes. Uit de tand van een fant*, in *Toren*, 41, 5, 1985, p. 40-42.
- VAN HERCK C., *Walter Pompe en zijn werk*, in *XIe Jaarboek van Antwerpens Oudheidkundige Kring*, 1935.
- VAN HERCK C. en A. JANSEN, *Archief in beeld (1): Het meubilair van onze abdijen en kloosterkerken*, in *Tijdschrift voor Geschiedenis en Folklore*, 10, 1947, p. 3-67.

- IDEM, *Archief in beeld: De niet meer bestaande kerken en kapellen – De kloosterkerken en abdijen – Documenten betreffende Antwerpse beeldhouwers in de verzamelingen der kerken*, in *Tijdschrift voor Geschiedenis en Folklore*, 21, 1958, p. 3-108.
- VAN HOVE J., *Joost Boel*, in *Toren*, 34, 5, 1978, p. 2-12.
- VAN MINGROOT E., *De stichtingsoorkonde van de abdij van Tongerlo: echt of vals?*, in *Achief- en Bibliotheekwezen in België*, 43, 3-4, 1972, p. 615-654.
- VANNOPPEN H., *Het kasteel van Westerlo en de prinsen de Merode*, 1989.
- VAN SPILBEECK W., *De wapenschilden der abten van Tongerlo*, in *Norbertijnsche mengelingen*, Antwerpen, 1881, p. 1-16; *Eenige plaatsneden van Abraham Van Diepenbeek*, p. 38-42; *Zegels der Abdij van Tongerlo*, p. 46-85.
- IDEM, *De voormalige abdijkerk van Tongerlo en hare kunstschaten*, Antwerpen, 1883.
- IDEM, *De abdij van Tongerlo. Geschiedkundige navorschingen*, Lier-Geel, 1888.
- IDEM, *Les martyrs de Tongerlo au XVIe siècle. Les VV. Pierre Janssens, Arnould Vessem, Henri Bosch*, Brussel, 1890.
- IDEM, *Het Herentalsch klooster Onze-Lieve-Vrouwen Besloten Hof der Orde van Premonstreit*, Averbode, 1892.
- IDEM, *Necrologium Ecclesiae B.M.V. de Tongerlo Ordinis Praemonstratensis*, Tongerlo, 1902.
- IDEM, *Nota's: Geschilderde glasramen der abdij van Tongerlo*, getypte copie door A. Deswert aanwezig in het archief van de abdij, 1952.
- VERREZEN R., *Gravin Jeanne de Merode en haar kasteel*, in *Jaarboek Heemkring Ansfried Westerlo*, 1983, p. 35-48.
- WAMBACQ B.N., *De kerk ...*, in *Tongerloana*, 1, 1980, p. 8-15.
- WEYNS N.J., *Wichmans (Wijchmans), Augustinus Franciscus, abt en geestelijk schrijver*, in *Nationaal Biografisch Woordenboek*, 5, Brussel, 1972, 1003-1009.
- IDEM, *Heylen Thomas-Louis*, in *Nationaal Biografisch Woordenboek*, 6, Brussel, 1974, 461-469.
- IDEM, *Spilbeeck, W. Van (1849-1912)*, in *Nationaal Biografisch Woordenboek*, 7, Brussel, 1977, kol. 922-924.
- IDEM, *In memoriam R.D. Milonis Koyen*, in *Analecta Praemonstratensia*, 53, Averbode, 1977, p. 5-8.
- IDEM, *Daems, Servaas*, in *Nationaal Biografisch Woordenboek*, 8, Brussel, 1979, p. 213-221.

Tentoonstellingen

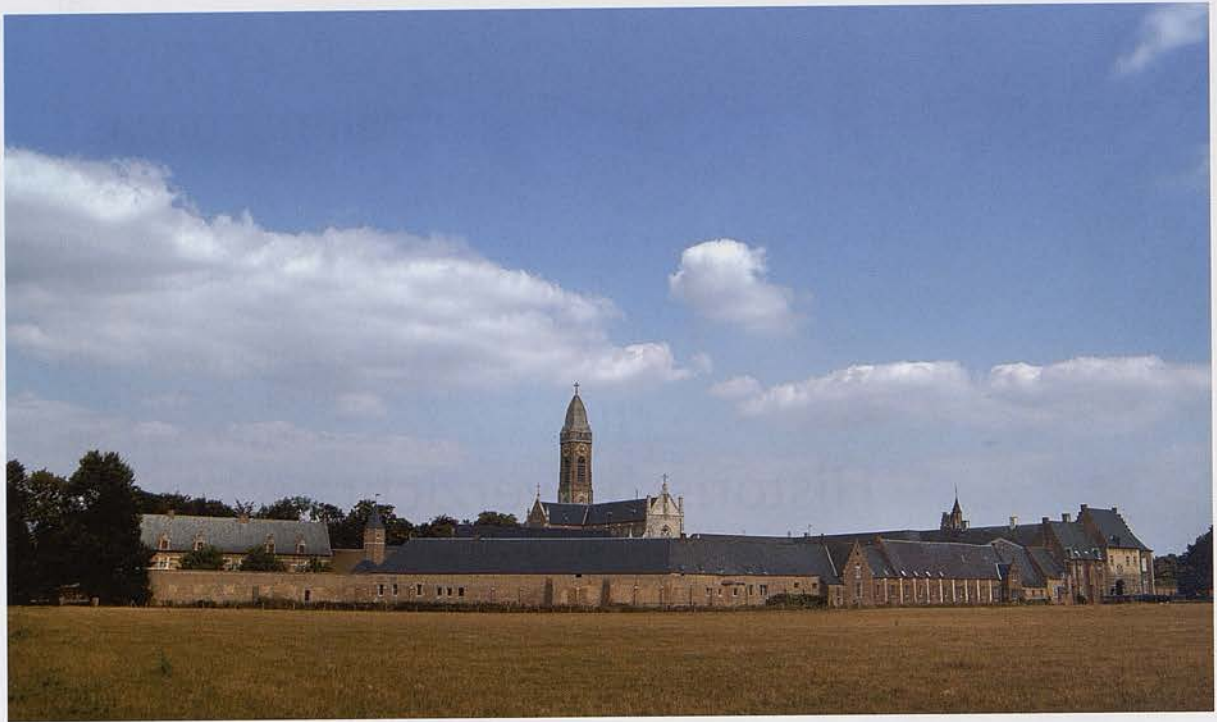
- 1910 BRUSSEL *Exposition internationale d'art ancien et de l'art belge au 17^e siècle*
- 1922 TURNHOUT *Oude kunst in de Kempen*
- 1930 ANTWERPEN *Wereldtentoonstelling. Afdeling Oud-Vlaamsche kunst*
- 1948 ANTWERPEN *Kerkelijke kunst*
- 1954 ANTWERPEN *De Madonna in de kunst*
- 1955 ANTWERPEN *Antwerpens Gouden Eeuw*
- 1955 DEURNE *Zilveren kunstschaten*
- 1956 ANTWERPEN *Scaldis*
- 1957 DEURNE-BRUSSEL *Koper en brons*
- 1960 DOORNIK *La madonne dans l'art*
- 1961 HILVARENBEEK *Kunstschaten uit Kempische abdijen*
- 1962 BRUSSEL *Ile de France-Brabant*
- 1962 MECHELEN *Mechelen en de farmacie*
- 1963 DEURNE *Oude kerkelijke kunst in de provincie Antwerpen*
- 1965 ANTWERPEN *Scaldis*
- 1966 TONGERLO *De abdij van Tongerlo in schrift en beeld*
- 1967 ANTWERPEN-BRUSSEL *Schaten der Vlaamse schuttersgilden*
- 1967 BRUSSEL *Engels en Mechels albast*
- 1971 AVERBODE *Sint-Norbertus in de Brabantse kunst*
- 1973 HEVERLEE *De glans van Prémontré*
- 1974 AVERBODE *Retrospectieve Ernest Vanden Panhuysen*
- 1978 GRIMBERGEN *850 jaar abdij van Grimbergen*
- 1979 ANTWERPEN *Keur van tin uit de havensteden Amsterdam, Antwerpen en Rotterdam*
- 1979 LEUVEN *Het laatgotisch beeldsnijcentrum Leuven*
- 1979 UDEN *Walter Pompe beeldhouwer 1703-1777*
- 1987 HOOGSTRATEN *Retrospectieve Kallist Fimmers*
- 1988 ANTWERPEN *Zilver uit de Gouden Eeuw van Antwerpen*
- 1988 ANTWERPEN *Maria-jaarkrans. Mariale kunst uit Oost en West*
- 1990 BRUSSEL *Karikaturen van kloosterlingen tijdens en na het bewind van de Verenigde Nederlandse Staten*
- 1990 SINT-TRUIDEN *Kunstwerkplaats Esser 1838-1938*
- 1992 VALKENSWAARD *De Heilige Kempen*
- 1994 GENT *Laat-gotische beeldhouwkunst in de Bourgondische Nederlanden*
- 1995 VALKENSWAARD *Kunst uit norbertijnenabdijen in Brabant*
- 1997 MECHELEN *Lucas Faydherbe, Mechels beeldhouwer en architect 1617-1697*
- 2000 MECHELEN *Mechels houtsnijwerk in de eeuw van Keizer Karel*
- 2006 ANTWERPEN *Sterk gebouwd & makkelijk in onderhoud*

II. Historisch overzicht met kunsthistorische verwijzingen

De geschiedenis van de kunst is een voortdurende zoektocht naar de oorsprong en de ontwikkeling van de kunst. Dit overzicht behandelt de belangrijkste historische periodes en de daarbij behorende kunsthistorische verwijzingen. De tekst is bedoeld als een leidraad voor de lezer en is opgesteld op basis van de meest recente wetenschappelijke inzichten.



De afbeelding toont een reeks van kunstwerken die de historische ontwikkeling van de kunst illustreert. De werken zijn gerangschikt op basis van tijd en stijl, en bieden een visueel overzicht van de kunstgeschiedenis.



X000435

Afbeelding 1. Algemeen gezicht van de abdijgebouwen vanuit het zuiden.

De norbertijnenabdij werd gesticht op gronden van de vrome Giselbertus van Castelle, gelegen aan de Wimpvallei te Tongerlo; de Antwerpse Sint-Michielsabdij was de moederabdij; zij leverde de eerste kloosterlingen. De abdij zou mettertijd zowel kerkelijke (patronaatsrecht) als bestuurlijke (tiendrecht) en juridische rechten verwerven. De kanunniken-kloosterlingen zouden in tweeënveertig parochies actief zijn. De oudste gebouwen van het abdijcomplex en de omgeving worden beschermd door het Koninklijk Besluit van 6 juli 1976.



X001415

Afbeelding 2. Gezicht zuidwest met abdijsmuur en aanduiding van de zuidelijke muur van de voormalige parochiekerk in de abdij.

In deze inleiding trachten wij de omgeving te schetsen waarin het patrimonium van de Tongerlose abdij is tot stand gekomen. Niet alleen geven wij een fotografisch overzicht van de huidige gebouwen maar ook schetsen wij in vogelvlucht het historisch kader aan de hand van de opvolging der abten en bestuurders die de abdij onder hun bevoegdheid hadden. Voor dit laatste konden wij gretig gebruik maken van de bestaande publicaties die door de archivariissen van de abdij werden verzorgd, in 't bijzonder W. VAN SPILBEECK, *De voormalige abdijkerk van Tongerlo en hare kunstschaten*, Antwerpen, 1883; IDEM, *De abdij van Tongerlo. Geschiedkundige navorschingen*, Lier-Geel, 1888; M.H. KOYEN (†) en L.C. VAN DYCK, *Abbaye de Tongerlo*, in *Monasticon Belge. Province d'Anvers*, 8, 1, Luik, 1992, p. 263-376 en vooral L.C. VAN DYCK, *De prelaten van de abdij van Tongerlo*, in *De abdij van Tongerlo. Gebundelde historische studies*, Averbode, 1999, p. 43-127. In het kader van deze publicatie werd hierbij bijzondere aandacht gegeven aan het tot stand komen van het abdijspatrimonium: gebouwen en kunstwerken. Deze gegevens werden aangevuld en getoetst met de elementen die door de inventarisatie werden aangebracht.

Hendrik abt 1133 – 1150

† 1150 (vermoedelijk)

- functie: eerste abt van Tongerlo; heer van Tongerlo
- bijzonderheden: stichting van een dubbelklooster omstreeks 1131, door de Sint-Michielsabdij van Antwerpen, nabij een kapel op het domein van stichter Giselbert van Castelle; officiële stichting in 1133; 1145 toekenning van de abtelijke titel aan de overste van het klooster door paus Eugenius III
- kunstwerken: Adriaan Lommelin graveerde een portret van deze abt naar een ontwerp van Abraham Van Diepenbeek (1596-1675)

Herman I abt voor 1157

- bijzonderheden: bestaan is onzeker

Hubertus abt 1156 – 1167

† 1167

- bijzonderheden: Arnold II van Diest vertrouwde het patronaat van de Sint-Sulpitiuskerk van Diest toe aan de abdij; ontubbeling van het dubbelklooster, abt Hubert nam verder het bestuur waar van de norbertinessen die Tongerlo verlieten en een eigen klooster oprichtten te Broechem; de abt legde vroegtijdig zijn functie neer

Wibertus abt 1167 – 1178

† 1178

- bijzonderheden: weldoener van de abdij

Herman II abt 1178 – 1209

† 1209

- functies: supprior, prior van Tongerlo



Z006002

Afbeelding 3. Plattegrond van de inplanting van de abdij in 1655, de abdij is op een van haar hoogtepunten; zowel de middeleeuwse toestand als zestiende eeuwse toevoegingen werden in kaart gebracht. Toen waren er twee kerken, een abdijskerk en een parochiekerk die beide naar het oosten waren gericht. Zie nr. 141.

Ingilramnus abt 1209 – 1210

† 1210

Wenemarus abt 1210 – 1212/13

† 1220

– functies: nam ontslag in 1212/13

Salomo abt 1212/13 – 1222

† 1232

– functies: kloosterling van de abdij Bonne-Espérance; nam ontslag in 1222 en keerde terug naar Bonne-Espérance: 1231 proost in het norbertinessenklooster te Gempe (Sint-Joris-Winge)

– bijzonderheden: liet zich opmerken op het niveau van het hertogelijk bestuur

Egericus abt 1223 – 1233

† 1244

– functies: pastoraat van de kerk van Alphen; deelnemer aan de jaarlijkse kapittels te Prémontré; bestuurder van de Sint-Michielsabdij te Antwerpen van 1234 tot 1239

– bijzonderheden: 1233 de bulle “Religiosam vitam” bevestigde het bezit van 11 parochiële kerken en het patronaatsrecht voor 4 kerken, het bezit van verscheidene schuren en hoeven

Joannes I en Joannes II abt 1234 – 1263

– bijzonderheden: verhoging en consolidatie van de inkomsten van de abdij, aangroei van het aantal patronaatskerken

Peter abt 1263 – 1265

† 1270 (?)

– functies: vermoedelijk ontslag als abt in 1265

Franco abt 1265/66 – 1269

– functies: pastoraat van Alphen

Joannes III van Berlaar abt 1270 – 1280

– functies: pastoraat van Alphen

– bijzonderheid: Joannes III en Joannes IV eenzelfde persoon?

Joannes IV van Lier abt 1280 – 1286

– functies: 1278 abt van Mariënweerd

– bijzonderheden: Joannes III en Joannes IV eenzelfde persoon?



Z003949

Afbeelding 4. Poortgebouw gebouwd in de dertiende-veertiende eeuw in bruine ijzerzandsteen en witte zandsteen; in de vijftiende eeuw werd er een verdieping met drie vensters opgezet in witte mergelzandsteen, met zijtrapgevels en een zadeldak. Toegang werd geboden via een grote poort en een kleinere. Boven de grote poort drie gotische nissen voor de beelden van Onze-Lieve-Vrouw aan wie de abdij is toegewijd en twee beschermheiligen van de abdij: Catharina van Alexandrië en Barbara; binnengevel met twee vensters en een nis met de voorstelling van de H. Dimpna, wiens bedevaartsoord in de nabije stad Geel is gelegen.



Z004018

Afbeelding 5. Gezicht van het binnenplein.

Willem van Calsteren abt 1286 – 1288

- ° Leuven - † 1288 tijdens de zitting van het Generaal Kapittel te Prémontré
- functies: pastoraat van Alphen

Reinerus abt 1288 – 1293/95**Arnout van Grimbergen** abt 1294 – 1305**Godfried Roest van Herentals** abt 1305 – 1309

† 1309

Hubertus Bac abt 1309 – 1333

- ° Tilburg - † 1333 om het leven gebracht door twee bedienden van de abdij
- functies: proost (econoom)
- bijzonderheden: uit een familie van vertrouwensmensen van de abdij; conflict met Willem van Wesemaal, heer van Westerlo over de novale tienden te Westerlo en Olen

Hendrik van Robbensrode abt 1333

- ° Bekkevoort - † 1333
- functies: priester-kloosterling in 1331
- bijzonderheden: zijn zus Catharina, begijn, was weldoenster van de abdij

Wouter Bac van Tilburg abt 1333 – 1366

- † 1366
- functies: supprior in 1331
- bijzonderheden: raadgever van Johanna en Wenceslas van Brabant, financier van de hertog; kreeg de helft van de hogere rechtsmacht in de heerlijkheid Tongerlo

Gielis van Hildernisse abt 1366 – 1377

- † 1377
- functies: religieus van de Sint-Michielsabdij te Antwerpen

Willem van Cumplich abt 1377 – 1385

- † 1385
- functies: provisor van de abdij; pastoor te Westerlo; pastoor te Sint-Pieters-Vissenaken



X000455

Afbeelding 6. Bisschopshuis, opgetrokken vanaf 1547 naar de plannen van de Mechelse bouwmeester Rombout Keldermans. De benaming van het gebouw verwijst naar de periode 1559-1592 toen de bisschoppen van 's Hertogenbosch als commende-abten van de abdij fungeerden; wanneer zij in de abdij verbleven, vonden zij hier een onderkomen. Opgericht in traditionele Brabantse baksteengothiek, in baksteen met sierelementen in witte zandsteen, zadeldak. Het smalle, aangebouwde torentje is bekroond met een uivormige spits met windvaantje waarin het wapenschild van abt Noyens (1981-1993) kan worden opgemerkt. Het gebouw doet nu dienst als portiersgebouw en gastenkwartier.



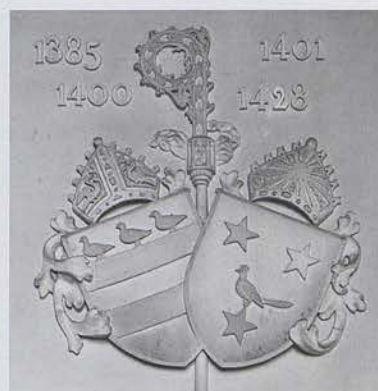
X000738

Afbeelding 7. Vlaams of Spaans torentje. Samen met de kelderinrichting behoorde dit torentje tot de oorspronkelijke prelaatsgebouwen in de laatgotische tijd. Het werd opgericht in 1476, later geïntegreerd in het huidige gastenkwartier.

Jan Brief van Grave abt 1385 – 1399

† 1399

- functies: proost van de abdij; 1380 investiet van de kerk van Alphen; abt in 1385; eerste gemijterde abt (1390); door tijdgenoten beschouwd als een abt met hoge kwaliteiten: 'vir undequaque magnus'
- bijzonderheden: in 1396 had de abdij 22 parochies te begeben; tijdens het Westers schisma (1378-1417) koos de abt partij voor de paus van Rome
- wapenschild: op zilver twee dwarsbalken van keel met in het schildhoofd drie duifjes van sabel



Z004740

Jan Geerts (Gerardi) van Zichem abt 1400 – 1428

† 1428

- functies: proost of provisor van de abdij; kreeg van tegenpaus Joannes XXIII (Balthasar Cossa) de bekrachtiging van het privilege der pontificalia (mijter, staf en ring); nam deel aan de Generale Kapittels van de Orde; 1411 stichter van het norbertinessenklooster "Besloten Hof" te Herentals
- bijzonderheden: mede-oprichter van de universiteit van Leuven, bewaarder van de academische privileges; raadsheer van de hertogen van Brabant Antoon en Jan IV; 1409 afgevaardigde naar het concilie van Pisa, in 1415 naar het concilie van Konstanz als hertogelijk afgevaardigde
- gebouwen: vernieuwde de abdijgebouwen; liet een nieuwe infirmerie, een gastenkwartier en een dormitorium bouwen
- kunstwerken: liet het orgel in orde brengen, kocht liturgische gewaden en plaatste bestellingen bij beeldhouwers, schilders, zilversmeden en glazeniers: Pieter van Arendonk, Franco van Mechelen, Jan van Herentals, Nout van Herentals, Jan van Antwerpen, Arnout, Jan en Hendrik van Mechelen; een beeld van Onze-Lieve-Vrouw met Kind werd besteld te Brussel in 1422 (zie nr. 258)
- wapenschild: op azuur drie sterren van goud, twee en één, met op deze laatste een ekster van goud

Diederik van Haren abt 1428 – 1447

† 1447

- functies: abt-coadjutor, personaat van de kerk van Duffel
- bijzonderheden: bij de abtsverkiezing waren 40 geprofesten aanwezig
- gebouwen: restaureerde de kerken van Diessen en Diest
- kunstwerken: liet een grafmonument oprichten voor zijn voorganger Jan Geerts door een Gents kunstenaar; schonk een beeld van de H. Gertrudis aan de kerk van Vorst-Kempen
- wapenschild: op azuur zes zilveren lisbloemen en in het midden een gouden ster



Z004741



N15339

Afbeelding 8. Kleine tiendschuur gebouwd in 1618 (muurankers) in opdracht van abt Adriaan Stalpaerts (1608-1629) die er ook zijn wapenschild en initialen liet aanbrengen. De tiendplicht bestond vooral op het platteland; één tiende van de opbrengst van gewassen diende te worden ingeleverd om in de levensbehoeften van de kerkbedienaar te voorzien, om de noden van de armen te lenigen of om het kerkgebouw te onderhouden. Meerbeukige Kempense langsschuur in baksteen, onder zadeldak; de kleine rondboogvensters werden later toegevoegd.



N15336

Afbeelding 9. Abdijhoeve met stallen, wegens de onveilige tijden in 1640 opgericht binnen de abdijmuren, in opdracht van abt Verbraeken (1629-1644). In het verlengde van dit gebouw werd onder één zadeldak een washuis aangebouwd. Het geheel heeft een rechthoekig grondplan, een bovenverdieping met verscheidene vensters en een zoldering die door vier dakruiters wordt verlicht. Boven de toegang tot de hoeve is er een medaillon met het wapenschild van de abt en de datering 1640. De voorgevel is versierd met zandstenen elementen tussen de baksteen: deuromlijstingen, raamkozijnen, sierlijsten en drempels.

Hendrik van Voren abt 1447 – 1458

- ° Tervuren(?) - † 1458
- functies: proost of provisor van de abdij
- bijzonderheden: 1457 oprichting van een kapittel van reguliere kanunniken in de Sint-Sulpitiuskerk te Diest
- wapenschild: een arend met twee koppen op een veld van goud



Z004742

Hendrik van Kemenaden abt 1457 – 1470

- ° Helmond - † 1470
- functies: proost of provisor van de abdij
- bijzonderheden: in 1469-1470 werden contracten afgesloten met de 73 hoeven van de abdij
- kunstwerken: oprichting van een altaar van Onze-Lieve-Vrouw in de kapel van Chaam

Jan Kinschot abt 1471 – 1477

- ° Turnhout - † 1477
- functies: in 1470 vicarius van commende-abt Ferry de Clugny
- bijzonderheden: 33 geprofesten aanwezig bij de abtsverkiezing; pogingen om de vrijheid te herwinnen van de abtsverkiezing door de kloosterlingen, ontnomen door de hertog van Bourgondië
- wapenschild van zijn familie: een dubbel getinneeerde faas van sabel op zilver

Werner van Halleer abt 1480 – 1487

- † 1487
- functies: pastoor van Moergestel
- bijzonderheden: verder institutionaliseren van de vrije verkiezing van de abt; 1480 bevolking van de abdij 60 personen; 1480 einde van de commende-abten
- gebouwen: herbouwingen aan het klooster; verfraaiing van de abdijkerk; bouw van de kloostermuur; bouw van refuge te Mechelen, Herentals en 's-Hertogenbosch

Jan Jansz. S'Mans van Westerhoven

abt 1487 – 1501

- † 1501
- bijzonderheden: 28 aanwezigen op de abtsverkiezing; groot weldoener van het norbertinessenklooster Besloten Hof te Herentals; wegens zijn goedheid werd hij de "vader van de armen" genoemd
- gebouwen: liet de kerk bouwen van het klooster Besloten Hof te Herentals; liet de toren en het koor bouwen van de parochiële kerk te Duffel; voltooide de begonnen werken aan de kloostergebouwen te Tongerlo



Z004743



Z004032

Afbeelding 10. Dienstgebouwen. In de loop van de 16de-17de eeuw werden verscheidene dienstgebouwen opgericht voor het functioneren van de abdij: portierswoning, schrijnwerkerij, koetshuis, brouwerij, smidse, stallen, duiventoren, drinkplaats. Naargelang de tijd evolueerde en er andere behoeften en initiatieven kwamen, veranderde ook de functionaliteit van deze gebouwen in boekhandel, missieprocurer, garage, vergaderzalen voor vorming en bezinning, expositieruimte.



Z003948

Afbeelding 11. Prelatuur, gebouwd in witte zandsteen in opdracht van abt Jozef Vander Achter (1724-1745). De abtswoning werd gebouwd in classicistische stijl naar de bouwplannen van de Antwerpse architect-beeldhouwer Willem Ignatius Kerricx. De werken begonnen in 1724, werden voltooid in 1728. Het gebouw sluit aan bij het poortgebouw en heeft een zadeldak; gelijkvloers en bovenverdieping hebben rechthoekige vensters: er zijn dertien traveeën. Centraal in de voorgevel is er een licht vooruitspringend middenresaliet met toegangspoort en balkon onder een groot fronton waarin het wapenschild van de opdrachtgever. Links van de voorgevel werd een vooruitspringend en even hoge, ruime traphal toegevoegd.

Langs de zijde van de binnenkoer zijn er in het gebouw kamers voorzien; achteraan zijn er telkens gangen die er toegang toe geven. Tegen de bakstenen achtergevel werd over de hele hoogte een halfronde uitsprong bijgebouwd waarin een bidkapel werd ingericht voor de abt.

- kunstwerken: schonk glasramen aan de parochiekerk te Duffel; bestelde verscheidene liturgische gewaden voor de abdij; gaf verschillende opdrachten aan kunstschilder Goswin van der Weyden, die in de refuge van Tongerlo verbleef te Antwerpen en er optrad als zaakwaarnemer van de abt
- wapenschild: op zilver twee voldersscharen van keel geplaatst één in het hoofd links en één in de basis rechts, het vrije kwartier van goud beladen met een duif van keel

Peter Mans van Westerhoven

abt 1501 – 1504

† 1504

- opleiding: baccalaureus in kerkelijk recht
- functies: pastoor te Tilburg; proost of provisor van de abdij; coadjutor van de abt
- wapenschild: op zilver twee lisbloemen van sabel, één in het hoofd en één in de basis, in het midden, het vrije kwartier op goud met boord van sabel drie duifjes van sabel



Z004744

Antoon Tsgrooten abt 1504 – 1530

° 1460 Oisterwijk (Noord-Brabant) - † 1530

- opleiding: licentiaat in het kerkelijk recht
- functies: 1487 proost van de collegiale Sint-Sulpitiuskerk te Diest; 1518 vicaris van de abt-generaal van de circarie van Brabant
- bijzonderheden: 1508 18 priesters in de abdij; verdere regeling van de vrije abtsverkiezing en de verkiezing van zijn coadjutor; moeilijkheden met de landvoogdes Magaretha van Oostenrijk; hoog-gekwalficeerde bibliotheek; hij was een groot vernieuwer van het kloosterleven
- gebouwen: romaans koor van de abdijskerk werd vervangen door een gotisch naar de plannen van Rombout Keldermans (koor, transept en toren); bouw van een nieuwe eetzaal en vernieuwing van verscheidene gebouwen onder de leiding van dezelfde architect; bouw van een nieuwe parochiekerk, uitvoering o.m. door Gielis Crabbe van Mechelen, Nicolaas de Vleeschouwer van Mechelen en Michiel Ysewijns
- kunstwerken: 1507 de abt bestelde een triptiek bij Goswin van der Weyden met portrettering van de abt; 1529 bestelling van nieuw koorgestoelte (90 zitplaatsen) in gotische stijl bij de Brusselse beeldhouwers Matteus de Wayer en Chretien Swaluwe; geschilderde panelen met de legende van de H. Dimpna van Geel door Goswin van der Weyden; triptiek met H. Maagschap van de H. Anna, met portret van de abt, door meester Joannes, bewaard in Brasschaat; geschilderd portret van de abt; portret van de abt in een glasraampje zie nr. 41
- wapenschild: op goud een lindeboom van sinopel met twee afhangende hoefijzers op een zode van sinopel



Z004745



X000449

Afbeelding 12. Achtergevel van de prelatuur.



Afbeelding 13. Traphal voor de brand van 1929. Trap met wapenschild van abt De Swert (1868-1887); de twee beelden zijn van een biechtstoel afkomstig.

B70018

Arnold Streeters abt 1530 – 1560

° 1496 Diest - † 1560

- opleiding: artesfaculteit te Leuven; rechtsuniversiteit te Orléans
- functies: 1522 investiet van de kerk van Waalwijk; 1526 coadjutor van de abt; investiet van de parochie van Roosendaal; lid van de Staten van Brabant
- bijzonderheden: 1554 er zijn 24 priesters in het klooster; vurig verdediger van de vrije verkiezing van de abt; wilde academisch geschoolde kloosterlingen en geschoold personeel
- gebouwen: voltrok de door zijn voorganger begonnen werken ontworpen door Rombout Keldermans, Laureis Keldermans en Filip Lammekens; 1534 koor van de kerk afgewerkt; 1547 bouw van het bisschopshuis; 1555 schip van de gotische kerk werd ingezegend, alsook de kapel en het altaar van de Zoeten Naam Jezus
- kunstwerken: sacramentstoren in 1536-1548 onder de leiding van Filip Lammekens zie nr. 243; stenen grafmonument door Gielis Vanden Zandvoort voor de abt opgericht met een albasten reliëf voorstellend het Laatste Oordeel; bestelling van textilia te Lier; 1545 aankoop van het fameuze Laatste Avondmaal te Antwerpen; schenker van een glasraam met de Doornenkroning en portret, naar een ontwerp van Goswin van der Weyden, uitgevoerd door Gummarus Loop, in de Sint-Gummaruskerk te Lier; besteller van gewaden in 1533, een abtsstaf in 1536, een boekband in 1544; portret van de abt
- wapenschild: op goud een keper van azuur beladen met drie gouden lisbloemen

Jakob Mijs Ancemss genaamd Veltacker van Diessen

abt 1565 – 1569

† 1583

- functies: kameraar van de abdij; 1564 administrator van de abdij in afwachting van de benoeming tot abt; 1569 vervangen door commende-abt Franciscus Sonnius, eerste bisschop van 's-Hertogenbosch; 1577 herinstallatie van abt Veltacker die werd aangevochten; administrator op geestelijk en materieel gebied tijdens abbatiaat van bisschop Sonnius
- wapenschild: op een veld van sinopel drie klaverbladen in zilver, twee in het hoofd en één in het benedenpunt, in het midden een Jakobsschelp van zilver



Z004746

Franciscus Vanden Velde (a Campo), genaamd Sonnius

abt 1569 – 1570

- functies: eerste bisschop van 's-Hertogenbosch; commende-abt van Tongerlo; 1570 bisschop van Antwerpen
- bijzonderheden: 1569 45 kloosterlingen



N15301

Afbeelding 14. Huidig uitzicht van de traphal, na de brand van 1929. Onderaan twee zittende leeuwen met de wapens van de abdij en van abt Hugo Lamy (1915-1937).



X000439

Afbeelding 15. Ostium, klein gebouwtje met schilddak in de tuin van de prelatuur, ingebouwd in de abdijsmuur. Gedateerde verwelkomingsinscriptie: OSTIUM NON HOSTIUM. HOSTIUM NON OSTIUM 1741 (Vrienden zijn welkom. Vijanden blijven buiten).

Laurentius Metsius abt 1570 – 1580

† 1580

- functies: bisschop van 's-Hertogenbosch; commende-abt van Tongerlo

Wouter van Corsworm

† 1590

- opleiding: artesfaculteit te Leuven
- functies: 1579 rector van de parochiële kerk van Alfen; 1583-1584 proost en administrator van de abdij
- bijzonderheden: vruchteloze pogingen om de incorporatie in het bisdom 's-Hertogenbosch teniet te doen

Clemens Crabbeels abt 1584 – 1590

° Leuven - † 1590

- functies: 1584 bisschop van 's-Hertogenbosch; commende-abt van Tongerlo
- bijzonderheden: 1590 akkoord over de verdeling van goederen tussen bisschop en abdij

Nicolaas Mutsaerts abt 1592 – 1608

° Tilburg - † 1608

- opleiding: volgde canoniek recht aan de universiteit van Douai
- functies: pastoor te Tilburg; abt benoemd door de Spaanse gouverneur
- bijzonderheden: vrije verkiezing van de abt door de kloosterlingen
- kunstwerken: portret met wapenschild
- devies: Fasces, fascies
- wapenschild: op goud een keper van keel vergezeld van drie mutsaards

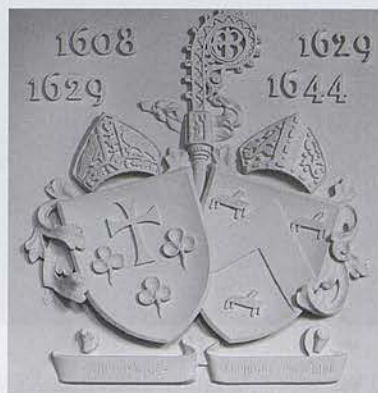


Z004747

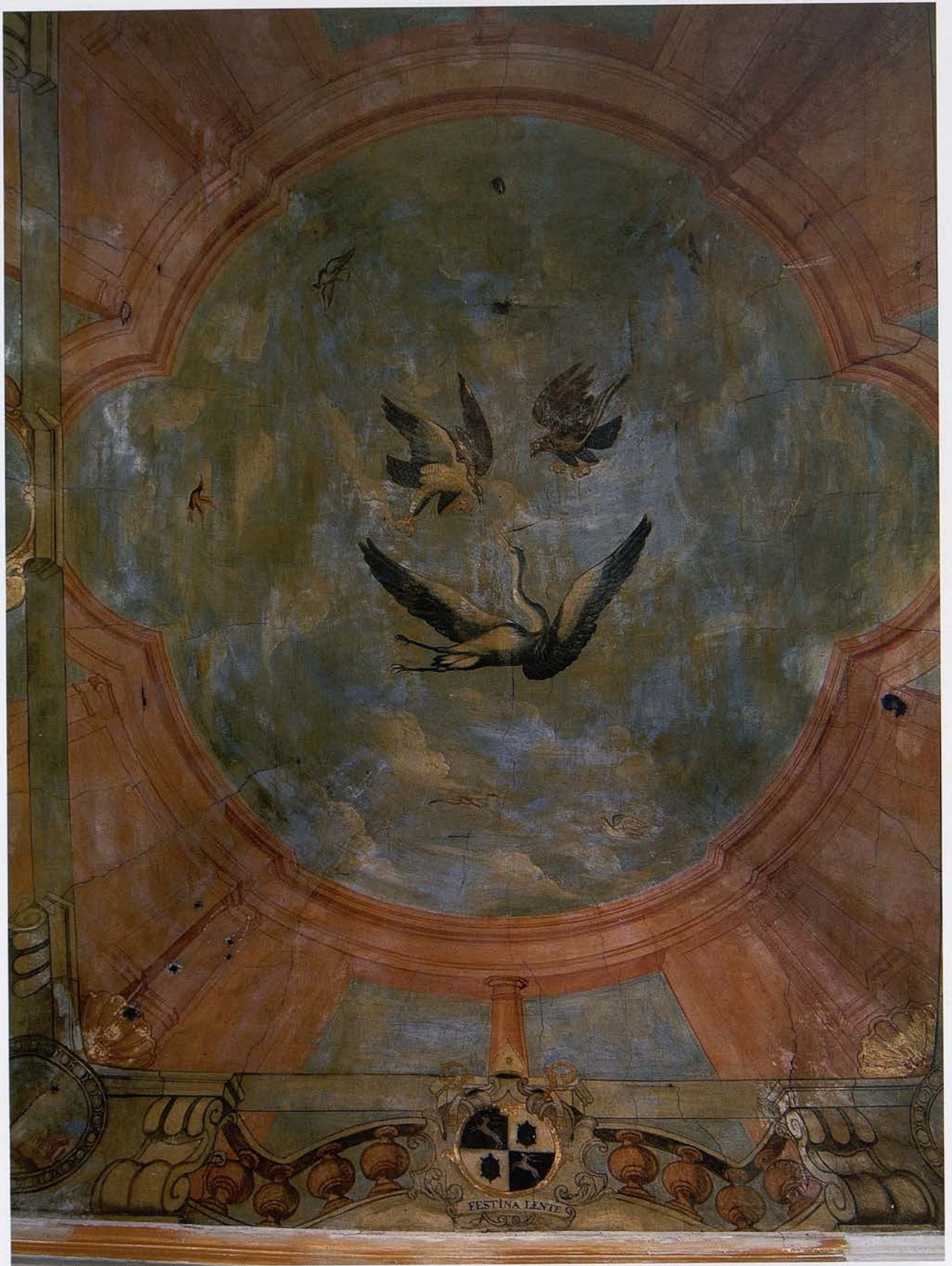
Adriaan Stalpaerts abt 1608 – 1629

° Hilvarenbeek 1563 - † 1629

- opleiding: kerkelijk recht te Douai
- functies: pastoor te Hapert en Loon; pastoor te Waalwijk en Besoyen; 1607 coadjutor van abt Mutsaerts
- bijzonderheden: zond zijn kloosterlingen weg voor een opleiding aan de universiteiten van Leuven, Douai en Rome; de nieuwe richtlijnen van het Concilie van Trente werden gevolgd; 1617 verwerving van de relieken van de H. Siard van Mariëngaarde, bewaard te Hildesheim



Z004748



X000451

Afbeelding 16. Plafondschildering in het ostium zie nr. 17.

- gebouwen: 1618 oprichting van de grote tiendschuur; 1624 te Rome werd door de Belgische norbertijnenabten een Sint-Norbertuscollege opgericht voor de theologiestudenten
- kunstwerken: 1619 reliekschrijn van de H. Siard, door Frans Strijp en Willem Van Couwenberg; besteller van een zilveren processiekruis; portret van de abt
- devies: *Crux arida nutrit* (Het kruis maakt een onvruchtbare bodem vruchtbaar)
- wapenschild: op een gouden veld een kruis in natuur, vergezeld aan beide zijden en in de punt met drie klaverbladen in sinopel

Diederik (Theodoor) Verbraecken abt 1629 – 1644

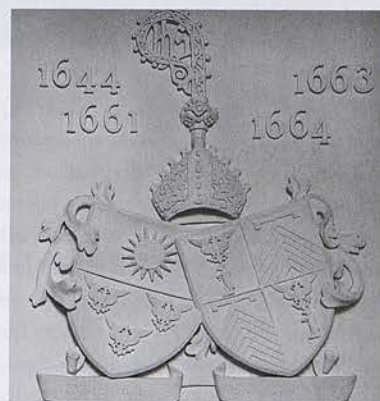
° 1571 Helmond - † 1644

- functies: circator; supprior; pitancier; pastoor van de kerk van Tongerlo, 1605-1629 pastoor van Mierlo
- bijzonderheden: 1629 46 kloosterlingen; 1637-1640 uitwijking van alle kloosterlingen naar de refuge van de abdij te Mechelen wegens de onveiligheid, na de val van 's-Hertogenbosch; 1642 100 kloosterlingen, novicen of postulanten
- gebouwen: 1640 bouw van nieuwe hoeve en washuis; bouw van nieuwe kapel van Onze-Lieve-Vrouw te Duffel
- kunstwerken: 1640 installatie van nieuw orgel; een zilveren kelk; zijn wapenschild op een gildebreek zie nr. 131; geschilderd portret
- devies: *Agendo et patiendo* (Door te strijden en te lijden)
- wapenschild: keper van keel vergezeld van drie braken op gouden veld

Augustinus Wichmans abt 1644 – 1661

° 1596 Antwerpen - † 1661

- opleiding: artesfaculteit en theologische studies te Leuven
- functies: 1628 opleiding der novicen, circator of tuchtmeester; 1630 pastoor te Mierlo en aarts priester van het decanaat Helmond; 1632 pastoor te Tilburg; 1633 aarts priester van het district Hilvarenbeek; permanent afgevaardigde bij de Staten van Brabant
- bijzonderheden: gaf de opdracht voor het opmeten van de bezittingen van de abdij door landmeters; erudiet persoon; publicaties onder meer over de mariale spiritualiteit (*Brabantia Mariana*); vele kloosterlingen kregen een universitaire opleiding; strijd om verloren rechten in het door de calvinisten bezette Noord-Brabant
- gebouwen: herbouw van de kerktoren na de verwoesting door brand in 1657
- kunstwerken: verrijkte het klooster en de kerk maar ook de kapel van Onze-Lieve-Vrouw van Goede Wil te Duffel met talrijke kunstwerken; gegraveerd wapenschild; 1651 gegraveerd portret van de abt door Wenceslas Hollar; 1657 nieuwe beiaard met 32 Hemony-klokken; twee geschilderde portretten van de abt
- devies: *Sicut aquila* (Zoals een adelaar)
- wapenschild: in het hoofd een gouden zon op azuur, in het ondergedeelte drie arenden met opengespreide vleugels op gouden grond



Z004749



X001421

Afbeelding 17. Neogotische abdijkerk in baksteen, gebouwd in 1852-1858 naar de plannen van architect Pieter Paul Stoop (†1891); noordzuid georiënteerd. Basilicale kerk met ruim koor, kruisbeuk en driebeukig schip. Driedelige, zandstenen voorgevel tussen steunberen bekroond met pinakels, doorbroken met drie ruime vensters; geveltop gevuld met blind traceerwerk; toegangspoort omringd door later toegevoegde, neogotische portaalconstructie.

Het koor werd heringericht door architect Jules Ghobert in 1921-1929 in samenspraak met abt Hugo Lamy (1915-1937); er waren plannen om het koor te voorzien van een volledige kooromgang, daarbij een nieuw hoofdaltaar centraal in de viering boven een crypte waarin naar vroegchristelijk model de aanwezige relieken zouden worden bewaard. Het controversiële plan kreeg slechts gedeeltelijk een uitvoering. Restauratie in 1994-1999 onder leiding van architect W. Hoste van het architectenbureau Bressers.

De zuidgevel van het kloosterpand werd gebouwd in 1845-1848 tussen abdijkerk en bisschopshuis naar de plannen van Pieter Paul Stoop in neobrabantse baksteengothiek. Hier bevindt zich ook de kapittelzaal.

Albert Ursino abt 1663 – 1664

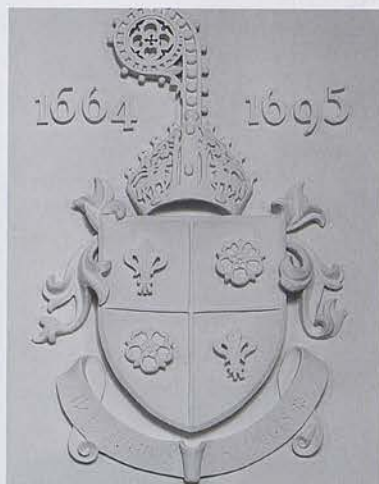
° 1617 Oldenzaal - † 1664

- functies: 1645 kapelaan en in 1651 pastoor te Roosendaal
- bijzonderheden: moeilijke verkiezingen; wrijvingen tussen de kloostergemeenschap en de burgerlijke en kerkelijke overheden ter wille van de opgelegde benoeming; wrijvingen tussen de norbertijnengemeenschappen ter wille van bevoegdheden binnen en tussen de kloosters
- kunstwerken: twee geschilderde portretten van de abt
- devies: Post tenebras spero lucem (Na de donkerte verwacht ik het licht)
- wapenschild: gevierendeeld, in het 1^{ste} en 4^{de} kwartier op goud een gekroonde adelaar met uitgespreide vleugels en daaronder een klimmende beer in natuurkleur, in het 2^{de} en 3^{de} kwartier op gouden grond gekeperd met zes stuks in keel

Jakob Hroznata Crils abt 1664 – 1695

° 1625 Halsteren - † 1695

- opleiding: artesfaculteit te Leuven; 1648-1653 theologische studies te Rome
- functies: 1656 kapelaan te Duffel; supprior; penitencier; 1663 prior; vicaris van de abt-generaal van Brabant en Friesland; 1678 bestendig gedeputeerde van de Staten van Brabant; 1681 apostolisch afgevaardigde belast met de supervisie van het kloosterleven van de religieuzen
- bijzonderheden: moeilijkheden met Amelia van Solms over de bevoegdheden in de heerlijkheid Ravels
- gebouwen: 1666 bouw van een nieuwe infirmerie door architect Van Wiel; 1682-1684 volledige vernieuwing en uitbreiding met een verdieping van het dormitorium; bouw van de pastorieën van Schaffen (1680) en Wijnegem (1685); vergroting van de pastorie te Westerlo; restauratie van de door brand geteisterde kerk van Orp-le-Grand in 1674; 1676-1678 aanplanting van de lindebomen voor de abdij
- kunstwerken: gravure van de H. Norbert; aankoop van de grote schilderijen van Antoon Goubau en Erasmus Quellinus; twee geschilderde portretten van de abt
- devies: Fundamenta eius in montibus sanctis (Zijn grondvesten liggen in de heilige bergen)
- wapenschild: gevierendeeld, in het 1^{ste} en 4^{de} kwartier op azuur een zilveren lisbloem, in het 2^{de} en 3^{de} kwartier een vijfblad van keel op goud



Z004750

Gregorius Willem Piëra abt 1695 – 1723

° 1645 Mechelen - † 1723

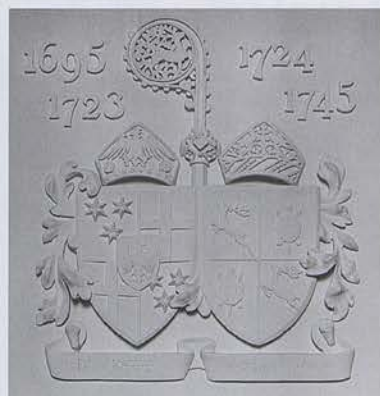
- opleiding: artesfaculteit te Leuven; 1672-1676 theologische studies te Rome
- functies: 1676 cellier; 1679 provisor; 1698 visitator voor circarieën Brabant en Friesland; 1709 vicaris van de abt-generaal; 1709-1716 bestuurder van de Sint-Michielsabdij te Antwerpen
- bijzonderheden: de kloostergemeenschap telde 136 leden; moeilijkheden tussen de abdij van Prémontré en de Brabantse kloosters



X000735

Afbeelding 18. Koorgedeelte van de abdijkerk. De toren van de abdijkerk kreeg een nieuw uitzicht na de brand van 1929. Naar de plannen van architect Léon Lamy werd er een verdieping en een nieuw dak opgezet. Opvallend is de toename van het aantal sierelementen en de gebogen naden van de vierzijdige dakconstructie.

- gebouwen: voltooiing van de aangevatte werken van zijn voorganger; 1698 aankoop van een huis genaamd “De groote Sot” te Antwerpen om het om te bouwen tot een refuge
- kunstwerken: 1707 bestelde een nieuw hoofdaltaar bij Hendrik Frans Verbruggen; 1720 schonk aan de Sint-Goedelekerk te Brussel een schilderij in de reeks gewijd aan het H. Sacrament van mirakel, geschilderd door Willem Ignatius Kerricx; liet de bibliotheek opnieuw inrichten o.m. met beeldsnijwerk van Jan Baptist de Vree van Dendermonde; drie geschilderde portretten van de abt, één door Antoon Schoonjans en twee door anonieme kunstschilders
- devies: Discrete (Bescheiden)
- wapenschild: gevierendeeld, in het 1^{ste} en 4^{de} kwartier drie zesstaartige sterren van goud op azuur, in het 2^{de} en 3^{de} kwartier een kruis van keel op gouden grond



Z004751

Jozef Peter Vander Achter abt 1724 – 1745

° 1670 Oirschot - † 1745

- opleiding: artes te Leuven; 1695-1698 theologie te Rome; baccalaureaat theologie te Leuven
- functies: 1701 lesgever theologie en H. Schrift aan de novicen; 1704 archivaris; penitencier te Duffel; 1707 proost van de Sint-Sulpitiuskerk te Diest; 1724 vicaris van de abt-generaal voor de circarieën van Brabant en Friesland
- bijzonderheden: economische bloei
- gebouwen: 1725-1728 bouw van het prelaatsverblijf naar de plannen van Willem Ignatius Kerricx (1685-1745); 1741 bouw van het “Ostium”; pastorieën en hoeven werden gebouwd of hersteld
- kunstwerken: herinrichting van de abdijkerk door W.I. Kerricx met lambrisering, portaal, orgelkast, biechtstoelen, afsluitingen met beelden, medaillons en sierwerk; W.I. Kerricx leverde verscheidene schilderijen zoals Het offer van het Paaslam, De aanbidding van het Lam Gods, De marteldood van de martelaren van Gorcum en De H. Norbert ontvangt de regel van Paus Honorius II; wapenschild van de abt op een boekband van 1736; twee geschilderde portretten, één door C. Vander Meiren, het andere door een onbekend kunstschilder
- devies: Festina lente (Haast u langzaam)
- wapenschild: gevierendeeld, in het 1^{ste} en 4^{de} kwartier een vliegend hert van zilver op keel, in het 2^{de} en 3^{de} kwartier een schildpad van keel op zilver

Siard Lodewijk Antoon Vanden Nieuweneijnde abt 1746 – 1779

† 1779

- opleiding: artesfaculteit te Leuven; theologische studies te Rome
- functies: 1724 vicaris van de proost van de norbertinessen van Leliëndaal te Mechelen; 1728 archivaris; 1728 supprior en novicemeester; 1731 prior; 1734 pastoor te Westerlo; bestendig gedeputeerde van de Staten van Brabant



Afbeelding 19. Interieur van de abdijkerk in 1991

N15313

- bijzonderheden: zware lasten opgelegd wegens de Oostenrijkse successie-oorlog; 1779 118 kloosterlingen
- gebouwen: herstel van pastorieën en hoeven
- kunstwerken: geschilderd portret van de abt van de hand van E. Smeyers
- devies: Esto quod sis (Wees wat je moet zijn)
- wapenschild: op een veld van goud, drie kepers van keel met in de basis een vlamvend hart van keel



Z004752

Godfried Peter Frans Hermans abt 1780 – 1799

° 1725 Vorst (Kempen) - † 1799

- opleiding: artesfaculteit te Leuven; 1748-1751 theologische studies te Rome
- functies: 1752 kapelaan Alphen; provisor voor de goederen van de abdij gelegen in de Verenigde Provinciën; algemeen aalmoezenier van de patriottische troepen
- bijzonderheden: moeilijkheden bij de verkiezingen veroorzaakt door het Oostenrijkse bewind; verwierf faam bij het in cultuur brengen van de Kempense heiden; trok het werk van de bollandisten en de Acta Sanctorum naar de abdij toe, na de opheffing van de jezuïetenorde (1773); de abt maakte plannen om een kanaal door de Kempen te laten graven; 1789-1790 politiek en militair avontuur tijdens de Brabantse Omwenteling en verzet tegen de Oostenrijkse overheersing; in 1796 werd de abdij gesloten en genationaliseerd door de Fransen, de 43 kloosterlingen werden uitgedreven en leefden verspreid in de parochies
- gebouwen: confiscatie door de Franse overheid; 1797 verkoop van de abdijsgebouwen; afbraak van kerk en kloostergebouwen; verkoop van talrijke kunstobjecten
- kunstwerken: vier geschilderde portretten in de abdij, één door W.I. Herreyns, één door F. Jacquin, twee door ongekende kunstschilders; in de KMSK te Antwerpen portret van de abt door W.I. Herreyns; verscheidene karikaturen werden gemaakt waarin de anti-Oostenrijkse houding van de abt werd gehekeld
- devies: Patienter (Geduldig)
- wapenschild: op grond van azuur een keper van goud vergezeld in het hoofd van twee ossenkoppen en in de middelbasis een liggend lam

Arnold Van Putteghem

° Sint-Pieters-Rode - † 1839

- functies: pastoor te Essen; 1832-1839 superior van de verstrooide gemeenschap
- bijzonderheden: 1834 onder toezicht geplaatst van de Brugse vicaris-generaal Frans Thomas Corselis, apostolisch afgevaardigde en visitator; 1834 oprichting van een noviciaat; 1838 herneming van het gemeenschapsleven in het kasteel Bossenstein te Broechem

Evermodus Petrus Hubertus Backx

° 1805 Tilburg - † 1867

- opleiding: theologische studies
- functies: kapelaan te Nuland; 1837 kapelaan te Broechem; 1839-1867 superior; 1860 apostolisch visitator van de orde van Prémontré in België



Afbeelding 20. Kerkinterieur, gezicht naar het koor.

Z003921

- bijzonderheden: tweede stichter van de abdij van Tongerlo; 1840 terugkeer naar Tongerlo van één oude en zes jonge kloosterlingen; 1858 oprichting te Tongerlo van een gemeenschappelijk noviciaat voor de Belgische norbertijnen; 1867 canonisatie van de martelaren van Gorcum; aangroei tot 60 religieuzen
- gebouwen: 1839 heraanloop van een gedeelte van de abdij te Tongerlo; 1847 aanvang van de bouw van de zuidvleugel van de conventsgebouwen, de refter en de bibliotheek; 1852 nuntius M. Gonella, opvolger van Mgr. Corselis, legde de eerste steen van de neogotische kerk
- kunstwerken: portret door kunstschilder J. Portaels in 1854

Jan Chrysostomus Lodewijk Vital De Swert

abt 1868 – 1887

° 1836 Lier - † 1887

- functies: docent wijsbegeerte; novicemeester van het gemeenschappelijk noviciaat van de Belgische norbertijnenabdijen; 1867 superior; 1868 abt
- bijzonderheden: 1868 bijeenkomst van een algemeen kapittel te Wenen; 1876 oprichting van de Brabantse circarie met prelaat De Swert als provinciale visitator; 1883 vicaris van de abt-generaal voor de circarie van Brabant; 1872 nieuwe stichting in Engeland
- gebouwen: recuperatie van het Sint-Norbertuscollege te Rome; afwerking van de nieuwe abdijskerk; 1868 oprichting van de noordelijke conventsvleugel
- kunstwerken: geschilderd portret door A. Thomas
- devies: Mitis et humilis corde (Zachtzinnig en nederig van hart)
- wapenschild: gevierendeeld, in 1^{ste} en 4^{de} kwartier een hart van keel op gouden grond met ingeplant kruis, in het 2^{de} en 3^{de} kwartier op goud drie kepers van keel

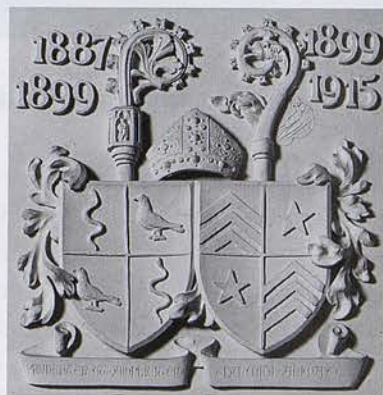


Z004753

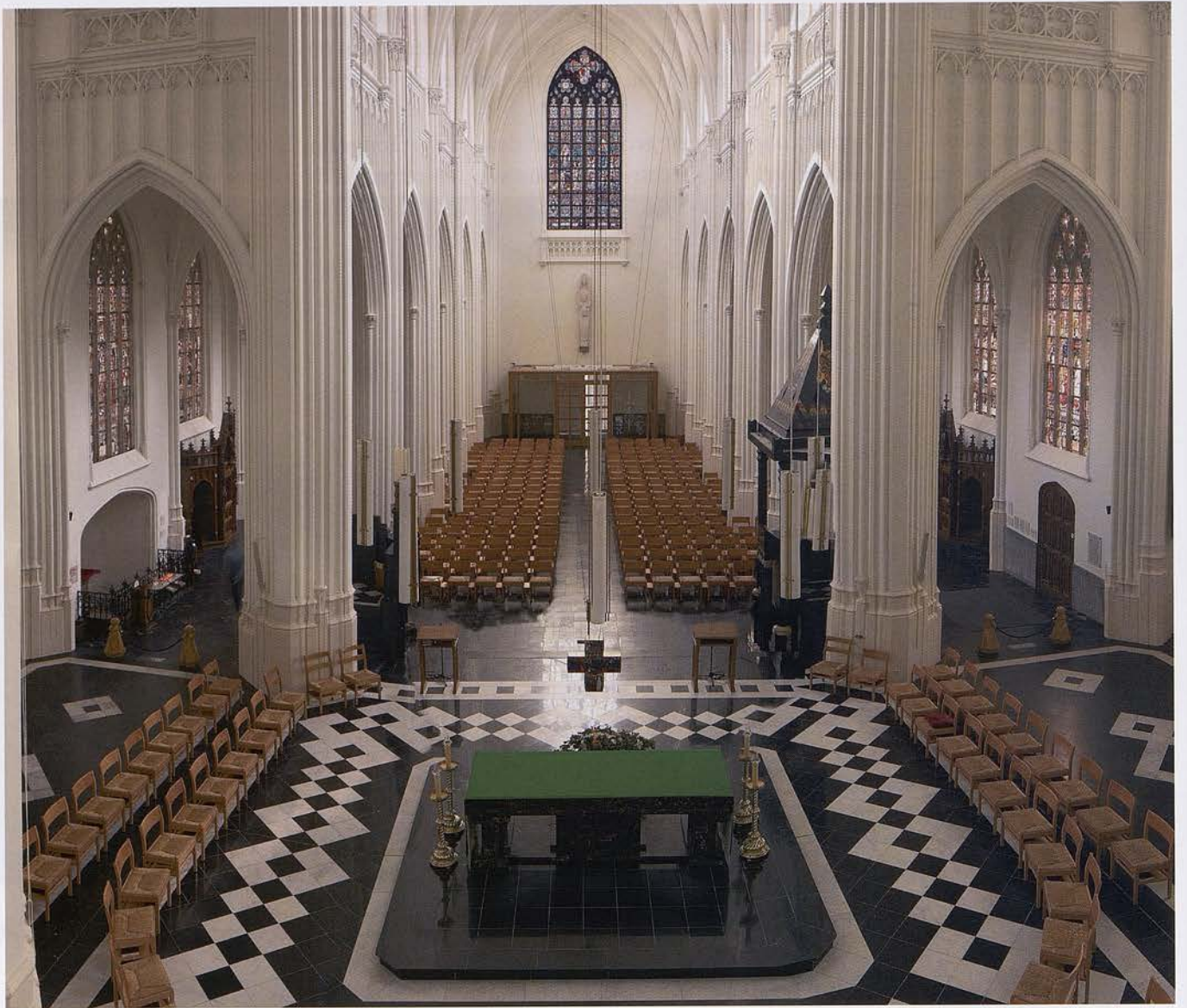
Thomas Lodewijk Heylen abt 1887 – 1899

° 1856 Kasterlee - † 1941

- opleiding: wijsgerige en theologische studies te Rome; 1883 doctor in de filosofie; 1886 doctoraat in de theologie
- functies: 1886-1897 docent filosofie te Tongerlo; 1887 vicaris van de abt-generaal voor de circarie van Brabant; 1899 bisschop van Namen
- bijzonderheden: 1887 66 leden, in 1896 82 leden; 1889 algemeen kapittel; twee provinciale kapittels in 1890 en 1891; 1889 oprichting van een priorij te Manchester; 1898 begin van het missiewerk in Congo, aan Tongerlo werd de apostolische prefectuur van Uele toegewezen; vanaf 1897 werden opnieuw lekenbroeders aanvaard
- kunstwerken: geschilderde portretten, door F. Mortelmans in 1893 en door C. Theunissen
- devies: Prudenter et simpliciter (Voorzichtig en eenvoudig)



Z004754



Afbeelding 21. Kerkinterieur, gezicht naar het schip.

Z003911

- wapenschild: gevierendeeld, in het 1^{ste} en 4^{de} kwartier beladen met een slang op een paal van purper op goud, en in het 2^{de} en 3^{de} kwartier met een duif van zilver op azuur

Adriaan Leopold Cornelis Deckers abt 1899 – 1915

° 1847 Nieuwmoer - † 1915

- functies: 1871 circator; 1872 novicemeester van het gemeenschappelijk noviciaat en superior; apostolisch prefect in Uele (Congo); 1900 visitator van de Brabantse circarie
- bijzonderheden: 1911 128 kloosterlingen
- gebouwen: 1911 bouw van een nieuwe oostelijke vleugel van het kloosterpand met eetzaal
- kunstwerken: geschilderd portret van de abt door P. Van der Ouderaa; portret door Milo Bertram op muurschildering in de oude kapittelzaal met voorstelling Calvarie
- devies: Da mihi animas (Geef mij zielen)
- wapenschild: gevierendeeld, in het 1^{ste} en 4^{de} kwartier drie kepers van keel op goud, en in het 2^{de} en 3^{de} kwartier een gouden ster op azuur

Hugo Henri Lamy abt 1915 – 1937

° 1879 Fosses-la-Ville - † 1949

- opleiding: 1914 doctor in de morele en geschiedkundige wetenschappen te Leuven
- functies: 1911 docent kerkgeschiedenis en sociologie; archivaris van de abdij; 1918 visitator voor de Brabantse circarie; 1927 vicaris van abt-generaal Gummarus Crets voor de Brabantse circarie; lid van het permanent Comité van de Eucharistische Congressen; 1919 lid van de Koninklijke Academie voor Archeologie van België; 1925 voorzitter van de Commissie voor geschiedenis van de Orde van Prémontré, stichting van de *Analecta Praemonstratensia*; 1944 administrator van de canonie van Leffe; 1944–1949 abt van Leffe
- bijzonderheden: 1924 oprichting van priorij in Kilnacrott (Ierland): prelaat Lamy schreef de biografie van zijn patroon Hugo van Fosses; 1936 het klooster telde 223 leden waaronder 128 priesters
- gebouwen: 1919 vergroting van het koor van de abdijkerk en verplaatsing van het hoofdaltaar naar het transept; 1927 oprichting van het retraitshuis; 1929 een zware brandramp legde de conventsgebouwen in as, toevlucht werd gezocht in Leffe
- kunstwerken: 1924 eetzaal werd door norbertijn Hiëronymus Esser van fresco's voorzien, taferelen uit het leven van Sint-Norbert zie nr. 24; 1933 bouw van het nieuw orgel door Klais jr. zie nr. 223; portret van de abt door Ernest Vanden Panhuysen
- devies: *Amicus fidelis, protectio fortis* (Een trouwe vriend is een sterke schutse)
- wapenschild: links geschuind een leeuw van goud op sabel en drie kepers van keel op goud



Z004755



X000734

Afbeelding 22. Achtergevel van de noordvleugel van het convent gebouwd in 1868. Met wapenschild van abt De Swert (1868-1887). Gebouwd in neostijl naar het voorbeeld van de Brabantse baksteengothiek van het bisschopshuis.



Z004674

Afbeelding 23. Kloostergangen van het kloosterpand, gebouwd 1852-1858 in neogotische stijl naar de plannen van architect Pieter Paul Stoop (†1891).

Emiel Alfons Stalmans abt 1937 – 1953

° 1898 Sint-Huibrechts-Lille - † 1953

- opleiding: theologische studies te Rome; 1923 doctoraat in de theologie
- functies: 1923 docent dogmatische theologie en kerkelijk recht; 1925-1933 novicemeester van het gemeenschappelijk noviciaat, circator; 1933 directeur van het Sint-Norbertuscollege te Rome; 1937 secretaris van het Generaal Kapittel te Rome, daarna definator; vicaris van de Brabantse circarie
- bijzonderheden: 1938 stichting van de tekenschool "Vesper" door K. Fimmers, in 1941 kunstkring "Vesper"; 1950 stichting nieuwe priorij in Saint-Bernard-de-Lacolle (Quebec-Canada); 1952 overname van priorij in Storrington (Sussex-Engeland); 1946 241 leden waarvan 155 priesters
- kunstwerken: 1950 aanvang van het nieuwe koorgestoelte zie nr. 196; koorzetel zie nr. 227, geschilderd portret door J. Laenen
- devies: *Multae misericordiae et verax* (In grote barmhartigheid en naar waarheid)
- wapenschild: een keper van keel op goud vergezeld van drie lisbloemen met in het hoofd een zilveren ster op azuur

Joost Marcel Boel abt 1953 – 1981

° 1919 Geel

- functies: 1947 cellier; 1948 circator en geprofestenmeester; 1949 docent sociologie; 1949 prior; 1950 vestiarius; 1951 docent gewijde welsprekendheid; 1953 vader-abt van het norbertinessenklooster te Neerpelt, in 1957 van Sint-Catharinadal te Oosterhout; voorzitter van Oostpriesterhulp; vader-abt van de canonie van Leffe; 1954 abt-stichter van de Holy-Trinity-abbey in Kilnacrott (Ierland), 1962 van de canonie Our Lady of England in Storrington (Engeland), 1975 van de canonie van Saint-Constant in Canada; 1969-1972 voorzitter van de VHOB (Vereniging Hogere Oversten van België); president van het Centrum voor Kerkelijke Studies te Leuven; 1959 definator van de Brabantse circarie; 1975 secretaris van het algemeen kapittel van de Orde van Prémontré
- bijzonderheden: 1966 nieuwe missie opgericht in Chili
- gebouwen: oprichting van een museum voor het schilderij van het Laatste Avondmaal; inrichting van de tiendschuur voor bezoekers en voor tentoonstellingen
- kunstwerken: 1957 plaatsing van nieuw koorgestoelte in de abdijkerk zie nr. 196; restauratie van het schilderij van het Laatste Avondmaal; opdracht voor een beeld van Onze-Lieve-Vrouw door Frans Rooms, te plaatsen achteraan in de abdijkerk zie nr. 251; portret van de abt geschilderd door Leo Lewi
- devies: *In patientia caritatis* (Met het geduld van de liefde)
- wapenschild: op azuur gezaaid met gouden lisbloemen en een dwarsbalk van goud



Z004756



X001440

Afbeelding 24. Huidige kapittelzaal.



Z004725

Afbeelding 25. Eetzaal gebouwd in 1911 naar de plannen van architect Pieter Langerock (°1859-†1923). Neogotisch ribbengewelf gescheiden door Tudorbogen; rustend op bundelpilasters met sterk geprofileerde kapitelen. De muurschilderingen zijn van de hand van kunstschilder en norbertijn Hiëronymus Esser (°1883-†1933).

Hermenegild Jozef Noyens abt 1981 – 1993

° 1932 Kasterlee

- opleiding: theologische studies te Rome; 1958 licentiaat in de theologie
- functies: docent te Grimbergen en te Tongerlo; 1967 supprior; 1979 raadslid van de abt; 1979 bisschoppelijk gedelegeerde voor de religieuzen van het Bisdome Antwerpen; 1982 definator van de Orde; 1982 vader-abt van de norbertinessengemeenschap van Veerle; pastoor in Heultje-Westerlo; 1996 abt-generaal van de Orde
- gebouwen: aanvang van de restauratie van de abdijgebouwen (geklasseerd 6 juli 1976)
- kunstwerken: 1984 portret van de abt door Jo Verhenneman
- devies: Spe gaudentes (Hoop maakt blij)
- wapenschild: op een veld van azuur drie zilveren kepers met een zilveren kruis in het schildhoofd



Z004757

Reinout Paul Meyfroot abt 1993 – 2002

° 1932 Antwerpen

- opleiding: regent in de Germaanse talen; graduaat in Maatschappelijke Arbeidswetenschappen te Namen; 1983 licentiaat in de psychopedagogie te Louvain-la-Neuve
- functies: 1958 directeur van de normaalschool te Ibembo-Aketi (Congo); 1964 regulier overste van de missie in Congo; 1966-1973 regulier overste van de missie in Chili; 1974-1983 priester-arbeider in het Brusselse; 1987 raadslid van de abt; 1989 supprior; 1992 prior
- bijzonderheden: 1994: 109 leden
- gebouwen: verdere afwerking van de restauratiewerken
- devies: Dienen in trouw
- wapenschild: op een veld van azuur een zilveren vredesduif

Jeroen De Cuyper abt 2002 –

° 1952 Sleidinge

- opleiding: licentie in de godgeleerdheid; kandidatuur oosterse filologie en geschiedenis; diploma filosofie (CKS)
- functies: 1982-1987 deeltijds onderpastoor Sint-Lambertus Westerlo; 1987 cellier; 1991 provisor met de belangrijke opdracht van de restauratiewerken aan de abdijgebouwen
- devies: Wees ook gij bereid
- wapenschild: gevierendeeld, 1^{ste} en 4^{de} kwartier: wapen van de abdij van Tongerlo, 2^{de} kwartier: patriarchaal dubbelkruis van keel op zilver, 3^{de} kwartier: vlasplant met bloem in eigen kleur op zilver





E19654

Afbeelding 26. Gezicht vanuit het Vlaamse torentje op bisschopshuis, gastenkwartier, klooster en abdijkerk, na de brand van 28 april 1929.



E19651

Afbeelding 27. Gezicht op het klooster vanuit het Vlaams torentje, na de brand van 28 april 1929.



E19647

Afbeelding 28. Gezicht in het kloosterpand na de brand van 28 april 1929.



E19648

Afbeelding 29. Gezicht op het kerkkoor en de koorbanken, na de brand van 28 april 1929.



X000444

Afbeelding 30. Da Vinci-museum gebouwd in 1963, ontworpen door architect T. Vijverman in opdracht van abt Boel (1951-1983) exclusief voor het schilderij van het Laatste Avondmaal; de architect wil de indruk wekken dat wij de refter van het oorspronkelijke Milanese klooster betreden.

Abdij

Gezichten buiten de omheiningsmuren:

Gezicht uit noord op de abdij en haar omgeving N15341 (1991), noordgericht uitzicht van de abdijgebouwen N15312 (1991), N150433 (2005) (verwachting vanuit het oosten) N153417 (2005), X001417 (2005), X001418 (2005), vanuit het noorden naar X001419 (2005) (noord) gericht naar X000434 (2005), gericht op kloostergebouwen B70047 (ca. 1980), gezicht van de toegangsweg voor de abdijpoort B70046 (ca. 1974), B70150 (ca. 1990), B15314 (1991), X000436 (2005), gericht naar X001419 (2005), gericht naar op de afbeelding het kloostergebouw en de binnenplaats B70047 (ca. 1980) (uitgangspunt van het postgebouw B20424 (1914-1918), B70047 (ca. 1980), binnenplaats van postgebouw en bijgebouwen B70016 (ca. 1928), X001419 (2005), N15313 (1991) gericht op het Oostern X001416 (2005).

III. Architectuur

Gezichten binnen de omheiningsmuren:

Achtereind van het postgebouw N15378 (1991), geheel gericht N15382 (1991), achtereind van het postgebouw met oostelijke poort B70001 (1980), X001417 (2005), gericht naar de kloosterkerk en de abdijkerk vanuit het oosten naar B20424 (ca. 1914-1918), B70260 (ca. 1910), binnenkoer met gewoone, gericht naar de prelatuur B70047 (1980), gericht naar gatenkwarner en poortwachter (C) (ca. 1928), (ca. 1990), gericht van de binnenplaats naar abdijkerk en prelatuur B70047 (1980), gezicht van de binnenplaats op kerk en oostelijke van het klooster B70047 (1980), B70047 (1980), gericht van de binnenkoer naar het kloostergebouw en de binnenplaats naar B70047 (1980) (ca. 1980) van de binnenkoer naar binnenplaats en binnenplaats B70047 (1980), gericht van de binnenplaats naar binnenkoer met prelatuur en daartoegebouwen B70047 (1980), gericht van de binnenplaats naar de toegangspoort en de daartoegebouwen N15317 (1991), gericht van de binnenplaats vanaf de prelatuur naar het kloostergebouw B70047 (1980) (ca. 1980) van de abdij naar de beringen X000737 (2004), gericht op de abdijpoort van noord op zuid naar het park N15330 (1991), X000736 (2004), gericht van de abdijpoort naar de abdijpoortgebouwen vanuit het park N15358 (1991), X000736 (2004), gericht van de poortwachter B70047 (1980) (1914-1918), N15354 (1991), B70047 (1980) (1980), gericht van de poortwachter naar de gatenkwarner B70019 (ca. 1928), X000736 (2004), gericht van de poortwachter naar het binnenschip B70047 (1980) (1914-1918), X000736 (2004), gericht van de poortwachter naar de achtergevel van binnenschip en gatenkwarner B70047 (1980) (1914-1918), gericht van de poortwachter naar de achtergevel van de binnenschip B70047 (1980) (1914-1918), gericht van het Spaanse torenje B70047 (1980) (1914-1918), gericht van de poortwachter naar de gevel van kloosterpoort vanuit de binnenplaats B70047 (1980).

Interieur van de abdijgebouwen:

Gang van het kloosterpoort B20425 (1914-1918), B70047 (1980) (ca. 1980), B70047 (1980) (1991), naar de toegang tot de kerk N15312 (1991), naar gangen naar de kerk van X001417 (2005) (6 (2002)), twee gangen naar de kerk van de kerkwachter B70047 (1980) (1991), gericht naar X001414 (2005), naar X001415 (2005), gericht naar de kerkwachter B70047 (1980) (1991), gericht naar X001415 (2005), gericht naar de kerkwachter B70047 (1980) (1991), gericht naar de kerkwachter N15301 (1991), vermeldde tevens de kerkwachter B70047 (1980) (1991), gericht naar B70047 (1914-1918), B70018 (ca. 1928).



Abbildung 10: Die Vögel, die im Jahr 1907 in der Gegend um die Insel T. (Tasmanien) gefangen wurden. Die Insel (1877-1907) war damals ein wichtiger Ort für die Jagd auf Vögel, die für die Herstellung von Eierschalen für die Kunstindustrie verwendet wurden.

Die Insel T. (Tasmanien) war im Jahr 1907 ein wichtiger Ort für die Jagd auf Vögel, die für die Herstellung von Eierschalen für die Kunstindustrie verwendet wurden. Die Insel war damals ein wichtiger Ort für die Jagd auf Vögel, die für die Herstellung von Eierschalen für die Kunstindustrie verwendet wurden.

Die Insel T. (Tasmanien) war im Jahr 1907 ein wichtiger Ort für die Jagd auf Vögel, die für die Herstellung von Eierschalen für die Kunstindustrie verwendet wurden. Die Insel war damals ein wichtiger Ort für die Jagd auf Vögel, die für die Herstellung von Eierschalen für die Kunstindustrie verwendet wurden.

Die Insel T. (Tasmanien) war im Jahr 1907 ein wichtiger Ort für die Jagd auf Vögel, die für die Herstellung von Eierschalen für die Kunstindustrie verwendet wurden. Die Insel war damals ein wichtiger Ort für die Jagd auf Vögel, die für die Herstellung von Eierschalen für die Kunstindustrie verwendet wurden.

Abdij

Gezichten buiten de omheiningsmuren:

Vergezicht zuidoost op de abdij en haar omgeving N15331 (1991), totaalgezicht zuid van de abdijgebouwen N15332 (1991), X000435 (2003), totaalgezicht vanuit het oosten X001415 (2005), X001417 (2005), X001418 (2005), vanuit het noordoosten X001419 (2005); partieel gezicht zuid X000434 (2003); gezicht op kloostergebouwen E29347 (ca. 1930); gezicht van de ingangsdreef voor de abdijpoort E26261 (ca. 1930), E26536 (ca. 1930), N15334 (1991), X000436 (2003); gezicht west X001420 (2005), gezicht west op de zijtoegang, het hoevegebouw en de binnenkoer N15335 (1991), X000433 (2003); buitengevel van het poortgebouw B20424 (1914-1918), B32900 (1942), N15333 (1991); buitengevels van poortgebouw en bijgebouwen B70016 (ca. 1920), Z003949 (2001), X000437 (2003); gezicht op het Ostium X001416 (2005).

Gezichten binnen de omheiningsmuren:

Achtergevel van het poortgebouw N15353 (1991), partieel gezicht N15352 (1991); achtergevel van het poortgebouw met openstaande poorten B32901 (1942), X000447 (2003); gezicht van de binnenkoer en de abdijkerk vanuit het poortgebouw E26259 (ca. 1930), E29260 (ca. 1930); binnenkoer met gewassen, gezicht naar de prelatuur B32903 (1942); gezicht naar gastenkwartier en prelatuur C2817 (ca. 1920), C694 (ca. 1920); gezicht van de binnenkoer naar abdijkerk en prelatuur Z004030 (2001); gezicht van de binnenkoer, de kerk en een gedeelte van het klooster B20419 (1914-1918), X001421 (2005); gezicht van de binnenkoer naar het hoevegebouw en de Boerenkrijgschuur Z004024 (2001); gezicht van de binnenkoer naar boekhandel en hoevegebouw Z004032 (2001); gezicht van de binnenkoer naar Boerenkrijgschuur en prelatuur N15351 (1991), Z004018 (2001); gezicht van de binnenkoer naar prelatuur en dienstgebouwen N15356 (1991); gezicht van de binnenkoer naar de toegangspoort en de dienstgebouwen N15337 (1991); gezicht van de binnenkoer vanaf de prelatuur naar het hoevegebouw N15340 (1991); gezicht van de abdij vanuit de hovingen X000737 (2004); gezicht op de achtergevel van kerk en klooster met het park N15359 (1991), X000736 (2004); gezicht van de achtergevel van de kloostergebouwen vanuit het park N15358 (1991), X000734 (2004); voorgevel van de prelatuur B20421 (1914-1918), N15354 (1991), Z003948 (2001); achtergevel van de prelatuur met tuin en gastenkwartier B70019 (z.d.), X000449 (2003), X000738 (2004); gezicht op de voorgevel van het bisschopshuis B20423 (1914-1918), X000455 (2003), B32902 (1942), N15355 (1991); achtergevel van bisschopshuis en gastenkwartier N15360 (1991); gastenverblijf met Spaans torentje B32905 (1942), X000450 (2003), X000445 (2003), X000446 (2003); onderbouw van het Spaanse torentje B32906 (1942); buitengevel van refter en keuken X000739 (2004); gevel van kloosterpand vanuit de binnentuin Z004699 (2002).

Interieur van de abdijgebouwen:

Gang van het kloosterpand B20426 (1914-1918), N15309 (1991); N15310 (1991); N15311 (1991); naar de toegang tot de kerk N15312 (1991); twee gangen vanaf de hoek van de refter Z004716 (2002); twee gangen vanaf de hoek van de kerkdeur Z004674 (2002); kloostergang zuid X001444 (2005), west X001445 (2005); interieur van de winterkapel X001440 (2005); refter Z004725 (2002); traphal naar de bibliotheek X001442 (2005); traphal van de prelatuur N15301 (1991); voormalige toestand traphal van de prelatuur vóór de brand van juni 1929 B20427 (1914-1918), B70018 (ca. 1920).

Gezichten na de brand van juni 1929:

Gezicht vanuit de hovingen op de kloostergebouwen en de kerk E19649 (1929), E19653 (1929), E19655 (1929); gezicht van de kloostergebouwen en de kerk E19645 (1929); gezicht van de verdwenen bedakingen van de kloostergebouwen E19650 (1929), E19652 (1929), E19654 (1929); gezicht vanuit het park op de achtergevel van de kloostergebouwen E19651 (1929); ontruiming van de prelatuur E19641 (1929), E19643 (1929), E19638 (1929); toestand van bisschopshuis en klooster E19644 (1929), E19640 (1929); toestand van gastenverblijf en Spaans torentje E19642 (1929);

Interieurgezichten na de brand van juni 1929: pandgang E19647 (1929); kloostergang E19646 (1929); gezicht op de toestand op het koor van de abdijkerk E19648 (1829).

Abdijkerk:

Exterieur: gezicht naar de abdijkerk vanop de binnenkoer E29348 (ca. 1935), E36815 (ca. 1935), N15338 (1991), N15357 (1991), X000453 (2003); abdijkerk met kloostergebouw Z003954 (2001); gezicht van de westgevelbekroning M277984 (1991); koor en toren X000456 (2003); gezicht op toren en koor vanuit het park B20420 (1914-1918), X000735 (2004); schip en de kruisbeuk, met het kloosterpand Z004704 (2002); kerktoeren gezien vanuit het kloosterpand Z004708 (2002).

Interieur: Gezicht van ingang naar koor N15313 (1991), Z003921 (2001); gezicht van koor naar ingang N15314 (1991), Z003911 (2001); gezicht van zijbeuk naar het koor N15316 (1991); gezicht van zijbeuk naar het koor N15315 (1991); gezicht in de kooromgang oost naar noord X001431 (2005).

Dienstgebouwen:

Exterieur: Gezicht op het hoevegebouw B32904 (1942), N15336 (1991); partieel gezicht van de voorgevel van het hoevegebouw Z004017 (2001); gezicht op de Boerenkrijgsschuur N15339 (1991), Z003955 (2001); gezicht op de dienstgebouwen X001438 (2005), gezicht op de dienstgebouwen links X001437 (2005), gezicht op het voormalige wagenhuis, thans boekhandel Z004021 (2001).

Museum:

Exterieur: Gezicht op het da Vinci-museum vanuit het oosten M5999 (1968), gezicht vanuit het zuidwesten X000438 (2003), X000444 (2003).

Ostiumgebouwtje:

Algemeen gezicht exterieur met inscriptie X000439 (2003); gezicht van buiten de muren X001416 (2005).

ARCHITECTUUR (detail)

1. **Balksleutel** (1 van 8)
in de sacristie
met engel met banderol
ca. 1930-1940
plaaster

Korte balksleutel met reliëf engel met banderol. De acht balksleutels zijn identiek.

Foto: ensemble Z009640 (2004).

2. **Boog** (afbeelding 31)
van doorgang en deur in de kooromgang oost van de abdijkerk
Jules Ghobert (°1881-†1973)
ca. 1920-1930
steen

Gevarieerd metselwerk van ronde bogen, soliede ondersteund door zware rechthoekige kapitelen op twee ronde zuilen en kleiner voetstuk. In de bogen zijn er alternerend licht en donkere stenen verwerkt.

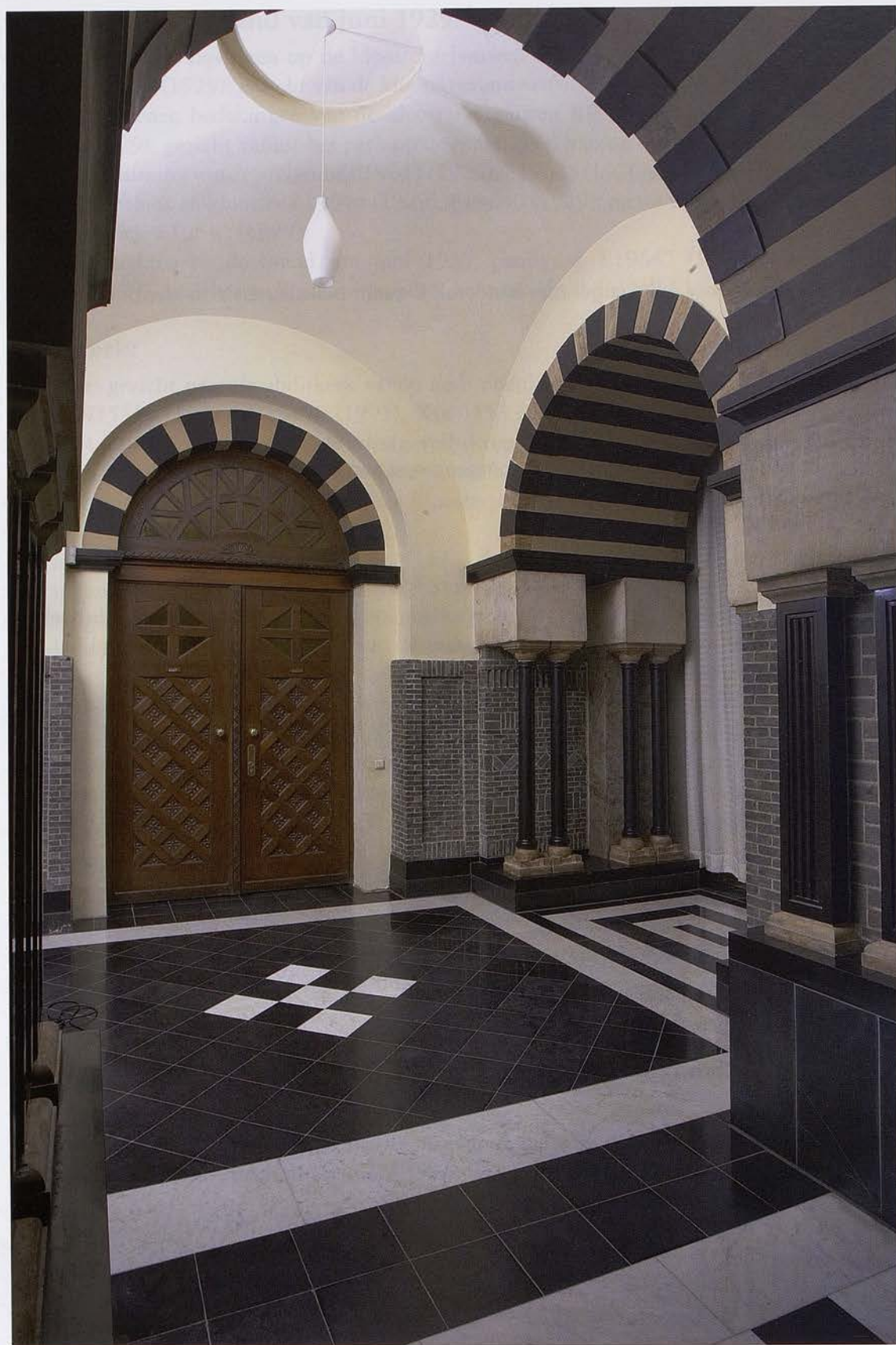
Jules Ghobert (°Wéris 1881-†Brussel 1973) was architect, schilder, aquarellist en lithograaf. Hij kreeg zijn opleiding aan de Sint-Lucasschool te Luik. Was bevriend met Charles Counhaye, was architect van de Kunstberg en de Koninklijke Bibliotheek te Brussel. Als schilder werkte hij in de lijn van de Brabantse fauvisten. Hij was ook publicist en werkte mee aan de publicatie van *Les anciennes constructions rurales en Belgique* (1914) (P. PIRON 1999-2000, p. 604).

Foto: ensemble X001430 (2005).

3. **Muur**
in de koorgang oost van de abdijkerk
Jules Ghobert (°1881-†1973)
ca. 1920-1930
steen

Constructie ter ondersteuning van het tongewelf. Rustend op twee soliede, rechthoekige kapitelen die telkens op twee zuilen rusten, met kleinere vierkante basissen. Muur met verzorgd, gevarieerd metselwerk.

Foto: ensemble X001432 (2005).



31. Boog van doorgang, zie nr. 2

X001430

4. **Sluitsteen van een boog (afbeelding 32)**

H. Giselbert van Castelre (†1152)

Jozef Gerard Van Goolen (°1885-†1944)

1930-1937

zandsteen, hoogte 52,5 cm, breedte 52,5 cm

Geplaatst in de abdijkerk boven de toegang tot de kapel van het Kindje Jezus van Praag. Knielende Giselbert, in norbertijnenhabijt; in de uitgestoken handen: een plak grond. In de lucht verschijnt de Lievevrouw met het Jezuskind.

Giselbert van Castelre legde de basis voor de stichting van de abdij van Tongerlo; hij stelde gronden ter beschikking en nam contact met de Sint-Michielsabdij te Antwerpen. Als broederconvers sloot hij zich aan bij de jonge gemeenschap. In de abdij wordt hij als gelukzalige vereerd (D. DE CLERCK 2001, p. 265).

Bibliografie: L.C. VAN DYCK, 1993, p. 8.

Foto: ensemble Z004013 (2001).

5. **Sluitsteen van een boog (afbeelding 33)**

H. Siard van Mariëngaard (†1230)

Jozef Gerard Van Goolen (°1885-†1944)

1930-1937

zandsteen, hoogte 62,5 cm, breedte 52,5 cm

Geplaatst in de abdijkerk boven de uitgang naar de kapittelzaal. Zittende Siard, in norbertijnenhabijt, met kruisbeeld, geselroede en mand met broden; rechts abtsstaf. Met wapenschild van abt Hugo Lamy (1915-1937).

Jozef Gerard Van Goolen (°Mechelen 1885-†Brussel 1944) kreeg zijn opleiding aan de academies van Mechelen en Brussel; hij won de Grote Prijs van Rome voor beeldhouwkunst in 1920. Werd leraar ornamentkunst te Mechelen (1923-1943). Hij maakte portretbustes onder meer van zijn vriend Charles Counhaye, ontwierp standbeelden, religieuze beelden, naaktfiguren, monumenten en decoratief werk in samenwerking met architecten. Werk is aanwezig in de musea van Leuven, Mechelen en Luik (P. PIRON 1999-2000, p. 1422; J. DILLEN 1991).

Siard was de vijfde abt van de norbertijnenabdij van Mariëngaarde; hij bleef steeds een eenvoudig en nederig kloosterling. In 1728 keurde Rome de verering van Siard goed (H. JANSSENS, 1999, p. 107). Van deze abt wordt een reliekschrijn bewaard in de abdijkerk van Tongerlo.

Bibliografie: J. DILLEN, 1991, p. 14; L.C. VAN DYCK, 1993, p. 8.

Foto: ensemble Z004004 (2001).



32. Sluitsteen, zie nr. 4

Z004013



33. Sluitsteen, zie nr. 5

Z004004

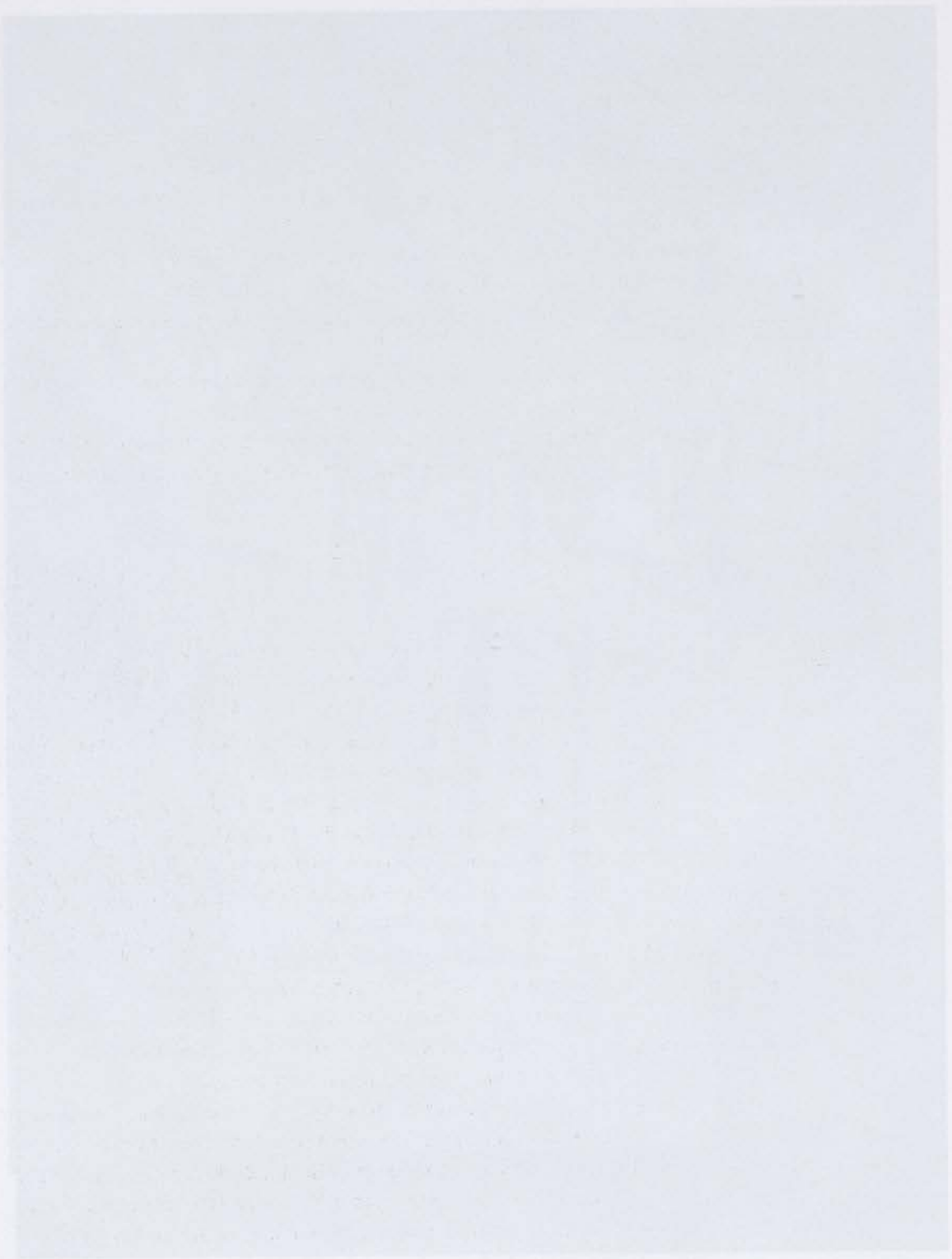


FIGURE 1

PLANTATION

PLANTATION



34. Huisaltaartje, 2de kwart 17de eeuw, zie nr. 6

Z004810

ALTAAR

6. **Altaar**, huisaltaartje (afbeelding 34)

2de kwart 17de eeuw

eik, hoogte 81 cm, breedte 46,5 cm

Portiekaltaartje met altaarstuk voorstellend de Boodschap van de aartsengel Gabriël aan Maria. Twee getorseerde zuilen met doorlopend hoofdgestel, versierd met rankwerk en een engelenkop. Portiek geflankeerd door voluten met engelenkoppen. In top een blanke cartouche en twee vuurpotten op een vierkanten sokkel.

Bibliografie: M.H. KOYEN, *Tongerlo door de eeuwen heen*, 1973, p. 58.

Tentoonstelling: 1963 Deurne, nr. 45; 1973 Heverlee, nr. 191; 1995 Valkenswaard, nr. 51.

Foto: ensemble Z004810 (2002).

7. **Altaar** (afbeelding 35)

in de abtskapel

Willem Ignatius Kerricx (°1682-†1745)

1728

marmer

Altaartafel met kaarsenbank, versierd met engelenkoppen, druivenranken, bladornamenten en voorstelling van Lam van de Apocalyps. Op de kaarsenbank werden bijkomende ornamenten geplaatst.

In 1728 betaalde provisor Heestermans 900 gulden voor een altaar met toebehoren "gemaect in de Capelle binnen het quartier van den Hooghweerdighste Heere Prelaet" (AT doos 200 nr.116).

Tijdens het bestuur van abt Vander Achter (1724-1745) deed men herhaaldelijk beroep op de Antwerpse meester Willem Ignatius Kerricx (°1682-†1745); hij was de ontwerper van het abtsverblijf waarin dit altaar werd geplaatst. Kerricx was kunstschilder, architect en beeldhouwer; voor de abdij van Tongerlo maakte hij altaren, afsluitingen, biechtstoelen lambriseringen, een orgelbuffet, schouwen, schilderijen; hij werkte in hout en in steen. Hij werd in het atelier van zijn vader opgeleid en zou de baroktraditie verder zetten met groots opgezette werken zoals altaren en preekstoelen. Hij werkte vooral voor kerken en abdijen: Antwerpen, Diest, Geel, Haasdonk, Hasselt, Heist-op-den-Berg, Kapellen, Kontich, Kruibeke, Lier, Moerzeke, Puurs, Zele. In de Sint-Servaaskerk te Herselt zijn er verscheidene medaillons met bustes van norbertijnenheiligen; zij zijn herkomstig van de lambrisering (ca. 1728) in de abdijskerk van Tongerlo (GEPTS-BUYSAERT, 1953).

Foto: ensemble N15303 (1991).



N15303

35. Altaar, 1728, zie nr. 7

8. **Altaar (tafel)**
 in de sacristie
 1893, neogotisch
 steen, hoogte 104

Altaartafel met drie reliëfs in neogotische omlijsting: H. Norbert van Prémontré als verdediger van de eucharistie, H. Norbert van Prémontré bestrijdt Tanchelm te Antwerpen en H. Norbert van Prémontré als stichter.

Norbert van Prémontré werd geboren omstreeks 1080 als jongste zoon van de heer van Gennep. Aanvankelijk verbleef hij bij het kapittel te Xanten, het hof van aartsbisschop Frederik I van Keulen en de kringen rond keizer Hendrik V. Na een periode van geestelijke inkeer en boete omstreeks 1111-1115 begon hij een nieuw leven van boetedoening en prediking. In 1119 werd hij door de paus onder de hoede gesteld van de bisschop van Laon. Norbert stichtte een nieuwe kloosterorde volgens de regel van Sint-Augustinus. Talrijke nieuwe stichtingen volgden, ondermeer te Floreffe, Cappenberg en Antwerpen. In Antwerpen rekende hij af met de invloed van de ketter Tanchelm. In 1126 werd hij aartsbisschop van Maagdenburg. Vanaf

1130 verdedigde Norbertus paus Innocentius II tegen zijn rivaal Anacletus II. Hij overleed te Maagdenburg in 1134. Pas in 1582 werd de verering van Norbert van Prémontré als heilige toegestaan; zijn stoffelijke resten werden in 1626 overgebracht naar de abdij van Strahov te Praag (H. JANSSENS, 1999, p. 105-106).

Bibliografie: M.H. KOYEN, 1958, p. 112.

Foto: ensemble Z009637 (2004); detail: reliëf H. Norbert van Prémontré bestrijdt Tanchelm te Antwerpen Z009639 (2004.).

9. **Altaar, Zij-, van het H. Sacrament in de sacramentskapel in het transept (afbeeldingen 36-37)**

met glasraam voorstellend het Laatste Avondmaal

altaar ontworpen door Jules Ghobert (°1881-†1973)

glasraamontwerp door Charles Counhaye (°1884-†1971)

glasraam uitgevoerd door F.P. Colpaert

tabernakelreliëfs door het atelier van broeder Lavrijsen (°1879-†1955)

ontwerp 1920, uitvoer 1927-1928, thans in onbruik en deels ontmanteld

marmer, ivoor en ebbenhout, gebrandschilderd glas

Modernistisch altaar, in de toenmalige visie omschreven als moderne basiliekstijl; na de neogotiek was men op zoek naar nieuwe roots. Inzegening in 1928 door pauselijk nuntius Monseigneur Micara. Oorspronkelijk ingebouwd in een nis in de kruisbeuk. Soliede tafel met kaarsenbank rustend op zeven cilindervormige pijlers. Herbruikt tabernakel (hoogte 225 cm) bekroond met kruisbeeld; vervaardigd door broeder Lavrijsen. In opdracht van de abdij en architect J. Ghobert, maakte Charles Counhaye omstreeks 1920 verscheidene ontwerpen voor glasramen en mozaïeken. Tijdens de restauratie van 1996-1999 raakte het altaar in onbruik; het tabernakel bleef bewaard in de transeptarm van de kerk.

Op het tabernakel voorstellingen (14 cm x 6 cm) van HH. Augustinus van Hippo en Norbert van Prémontré, twaalf zetelende nobertijnenheiligen: martelaren Adriaan van Hilvarenbeek en Jacob Lacops, abten onder meer Evermodus van Ratzeburg, Godfried van Cappenberg, Herman-Jozef van Steinfeld, Hugo van Fosses, Siard van Mariëngaarde, Waltman van Antwerpen. Verder druiven en korenaren.

Adriaan Jansen werd omstreeks 1528 geboren te Hilvarenbeek (NL). Hij trad toe tot de norbertijnenabdij van Middelburg (NL), werd pastoor te Aagtekerke (NL) omstreeks 1560, te Monster (NL) in 1572. Met zijn kapelaan Jacob Lacops werd hij in 1572 gevangen genomen door de Watergeuzen; ze werden te Gorcum (NL) opgehangen in een turfschuur samen met talrijke andere geestelijken. Jacob Lacops werd geboren te Oudenaarde omstreeks 1542; hij werd norbertijn in de abdij van Middelburg. Ook hij stierf de marteldood ter wille van zijn trouw aan het rooms-katholieke geloof (H. JANSSENS, 1999, p. 92, 103).

Evermodus was een van de eerste volgelingen van Norbert van Prémontré. Hij verbleef in Cappenberg en in Maagdenburg waar hij provisor en proost werd van het Onze-Lieve-Vrouweklooster. In 1154 werd hij de eerste bisschop van Ratzeburg. In 1173 begon hij met de bouw van de domkerk. Hij overleed in 1178 (H. JANSSENS, 1000, p. 95).

Godfried, graaf van Cappenberg, werd geboren omstreeks 1097. Hij huwde Ida van Arnsberg. Hij werd erg aangegrepen door de toespraken en de levenswijze van Norbert van Gennep. In 1122 vormde hij zijn burcht te Cappenberg om tot een klooster. Hij stichtte nog kloosters te Ilbenstadt en Varlar, trad zelf in zoals ook zijn echtgenote Ida. Hij overleed in 1127 te Ilbenstadt (H. JANSSENS, 1999, p. 98-99).

Herman-Jozef, geboren omstreeks 1160, trad binnen in de abdij van Steinfeld. Zijn levenswijze werd gekenmerkt door een grote ascetische gestrengheid. Omwille van zijn grote Mariale devotie kreeg hij de bijnaam Jozef. Hij stierf in 1241 (H. JANSSENS, 1999, p. 99-100).

Hugo van Fosses was de eerste abt van Prémontré; hij werd geboren op het einde van de elfde eeuw. Hij werd aangetrokken door Norberts armoede en evangelische levenswijze. Hij vergezelde Norbert van Prémontré op zijn vele tochten door Europa. In 1128 werd hij tot abt verkozen (H. JANSSENS, 1999, p. 101-102).



36. Zijaltaar, 1927-1928, zie nr. 9

B105688

Siard van Mariëngaard was de vijfde abt van de norbertijnenabdij van Mariëngaarde; hij bleef steeds een eenvoudig en nederig kloosterling. In 1728 keurde Rome de verering van Siard goed (H. JANSSENS, 1999, p. 107). Van deze abt wordt een reliekschrijn bewaard in de abdijkerk van Tongerlo.

Waltman zou in 1124, samen met Norbert, naar Antwerpen zijn gekomen, op vraag van de bisschop van Kamerijk. Hij werd de eerste abt van de Sint-Michielsabdij. Hij stichtte drie dochterabdiën: Middelburg, Tongerlo en Averbode. Hij overleed in 1138 (H. JANSSENS, 1999, p. 108).

Charles Counhaye (°Verviers 1884-†Brussel 1971) schilder, ontwerper en tekenaar; kreeg zijn opleiding aan de School voor Decoratieve Kunsten te Verviers en aan de Koninklijke Academie voor Schone Kunsten te Brussel. Hij vestigde zich te Brussel waar hij tot de kringen van het Brabantse fauvisme behoorde. Evolueerde naar meer synthetiserende vormgeving en een beheerst expressionisme. Hij was een vernieuwer van de moderne, monumentale en decoratieve kunsten. Hij ontwierp glasramen (Tongerlo, Charleroi, Gembloux), wandtapijten en muurschilderingen. Hij was leraar aan het Lycée Français te Brussel en gaf les van 1934 tot 1946 aan het Ter Kameren Instituut te Brussel. In 1956 had hij een retrospectieve tentoonstelling te Verviers (P. CASO, 1964; P. PIRON, 1999-2000, p. 248).

Broeder Viktor Lavrijsen (°1879-†1955) was van Arendonk; hij trad in het klooster op 19 maart 1905; voordien was hij werkzaam bij zijn vader die maalder was. Hij trok naar de missie van Uele (Congo) op 13 mei 1909; hij maakte er zich verdienstelijk als meubelmaker en legde zich toe op fijner steekwerk in hout en ivoor. Lavrijsen bleef er tot 1929 en keerde weer naar de abdij wegens ziekte.

Bibliografie: P. CASO 1964, p. 14; WAMBACQ, 1980, p. 8-15; M.H. KOYEN en L.C. VAN DYCK, 1992, p. 371; L.C. VAN DYCK, *De abdijkerk van Tongerlo*, 1999, p. 16.

Foto: ensemble B105688 (z.d.); detail: tabernakel Z004044 (2001), reliëfs rechts op tabernakel Z004046 (2001).



Z004044

37. Tabernakel, zie nr. 9

10. **Altaar, Zij-**, van het H. Hart van Jezus (afbeelding 38)
in de kooromgang
ontwerp Jules Ghobert (°1881-†1973)
mozaïek door Kallist Fimmers
1927-1928, 1947

Het altaar werd ontworpen in moderne basiliekstijl. Aanvankelijk met bovenaan een muurschildering van het H. Hart van Jezus aangebracht door Hiëronymus Esser (°1883-†1948); deze werd in 1947 vervangen door een mozaïek van Kallist Fimmers (zie nr. 222).

Grote aandacht ging naar de gebruikte materialen: "*noir Byzantin, vert antique, rouge antique*"; het materiaal werd gezaagd te Brussel door de S.A. Merbes-Sprimont, kostprijs 14.045 Bfr. (AAT D nr. 40).

Foto: ensemble X001422 (2005).



X001422

38. Zijaltaar, 1927-1928, zie nr. 10

11. **Altaar** (afbeelding 39)

hoofdaltaar met ciborium (zie ook afbeelding 19)

ontwerp door architect Jules Ghobert (°1881-†1973), van Brussel

ontwerpen voor mozaïeken door Charles Counhaye (°1884-†1971) uitgevoerd door Jean Lahaye en Emiel Van Asbroeck

engelenkoppen ontworpen door Ch. Counhaye (?), uitgevoerd door Maurice Beaumont en Jozef G. Van Goolen (°1885-†1944)

1930-1935, geconsacreerd in 1948, ciborium volledig gedemonteerd in 1998

marmmer, altaar in Italiaanse Carte D'Or, kroon in koper

De altaartafel werd aangekocht op de Wereldtentoonstelling van 1930 te Antwerpen waar ze stond opgesteld in het Paviljoen van het Katholieke Leven; Ghobert ontwierp het ciborium. Het altaar met ciborium werd in 1948 ingewijd door kardinaal Van Roey. Het ciborium werd in 1998 uit de kerk verwijderd tijdens de restauratiewerken.

Hoog ciborium op vier vierkante pijlers, bekroond met pinakels; hierboven begon de achtkantige bekroning die een reusachtige ronde kroon ondersteunde; marmerbewerker was A. Latour; aannemer was Cayers van Mol; de steen werd gezaagd door S.A. Merbes-Sprimont. Tegen de pijlers waren engelenkoppen aangebracht; in de zwikken mozaïeken die musicerende engelen voorstellen alsook de wapenschilden van de abdij van Tongerlo, de



39. Altaar, 1930-1935, zie nr. 11

X001405

premonstratenzerorde, prelaat Hugo Lamy en de Congomissie. De kroon van het ciborium werd geleverd door F. Jacques & frères, uit Brussel; de kroon had een diameter van 2,40 m. Mozaïeken en engelenkoppen werden geïntegreerd in het vestiarium.

Eenvoudige altaartafel, rustend op vier ronde pijlers en een centrale partij; versierd met druivenranken.

Bibliografie: M.H. KOYEN, 1958, p. 115; M.H. KOYEN, *Tongerlo door de eeuwen heen*, 1973, p. 36; H.S. KERSTENS, 1992, p. 28-32; L.C. VAN DYCK, *De abdijkerk van Tongerlo*, 1999, p. 16.

Foto: ensemble voormalige toestand met ciborium N15321 (1991); huidige toestand zonder ciborium X001405 (2005).

BIECHTSTOEL

12. Biechtstoel

met HH. Dominicus Guzman, Johannes de Doper en Hiëronymus
ontworpen door architect Pieter Paul Stoop (†1891), schrijnwerk door Frans Brandt
of door broeder Florentinus (°1871-†1938), beelden door Eduard Mareels
kort na 1877- begin 20ste eeuw, neogotisch
eik, hoogte 420 cm

Cellentype met afgeschuinde hoeken. Verhoogd middengedeelte met deur voor de biechtvader, spitse top met beeld van H. Dominicus; versiering met spitsbogen, traceerwerk, briefpanelen, hogels en kruisbloemen. Deur geflankeerd door de beeldjes van twee boetedoeners HH. Johannes de Doper en Hiëronymus onder gotisch baldakijn en staand op gotisch pijlertje. Toegang voor de biechtelingen, met spitsboog, neogotische versiering.

Broeder Florentinus Mariën (°1871-†1938) was geboortig van Kessel; hij was wagenmaker van beroep, trad in de abdij op 15 augustus 1903. Daar werkte hij in de schrijnwerkerij als meubelmaker, beeldhouwer en houtdraaier; hij stond er bekend voor zijn degelijk uitgevoerd werk.

Foto: ensemble M277867 (1991), Z004051 (2001).

13. Biechtstoel (afbeelding 40)

met HH. Johannes Nepomucenus, Gerlach van Houthem en Siard van Mariëngaard
ontworpen door architect Pieter Paul Stoop (†1891), schrijnwerk door Frans Brandt
of door broeder Florentinus, beelden door Eduard Mareels
kort na 1877- begin 20ste eeuw, neogotisch
eik, hoogte 420 cm

Cellentype met afgeschuinde hoeken. Verhoogd middengedeelte met deur voor de biechtvader, spitse top met beeld van H. Johannes Nepomucenus; versiering met spitsbogen, traceerwerk, briefpanelen, hogels en kruisbloemen. Deur geflankeerd door twee beeldjes van HH. Gerlach van Houthem en Siard van Mariëngaard onder gotisch baldakijn en staand op gotisch pijlertje. Toegang voor de biechtelingen, met spitsboog, neogotische versiering.

Gerlach van Houthem werd omstreeks 1125 geboren uit een aanzienlijke familie in de buurt van Maastricht. Na een werelds leven trok hij zich terug als boeteling en pelgrim. Daarna leefde hij als kluizenaar in de buurt van Houthem in het Land van Valkenburg (NL). Hij stierf in 1165. De begraafplaats werd een bedevaartoord waar in 1201 een premonstratenzerklooster werd opgericht (H. JANSSENS, 1999, p. 97).

Foto: ensemble M277859 (1991), Z004054 (2001).

14. Biechtstoel

met aartsengel Michaël, HH. Petrus en Maria Magdalena
ontworpen door architect Pieter Paul Stoop (†1891), schrijnwerk door Frans Brandt
of door broeder Florentinus, beelden door Eduard Mareels
kort na 1877- begin 20ste eeuw, neogotisch
eik, hoogte 420 cm

Cellentype met afgeschuinde hoeken. Verhoogd middengedeelte met deur voor de biechtvader, spitse top met beeld van aartsengel Michaël; versiering met spitsbogen, traceerwerk, briefpanelen, hogels en kruisbloemen. Deur geflankeerd door twee beeldjes van H. Petrus en Maria Magdalena onder gotisch baldakijn en staand op gotisch pijlertje. Toegang voor de biechtelingen, met spitsboog, neogotische versiering.

Foto: ensemble M277869 (1991), Z004052 (2001).

15. Biechtstoel (afbeelding 41)

met De Goede Herder, De Honderdman en De Verloren Zoon
ontworpen door architect Pieter Paul Stoop (†1891), schrijnwerk door Frans Brandt
of door broeder Florentinus, beelden door Eduard Mareels
kort na 1877- begin 20ste eeuw, neogotisch
eik, hoogte 420 cm

Cellentype met afgeschuinde hoeken. Verhoogd middengedeelte met deur voor de biechtvader, spitse top met beeld van De Goede Herder; versiering met spitsbogen, traceerwerk, briefpanelen, hogels en kruisbloemen. Deur geflankeerd door twee beeldjes van De Honderdman en De Verloren Zoon onder gotisch baldakijn en staand op gotisch pijlertje. Toegang voor de biechtelingen, met spitsboog, neogotische versiering.

Foto: ensemble M277857 (1991), Z004053 (2001), X001399 (2005).



41. Biechtstoel, zie nr. 15

Z004053

DECORATIE

16. Lambrisering

in de sacristie

ca. 1940

eik

Paneelwerk met neogotisch traceerwerk. Met wapenschilden van abt-generaal Hubertus Noots (1937-1962) en abt Emiel Stalmans (1937-1953).

Hubert Noots (°Neerpelt 1881-†Antwerpen 1967) trad binnen te Tongerlo in 1903 en werd tot priester gewijd in 1907. Promoveerde in 1910 te Rome tot doctor in de theologie. De prelaat van Tongerlo benoemde hem tot provisor-cellier en tot lector in de gewijde wetenschappen. In 1920 werd hij procurator-generaal en vertegenwoordigde hij de abt-generaal van de Orde te Rome; in 1921 titulair abt van de abdij van Floreffe. Paus Pius XI vertrouwde hem meerdere delicate zendingen toe. Op 30 september 1937 werd Hubertus Noots tot abt-generaal verkozen tijdens het Generaal Kapittel te Rome. Monseigneur Hubertus Noots was een man met autoriteit. In 1950 bouwde hij een nieuw generalaat te Rome. Hij werd betrokken in verscheidene instellingen en initiatieven: de Pauselijke Raad voor de inlandse geestelijkheid, de Pauselijke werken voor de voortplanting van het geloof, de Congregatie der religieuzen, de stichting van een nieuw klooster te Orange (Californië), Kerk in Nood. Gedurende 25 jaar was hij abt-generaal van de Orde. Zijn devies: *Ministrare et benefacere* (Ten dienste staan en goeddoen) (*Dankbare hulde ...*, 1955; *Monseigneur Hubertus Noots*, 1967).

Foto: partieel gezicht met wapenschilden Z009649 (2004).

17. Muurschildering, plafondschildering (afbeelding 16)

in het Ostium

Peristilium met plafondschildering van een vogelgevecht met stootvogels

1741

Illusoire voorstelling van classicistisch peristilium rondom een ronde plafondschildering met twee uitspringende lobben; een adelaar en een havik vallen een reiger aan, mogelijk een allusie op de aanvallen van Pruisen en Frankrijk op vorstin Maria-Theresia. Met wapenschild en devies van opdrachtgever abt Jozef Peter Vander Achter (1724-1745).

Behandeling: 2005 door Filippe Schurmans in opdracht van de Dienst Monumenten en Landschappen.

Bibliografie: L.C. VAN DYCK, 1992, p. 29-38; L.C. VAN DYCK, 1993, p. 10-12.

Foto: ensemble X000451 (2003).

18. Muurschildering (afbeeldingen 42-44)

in het archief (voormalige kapittelzaal)

H. Hart van Jezus, omringd door norbertijnenheiligen

Milo Bertram (°1871-†1933)

getekend en gedateerd o.r. 17 VIII 1911

Gebogen boogveld boven de deur. Zetelende, gekroonde Christus, de armen zegenend geheven; met stralenkrans met alfa en omega. Voor de omringende heiligen stonden verscheidene paters van het klooster model. Enkele heiligen kunnen herkend worden aan hun attributen: Herman-Jozef van Steinfeld met lelie, Adriaan Van Hilvarenbeek met palm (Hyacinthus Dom), Godfried van Cappenberg met kroon en kerkmodel van de abdij van Arnstein (Milo Bertram), Ludolf van Ratzeburg met kelk (Lambertus Wendelen), Henricus I met stichtingsgrond (Bernardus Johannes Mertens), verder stonden model Servatius Aerts, Hugo Lamy, Thomas Leysen, Basilius Dox, onderaan norbertines, onbekende norbertijn, Jozef Bauwens, Hubertus Noots, Waltman Van Spilbeeck en norbertines.

Servas (Antoon) Aerts (°Geel 1886-†Bouconville 1967) werd ingekleed in 1906, priester in 1912; 1912 circator, 1914-1919 bibliothecaris, 1914-1916 prior, 1915-16 leraar fundamentele theologie, 1916-1919 novicemeester, 1921 cellier en provisor, 1922 broedermeester en vestiarius, 1915-26 onderpastoor te Strombeek, 1927 pastoor in Chermigny, Bouconville en Neuville, 1955 deken te Beaurieu en pastoor te Sainte-Croix (AAT Bio.Sodales canonicae Tongerloënsis nr. 19.030).

Jozef (Paul Franc. Maria Joseph) Bauwens (°Givry 1884-†Tongerlo 1955), zoon van een apotheker, kunstkenner en kunstminnaar, norbertijn te Tongerlo, gekleed in 1901, priester in 1907, onderpastoor in de parochie Tongerlo in 1915, van 1917 tot 1931 rector van het H. Grafinstituut te Turnhout, 1931-1944 prior en abt van de heropgerichte abdij van Leffe, na 1946 titelvoerend abt van Leffe. Devies: UT AEDIFICEM. Hij was lid van de Koninklijke Belgische Academie voor Oudheidkunde (AAT Bio.Sodales canonicae Tongerloënsis nr. 19.010). Milo (Jacobus) Bertram (°Lüftelberg-Bonn 1871-†Bazel 1933), hij volgde academie en was werkzaam in het atelier van zijn vader; ingekleed in 1892, priester in 1898, uit België verdreven in 1914; 1915 aalmoezenier op het slot Gaasdonck te Goch; leraar te Gaasdonck en Porrentruy; 1925 kapelaan te Mumulusuril; 1926 pastoor Beurne-Vesin, 1929 te Menzlingen (AAT Bio.Sodales canonicae Tongerloënsis nr. 18.133).

Hyacinthus (Joannes Emilius) Dom (°Hulshout 1879-†Tongerlo 1940) werd ingekleed in 1897, priester in 1903; 1906 novicemeester van het gemeenschappelijk noviciaat, 1917 geprofestenmeester, 1915-1923 leraar moraaltheologie, 1916 supprior en submoderator van de aartsbroederschap van de H. Mis van Eerherstel, 1923 leraar fundamentele moraaltheologie (AAT Bio.Sodales canonicae Tongerloënsis nr. 18.161).

Basilius (Ferdinandus Franciscus Maria) Dox (°Turnhout 1848-†Tongerlo 1920) werd ingekleed in 1868, priester in 1874; 1874 vertrek naar de nieuwe stichting Crowle in Engeland; 1881 onderpastoor te Tongerlo, 1882 cellier en provisor, 1910 erecellier (AAT Bio.Sodales canonicae Tongerloënsis nr. 18.077).

Thomas (François Joseph) Leysen (°Herentals 1880-†1947) werd ingekleed in 1899, priester in 1903; werd doctor in canoniek recht, in de filosofie en de theologie; 1906 professor kerkelijk recht, bibliothecaris en archivaris; prior 1909-1916; 1910 professor moraaltheologie; 1914 legeraalmoezenier; 1930 rector bij de zusters "de la Sainte Union" te Kain. 1937 pastoor te Recht (AAT Bio.Sodales canonicae Tongerloënsis nr. 18.188).

Bernardus (Joannes-Baptist) Mertens (°Tongerlo 1864-†Tongerlo 1949) werd ingekleed in 1882, priester in 1888; 1891 missionaris te Crowle, 1899 onderpastoor te Tongerlo, 1898 procurator van de Missie van Uele, 1907 broedermeester, 1908 vestiarius, 1910 lector archeologie, 1917-1918 geprofestenmeester, 1918 proost te Neerpelt, 1932-36 prior van de residentie St. Gérard (AAT Bio.Sodales canonicae Tongerloënsis nr. 18.108).

Lambertus Michiel Wendelen (°Tongerlo 1880-†Tongerlo 1958) trad in het klooster op negentienjarige leeftijd; hij werd priester gewijd in 1903. In 1903 werd hij cantor, een functie die hij vurig zou blijven uitoefenen gedurende vijftig jaar als voorzanger en leider van de zang.



Z007150

42. Muurschildering, 1906-1911, zie nr. 18



Z007162

43. Muurschildering, detail, zie nr. 18



Z007159

44. Muurschildering, detail, zie nr. 18

Circator in 1908, supprior 1912-1916, 1914-1918 magister van het Algemeen Noviciaat, 1914-1918 legeraalmoezenier van het Belgisch Leger, 1919 circator, 1925 cellier, 1927 prior, 1945 supprior. Hij kreeg verscheidene eretekens (AAT Bio.Sodales canonicae Tongerloënsis nr. 19.224; *Tot vroom aandenken*, april 1958).

Bibliografie: M. KOYEN(†) en L.C. VAN DYCK, 1993, p. 370.

Foto: ensemble Z007150 (2003); details: centrale gedeelte Z007154 (2003), buste van Hubertus Noots Z007162 (2003), buste van Waltman Van Spilbeeck Z007159 (2003).

19. Muurschildering (afbeelding 45)

in het archief (voormalige kapittelzaal)

Verrijzenis van Jezus

Milo Bertram (°1871-†1933)

1906-1911

Ingewerkt in een spitsboog. Jezus stijgt op uit het graf, met geheven armen, de stigmata tonend; rechts van hem staan twee Romeinse soldaten, links een norbertijn-missionaris die een bekeerde Congolees naar Jezus verwijst. De norbertijn Gerardus Beynen wordt hier als missionaris geportretteerd. Gerardus (Carolus Ludovicus Franciscus) Beynen (°Antwerpen 1877-†Parijs 1938) werd ingekleed in 1896, priester in 1901. In 1902 vertrok hij naar de missie in Uele; in 1905 werd hij er eerste apostolisch vice-prefect. In 1910 was hij terug in de abdij, werd legeraalmoezenier en onderpastoor te Diest; in 1922 onderpastoor te Fevrlire-la-Petite, in 1935 onderpastoor te Parijs (AAT Bio.Sodales canonicae Tongerloënsis nr. 18.152). Op dezelfde muur werd nog een Calvarie uitgebeeld; de voorstelling zit verborgen achter boekenkasten.

Foto: ensemble Z007148 (2003).

20. Muurschildering

in het archief (voormalige kapittelzaal)

Zetelende Onze-Lieve-Vrouw-Koningin

Milo Bertram (°1871-†1933)

1906-1911

Onze-Lieve-Vrouw draagt een kleed en een ruim opperkleed, houdt een wereldbol en een scepter in de handen; op het hoofd een kroon. Het Jezuskind zit op haar schoot, de armpjes ontvankelijk gespreid. Op zetel en bodem hangt een tapijt. Deze voorstelling van de Salve Regina is geflankeerd door twee thans afgedekte taferelen van de Boodschap aan Maria en de Geboorte van Jezus.

Foto: ensemble Z007166 (2003).



Z007148

45. Muurschildering, 1906-1911, zie nr. 19

21. **Muurschildering** (afbeelding 46)
 in het archief (voormalige kapittelzaal)
 H. Isfried van Ratzeburg
 Milo Bertram (°1871-†1933)
 1906-1911

De heilige wordt voorgesteld in een neogotisch portaal. De nobertijnenabt draagt de abtelijke tekens van mijter, abtskruis en abtsstaf; verder de attributen: een boek en een beker. Ludolphus Brems van Averbode werd hier geportretteerd. Vijf voorstellingen van norbertijnenheiligen werden portretmatig aangebracht op de buitenmuur.

Foto: ensemble Z007146 (2003).



46. Muurschildering, 1906-1911, zie nr. 21

Z007146

22. **Muurschildering**
 in het archief (voormalige kapittelzaal)
 H. Frederik van Hallum
 Milo Bertram (°1871-†1933)
 1906-1911

De heilige wordt voorgesteld in een neogotische nis, als abt met abtskruis, in de hand draagt hij een lelie als attribuut. Dit is één van de vijf heiligen die portretmatig op de buitenmuur werd geschilderd.

Foto: partieel gezicht van de heilige Z007163 (2003).

23. **Muurschildering**
 in het archief (voormalige kapittelzaal)
 H. Milo van Terwaan
 Milo Bertram (°1871-†1933)
 1906-1911

De heilige wordt voorgesteld in een neogotische nis, als abt met abtsstaf en abtsornaat, in de hand draagt hij een lelietje-van-dalen als attribuut. Dit is één van de vijf heiligen die op de buitenmuur portretmatig werd geschilderd.

Foto: partieel gezicht van de heilige Z007164 (2003).

24. **Muurschildering** (afbeeldingen 47 tot 55)
 in de refter
 reeks van negen voorstellingen over het leven van de H. Norbert van Prémontré
 Hiëronymus Esser (°1883-†1933)
 1924

In zes taferelen werd het leven van de H. Norbert van Prémontré geschetst: De bekering van de H. Norbert, De H. Norbert deelt zijn bezit uit aan de armen, H. Norbert sticht de orde op uitnodiging van Barthélémy van Laon, H. Norbert als apostel van het H. Sacrament te Antwerpen, Paus Honorius II bekrachtigt de stichting te Prémontré, Intrede van de H. Norbert als aartsbisschop te Maagdenburg, H. Norbert en de Duitse keizer steunen paus Innocentius II, Kruisvisioen bij de stichting te Prémontré, H. Norbert op zijn sterfbed.

Hiëronymus (Emiel Clement) Esser (°Weert 1883-†Steinfort 1948), werd ingekleed in 1902, priester in 1907; in 1909 trok hij naar de missie in Engeland, eerst in Manchester, later naar Crowle (1914); 1922-1924 pastoor te Swaffham; 1930 pastoor te Steinfort.

Hij kwam uit een familie van edelsmeden, stond onder de invloed van confrater, priester-schilder Milo Bertram die school had gelopen bij de Beuroner kunstschool. Hij werd door Geudens meegenomen naar Manchester om er een kunstopleiding te krijgen (tekenen, schilderen, modeleren), vooral het monumentaal decoratieve genre sprak hem aan. In Engeland komt hij onder de invloed van Bruggeling Frank Brangwyn. H. Esser was werkzaam in Engeland: Glossop, Manchester, Liverpool, Hebdon-Bridge. In 1921 was hij werkzaam in Nederland: decoreert de kapel van het Sint-Jozefcollege te Weert. In 1924 begon hij aan de muurschilderingen in de refter te Tongerlo (AAT Bio.Sodales canonicae Tongerloënsis nr. 19016; V. CELEN).



Z004734

47. Muurschildering, 1924, zie nr. 24



Z004733

48. Muurschildering, 1924, zie nr. 24



Z004732

49. Muurschildering, 1924, zie nr. 24



Z004731

50. Muurschildering, 1924, zie nr. 24



Z004730

51. Muurschildering, 1924, zie nr. 24



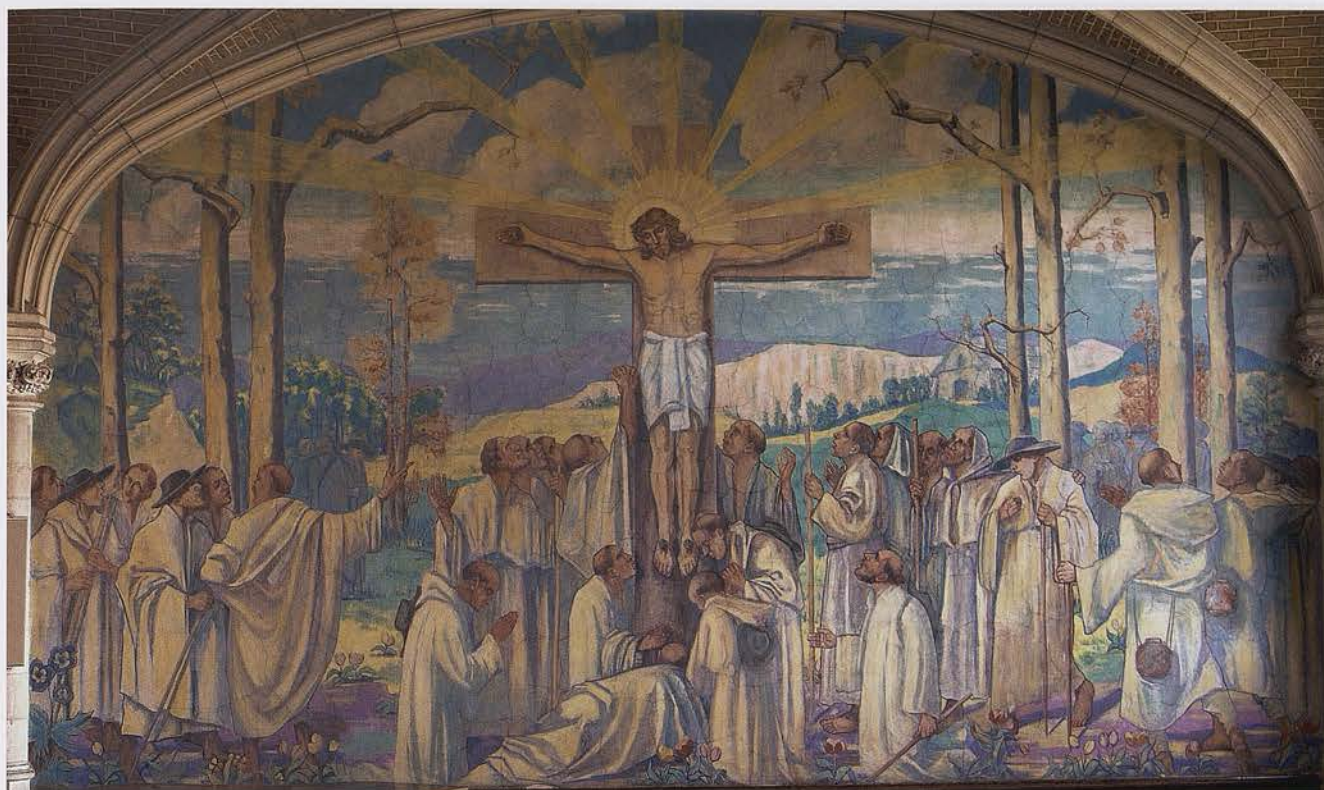
Z004729

52. Muurschildering, 1924, zie nr. 24



Z004728

53. Muurschildering, 1924, zie nr. 24



Z004735

54. Muurschildering, 1924, zie nr. 24



Z004736

55. Muurschildering, 1924, zie nr. 24

Bibliografie: H.M. KOYEN(†) en L.C. VAN DYCK, 1992, p. 371.

Foto:

De bekering van de H. Norbert Z004734 (2002);

De H. Norbert deelt zijn bezit uit aan de armen Z004733 (2002);

De H. Norbert sticht de orde op uitnodiging van Barthélémy van Laon Z004732 (2002);

H. Norbert als apostel van het H. Sacrament te Antwerpen Z004731 (2002);

Paus Honorius II bekrachtigt de stichting te Prémontré Z004730 (2002);

Intrede van H. Norbert als aartsbisschop te Maagdenburg Z004729 (2002);

H. Norbert en de Duitse keizer steunen paus Innocentius II Z004728 (2002);

Kruisvisioen bij de stichting te Prémontré Z004735 (2002);

H. Norbert op zijn sterfbed Z004736 (2002).

25. Muurschildering (afbeelding 56)

in de sacristie

Kroning van Maria door Christus

Kallist Fimmers (°1906-†1969)

ca. 1960

Op een platform met drie bogen, omringd door bazuinstekende engelen, zit Christus met een kroon in de handen; voor hem staat Maria met uitgestoken handen, zij wordt begeleid door twee engelen met scepter en boek. Links een groep monniken en abten, vermoedelijk met HH. Augustinus en Norbert van Prémontré.

Kallist Fimmers (°Antwerpen 1906-†Tongerlo 1969) was schilder, tekenaar en houtgraveerder. In navolging van zijn vader kreeg hij aanvankelijk een handelopleiding en werd hij bankbediende. In 1924 deed hij de rethorica in het Klein Seminarie te Hoogstraten en nadien trad hij binnen in de abdij; hij werd priester gewijd in 1931. Liefde voor de kunst kreeg hij aangeleerd bij zijn grootvader die liefhebber-kunstschilder was. In de abdij trof hij inspirerende voorbeelden aan bij Hiëronymus Esser en Milo Bertram maar ook bij opgeleide kunstenaars zoals Leo Lewi (°1909-†1976) en Jan Van Puyenbroeck. Aanvankelijk legt hij zich toe op tekeningen (abdijbrand van 1929) en houtsneden; hij ontwierp verscheidene illustraties of gelegenheidsvoorstellingen (Boerenkrijg). Hij werd de bezieler van een nieuwe katholieke groep die een strijdbare religieuze kunst wil verdedigen (1936 De Katholieke Vuurlijn; 1938 Kunstkring Vesper). Een schare creatieve kunstenaars wist hij rond zich te verenigen uit allerlei disciplines (1941 Vesper-Tekenscholen). Op vele plaatsen was hijzelf actief: muurschilderingen, glasramen, mozaïeken, interieurinrichtingen, portretten, ontwerpen voor boeken, tegels, vaandels. Zijn inspiratie was religieus, Vlaams, sociaal (arbeiders, boeren), Kempens en norbertijns. In 1939 richt hij definitief een Tekenschool op in de gebouwen van de abdij. De boodschap van de schoonheid was een opvoedkundig, vervolmakend project. Het zou navolging krijgen in Herenthout, Merksem, Zoerle-Parwijs en Meerhout. De vriendschapsbanden tussen deze jonge artiesten van de Vesperschool waren bijzonder hecht. De geestdrift en sterke persoonlijkheid van Fimmers was hierbij bijzonder inspirerend (Pol HEYNS 1956; Denijs PEETERS 1967).

Bibliografie: TARCIES, 2, 1993 p. 24-28.

Foto: ensemble Z009628 (2004).



Z009628

56. Muurschildering, ca. 1960, zie nr. 25

26. Muurschildering (afbeelding 57)

in de sacristie

Stichting van norbertijnenabdijen in Vlaanderen

Kallist Fimmers (°1906-†1969)

ca. 1960

In het midden de abdij van Prémontré met wapenschild en een boom met drie takken waaronder de stichtingen: Averbode, Grimbergen, Ninove, Park, Postel, Tongerlo, verder nog andere abdiijkerken en missiestichtingen.

Het geheel wordt links geflankeerd door de H. Augustinus van Hippo, rechts door de H. Norbert van Prémontré.

Bibliografie: TARCIES, 2, 1993 p. 24-28.

Foto: ensemble Z0009642 (2004).



Z009642

57. Muurschildering, ca. 1960, zie nr. 26

27. Muurschildering (afbeelding 58)

in de sacristie

Christus als eucharistisch symbool en de opdrachten van de norbertijnen

Kallist Fimmers (°1906-†1969)

ca. 1960

Mystieke wijnpers met de opdrachten van de norbertijnen. Christus is verstrengeld in en omringd door een druivelaar. In compartimenten worden de verschillende zendingsopdrachten van de norbertijnen uitgebeeld: eucharistie – koorgebed – missie – prediking.

Bibliografie: TARCIES, 2, 1993 p. 24-28.

Foto: ensemble Z009645 (2004).

28. Muurschildering

in de sacristie

Christus ontmoet de Emmaüsgangers

Kallist Fimmers (°1906-†1969)

ca. 1960



Z009645

58. Muurschildering, ca. 1960, zie nr. 27

Christus draagt een wit gewaad, hij ontmoet twee reizigers.

Bibliografie: TARCIES, 2, 1993 p. 24-28.

Foto: ensemble Z009633 (2004).

29. Muurschildering

in de sacristie

Simeon in de tempel

Kallist Fimmers (°1906-†1969)

ca. 1960

Simeon draagt het Jezuskind, met neigend hoofd, voor een architecturale constructie.

Bibliografie: TARCIES, 2, 1993 p. 24-28.

Foto: ensemble Z009632 (2004).

- 30. Muurschildering**
 in de sacristie
 Koning David
 Kallist Fimmers (°1906-†1969)
 ca. 1960

Koning David in zittende houding; hij bespeelt de harp.

Bibliografie: TARCIES, 2, 1993 p. 24-28.

Foto: ensemble Z009648 (2004).

- 31. Muurschildering**
 in de sacristie
 Elia
 Kallist Fimmers (°1906-†1969)
 ca. 1960

Profeet Elia, stappend op een rotsachtige bodem, met schriftrol, met geheven linkerhand.

Bibliografie: TARCIES, 2, 1993 p. 24-28.

Foto: ensemble Z009647 (2004).

- 32. Nis (afbeelding 59)**
 17de eeuw
 eik, hoogte 41 cm, breedte 27 cm

Nis in vorm van portiektravee, met halfronde nis, Korintische kapitelen en gecanneleerde pilasters.

Foto: ensemble met beeldje M277743 (1991).

GEREEDSCHAP

- 33. Drukblok (afbeelding 60)**
 wapenschild van abt Jakob Crils (1664-1695)
 1664-1695
 messing en hout, hoogte 9,9 cm, breedte 10,9 cm, diepte 9 cm

In messing gegroefd wapenschild, bevestigd op een houten blok.

Foto: ensemble Z005980 (2002).



M277743

59. Nis, 17de eeuw, zie nr. 32

34. **Schaar** (afbeelding 61)

voor tonsuur

18de eeuw

zilver, lengte 19,8 cm

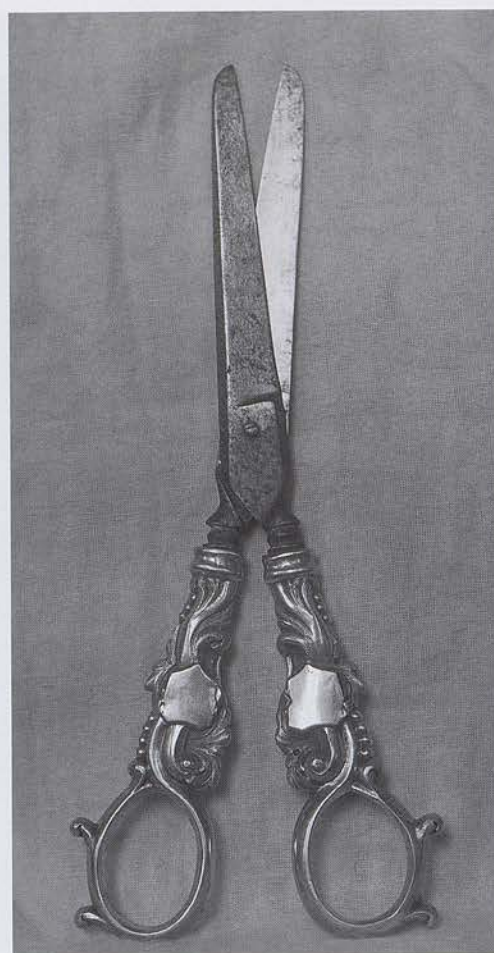
Versierd met bladornamenten en twee blanke schildjes.

Foto: ensemble A93665 (1945).



Z005980

60. Drukblok, zie nr. 33



A93665

61. Schaar, zie nr. 34

35. Schoenlepel

inscriptie: PC PER DONNE MAY 1596

1596

hoorn en hout, lengte 34,5 cm, breedte 5,7 cm

Houten handvat en verbredende lepel in hoorn. Met scènes uit het Oude Testament: Schepping van het heelal, Schepping van Adam, Schepping van Eva, Adam en Eva in het Aards Paradijs, De verdrijving van Adam en Eva uit het Aards Paradijs.

Foto: ensemble Z005977 (2002).

36. Vijzel (afbeelding 62)

gesigneerd en gedateerd PETER VANDEN GHEIN ME FECIT ANNO DOMINI MCCCCXXXVI

Pieter I Van den Gheyn (°ca.1500-†1561)

1536

brons, hoogte 21 cm, diameter 29,5 cm

Cilindrische romp met bredere, geprofileerde voet met sierlijst van Franse lelies; bovenaan uitbuigende rand met signatuur en datering; in het midden sierband met griffioenen en maskers; twee handvaten.

Pieter I Van den Gheyn (†1561) kwam uit een gekend bronsgietersgeslacht te Mechelen; zoon van Willem en broer van Jan I Van den Gheyn; twee zonen zetten het atelier verder in de Hoogstraat te Mechelen. Hij was gezworene van het ambacht der smeden in 1549, 1554, 1555 en 1558. Zijn producten werden in heel Europa gegeerd. Hij goot onder meer kerkklokken en beiaarden (Mechelen, Rotterdam, Galder, Wehren, Kopenhagen, Antwerpen, Amsterdam), verder talrijke vijzels en bellen (VAN BETS-DECOSTER, 1998, p. 45-49).

Tentoonstelling: 1957 Deurne-Brussel, nr. 553; 1962 Mechelen, nr. 286.

Foto: ensemble A93666 (1945), M277787 (1991), Z004203 (2001).

37. Vijzel (afbeelding 63)

Opschrift IEHSVS MARIA ANNO 1550

gedateerd 1550

brons, hoogte 13,5 cm, diameter 14,4 cm

Cilindrische romp, brede geprofileerde voet; boven uitbuigende rand met datering. Op de buik fries van dansende kinderen onder guirlandes.

Foto: ensemble A93667 (1945), Z004201 (2001).

38. Vijzel (afbeelding 64)

met Mechels wapenschild

gesigneerd en gedateerd: PETRVS VANDEN GHEIN ME FECIT MCCCCCLXXII

Pieter II Van den Gheyn (†1598)

Mechelen

1572

brons, hoogte 10,5 cm, diameter 13,9 cm

Cilindrische romp, bredere voet, uitbuigende rand met opschrift van signatuur en datering. In het midden sierband met griffioenen en maskers.

Pieter II Van den Gheyn (†1598) volgt zijn vader Pieter I op in het atelier in de Hoogstraat te Mechelen. Ook zijn carrière is zeer succesrijk; het komt tot uiting in de talrijke aankopen van huizen in de stad. Hij had vijf dochters en vier zonen; drie zonen zullen het ambacht verder zetten. Pieter II stierf tengevolge van de pest.

Hij was klokkengieter en geelgieter. Leverde vele kerkklokken onder meer te Leuven, Mechelen, Marne, Hoorn (NL), Oude Tonge (NL), Goedereede, Edemissen (D), Madrid (SP), verder kanonnen, vijzels, ijkmaten en bellen (VAN BETS-DECOSTER, 1998, p. 54-57).

Foto: ensemble A93668 (1945), Z004199 (2001).



Z004203

62. Vijzel, 1536, zie nr. 36



Z004201

63. Vijzel, 1550, zie nr. 37



Z004199

64. Vijzel, 1572, zie nr. 38



Z004202

65. Vijzel, 1607, zie nr. 40

39. Vijzel

gesigneerd en gedateerd: PETRVS GHEINEVS ME FECIT MDLXXXII

Pieter II Van den Gheyn (†1598)

1592

brons, hoogte 12,5 cm, diameter 17 cm

Cilindrische romp, bredere voet, uitbuigende rand met opschrift van signatuur en datering. In het midden sierband met griffioenen en maskers.

Bibliografie: C. VAN HEIJST, 3, 1980, p. 40-42.

Foto: ensemble M277776 (1991), Z004200 (2001).

40. Vijzel (afbeelding 65)

gesigneerd en gedateerd boven op de rand: HEINRICK TER HORST ME FECIT
ANNO 1607

Hendrik Ter Horst

1607

brons, hoogte 13,3 cm, diameter 17,8 cm

Ronde, geprofileerde vijzel, uitbuigende rand met signatuur en datering; met twee handvaten in de vorm van dierenkoppen; versiering met lelies, vogels en dieren, met bladfries.

Bibliografie: C. VAN HEIJST, 3, 1980, p. 40-42.

Foto: ensemble Z004202 (2001).

GLASRAAM**41. Glasraam (2) (afbeeldingen 66-67)**

Prelaat Antoon 's Grooten (1504-1530), met patroon

Leuven

ca 1510-1530

gebrandschilderd glas, grisaille en goudgeel, diameter 22,5 cm

Rond medaillon met grisaillevoorstelling. De prelaat knielt neer op een bidbank met een tapijt waarop zijn wapenschild en initialen zijn afgebeeld; hij draagt een koorkap. Achter hem staat zijn patroon de H. Antonius abt en knielt een nobertijn die zijn mijter en abtsstaf draagt. Achteraan: een muurtje. Een hierbij horend glasraam stelt het wapenschild en de initialen van de abt voor.

Bibl.: P.V. MAES 1987, p. 90; M.H. KOYEN en L.C. VAN DYCK 1992, p.321.

Tentoonstelling: 1963 Deurne, nr. 116; 1973 Heverlee, nr. 205.

Foto: ensemble: medaillon met portret B194254 (1963), Z007170 (2003); medaillon met wapenschild Z007171 (2003).

42. Glasraam (koornis) (afbeeldingen 68-69)

Voorstelling van Boom van Jesse: Abias, Ozias, Asa, David, Achaz, Josaphat, Salomon, Ezechias, Joram, Roboam en Manasses, bovenaan Onze-Lieve-Vrouw tussen de zon en de maan, onderaan voorstellingen van H. Adriaan van Hilvarenbeek, martelaar van Gorcum, de drost Gaspar de Turck en H. Jacob Lacops (met monstrans), wapenschilden familie de Turck,

ontworpen door Jean-Baptiste Charles François Béthune (°1821-†1894)

onderaan gedateerd schenkingsopschrift 1878

gebrandschilderd glas, breedte ca. 180 cm

Opschrift: PIAE MEMORIAE NOBILIS VIRI GASPARI TURCK EQUITIS TOPARCHAE
DE AELST QUI GUBERNATOR GORCOMII ANNO DOMINI 1572 PRO FIDE ET
PATRIA ET ARCIS DEFENSIONE STRENUE PUGNAVIT PRAENOBILIS FAMILIA



Z007170

66. Glasraam, ca. 1510-1530, zie nr. 41



Z007171

67. Glasraam, ca. 1515-1530, zie nr. 41

BARONUM DE TURCK DE KERSBEECK EX EADEM STIRPE HANC FENESTRAM
POSUIT ANNO DOMINI 1878 IN HONOREM BEATAE MARIAE VIRGINIS

Glasraam met twee stijlen; vijftien figuren van de Boom van Jesse zijn over vijf verdiepingen verdeeld. Onderaan wapenschilden van de Turck, de l'Escaille, de Nelis, de Leeman, Wouters, de Mookkenborgh, van Schoonendonck, van Rivieren, 't Serclaes, van der Goten, Husmans, van den Broeck, de Nachtegaal, de Moor, de Casselot en t'Seraarts.

Met gedateerd schenkingsopschrift van de familie de Turck de Kersbeeck ter ere van Onze-Lieve-Vrouw, ter herinnering aan Gaspard de Turck, drost te Gorcum ten tijde van de marteldood van de martelaren van Gorcum in 1572. Hij poogde tevergeefs de paters te redden. Het glasraam werd geplaatst ter ere van Onze-Lieve-Vrouw.

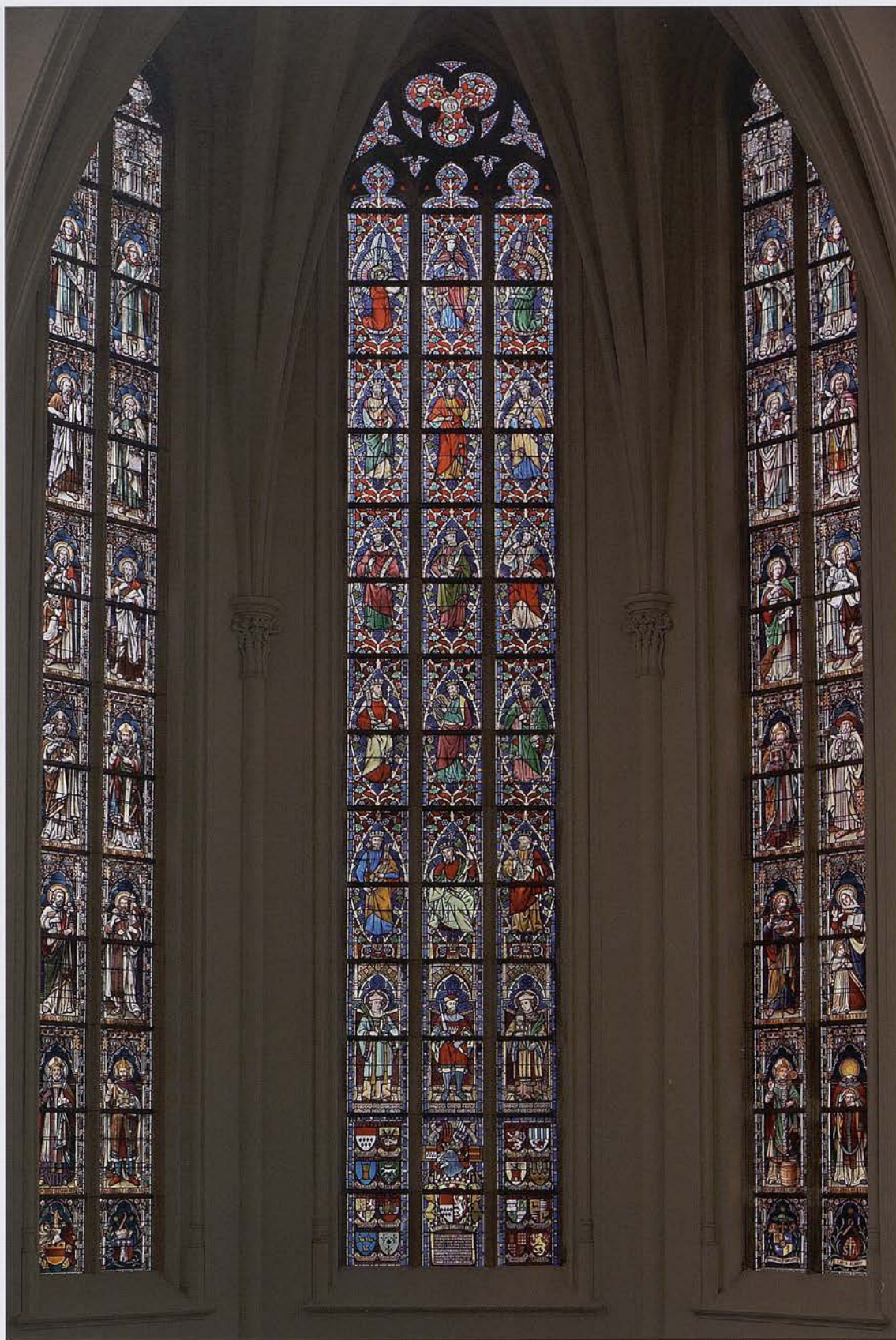
Evermodus (Julius Franciscus) de Turck de Kersbeeck, baron (°Tienen 1843-†Gerpennes 1875) deed zijn intrede in 1863; priester gewijd in 1868; 1870 kapelaan van het klooster St.-Catharinadal te Oosterhout (AAT Bio.Sodales canonicae Tongerloënsis nr. 18.063).

Godeschalcus (Augustinus Felicianus Jos) de Turck de Kersbeeck, baron (°Tienen 1839-†Tongerlo 1908) trad in de orde in 1863, werd priester in 1866; 1868 provisor en gastenpater in abdij het Park; 1876-1906 rector bij de zusters van het Kindje Jezus in Brugelette (AAT Bio.Sodales canonicae Tongerloënsis nr. 18.064).

Baron Béthune (°Kortrijk 1821-†Marke 1894) was één van de belangrijkste vertegenwoordigers van de neogotiek in België. Met de hulp van de Engelse glasschilder J. Hardman, richtte hij in 1854 te Brugge een atelier voor glasschilderkunst op dat in 1858 naar Gent werd verplaatst. In 1870 voerde hij over dit raam een briefwisseling met de abdij (AAT sectie D, nr.87).

Bibliografie: W. VAN SPILBEECK, *Nota's*, p. 8; P. DE PEUTER 1995, p. 33-39.

Foto: ensemble Z003890 (2001); detail: wapenschilden en schenkingsopschrift onderaan Z003897 (2001).



68. Glasraam, 1878, zie nr. 42

Z003890



Z003897

69. Glasraam, 1878, zie nr. 42

43. Glasraam (koornis) (afbeelding 70)

Voorstelling van profeten, evangelisten, kerkleraren en de familie van Jezus door atelier Stalins-Janssens, van Antwerpen
4de kwart 19de eeuw
gebrandschilderd glas, breedte ca. 125 cm

In twee smalle lancetvensters staan, in neogotisch architecturale decor, twee aan twee (van boven af) engelen, profeten Ezechiël en Daniël, evangelisten Johannes en Lucas, kerkleraren Augustinus en Hiëronymus, familie van Jezus Joachim en Anna, patroons van de schenkers Willibrordus en Albanus. Onderaan wapenschilden van Mgr. Heylen (PRUDENTER ET SIMPLICITER) en het Kapittel van Namen (CAP. S. ALBANI).

Met opschrift: IN GRATAM MEMORIAM VOTORUM RELIGIONIS ABHINC / V LVSTRIS DEO NVNCVPATORVUM ILLMS AC RVDVMS D. / D. THOMAS-LVD. EPISC. NAMVRC. P.C. AO MCMII.

Gedateerd (1902) schenkingsopschrift van Naamse bisschop Thomas Ludovicus Heylen bij gelegenheid van het zilveren professiejubileum.

Het atelier Stalins-Janssens was actief te Antwerpen vanaf 1863 onder de benaming Stalins-Janssens Werkhuizen van Glasschildering; het atelier was gevestigd te Antwerpen in de

Lombaardevest, nr. 38. Zij behaalden verscheidene ereprijzen: 1882 Gand Médaille d'Excellence, 1885 Anvers Médaille d'Or, 1888 Bruxelles Médaille d'Or, 1889 Paris Médaille d'Or, 1894 Anvers, hors concours, membre du jury, 1897 Bruxelles hors concours. Zij mochten zich ridders in de Leopoldsorde noemen. Zij plaatsten talrijke glasramen onder meer in de kathedraal van Antwerpen; verder in Arendonk, Berchem, Braine-le-Comte, Etterbeek Hoboken, Lint, Lier, Moxhe, Sint-Joost-ten-Node, Temse, Testelt, Thieulain, Zoutleeuw. Zij behoorden tot de Béthunerichting: neogotische architecturomkadering, stilerend karakter van de contourlijnen, donker palet. Verscheidene ontwerpers werkten voor hen: Van der Ouwera, Dingaye, Anthony, Hendrickx en Gons.

Bibliografie: W. VAN SPILBEECK, *Nota's*, p. 10; P. DE PEUTER 1995, p. 35-39.

Foto: ensemble Z003898 (2001).

44. Glasraam (koornis) (afbeelding 71)

voorstelling van profeten, evangelisten, kerkleraren en de familie van Jezus
door atelier Stalins-Janssens, van Antwerpen
4de kwart 19de eeuw
gebrandschilderd glas, breedte ca. 125 cm

Met één stijl, neogotisch architecturaal decor; in twee smalle lancetvensters staan twee aan twee (van boven af) engelen, profeten Jesaja en Jeremia, evangelisten Matteüs en Marcus, kerkleraren Gregorius en Ambrosius, familie van Jezus Jozef en Johannes de Doper, patronen van schenkers Eleutherius, eerste bisschop van Doornik, en Henricus.

Onderaan wapenschilden van de familie de Meunyk (keel op goud, 3 klavers), de stad Doornik (3 lelies, toren op keel).

Met opschrift: D.O.M. ET PIAE MEMORIAE ALCIBIADIS DE MEUNYCK ET / MARIAE RENIER CONJUGUM TORNACENSIVM PARENTVM / FR. ELEUTHERII CANONICI ET SACRISTAE HUIJ. ECCL. Het glasraam werd geplaatst tot gedachtenis van de ouders Alcibiades de Meunyk en echtgenote Maria Renier van Doornik, door hun zoon Eleutherius de Meunyk.

Eleutherius (Henri Denis) de Meunyk (°Doornik 1870 - †Wavreille 1912), ingekleed in 1890, priester gewijd in 1896; werd sacrist in 1897; in 1903 aalmoezenier van de zusters van het H. Hart te Wavreille (AAT Bio.Sodales canonicae Tongerloënsis nr. 18.125).

Bibliografie: W. VAN SPILBEECK, *Nota's*, p. 8; P. DE PEUTER 1995, p. 25-29.

Foto: detail: benedengedeelte Z003896 (2001).

45. Glasramen in koor (reeks van 11)

door atelier Stalins-Janssens, van Antwerpen,
ca. 1900
gebrandschilderd glas, breedte ca. 210 cm

Iste raam in westelijke muur van het koor (afbeelding 72)

Met drie stijlen, vier heiligen in neogotische architecturaal decor HH. Leopoldus, Ludolf van Ratzeburg (met boeien), Franciscus van Sales en Theresia van Avila, onder links wapenschild

Ludolphus Van Beveren abt van Grimbergen (COR UNUM IN DEO), rechts wapenschild van de abdij van Grimbergen (SALVOS FAC SERVOS TUOS).

Opschrift: DULCI MEMORIAE AMPLMI AC RVDMI D. LUDOLPHI / VAN BEVEREN EX CAN. ET PRIORE HUJ. ECCL. / QUONDAM ABBATIS ECCL. GRIMBERGENSIS QUI AO / AET. XLVI PIE OBDOORMIVIT IN DNO XIII KAL. APRIL / MDCCCLXXIX FAMILIA MON. P.C.

Het glasraam werd geplaatst door de familie, tot gedachtenis van Ludolphus Van Beveren (†1879) kanunnik en prior van de abdij van Tongerlo, later abt van de abdij van Grimbergen. Ludolf van Ratzeburg was lid van de norbertijngemeenschap van Ratzeburg. Hij werd bisschop van Ratzeburg in 1236; kreeg verscheidene opdrachten van de paus; kwam in conflict met de hertog van Saksen, werd gevangen gezet en mishandeld. Hij stierf in 1250; werd erkend als martelaar (JANSSENS 1999, p. 104).

Ludolphus (Petrus Franciscus) Van Beveren (°Oppuurs 1834-†Tongerlo 1879) trad binnen in 1855, werd priester gewijd in 1860; 1863 circator, 1864 prior, 1868 docent moraaltheologie; 1869 superior in de abdij van Grimbergen, 1872 abt te Grimbergen, 1876 ontslag wegens ziekte, terug naar Tongerlo (AAT Bio.Sodales canoniae Tongerloënsis nr. 18.049).

Bibliografie: W. VAN SPILBEECK, *Nota's*, p. 9; P. DE PEUTER 1995, p. 14-15.

Foto: ensemble Z003888 (2001).

46. 2de raam in westelijke muur van het koor (afbeelding 73)

Met drie stijlen, neogotische architecturaal decor; met voorstellingen van HH. Catharina van Alexandrië, Vincentius a Paulo, Florentinus en Hroznata (met boeien), onder symbolen links van Hart van Christus, rechts van Hart van Maria.

Opschrift: DOM. ET PIAE MEMORIAE R. D. FR. VINCENTII FLORENTINI / VAN DER AURA HUJ. ECCL. CAN. ET SAC. NECNON / VICARII VALLIS S. CATHARINAE IN OOSTERHOUT QUI / DECESSIT V IDUS IAN. MDCCCXCVI ANNO AET. / LI PROF. XXXI SAC. XXVII SOROR M.P.

Geplaatst door zijn zuster tot gedachtenis van Vincentius Florentinus Van der Aura (†1896) kanunnik en priester van deze kerk, vicaris van Sint-Catharinadal te Oosterhout.

De als zalige vereerde Hroznata van Teplá (1170-1217) was een edelman uit de streek van Teplá; hij stichtte er een norbertijnenklooster in 1193, een tweede klooster in 1297; hij trad zelf binnen als lekenbroeder. In 1217 werd hij gevangen genomen; hij stierf in gevangenschap (H. JANSSENS 1999, p. 100).

Vincentius (Florentinus) van der Aura (°Lier 1845-†1896) was norbertijn te Tongerlo, priester gewijd in 1863, vicaris van de norbertinessen te Oosterhout in 1875 (AAT Bio.Sodales canoniae Tongerloënsis nr. 18.068).

Bibliografie: W. VAN SPILBEECK, *Nota's*, p. 9; P. DE PEUTER 1995, p. 16-17.

Foto: ensemble Z003889 (2001).

47. 3de raam in westelijke muur van het koor (afbeelding 74)

Met drie stijlen, neogotisch, architecturaal decor, met voorstellingen van HH. Rudolphus, Eugenius, Judocus en Paus Leo I, onderaan wapenschilden links Stroobant (BANT VERMANT), rechts wapenschild Malderus (MALO DE RE)



73. Glasraam, ca. 1900, zie nr. 46

Z003889



74. Glasraam, 4de kwart 19de eeuw, zie nr. 47

Z003893

Opschrift: PIAE MEMORIAE EUG. EDUARDI STROOBANT / OLIM NOTARII IN COMITIIS LEGISLATIVIS DEPUTATI / REGIAE ACAD. FLANDR. SOCII ET LEOPOLDINI / ORD. DECUR. ET MAR. ANNAE – JOS. COENAE / PARENTUM SUORUM PERGRATA PROLES M.P.

Glasraam geplaatst door de nakomelingen tot gedachtenis van notaris Eugenius Eduardus Stroobant en Maria Anna-Josepha Coenaes.

Judocus (Eugenius, Livinus) Stroobant was norbertijn te Tongerlo (°Brussel 1847-†Hulshout 1909); ingekleed in 1866, priester gewijd in 1872; werd in 1875 onderpastoor te Tongerlo, in 1881 te Zoerle-Parwijs; vanaf 1891 pastoor te Hulshout, waar hij een nieuwe parochiekerk bouwde (AAT, Bio.Sodales canonicae Tongerloënsis 18.073).

Bibliografie: W. VAN SPILBEECK, *Nota's*, p. 9; P. DE PEUTER 1995, p. 18-19.

Foto: ensemble Z003893 (2001).

48. 4de raam in westelijke muur van het koor

Met drie stijlen, in neogotische architecturaal decor, voorstellingen van HH. Eugenius III, Dominicus, Theresia van Avila en Rafaël, onder monogram (2x) CL (Caers-Lanen).

Opschrift: D.O.M. AC CARISSIMAE MEMORIAE CAROLI DOMINICI / CAERS OLIM NOTARII ET MARIAE THERESIAE LANEN ORTV / GELENSIVM VITA FVNCTORVM IN LICHTAERT FR. RAPHAEL / HVJ. ECCL. CAN. ET SAC. FILIALIS PIETATIS MON. P.C.

Geplaatst door zoon Raphaël Caers, kannunik en priester van deze kerk, tot gedachtenis van zijn ouders Carolus Dominicus Caers en Maria Theresia Lanen, beide herkomstig uit Geel maar later gevestigd te Lichtaart.

Raphaël Caers (°Geel 1857-†Voortkapel 1923) trad binnen in 1876, priester gewijd in 1882; was achtereenvolgens onderpastoor in Vissenaken (1889), onderpastoor te Zoerle-Parwijs (1892) en pastoor te Voortkapel (1898) (AAT Bio.Sodales canonicae Tongerloënsis nr. 18.093).

Bibliografie: W. VAN SPILBEECK, *Nota's*, p. 9; P. DE PEUTER 1995, p. 20-21.

Foto: ensemble Z003894 (2001).

49. 5de raam in westelijke muur van het koor

Met één stijl, neogotisch architecturaal decor, met boven HH. Norbert van Prémontré en Bernardus, onder HH. Ignatius en Barbara; wapenschilden Norbert van Prémontré en Bernardus.

Opschrift: IN MEM. FR. IGNATII VAN SPILBEECK / CAN. ET SAC. IVBIL OLIM PRIORIS H. / ECCL. BIBLIOTHECAE BENEFACTORIS / MVNIFICII OB. VIII KAL. FEBR. MCMIII.

Gedateerd schenkingsopschrift tot gedachtenis van Ignatius Van Spilbeeck (†1903), kanunnik, priester en prior, weldoener van de bibliotheek.

Ignatius (Michaël Petrus) Van Spilbeeck (°Antwerpen 1828-†Soleilmont 1903) trad binnen in 1847, werd priester gewijd in 1852; 1856 bibliothecaris en archivaris, 1859 supprior, 1860 prior en vestiarius, 1864 plaatsvervangend pastoor te Cherotte, 1865 vicarius in Verviers

Notre Dame, 1867 kapelaan te Ochain, 1875 rector van de benedictinessen te Tongeren, 1877 kapelaan te Kruishoutem, 1878 rector van de cisterciënzerinnen te Soleilmont (AAT Bio.Sodales canonicae Tongerloënsis nr. 18.031).

Bibliografie: W. VAN SPILBEECK, *Nota's*, p. 9; P. DE PEUTER 1995, p. 22-24.

Foto: ensemble Z003895 (2001).

50. Iste raam in de oostelijke muur van het koor (afbeelding 75)

Met twee stijlen, neogotische architecturale decor; voorstellingen van HH.Engelbertus, Hiëronymus van Weert, Dionysius, Alphonsus Liguori, onder links wapenschild Abdij van Tongerlo en rechts Congomissie.

Opschrift: REGI GENTIUM CHRISTO ET PIAE MEMORIAE VIRORUM / APOSTOLICORUM HIER. VAN HOOFF PRAEF. APOST. / DION. PAULY ET ENGELB. VERMEULEN SACC. ET / ALPH. SCHELLEKENS CONV. DEFUNCTORUM IN EXORDIO / MISSIONIS DE UELLE MDCCCXCVIII – MCM I.

Opgedragen aan Christus Koning der volkeren, tot vrome gedachtenis van de zendelingen Hiëronymus Van Hoof, Dionysius Pauly, Engelbertus Vermeulen en Alphonsus Schellekens, overleden in het missiegebied van Uele in Congo in de periode 1898-1901.

Hiëronymus Van Hoof (°Weert 1871-†Tongerlo 1901) trad binnen in het jaar 1890, priester gewijd in 1896, circator in 1897; een jaar later vertrok hij als missionaris naar Congo, werd apostolisch prefect in 1899; in 1901 keerde hij terug naar de abdij (AAT Bio.Sodales canonicae Tongerloënsis nr. 18.127).

Dionysius Pauly (°Diest 1840-†Ibembo 1898), ingekleed in 1859, priester gewijd in de abdij Park in 1865; was onderpastoor te Halen in 1870, 1876-1898 pastoor te Voortkapel; in 1896 werd hij missionaris in Congo, overleed te Uele (AAT Necrologie nr. 18.057).

Engelbertus Vermeulen (°Ukkel 1871-†Ibembo 1899), ingetreden in 1890, priester gewijd in 1896; 1896 onderpastoor te Oosterhout; in 1899 vertrekt hij als missionaris naar Congo, waar hij wordt geveld door kwaadaardige koorts (AAT Necrologie nr. 18.126).

Alphonsus Schellekens (°Oosterhout 1880-†Amadi-Congo 1900), trad binnen in 1897 en deed zijn tijdelijke geloften in 1900, lekenbroeder, vertrok in 1898 naar Congo (AAT Bio.Sodales canonicae Tongerloënsis nr. 18.164).

Bibliografie: W. VAN SPILBEECK, *Nota's*, p. 10; P. DE PEUTER 1995, p. 49-50.

Foto: ensemble Z003904 (2001).

51. 2de raam in de oostelijke muur van het koor

Raam met drie stijlen, neogotisch architecturaal decor met voorstelling van HH.Hubertus, Siard (met gesel, korf met broden), Jacobus de Meerdere en Bernardinus van Siënna, onder links wapenschild Weert en rechts Roosendaal.

Opschrift: DOM ET CARISSIMIS PARENTIBUS CHRIST. HUBERTO / DE GROOT ET BERNARDINAE PRINCEN CELEBRATO DEVOTIO / FIDELIS EORUM CONIUGII LUSTRO FR. SIARDUS CAN. HUJ. / ECCL. ET PAROCHIUS ROSAE VALLENSIS M. P. AO DMI MCM I.

Gedateerd (1901) schenkingsopschrift van Siardus De Groot, pastoor te Roosendaal, ter herinnering aan de gouden bruiloft van zijn ouders Hubertus De Groot en Bernardina Princen.

Siardus (Lambertus) de Groot (°Weert 1862-†Roosendaal 1924), kanunnik van Tongerlo, licentiaat in de wijsbegeerte en baccalaureus in godgeleerdheid (Rome Gregoriana); assistent (1892) en later pastoor te Roosendaal (1901) (AAT Bio.Sodales canoniae Tongerloënsis nr. 18.110).

Bibliografie: W. VAN SPILBEECK, *Nota's*, p. 10; P. DE PEUTER 1995, p. 46-48.

Foto: ensemble Z003902 (2001).

52. 3de raam in de oostelijke muur van het koor

Met twee stijlen, neogotisch architecturaal decor met voorstellingen van HH. Dimpna, Antonius van Padua, Sulpitius en Johannes Berchmans, onder wapenschilden Diest en Geel
Opschrift: MEM. V.D. SVLPITII MACKEN MAG. CONVERSORVM ET / V.D. ANTONII PAVLY PRAEP. VALLIS S. CATH. CANN. HVJ ECCL. / AC MEM. AVG. STALINS ET ALPH. JANSSENS EQQ. ORD. / LEOP. QVORUM ARTE HVI TEMPLI VITREA SVNT FACTA.

Opschrift tot gedachtenis van broedermeester Sulpitius Macken, proost van Sint-Catharinadal Antonius Pauly, de glazeniers August Stalins en Alphonsus Janssens, ridders in de Leopoldsorde.

Sulpitius Macken (°Diest 1833-†Tongerlo 1907) trad binnen in 1858, werd priester gewijd in 1864; 1865 biechtvader, 1869 sacrist, 1897 broedermeester; hij was kapelaan bij graaf (later prins) de Merode-Westerlo (AAT Bio.Sodales canoniae Tongerloënsis nr. 18.055).

Antonius (Carolus) Pauly (°Diest 1859-†Tongerlo 1910) trad binnen in 1877, werd priester gewijd in 1883; 1886 circator, 1888 lector filosofie, 1892 vicaris te Vissenaken, 1895 vicaris te Oosterhout, 1898 proost van de norbertinessen te Oosterhout (AAT Bio.Sodales canoniae Tongerloënsis nr. 18.096).

Bibliografie: W. VAN SPILBEECK, *Nota's*, p. 10; P. DE PEUTER 1995, p. 43-45.

Foto: ensemble Z003900 (2001).

53. 4de raam in de oostelijke muur van het koor

Met één stijl, neogotisch architecturale nissen met voorstellingen van HH. Herman-Jozef (met lelietak, Jezuskind op de arm) en Juliana van Mont-Cornillon (met lelie, monstrans, onder HH. Ivo en Leonardus van Noblac. Wapenschilden van Prémontré en Tongerlo.

Opschrift: SEMPITERNAE MEM. V.D. FR. / IVONIS AERTNYS PER LVSTRA IAM / SEPTEM PRIORIS HVJ. ECCL MVNERE / LAVDATISSIMAE FVNCTI AO MCMIV.

Gedateerd (1904) schenkingsopschrift Ivo Aertnys, reeds vijfendertig jaren prior van de abdij.

Ivo (Leonard) Aertnys (°Roosendaal 1831-†Tongerlo 1914) werd ingekleed in 1848, priester in 1855. In 1859 werd hij circator en ziekenmeester, in 1860 supprior, in 1864 sacrist en vestiarius, in 1869 prior, in 1869 lector moraaltheologie. In 1909 nam hij ontslag als prior.

Heilige Herman-Jozef van Steinfeld werd geboren omstreeks 1160; trad binnen in het klooster te Steinfeld. Refectorist, sacrist en geestelijke leider, had een bijzondere devotie voor Maria; kreeg mystieke visioenen. Stierf in 1241 (H. JANSSENS 1999, p. 99-100).

Bibliografie: W. VAN SPILBEECK, *Nota's*, p. 10; P. DE PEUTER 1995, p. 40-42.

Foto: ensemble Z003899 (2001).

54. **Glasraam (reeks van 10), in zijbeuken en kruisbeuk**
 Neogotisch, architecturaal decor met taferelen uit het leven van de H. Norbert van Prémontré, heiligen, opschriften en wapenschilden
 door atelier Stalins-Janssens, van Antwerpen
 ca. 1900
 gebrandschilderd glas, breedte 230 cm (zijbeuken)

in oostelijke zijbeuk Beking van H. Norbert van Prémontré

Glasraam met drie stijlen, met voorstelling Beking van H. Norbert van Prémontré, geflankeerd door HH. Franciscus van Assisi en Clara van Assisi, onderaan emblemen van franciscanen en clarissen

Herinneringsopschrift: D.O.M. ET PIAE MEMORIAE PETRI FRANCISCI STOCKAER / ET MARIAE CLARAE DE SWERT CONJUGUM QUI / LIRAE HAEC VIII ID. NOV. MDCCCXXXII ILLE XVII / KAL. FEBR. MDCCCXLVIII OBIERUNT HOC FILIALIS / AMORIS MONUMENTUM GRATA PROLES P.C.

Het glasraam werd geplaatst door de dankbare nakomelingen ter herinnering aan de echtgenoten Petrus Franciscus Stockaer (†1848) en Maria Clara De Swert (†1832) uit Lier.

Bibliografie: W. VAN SPILBEECK, *Nota's*, p. 2-3; P. DE PEUTER 1995, p. 58-59.

Foto: Niet gefotografeerd.

55. **in oostelijke zijbeuk H. Norbert van Prémontré deelt zijn bezit uit aan de armen (afbeelding 76)**

Glasraam met drie stijlen, met voorstelling H. Norbert van Prémontré schenkt zijn bezittingen aan de armen, geflankeerd door HH. Adriaan van Hilvarenbeek (met strop, tiara, pauselijke sleutels) en Cornelius paus, onderaan wapenschilden en -spreuken van Adriaan Deckers (DA MIHI ANIMAS) en Paus Leo XIII (LUMEN IN CELO).

Opschrift: IN MEMORIAM AMPL. AC REV. D.D. ADRIANI DECKERS / HUJ. ECCL. CAN. ABSOLUTIS IN REGIMINE NOVITIORUM / CIRCARIAE BRABANTINAE LUSTRIS QUINQUE IN ABBATEM / MISSIONIS DE CONGO PROMOTI A LEONE P.P./ XIII ET XIV KAL. APRILIS MDCCCXCVIII BENEDICTI

Opgericht ter herinnering aan de zegening van Adriaan Cornelis Deckers tot eerste abt van de congomissie door Paus Leo XIII op 19 maart 1898.

Adrianus (Cornelius Joseph Leopoldus) (°Nieuwmoer 1847-†1915) werd ingekleed in 1865, priester gewijd in 1871; werd circator in 1871, supprior en novicemeester in 1872; tot abt benoemd van de missie in Belgisch Congo in 1897; in 1898 vertrekt hij als apostolisch prefect naar Belgisch Congo; 1899 terugkeer wegens ziekte; in 1899 tot abt van Tongerlo verkozen.

Bibliografie: W. VAN SPILBEECK, *Nota's*, p. 3; P. DE PEUTER 1995, p. 60-61.

Foto: ensemble M277860 (1991), Z003929 (2001).

56. **in oostelijke zijbeuk** De bekeerling Norbert van Prémontré roept zijn collega's van het kapittel van Xanten op tot een leven van bekering en armoede (afbeelding 77)

Met drie stijlen, met voorstellingen boven Alfa en Omega en symbolen van de evangelisten, links wapenschild van Norbert, rechts van Prémontré, midden De bekeerling Norbert van Prémontré roept zijn collega's van het kapittel van Xanten op tot een leven van bekering en armoede, geflankeerd door HH. Theophilus en Vitalis, onder wapenschilden en -spreuken van abdij van Floreffe (Florete flores) en van prelaat Vital van den Bruel (Florete flores).

Gedateerd herinneringsopschrift (1901): IN MEMORIAM AMPLMI AC RV. DMI D.D. VITALIS / VAN DEN BRUEL S.T. D. HUJ. ECCL. CAN. ABBATIS / TIT. FLOREFFIENSIS IN MUNERE PROC. GEN. / ORD. PRAEM. IN URBE QUINTUM COMPLENTIS / LUSTRUM ANNO DNI MCM I.

In 1901 opgericht bij gelegenheid van het 25-jarig jubileum van Vitalis van den Bruel als procurator-generaal te Rome, titulair abt van de abdij van Floreffe.

Vitalis van den Bruel (°Wiekevorst 1844-†Tongerlo 1914) trad in de abdij in het jaar 1863, priester gewijd in 1869; doctor in de theologie (Rome, Gregoriana 1876); 1874 assistent te Roosendaal; 1876-1910 te Rome procurator-generaal van de Orde; 1896 titelvoerend abt van Floreffe (AAT Bio.Sodales canonicae Tongerloënsis nr. 18.065).

Bibliografie: W. VAN SPILBEECK, *Nota's*, p. 3; P. DE PEUTER 1995, p. 62-63.

Foto: ensemble M277864 (1991), Z003932 (2001).

57. **in oostelijke zijbeuk** O. L. Vrouw overhandigt Norbert van Prémontré het witte habijt (afbeelding 78)

Met drie stijlen, met voorstelling H. Norbert van Prémontré ontvangt het witte ordeskleed uit de handen van Onze-Lieve-Vrouw, geflankeerd door HH. Johannes de Evangelist en Georgius van Capadocië

Herinneringsopschrift: PIAEMEMORIAEMATRISUAEDILECTISSIMAE/HORTENSIAE JOANNAE FRANCISCAE EMSSENS / CONJUGIS PETRI VAN DER HEYDEN QUAE OBIIT / ANTVERPIAE PRIDIE NONAS SEPTEMBRIS ANNO / MDCCCLXXVII HOC FILIALIS AMORIS ET GRATI ANIMI / MONUMENTUM GEORGIUS VAN DER HEYDEN P.C.

Opgericht tot vrome gedachtenis van Mevrouw Hortensia Joanna Francisca Van der Heyden-Emsens (†1877) door haar liefhebbende zoon Georges.

Bibliografie: W. VAN SPILBEECK, *Nota's*, p. 4; P. DE PEUTER 1995, p. 64-65.

Foto: ensemble M277858 (1991), Z003943 (2001).

58. **in oostelijke transeptarm** (afbeelding 79)

Paus Honorius II bekrachtigt de stichting te Prémontré in 1126 en Kruisvisioen bij de stichting in Prémontré
door atelier Stalins-Janssens, van Antwerpen
1905
gebrandschilderd glas



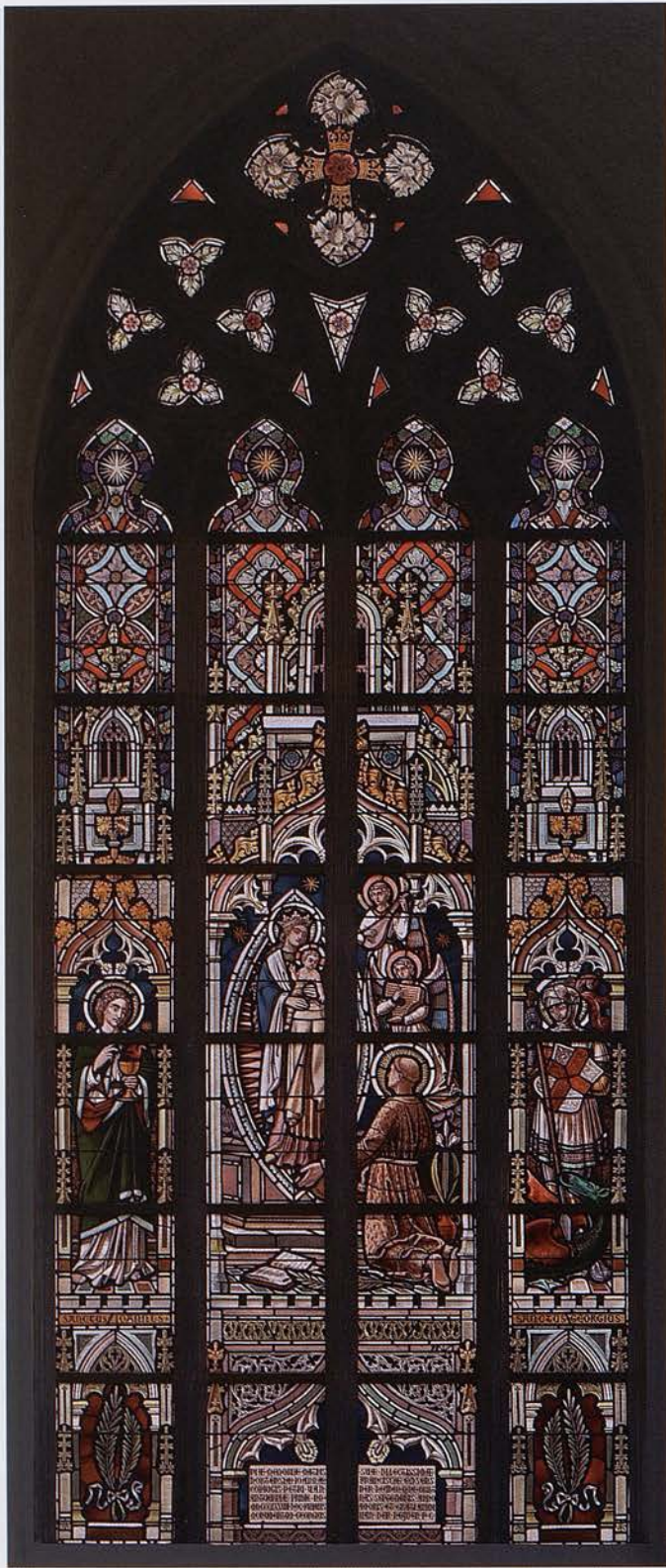
Z003929

76. Glasraam, ca. 1900, zie nr. 55



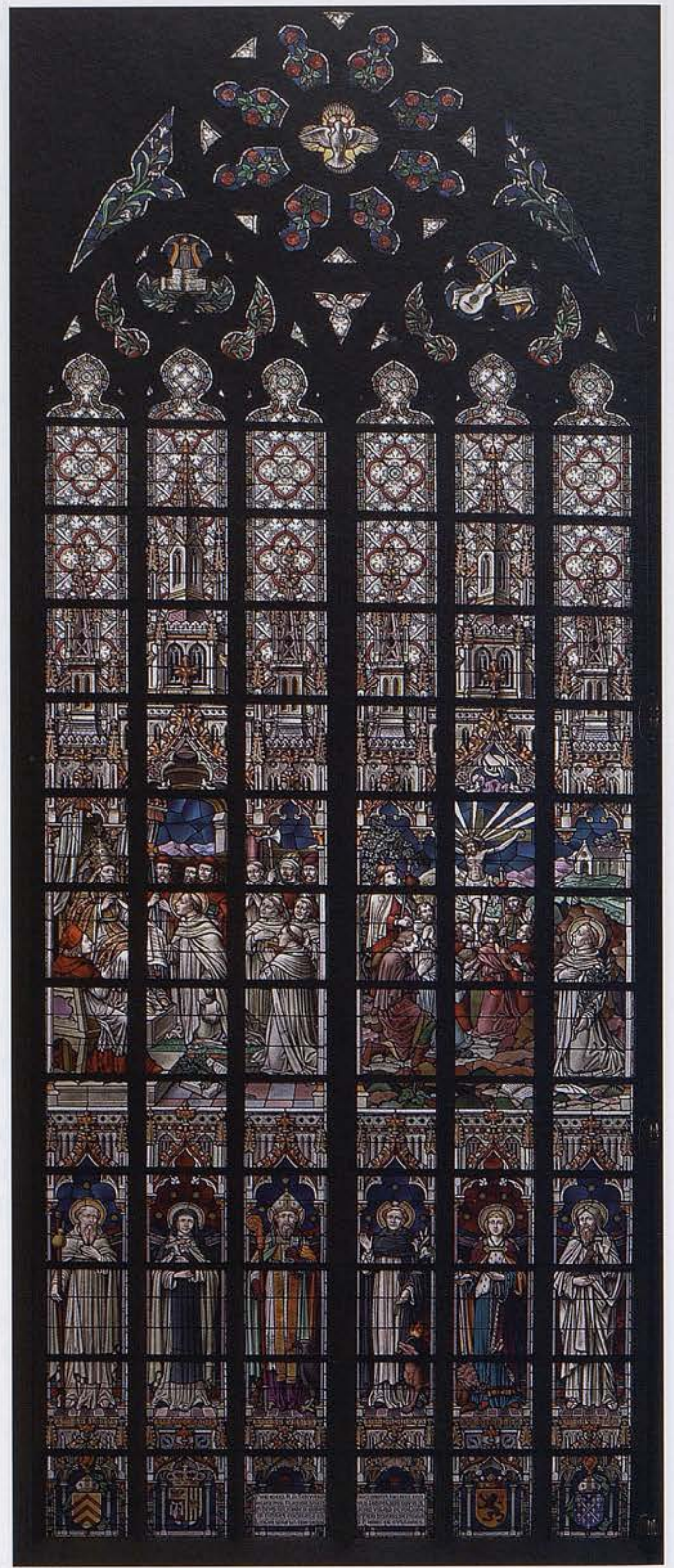
Z003932

77. Glasraam, ca. 1900, zie nr. 56



Z003943

78. Glasraam, ca. 1900, zie nr. 57



Z003907

79. Glasraam, ca. 1900, zie nr. 58

Glasraam met vijf stijlen, met voorstellingen boven H. Geestduif en symbolen van Taal- en Letterkunde (lier, boek, harp, bazuin luit en muziekboek), midden voorstelling van Erkenning van de norbertijnenorde door paus Honorius II in 1126, Kruisvisioen met het zevenstralige kruis in het dal van Prémontré; onder register nissen met HH. Gerlach van Houthem (met pelgrimsstaf), Lutgardis van Tongeren, Servatius van Maastricht, Dominicus Guzman, Dimpna van Geel en Bavo van Gent, onderaan opschrift en wapenschilden van Tongerlo, provincie Antwerpen, Vlaanderen en Prémontré

Opschrift: PIAE MEM. R.D. SERVATII DOM. DAEMS HVJ. ECCL. CAN / ACAD. REG. FLANDR. SOCII ORD. LEOPOLDINI EQVITIS / IN DEVM RELIGIONE IN MONASTICAM VITAM DEVOTIONE / IN OMNES COMITATE ET OFFICIO INSIGNIS DE PATRIA / LINGVA SCRIPTIS BENE MERITI M. P. AMICI ET CVLTORES.

Ter nagedachtenis aan Servaas (Domien) Daems (†1903), lid van de Koninklijke Vlaamse Academie voor Taal- en Letterkunde, geschonken door zijn vrienden en bewonderaars. Geplaatst twee jaar na zijn overlijden. Geboortig van Noorderwijk met zijn Sint-Bavokerk, schrijver van het mysteriespel "Sinte Dimpna's marteldood" (1874).

Servatius (Dominicus) Daems (°Noorderwijk 1838-†Tongerlo 1903) trad binnen in 1857, werd priester gewijd in 1863; 1864 bibliothecaris, 1865 docent filosofie, 1866 docent theologie en H. Schrift; 1878 rector te Brugelette; 1866 lid van de Koninklijke Vlaamse Academie, lid van de Maatschappij van Nederlandse Letterkunde te Leiden, Ridder in de Orde Van Leopold (AAT Bio.Sodales canonicae Tongerloënsis nr. 18.053).

Bibliografie: W. VAN SPILBEECK, *Nota's*, p. 4-5; P. DE PEUTER 1995, p. 66-69; L.C. VAN DYCK 1999, p. 6.

Foto: ensemble N15320 (1991), Z003907 (2001).

59. in westelijke transeptarm H. Norbert van Prémontré bestrijdt Tanchelm te Antwerpen en H. Norbert van Prémontré geneest een blinde vrouw te Wurzburg (afbeelding 80)

1903-1904

Glasraam met in top voorstellingen van symbolen van de eucharistie: Hostiedragende kelk, Het bloed van het lam vloeit in een kelk en De pelikaan voedt zijn jongen, centraal voorstellingen: H. Norbert van Prémontré vertrappt Tanchelm te Antwerpen, H. Norbert van Prémontré geneest een blinde vrouw te Wurzburg; onderaan register met nissen met HH. Godfried van Cappenberg (met doodshoofd, wapenschild aan de voeten), Edward de Belijder, Emilius, Leo I de Grote, Christina van Bolsena en Meinhard van Duitsland; onderaan wapenschilden links van H. Norbert van Prémontré, rechts familie De Breyne.

Schenkingsopschrift: IN HONOREM S. P. NORBERTI SANCTISSIMAE / EVCHARISTIAE VINDICIS ET CVLTORIS EXIMII / AC IN MEM. DESIDERATAE SVAE SORORIS CHRISTINAE / AD SVPEROS TRANSLATAE VIII IDVS IVN. MDCCCXCVIII / EDVARDUS DE BREYNE SAC. TERTII ORD. S. NORB. P.C.

Het glasraam werd geschonken door priester en derde ordeling Eduard De Breyne tot nagedachtenis van zijn zuster Christina (†1898). Geplaatst ter ere van de H. Norbert van Prémontré als eucharistische heilige.

In 1903 voeren Stalins-Janssens een briefwisseling in verband met dit glasraam; een ontwerp werd voorgesteld en een schenker gevonden (AAT doos 290, nr. 127).

Godfried, graaf van Cappenberg (°ca 1097-†1127) wilde zich uit de wereld terugtrekken; in 1122 bouwde hij zijn burcht om tot een klooster; nog twee kloosters werden gesticht. Met zijn broer trad hijzelf toe tot de norbertijnen.

Bibliografie: W. VAN SPILBEECK, *Nota's*, p. 5-6; P. DE PEUTER 1995, p. 70-72; L.C. VAN DYCK 1999, p. 6.
Foto: ensemble N15326 (1991), Z003908 (2001).

60. **in westelijk zijbeuk** Stichting van de Sint-Michielsabdij te Antwerpen (afbeelding 81)

Met drie stijlen, neogotisch architecturaal decor met voorstelling Stichting van de Sint-Michielsabdij te Antwerpen, moederabdij van Tongerlo, geflankeerd door HH. Guilielmus en Petronilla, onder wapenschilden van Antwerpen en Roosendaal

Opschrift: PIAE MEMORIAE PARENTUM SUORUM GUILIELMI VAN SPILBEECK / ET PETRONILLAE VAN DEN BERGII QUI IN ROZENDAAL / NATI ANTVERPIAE OBIERUNT MONUMENTUM HOC POSUERUNT / FRATRES AC SORORES Fr. WALTMANNI HUIUS ECCLES. CANONICI ET SUPPRIORIS

Opggericht door de broers en zusters van supprior (1876-1912) Waltman Van Spilbeeck ter nagedachtenis van hun ouders Guilielmus van Spilbeeck en Petronilla van den Bergh, beiden geboren te Roosendaal en overleden te Antwerpen.

Waltman (Ludovicus Franciscus) Van Spilbeeck (°Antwerpen 1840-†Tongerlo 1912) trad binnen te Tongerlo in 1859; 1865 circator, 1866 docent moraaltheologie; 1868 prior en novicemeester in abdij van Park; 1876 terug in Tongerlo, 1878 docent filosofie, 1885 docent moraaltheologie, 1889 docent kerkelijk recht; 1908 Ridder in de Leopoldsorde (AAT Bio. Sodales canonicae Tongerloënsis nr. 18.056).

Bibliografie: W. VAN SPILBEECK, *Nota's*, p. 6-7; P. DE PEUTER 1995, p. 73-74.
Foto: ensemble M277866 (1991), Z003945 (2001).

61. **in westelijke zijbeuk** Bisschopswijding van de H. Norbert van Prémontré te Maagdenburg (afbeelding 82)

Met drie stijlen, neogotisch architecturaal decor met voorstelling Bisschopswijding van de H. Norbert van Prémontré te Maagdenburg; geflankeerd door HH. Thomas van Canterbury en Lodewijk van Frankrijk, onder wapenschilden: links van abt Heylen, rechts van bisschop Heylen.

Opschrift: IN MEMORIAM ILUSTRMI AC REVRDMI D.D. THOMAE / LUDOVICI HEYLEN S. THEOL. ET PHIL. D. EX CAN. ET ABBATE / HUI. MON. NECNON VICARIO GEN. ORD. PRAEM. EPISC. / NAMURCENSIS CONSECRATI. PRID. KAL. DEC. MDCCCXCIX.

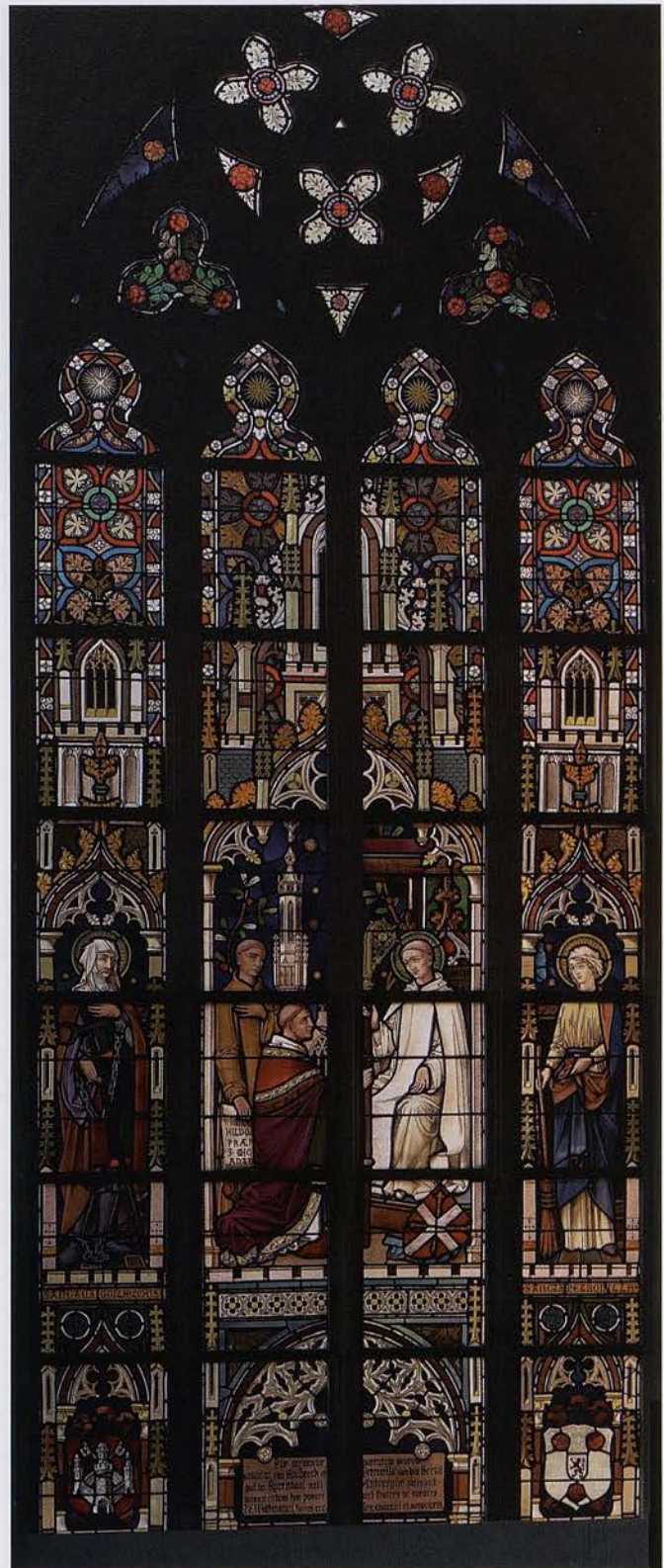
Opggericht tot aandenken van de bisschopswijding van Thomas Ludovicus Heylen, abt van Tongerlo (PRUDENTER ET SIMPLICITER), tot bisschop van Namen gewijd op 30 november 1899.

Bibliografie: W. VAN SPILBEECK, *Nota's*, p. 7; P. DE PEUTER 1995, p. 75-76.
Foto: ensemble M277868 (1991), Z003940 (2001).



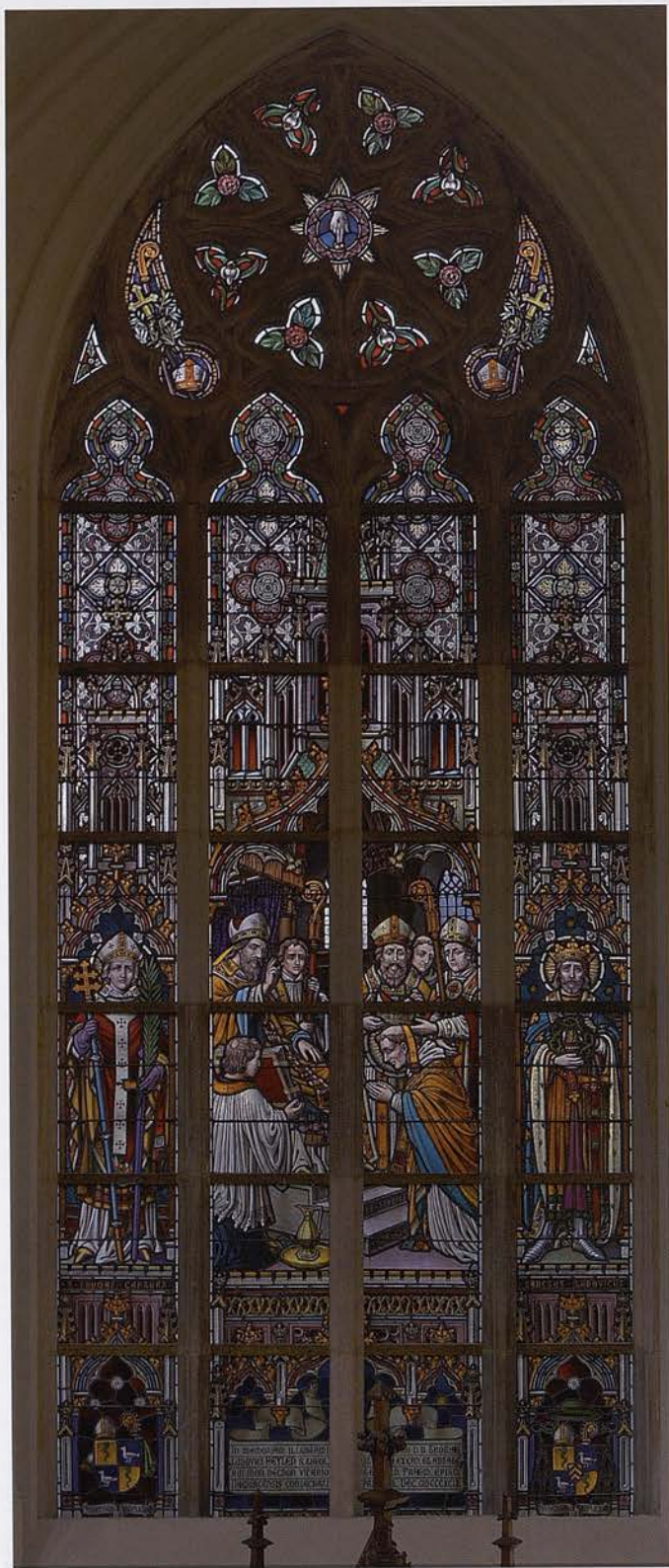
Z003908

80. Glasraam, ca. 1900, zie nr. 59



Z003945

81. Glasraam, ca. 1900, zie nr. 60



Z003940

82. Glasraam, ca. 1900, zie nr. 61



Z003933

83. Glasraam, ca. 1900, zie nr. 62

62. in westelijke zijbeuk HH. Norbert van Prémontré en Bernardus, samen in het gevolg van keizer Lotharius II, steunen paus Innocentius II bij de inbezitneming van de pauselijke zetel in 1132-1133 (afbeelding 83)

Met drie stijlen, neogotisch architecturaal decor met voorstelling HH. Norbert van Prémontré en Bernardus, samen in het gevolg van keizer Lotharius II, steunen paus Innocentius II bij de inbezitneming van de pauselijke zetel in 1132-1133, geflankeerd door HH. Jan Chrysostomus en Gummarus van Lier, onder wapenschilden van de abt De Swert (MITIS ET HUMILIS CORDE) en van de stad Lier

Opschrift: PIAE MEMORIAE AMPL. AC REV. D.D. IOANNIS CHRYS./ DE.SWERT, REDINTEGRATAE TONGERLOAE PRIMI ABBATIS / INFULATI ET VIC. GEN. DISCIPLINAE REGULARIS / AD UNITATIS ORDINIS SUB UNO CAPITE RESTAURANDAE / ZELO MERITISSIMI, QUI OB. ID. MAII MDCCCLXXXVII.

Het glasraam werd geplaatst tot nagedachtenis van Joannes Chrysostomus De Swert, eerste abt van de herstichte abdij, promotor van de wedervereniging van de nobertijnenorde. Hij stierf op 8 mei 1887.

Bibliografie: W. VAN SPILBEECK, *Nota's*, p. 7; P. DE PEUTER 1995, p. 77-78.

Foto: ensemble M 277870 (1991), Z003933 (2001).

63. in westelijke zijbeuk H. Norbert van Prémontré op zijn sterfbed

Met drie stijlen, neogotisch architecturaal decor met voorstelling van H. Norbert van Prémontré op zijn sterfbed, geflankeerd door HH. Egidius en Elisabeth van Portugal, onderaan palmen. Opschrift: PIAE MEMORIAE GUILIELMI EGIDII PEETERS QUONDAM / NOTARII IN WESTERLOO, UXORIS EJUS ISABELLAE CLARAE / VERBIST, NECNON PROLUM EORUM PETRI EGIDII LEGATI / POPULI AD PATRIAE COMICIAS GUILIELMI EGIDII NOTARII / FELICIS, CATHARINAE, THERESIAE ET CAROLINAE.

Glasraam geplaatst ter nagedachtenis van Guilielmus Egidius Peeters, notaris te Westerloo, en zijn echtgenote Clara Verbist en hun kinderen, door hun zoon Petrus Egidius Peeters, notaris, en door de familie.

Bibliografie: W. VAN SPILBEECK, *Nota's*, p. 7; P. DE PEUTER 1995, p. 79-80.

Foto: niet gefotografeerd.

64. Glasraam, in zuidelijke muur, middenbeuk (afbeelding 84)

Twee taferelen: Onze-Lieve-Vrouw met Kind vereerd door de abdij van Tongerlo en Onze-Lieve-Vrouw ten-hemel-opgenomen, Koningin van de Hemel door atelier Stalins-Janssens, van Antwerpen

1906

gebrandschilderd glas, breedte ca. 335 cm

Raam met vijf stijlen, neogotisch architecturaal decor met voorstelling: H. Drievuldigheid onder de gedaante van twee personen en de duif, Mariamonogram, twee taferelen: Onze-Lieve-Vrouw met Kind met de stichters en vereerders (Giselbert, prelaat Wichmans, schrijver Van Herdegom, prelaat Antoon Tsgrooten) van de abdij van Tongerlo en Onze-Lieve-Vrouw



84. Glasraam, ca. 1906, zie nr. 64

Z003910

Koningin van de Hemel, onderaan symbolen uit de litanie van Onze-Lieve-Vrouw van Loreto: Morgenster, Ark van het Verbond, Ivoren Toren, Toren van David, Deur des Hemels, Stoel der Wijsheid. Onze-Lieve-Vrouw is de patrones van de abdijkerk en van de abdij.

D.O.M. AC DEIPARAE VIRGINI MARIAE GLORIOSE / ASSUMPTAE ECCLESIAE TONGERLOENSIS PATRONAE / ILLMUS AC RVDMUS D.D. THOMAS-L. HEYLEN EP. NAMURC. QUINTO / QUA SACERDOS CLAUSO LUSTRO GRATI ANIMI MON. P. AO MCMVI.

Gedateerd schenkingsopschrift (1906) van monseigneur Thomas Heylen ter ere van de patrones van de abdijkerk, bij gelegenheid van zijn zilveren priesterfeest.

Gerardus van Herdegom (†1675) was schrijver van de *Diva Virgo Candida*.

Bibliografie: W. VAN SPILBEECK, *Nota's*, p. 2; P. DE PEUTER 1995, p. 54-55.

Foto: ensemble Z003910 (2001).

65. Glasraam, in zuidelijke muur, westelijke zijbeuk

boven vier wapenschilden van norbertijnenabdijen: moederabdij Sint-Michiel Antwerpen, dochterabdijen van Tongerlo, Averbode en Middelburg, voorstelling HH. Petrus, Evermodus van Ratzeburg, Eustachius en Paulus, onder twee wapenschilden: links Broechem-Halmale en rechts gemeente Tongerlo; opschriften dateringen 1838, 1840 en 1858

door atelier Stalins-Janssens, van Antwerpen

ca. 1900

gebrandschilderd glas, 500 x 230

Neogotisch glasraam met opschrift: AEVITERNAE MEMORIAE R. ADM D. EVERMODI BACKX TONG. / COENOBII SUPERIORIS AC INSTAURATORIS ZELOSISSIMI / ET P. PAULI STOOP ANTVERP., ARCHITECTI PERITISSIMI HUIJ. / ECCL. QUAM EXCELLMUS ET ILLMUS D. EUSTACHIUS MATH. / GONELLA ARCHIEP. NEOCAESAR. ET NUNTIUS APOST. SACRAVIT / QUARTO NONAS JULII MDCCCLVIII.

Glasraam ter nagedachtenis aan de wijding van de nieuwe abdijkerk door apostolisch nuntius Eustachius Gonella, gebouwd in 1858, op initiatief van superior Evermodus Backx en onder leiding van de Antwerpse architect Pieter Paul Stoop (†1891). De andere data herinneren aan het voorlopig verblijf van de gemeenschap te Broechem (1838) en de terugkeer naar Tongerlo in 1840.

Bibliografie: W. VAN SPILBEECK, *Nota's*, p. 1-2; P. DE PEUTER 1995, p. 56-57.

Foto: ensemble Z003926 (2001).

66. Glasraam, in zuidelijke muur, oostelijke zijbeuk

Herinnerend aan de stichting van Tongerlo; boven rozet en lelies, en opschriften op banderol; in het midden voorstelling van HH. Waltman, Hendrik en Giselbert en de bisschop van Kamerijk; onderaan wapenschild en zegel van de abdij van Tongerlo door atelier Stalins-Janssens, uit Antwerpen

ca. 1900

gebrandschilderd glas, 500 x 230

Opschrift uit profeet Maleachi (4,6): CONVERTET COR PATRUM AD FILIOS ET COR FILIORUM AD PATRES EORUM.

Hendrik was de eerste abt van Tongerlo. Hij zou samen met Norbert naar Antwerpen gekomen zijn in 1124; door abt Waltman van Sint-Michiels werd hij naar Tongerlo gezonden (D. DE CLERCK 2001, p. 258). Giselbert stelde de grond ter beschikking. De nieuwe stichting werd goedgekeurd door de bisschop van Kamerijk.

Bibliografie: W. VAN SPILBEECK, *Nota's*, p. 1; P. DE PEUTER 1995, p. 52-53.

Foto: ensemble Z003928 (2001).

67. **Glasraam** (reeks) in het kloosterpand
door atelier Stalins-Janssens, van Antwerpen
norbertijnenheiligen geplaatst in neogotische nissen
ca. 1900
gebrandschilderd glas, breedte enkele voorstelling 52,5 cm, breedte dubbele voorstelling 85 cm

in noordelijke pandvleugel (afbeelding 85)

Raam met één stijl, met voorstellingen links H. Evermodus van Ratzeburg in bisschoppelijk gewaad met mijter, bisschopsstaf en borstkruis, met wijwaterkwispel en boeien; rechts H. Isfried van Ratzeburg, in bisschoppelijk gewaad met mijter en staf, met boek en beker.

Isfried van Ratzeburg was norbertijn in het klooster van Cappenberg; in 1178 werd hij door de hertog van Saksen aangeduid tot opvolger van bisschop Evermodus van Ratzeburg. In 1190 consacreerde hij de kerken van de abdij van Floreffe en het hiervan afhankelijke Postel. Bisschop Isfried stierf in 1204 (H. JANSSENS 1999, p. 102).

Foto: ensemble Z004760 (2003).

68. **in noordelijke pandvleugel** (afbeelding 86)

Raam met één stijl, met voorstellingen links Zalige Gertrudis in norbertinessenhabit, met kroon, lelietak, kruis, leeuw aan de voeten; rechts Zalige Bronislawa in norbertinessenhabit, met groot kruis. Breedte 85 cm.

Gertrudis van Altenberg (Duitsland) groeide op in het klooster van de norbertinessen aldaar. Toen ze 24 jaar was, werd ze de derde magistra van het klooster. Zij ondersteunde de oproep tot een kruistocht van paus Urbanus IV. Zij deed diensten in het hospitaal en onderwierp zichzelf aan zware boetedoeningen. Zij stierf in 1297 op zeventigjarige leeftijd (D. DE CLERCK, 2001, p. 208)..

Bronislawa werd geboren in 1203 op het slot Kamien (Polen). Zij trad binnen bij de norbertinessen van Zwierzyniec-Krakau. Zij had een bijzondere verering voor het H. Kruis. Ze overleed in 1259. Zij werd aanroepen als de patrones van Krakau (D. DE CLERCK, 2001, p. 228).

Foto: ensemble Z004762 (2003).



Z004760

85. Glasraam, ca. 1900, zie nr. 67



Z004762

86. Glasraam, ca. 1900, zie nr. 68

69. in westelijke pandvleugel

De twee norbertijnenheiligen staan in neogotische nissen, in norbertijnenhabijt, met hun respectievelijke attributen: H. Frederik met kerkmodel en abtsstaf, H. Siard met kruisbeeld, gesel, mand met broden en abtsstaf.

Na de voltooiing van zijn studies werd Frederik van Hallum pastoor te Hallum, zijn geboorteplaats. Op vijftigjarige leeftijd besloot hij een kloosterleven te gaan leiden volgens de regel van Sint-Augustinus. Na zijn noviciaat begon hij een eigen stichting. In 1173 sloot het klooster aan bij de premonstratenzerorde. Abt Frederik stierf in 1175 (H. JANSSENS, 1999, p. 96).

Foto: ensemble N15330 (1991), Z004764 (2003).

70. in westelijke pandvleugel

Raam met één stijl, met voorstellingen links H. Augustinus van Hippo in bisschopsgewaad, met mijter en staf, met brandend hart; rechts H. Norbert van Prémontré in norbertijnenhabijt, met pallium, met kruisstaf, monstrans, Tanchelm aan de voeten.

Foto: ensemble Z004768 (2003).

71. in westelijke pandvleugel

Raam met één stijl, met voorstellingen links H. Adriaan van Hilvarenbeek in norbertijnenhabijt, met superplie en stola, met martelarenpalm, met boek, tiara en sleutels, met strop om de hals; rechts H. Jacob Lacops in norbertijnenhabijt, met supperplie en stola, met martelarenpalm, hostiedragende kelk, groot kruis, met strop om de hals.

Foto: ensemble Z004770 (2003).

72. in zuidelijke pandvleugel

Raam met één stijl, met voorstellingen links H. Herman-Jozef van Steinfeld in norbertijnenhabijt met almutium op de arm, met lelietak, met Jezuskind op de arm; rechts Zalige Juliana in norbertinessenhabijt, met monstrans, met lelietak.

Foto: ensemble Z004772 (2003).

73. in zuidelijke pandvleugel

Raam met één stijl, met voorstellingen links H. Ludolf van Ratzeburg in bisschopsgewaad, met staf, mijter en borstkruis, met palmtak, met boeien; rechts Zalige Hrosnata van Teplá in norbertijnenhabijt, met palmtak, met handboeien.

Foto: ensemble Z004774 (2003).

74. in oostelijke pandvleugel

Raam met twee stijlen, neogotische nis met voorstelling H. Godfried van Cappenberg, in norbertijnenhabijt, met supperplie, met almutium op de arm, met schedel, met gekroond wapenschild.

Foto: ensemble Z004776 (2003).

75. in oostelijke pandvleugel (afbeelding 87)

Raam met twee stijlen, neogotische nis met voorstelling H. Gerlach van Houthem, als kluizenaar, met pelgrimsstaf.

Foto: ensemble Z004778 (2003).

76. in oostelijke pandvleugel (afbeelding 88)

Raam met twee stijlen, neogotische nis met voorstelling H. Gilbert van Neuffontaines in norbertijnenhabijt, met abtsstaf, met borstkruis, met boek, met helm en zwaard.

Gilbert was een ridder die tot de hoge adel van Auvergne behoorde; na een deelname aan de catastrofale tweede kruistocht (1147-1149) koos hij voor een ander leven. Hij herstelde het klooster Aubeterre en omstreeks 1151 bouwde hij een abdij met een hospitaal te Neuffontaines; hier werd hij de eerste abt. Paus Benedictus XIII keurde de verering van de H. Gilbert van Neuffontaines goed in 1728 (H. JANSSENS, 1999, p. 98).

Foto: ensemble Z004780 (2003).

77. Glasraam (fragment)

H. Lodewijk van Frankrijk

door atelier Stalins-Janssens, van Antwerpen

ca. 1900

gebrandschilderd glas, hoogte 23 cm, breedte 22 cm

Dit glaspaneel stelt de H. Lodewijk, koning van Frankrijk voor, met kroon en scepter, mantel met Franse lelies.

Foto: ensemble van het fragment Z007173 (2003).

78. Glasraam

in de sacristie

begin 20ste eeuw

gebrandschilderd glas

Twee glasramen met vier medaillons en vier devotieteksten. Voorstelling van abt Adriaan Deckers (1899-1915) en H. Godfried van Cappenberg; wapenschild en conventsembleem van de abdij van Tongerlo.

Foto: ensemble Z009651 (2005).



87. Glasraam, ca. 1900, zie nr. 75

Z004778



88. Glasraam, ca. 1900, zie nr. 76

Z004780

79. Glasraam (afbeelding 36)

boven zuidelijk zijaltaar

Laatste Avondmaal

ontwerp Charles Counhaye

glazenier F.P. Colpaert

1927

gebrandschilderd glas, breedte ca. 290 cm

Rondom het tabernakel werden de figuren van het glasraam geschikt; Christus zit centraal bovenaan. De figuren zijn op modernistische wijze uitgewerkt met geometrische versoberingen.

Het atelier Colpaert uit Brussel, was ook actief te Zichem in de Sint-Eustachiuskerk. Voor de levering van dit glasraam werd 7.000,00 Bfr. gevraagd (AAT D nr.40)

Bibliografie: L.C. VAN DYCK 1999, p. 7.

Foto: ensemble met altaar B105688 (z.d.).

80. Glasraam (3) in kapel van H. Theresia van Lisieux (afbeeldingen 89 tot 91)

ontwerp Charles Counhaye

uitgevoerd door F.P. Colpaert

1927

gebrandschilderd glas, hoogte 58 cm

De mystiek begaafde karmelietes werd voorgesteld in drie ramen: een voorstelling met attributen kruisbeeld en rozen, een tafereel met de Verrezen Christus die verschijnt aan de heilige en een tafereel waarin de H. Theresia zich buigt voor de gekruisigde Christus.

De drie glasramen werden besteld in 1927 (AAT D nr. 40). Bijzonder koloriet.

Foto: ensemble H. Theresia met attributen X001396 (2005); H. Theresia voor de gekruisigde Christus X001394 (2005); Verrezen Christus verschijnt aan de H. Theresia van Lisieux X001395 (2005).

81. Glasraam (3) in kapel van H. Familie (afbeeldingen 92 tot 94)

ontwerp Charles Counhaye

uitgevoerd door F.P. Colpaert

1927

gebrandschilderd glas, hoogte 58 cm

Centrale voorstelling van Jezuskind als leerling-timmerman, geflankeerd door voorstellingen van Maria en Jozef.

De drie glasramen werden besteld in 1927 (AAT D nr. 40). Bijzonder koloriet.

Foto: ensemble Jezuskind als leerling-timmerman X001392 (2005); Maria X001393 (2005); Jozef X001391 (2005).



X001396

89. Glasraam, 1927, zie nr. 80



X001395

90. Glasraam, 1927, zie nr. 80



91. Glasraam, 1927, zie nr. 80

X001394



92. Glasraam, 1927, zie nr. 81

X001393



X001391

93. Glasraam, 1927, zie nr. 81



X001392

94. Glasraam, 1927, zie nr. 81

82. **Glasraam**
in de sacristie
ca. 1940
gebrandschilderd glas

Twee glasramen versierd met geometrische en florale motieven.

Foto: ensemble Z009654 (2005).

GRAFMONUMENT

83. **Grafsteen**
van Anthony Van Hulsen (†1567)
met wapenschild
ca. 1567
arduin, hoogte 220 cm, breedte 128 cm

Onderaan grote rechthoekige cartouche met opschrift: DOM HIER LEET BEGRAVEN SOR ANTHONY VAN HVLSEN DIE STEERF INT JAER ONS HEERE MDLXVII DEN XIste AVGVSTY LEEST OM GODT EENEN PATER NOSTER ENDE EENEN AVE MARYA VOR DYE SYELE. Bovenaan rond medaillon met wapenschild van de overledene: doorsneden in de bovenhelft een keper met daarin drie bollen, in de benedenhelft een beer die aan een verdorde boomstronk is geketend. Versiering met beslagwerk, maskers, vazen, bloemenmanden, bloemtakken, leeuwenkoppen, twee engeltjes met symbolen van de dood. Onderaan schild met monogram AVH van de overledene.

Anthony Van Hulsen was mogelijk de zoon van kameraar Peter Van Hulsen, die van 1477 tot 1531 onder vier abten zijn functie uitoefende.

Bibliografie: L.C. VAN DYCK 1993, p. 10.

Foto: ensemble M277985 (1991), X000442 (2003).

84. **Grafsteen**
van Jan Wouters (†1602) en zijn echtgenote Cecilia De Bie (†1577)
met twee wapenschilden
ca. 1577
arduin, hoogte 194 cm, breedte 117 cm

In 't midden rechthoekige omkadering van het opschrift: HIER LEEGHT BEGRAVEN JAN WOVTERS IN SIN LEVEN RENTMR EN STADHOVDER VAN LEENEN VAN MIJN HEER DEN PRELAET VAN TONGERLOO DIE STERFT Ao 1602 DEN XI IULII OUDT ZIJNDE 78 JAEREN EN CECILIA DE BIE HUYSVROV DES VOORS WYLEN JANS WOUTERS DIE STIERF DEN 22 IULY AN 1577. Boven en onder beslagwerk met cirkel waarin respectievelijk wapenschild van rentmeester en stadhouder Jan Wouters en wapenschild van Cecilia De Bie.

Bibliografie: L.C. VAN DYCK 1982, p. 19; L.C. VAN DYCK 1993, p. 10.
Foto: ensemble M277986 (1991), X000448 (2003).

85. Grafsteen

van Joannes Verheurst (†1675)
ca. 1675
arduin, hoogte 57 cm, breedte 56,5 cm

Kleine rechthoekige steen met inscriptie: DOM R DNS D ACF JOES VERHEVRST RECTOR REFGY MECHLINIEN OBYT A° SALVTIS 1675 DIE 2 9BRIS. Deze rector van het Tongerlose refugium te Mechelen was herhaalde malen abtskandidaat.

Bibliografie: L.C. VAN DYCK 1993, p. 10.
Foto: ensemble X000441 (2003).

86. Grafsteen

van Henricus Boeracker (†1703)
met wapenschild door Helmut Grönwoller
1703, restauratie 1999
arduin, hoogte 257 cm, breedte 140 cm

Rechthoekige grafsteen met vernieuwd wapenschild. Latijnse inscriptie: DOM ET PIIS MANIBUS HENRICI BOERACKER EX REECK FILIOS SUOS RELIGIOSOS NOVITIOS HIC INVISENTIS NON ALLOQUENTIS PYLIA VITA DIGNI SED INVIDENTE PARCA SUBITO AC PRAEMATURE SUBLATI 3 AUG A° 1703 AETATIS SVAE 56 HOC MONUM MAESTA FAMILIA POSUIT.

De grafsteen werd geplaatst door de familie van de overledene Henricus Boeracker van Reek, nabij Eindhoven. Hij bezocht zijn zonen in de abdij en stierf er onverwacht. In 1999 werd de grafsteen gerestaureerd in opdracht van de familie Schott-Boerakker uit Düsseldorf; Helmut Grönwoller uit Münchengladbach, kapte toen het wapenschild.

Bibliografie: L.C. VAN DYCK 1982, p.18; L.C. VAN DYCK 1993, p. 10.
Foto: ensemble X000443 (2003).

87. Grafsteen

Elisabeth de Jonghe (†1749)
ca. 1749
arduin, hoogte 64 cm, breedte 63,5 cm

Kleine rechthoekige steen met inscriptie: HIER LIGHT BEGRAVEN DE GEESTELYCKE DOGTER ELISABETH DE JONGHE VAN KLYN SUNDERT HEEFT 55 JAEREN IN HET WASCHHUYS GEDIENT OUDT 85 JAEREN STERFT DEN 23 MEY 1749. BIDT VOOR DE ZIEL. Deze Noordbrabantse vrome vrouw was gedurende 55 jaar werkzaam geweest in het washuis van de abdij.

Bibliografie: L.C. VAN DYCK 1982, p. 21; L.C. VAN DYCK 1993, p. 10.
Foto: ensemble X000440 (2003).

HUISHOUDEN

88. Beker

met merk onder in de voet: gekroonde X
18de eeuw
tin, hoogte 8,5 cm, diameter 7,3 cm

Cilindervormige, licht conische beker, met standring onderaan, uitbuigende rand bovenaan; versierd met vijf ingedrukte evenwijdige lijnen bovenaan bij de rand.

Foto: ensemble Z008092 (2003).

89. Beker

met merk onder in de voet: gekroonde X
Inscriptie ICIVD
18de eeuw
tin, hoogte 8,8 cm, diameter 7,3 cm

Cilindervormige, licht conische beker, met geprofileerde standring onderaan, uitbuigende rand bovenaan; versierd met vijf ingedrukte evenwijdige lijnen bovenaan bij de rand.

Herkomst: gift Mevrouw Brughmans 06/05/1997.

Foto: ensemble Z008093 (2003).

90. Beker (afbeeldingen 95-96)

met merk van de tinnegieter onderaan: gekroonde roos met hand en initialen IVDV
eigendomsinscriptie onderaan: CT (conventus Tongerloensis)
Joannes Baptist Van de Venne (meester 1769 – nog vermeld in 1794)
Antwerpen
18de eeuw
tin, hoogte 9,4 cm, diameter 8 cm

Cilindervormige, licht conische beker; versierd met twee ingedrukte evenwijdige lijnen bovenaan en onderaan.

Joannes Baptist Van de Venne werd leerknapp van Joannes Baptista Van den Wijngaert in 1759; meester tinnegieter en loodgieter in 1769. Hij had als leerknappen: Cornelis Bal (1770), Gerardus Larick (1781) en zijn zoon Josephus Ludovicus (1783). Hij bleef vermeld tot in 1794, bij de opheffing van het ambacht (catalogus 1979 Antwerpen, p. 320).

Foto: ensemble Z008094 (2003); detail: merk Z008110 (2003).



Z008094

95. Beker, 18de eeuw, zie nr. 90



Z008110

96. Beker, detail: merk,
zie nr. 90

91. **Bord** (1 van 8)
met merken
2de helft 18de eeuw
tin, diameter 23,7 cm

Rond bord met platte ondiepe bodem; gebogen wand; schuine gebogen boord met geprofileerde, gebogen rand.

Merken achteraan: gegolfde inscriptieband met ANGLETER, tweemaal wapenschild met heraldische adelaar en verder onleesbaar. Eigendomsinscriptie AT van de Abdij van Tongerlo.

Foto: ensemble M277757 (1991); detail: merken achteraan M277758 (1991).

92. **Bord**
merk achteraan: roosmerk
18de eeuw
tin, diameter 19,9 cm

Ondiep bord met gebogen wand; gebogen boord, geprofileerde rand.

Foto: ensemble Z004816 (2002).

93. **Bord**
merk achteraan: roosmerk
18de eeuw
tin, diameter 27,5 cm

Ondiep bord met gebogen wand; gebogen boord.

Foto: ensemble Z004821 (2002).

94. Bord (afbeeldingen 97-98)

merken achteraan: 1. ovaal met Sint-Pieter en wapenschild, 2. gekroonde roos met initialen SM, 3. wapenschild met (S)M

Simon Guilielmus Minten (°1739-†1809)

Leuven

2de helft 18de eeuw

tin, diameter 22,9 cm

Rond, ondiep bord met schuine, doorgebogen boord met verdikte rand.

Deze tinnegieter werd in het Leuvense ambacht als meester ingeschreven in 1770.

Foto: ensemble Z008101 (2003); detail: merken Z008106 (2003).



97. Bord, 2de helft 18de eeuw, zie nr. 94



Z008101

Z008106

98. Bord, detail: merk, zie nr. 94

95. Bord

merken onderaan ondermeer: 1. Antwerpse burcht, 2. gekroonde roos met initialen IVC

inscriptie vooraan: initialen FVHN telkens in een schild
 Joannes Van Camp (meester 1746 – nog vermeld in 1794)
 Antwerpen
 2de helft 18de eeuw
 tin, diameter 23,2 cm

Rond, ondiep bord, schuine boord met opstaande rand.

Deze tinnegieter kreeg zijn opleiding te Brussel. Te Antwerpen ingeschreven als meester-tinnegieter en loodgieter in 1746. Hij had als leerknappen Jacobus Peeters (1754), Jeronimus Willemsens en zijn zoon Joannes Franciscus (1764). Joannes Van Camp werd vermeld tot in 1794 bij de opheffing van het ambacht (catalogus 1979 Antwerpen, p. 311).

Foto: ensemble Z008099 (2003).

96. Kan

merk onderaan: engelmerk
 inscriptie op deksel: 2 AL
 18de eeuw
 tin, hoogte 16 cm

Bolle kan met ingesnoerde voet, rechte hals, plat deksel met duimschroef, eenvoudig handvat.

Foto: ensemble Z008089 (2003).

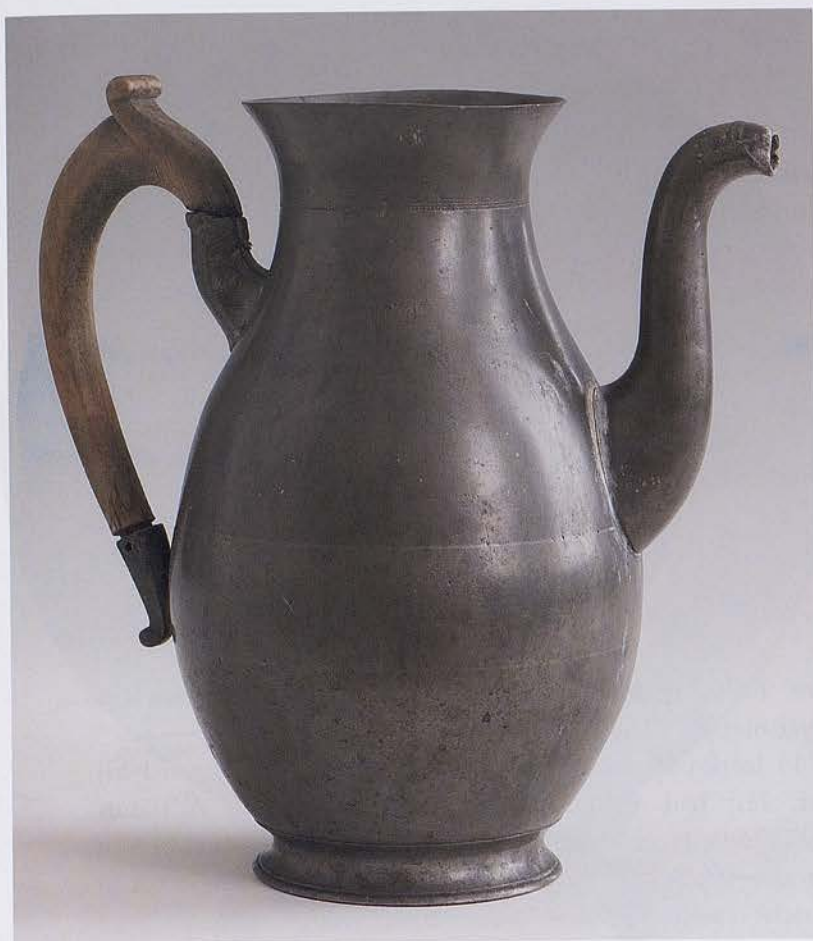
97. Koffiekan (afbeeldingen 99-100)

met merken: 1. Antwerpen met initialen PDB, 2. roosmerk met initialen PDB in de kroon, 3. engelmerk met inscriptie P DE B...
 met inscriptie EC VL EVB
 Peter II De Buck (vermeld 1731, overleden 1790 of 1791)
 Antwerpen
 midden 18de eeuw
 tin, houten greep, hoogte 25,5 cm

Peervormige romp met standring onderaan, uitbuigende hals bovenaan; houten greep met duimstuk; gebogen tuit. Ingegraveerde siernaden op romp en hals.

Peter II De Buck werd in 1723 leerknapp bij zijn vader Peter I (catalogus 1979 Antwerpen, p. 311).

Foto: ensemble Z004811 (2002); detail: merken Z008116 (2003).



Z004811

99. Koffiekan, midden 18de eeuw, zie nr. 97



Z008116

100. Koffiekan, detail: merk, zie nr. 97

98. Olie- en azijnstel

merken onderaan: Antwerpen, jaarcijfer 60 en meesterteken: toren
 proefsteek
 Meester met toren
 Antwerpen
 1760
 zilver, hoogte 26 cm

Twee verbonden flessenhouders met versierde bodems op acht bokkenpootjes; rijke, beweeglijke decoratie met voluten en schelpen. In het midden verticale staander met greep en twee kettin-
 gen met opengewerkte dekseltjes.

Foto: ensemble M277756 (1991).

99. Oliekan

19de eeuw
messing, hoogte 36 cm

Cirkelvormige, conische voet, eivormige romp, cilindervormige hals met licht gebogen deksel. Gebogen handvat en conische, geknikte tuit.

Foto: ensemble A92808 (1945).

100. Potje met deksel

merken: op deksel: hand met initialen HS; onderaan gekroonde roos met initialen DM?
Hubertus Spoormans (meester 1759 – nog vermeld in 1794)
Antwerpen
2de helft 18de eeuw
tin, hoogte 5 cm, diameter 8 cm

Cilindervormig met rechte bodem. Deksel met geprofileerde rand; in het centrum twee cirkels. Mogelijk horen deksel en vat niet bij elkaar.

Hubertus Spoormans werd in 1744 leerknapp van Cornelis Gobbaerts; in 1759 werd hij meester-tinnegieter en loodgieter. Hij had verscheidene leerknappen: Petrus Adrianus Eeckelaers (1759), Josephus Olhier (1764), Jacobus Verstappen (1767), Carolus Michael Van der Block en Joannes Josephus Van den Wouwer (1789). De tinnegieter bleef vermeld tot in 1794 bij de opheffing van het ambacht (catalogus 1979 Antwerpen, p. 320).

Foto: ensemble Z008091 (2003); detail: merk op deksel Z008112 (2003), merk onderaan Z008111 (2003).

101. Schotel (afbeeldingen 101-102)

merken onderaan: 1. roos met Mechels stadswapen, 2. roos met Sint-Rumoldus, 3. merk met opschrift JOSEPH ...
Josephus Smets (°1745-†1813)
Mechelen
einde 18de eeuw
tin, diameter 29,5 cm

Ronde, platte schotel met schuine boord en omhoog gekrulde rand.

Josephus Smets werd meester in 1770. Hij had twee tinnegietersgasten: Cornelius II Clottens en Petrus Buelens.

Bij zijn overlijden in 1813 droeg de weduwe Anna Cornelia van Tolhuysen het atelier over aan haar schoonzoon, de tinnegieter Petrus Josephus Meys.

Herkomst: Gift familie Meeusen-Bierkens.

Foto: ensemble Z008102 (2003); detail: merken Z008104 (2003).



101. Schotel, einde 18de eeuw, zie nr. 101

Z008102

102. Schotel, detail: merk, zie nr. 101

Z008104

102 Tafelmes

met merk: J

gedateerd op heft onderaan: ANNO 1620

ijzer, hout, koper en parelmoer, lengte 26 cm

Heft in hout met ingelegde parelmoeren bloemetjes; ingewerkte, gedraaide koperdraad. Datering in parelmoeren bloempot. IJzeren lemmet met buigende snede.

Tentoonstelling: 1964 Deurne, nr. 113.

Foto: ensemble A122964 (1964), Z005900 (2002).

103. Waterkruik

met merken: 1. gekroonde roos met initialen FDD in de kroon, 2. ovaal met Sint-

Michiel en initialen FDD

Meester met initialen FDD

Brussel

18de eeuw
tin, hoogte 27,5 cm

Bolvormige kruik met standring onderaan, snavel, plat, licht geprofileerd, scharnierend deksel met duimstuk, verjongend, gebogen handgreep.

Foto: ensemble Z008095 (2003), Z008096 (2003); detail: merken Z008109 (2003).

104. Waterkruik

merken in de voet: 1. gekroond wapenschild van Mechelen met initialen IIB in de kroon, 2. Sint-Rombout met wapenschild van Mechelen en opschrift ...OISA...
Joannes Josephus Boisacq (°1780-†1828)
Mechelen
1ste kwart 19de eeuw
tin

Peervormige kruik met ingesnoerde standring, snavel, scharnierend deksel met geprofileerde rand en duimstuk, verjongend, gebogen handvat.

Joannes Josephus Boisacq was de zoon van tinnegieter Joannes Judocus Boisacq; hij was de vader van twaalf kinderen uit de huwelijken met Rosa de Backer en Maria Lindekens. Zijn zoon Louis Pierre François (°1809) werd tinnegieter. In 1809 startte Joannes Josephus Boisacq zijn eigen atelier.

Foto: ensemble Z008097 (2003); detail: merken Z008108 (2003).

INSIGNE

105. Abtsring (afbeelding 103)

met wapenschild
gedateerd 1665
goud, diameter 3 cm

Mogelijk abtsring, verbredend naar het ovale plat toe, decoratieve band met punten; siervlak met wapenschild, initialen WI en datering 1665.

Foto: ensemble X001323 (2005).

106. Abtsring (afbeelding 104)

van abt Hermans (1780-1799)
1780-1799
goud en edelstenen, diameter 3,2 cm

Gebogen band, verbredend en opengewerkt naar het ovale plat toe, met kruisje; met licht-violette saffier in klauwzetting omringd door twintig diamanten op het siervlak.

Foto: ensemble X001315 (2005).

107. Abtsring (afbeelding 105)

19de eeuw

goud en edelsteen, diameter 3 cm

Eensteensring verbredend en licht opengewerkt naar het ovale plat toe; siervlak met violetkleurige amethyst in ovale zetkast met verhoogde rand, facetgeslepen; houder met bladornamenten.

Foto: ensemble X001319 (2005).



X001323

103. Abtsring, 1665, zie nr. 105



X001315

104. Abtsring, 1780-1799, zie nr. 106



X001319

105. Abtsring, 19de eeuw, zie nr. 107



X001321

106. Bisschopsring, 1899, zie nr. 120

108. Abtsring

19de eeuw
goud en edelsteen, diameter 3,2 cm

Eensteensring met gebogen band verbredend naar het rechthoekige plat toe, ingegraveerde decoratie: cirkels, palmetten, parels; rechthoekig siervlak met afgeschuinde hoeken, met violetkleurige, facetgeslepen amethyst.

Foto: ensemble X001324 (2005).

109. Abtsring

20ste eeuw
goud en edelstenen, diameter 2,5 cm

Verbredend en opengewerkt naar het rechthoekige plat toe, afgeschuinde hoeken, vierkante compartimenteringen op elke zijde; met saffier en 12 diamanten op het siervlak.

Foto: ensemble X001316 (2005).

110. Abtsring

buste van Onze-Lieve-Vrouw
20ste eeuw
goud en edelsteen, diameter 3,5 cm

Eensteensring verbredend naar het ovale plat toe, met kruisje; siervlak met groene steen in klauwzetting met gegraveerde voorstelling buste van Onze-Lieve-Vrouw.

Foto: ensemble X001317 (2005).

111. Abtsring

mogelijk ring van Germaan Verheyen (°1911-†1966), proost van Sint-Catharinadal te Oosterhout (NL)
midden 20ste eeuw
goud en edelstenen, diameter 2,7 cm

Ovale ring verbredend naar het plat toe, met wapenschild met gebroken rad van de proosdij van Oosterhout; rechthoekig siervlak met afgeschuinde hoeken en aflopende zijden, met kruisjes; rechthoekige zetskast met goudgele geslepen barnsteen omringd door tien diamanten. Met inscriptie DILIGATUR DEUS: Bemin God. Germaan Verheyen kreeg zijn priesterwijding te Leffe in 1936; in 1940 was hij assistent van de proost van Sint-Catharinadal te Oosterhout (NL), in 1951 werd hijzelf proost (AAT Bio.Sodales canonie Tongerloënsis nr. 19.226).

Foto: ensemble X001318 (2005).

112. Abtsring

voorstelling Onze-Lieve-Vrouw Onbevlekt Ontvangen op de maansikkel
20ste eeuw
goud en edelsteen, diameter 3,6 cm

Eensteensring verbreedend en opengewerkt naar het ovale plat toe, met kruisje; siervlak met witte maansteen in klauwzetting met voorstelling Onze-Lieve-Vrouw Onbevlekt Ontvangen op de maansikkel, houder met palmetmotieven en lopende puntversieringen.

Foto: ensemble X001320 (2005).

113. Abtsstaf

met abtswapen Ludolphus Van Beveren en devies COR UNUM IN DEO
midden 19de eeuw
zilver, hoogte 41 cm

Staf bekroond met geprofileerde knoop en ronde, verjongende krul, versierd met krullende bladornamenten, parellijsten, lobben.

Abt Ludolphus Van Beveren was abt van Grimbergen en voormalig prior van Tongerlo.

Foto: bovengedeelte M277892 (1991).

114. Abtsstaf

van prelaat Thomas Heylen (1887-1899)
met abtswapen en devies PRUDENTER ET SIMPLICITER
einde 19de eeuw
zilver, hoogte 64 cm

Staf bekroond met geprofileerde greep, ovaalronde, verjongende krul; versierd met lijstwerk, bloemenslingers, bladslingers, parellijsten en lobben.

Foto: bovengedeelte M277893 (1991).

115. Abtsstaf (afbeelding 107)

van prelaat Hugo Lamy (1915-1937)
met abtswapen
Jos Junes
ca. 1915-1920, neoromaans
ivoor en metaal, hoogte 40,5 cm

Staf met bovenaan greep tussen twee knopen; ronde, verjongende krul. Versiering met drakenkoppen, hogels, bladornamenten, parels en vogels. Wapenschild op de bovenste knoop.

Bibliografie: C. VAN HEIJST, 1985, p. 40-41.

Foto: bovengedeelte M277894 (1991); Z004126 (2002).

116. **Abtsstaf** (afbeelding 108)

van prelaat Emiel Stalmans (1937-1953)

met buste van H. Hubertus

met abtswapen en devies: **MULTAE MISERICORDIAE ET VERAX**

1937

metaal

Bovenaan eenvoudige greep en ronde, verjongende krul. Binnen de krul voorstelling van de H. Hubertus van Luik in bisschopsornaat, met hert; verwijzend naar de schenkers. Versierd met bladornamenten; op de greep: wapenschild. De staf werd in 1937 aan de nieuwe abt aangeboden door de parochie van zijn geboorteplaats Sint-Huibrechts-Lille (inscriptie).

Foto: bovengedeelte M277895 (1991); krul zonder beeldje van H. Hubertus Z004129 (2002).



Z004126

107. Abtsstaf, ca. 1915-1920, zie nr. 115



M277895

108. Abtsstaf, 1937, zie nr. 116

117. **Abtsstaf** (afbeelding 109)
 van prelaat Joost Boel (1953-1981)
 met abtswapen en devies IN PATIENTIA CARITATIS
 door C. Fobelets, G. Smets en M. Van Regemorter
 1953
 edelmetaal, hoogte 47 cm

Bovenaan hoge greep met voorstellingen van Onze-Lieve-Vrouw met Kind, H. Augustinus van Hippo, H. Norbert van Prémontré, met abtswapen en devies; onversierde, sterk verjongende krul. Met gedateerd schenkingsopschrift van de familie Boel: FAMILIA BOEL DD 30 JUNI 1953 ABBATI JUDOCI BOEL. De staf werd gemaakt in Mortsel: IN SCOLA TKS MORTSEL C. FOBELETS G SMETS M VAN REGEMORTER FECERUNT.

Bibliografie: TARCIES, 1993, p. 24-28.

Foto: bovengedeelte M277896 (1991); Z004130 (2002).

118. **Abtsstaf**
 van prelaat Hermenegild Noyens (1981-1993)
 Egino Weinert, van Keulen (°1920)
 Keulen
 ca. 1981
 metaal, ivoor en bergkristal, hoogte 28,5 cm

Staf met bovenaan bredere greep met voorstelling van Boodschap aan Maria, Calvarie en Verrijzenis van Jezus. Uitgroeïende en verjongende krul, versierd met druivenranken.

Foto: bovengedeelte M277897 (1991).

119. **Abtsstaf** (afbeelding 110)
 van prelaat Reinout Meyfroot (1993-2002)
 atelier Grossé, van Brugge
 Brugge
 1999
 verguld edelmetaal

Eenvoudige staf met versmallende krul.

Foto: bovengedeelte Z004132 (2002).

120. **Bisschopsring** (afbeelding 106)
 van monseigneur Thomas Ludovicus Heylen
 gedateerd 1899
 goud en edelstenen, diameter 2,8 cm

Bisschopsring met gebogen band verbredend naar het ovale plat toe, versiering met voluten; siervlak met groene granaat in zetkast omringd door twaalf diamanten. Abt Heylen werd in 1899 tot bisschop van Namen gewijd.

Foto: ensemble X001321 (2005).

121. Borstkruis (afbeelding 111)

met voorstellingen Jezus aan het kruis en Onze-Lieve-Vrouw van Smarten

17de eeuw

goud, hoogte 9,2 cm

Leliekruis met armen eindigend in lelievorm; getopt met een platte bol; licht verhoogde randen. Gegraveerde voorstellingen: vooraan Jezus aan het kruis, achteraan Onze-Lieve-



Z004130

109. Abtsstaf, 1953, zie nr. 117



Z004132

110. Abtsstaf, 1993, zie nr. 119

Vrouw van Smarten met één zwaard doorboord. Bovenaan een ring. Dit borstkruis werd ook gedragen door abt Hugo Lamy (1915-1937).

Foto: ensemble voorzijde X001308 (2005); achterzijde X001307 (2005).

122. Borstkruis

van abt Joannes Chrysostomus Deswert (1867-1887)
1867-1887
goud, hoogte 10 cm

Latijns kruis, versierd met lopende parelmoetieven, op de uiteinden voluten en bol; bovenaan een ring.

Foto: ensemble X001305 (2005).

123. Borstkruis

van abt Heylen (1887-1899)
1887-1899
edelmetaal en edelstenen, hoogte 11 cm

Latijns kruis met driepassen aan de uiteinden. Versierd met vier groene edelstenen, één grotere en drieëntwintig kleinere diamanten. Bovenaan ring.

Foto: ensemble X001312 (2005).

124. Borstkruis

van apostolisch vicaris en bisschop Amandus Vanuytven (°1880-†1969)
1924
edelmetaal en edelstenen, hoogte 9,5 cm

Latijns kruis, verbreed in de hoeken, versierd met ingegraveerde bloemslingers; met bollen op de uiteinden. Centrale grotere, lichtblauwe facetgeslepen edelsteen, op de balken twee rode en drie groene cabochon edelstenen. Bovenaan ring.

Amandus Vanuytven (°Geel 1880-†1969) werd ingekleed te Tongerlo in 1898; priester in 1903. Reide af naar Congo in 1904 voor missiewerk te Amadi. In 1924 werd hij de eerste apostolisch vicaris en titelvoerend bisschop van Megara. Hij stichtte een klein-seminarie en een normaalschool te Ibembo, een school voor landbouwmonitoren te Angodia en vakscholen in Buta en Aketi, verder een inlandse zustercongregatie en een inlandse broedercongregatie. Hij werd een invloedrijk medewerker van de regering; het vicariaat Buta floreerde. In 1952 trok hij zich terug na 48 jaren missiewerk en keerde terug naar de abdij. Getuigen zeggen "dat hij kordaat was als een kapmes, met een hart van peperkoek, en eerlijk als goud. Een stille bidder en een nederige bisschop. Een man met een Norbert-ziel" (G.V. 1954, p. 15-17; AAT Bio.Sodales canonicae Tongerloënsis nr. 18.173).

Foto: ensemble X001310 (2005).



X001307

111. Borstkruis, 17de eeuw, achterzijde, zie nr. 121



X001311

112 Borstkruis, 19de eeuw, zie nr. 125

125. Borstkruis van abt (afbeelding 112)

19de eeuw

edelmetaal en lichtblauwe edelstenen, hoogte 14 cm

Latijns kruis versierd met afzonderlijke bladornamenten, voluten op de uiteinden; met vijf grote violette geslepen edelstenen en elf kleinere, vier blauwe cabochon edelstenen. Bovenaan ring uitgewerkt in vorm van bladerkrans met rozetten.

Foto: ensemble X001311 (2005).

126. Borstkruis

van abt Hugo Lamy (1915-1937)

met wapenschild

1915-1937, neogotisch

beschilderd metaal en ivoor, hoogte 11 cm

Latijns kruis met geschilderde bloemornamenten, met vierpassen op de hoeken met afwisselend ivooren en metalen bollen; centraal vierkant met wapenschild van de abt, bollen op de hoeken; bovenaan grotere bol met ring.

Foto: ensemble X001306 (2005).

127. **Borstkruis** (afbeelding 113)
van abt Hugo Lamy (1915-1937)
met chiroteken
1915-1937
goud en verguld metaal, paarse sierstenen

Latijns kruis met verbredende armen, versierd met filigraanwerk, schelpen en voluten op de hoeken, onderaan chiroteken. Centraal medaillon met een van de vijf purperen amethisten in klauwzetting.

Foto: ensemble X001303 (2005).

128. **Borstkruis** (afbeelding 114)
van abt Emiel Stalmans (1937-1953)
met chiroteken
1937-1953
edelmetaal, purperen edelsteen, hoogte 12,2

Latijns kruis versierd met filigraanwerk; met vijf dwarsstukken op de balken; centraal vierkant met grote amethist in zilveren houder, omringd door twaalf diamanten. Bovenaan ring.

Foto: ensemble X001313 (2005).

129. **Borstkruis**, ketting van –
midden 20ste eeuw
koper, lengte 75 cm

Kunstig uitgewerkte ketting met in elkaar grijpende ringen met plaatjes. Vermoedelijk besteld door prelaat Jozef Bauwens. Onderaan ring waarin schildje met hand met korenaren.

Foto: ensemble X001314 (2005).

130. **Borstkruis**
van abt Joost Boel (1953-1981)
door atelier van broeder Antoninus te Aketi (Congo) (toegeschreven)
1953-1981
ivoor en geslepen siersteen, hoogte 8 cm

Eenvoudig kruis met afgeschuinde randen; siersteen centraal op de kruising.

Foto: ensemble X001302 (2005).



X001303

113. Borstkruis, 1915-1937, zie nr. 127



X001313

114. Borstkruis, 1937-1953, zie nr. 128

131. Borstkruis van abt

20ste eeuw

verguld metaal, 36 edelstenen

Latijns kruis met verbredende armen, ingegraveerde bladornamenten, ingekeepte uiteinden en eindigend met een bol; bovenaan een ring. Met vijf cabochon edelstenen, twaalf geslepen diamanten, de overige zijn geel, enkele ontbreken.

Foto: ensemble X001304 (2005).

132. Borstkruis

van monseigneur Noots

met voorstelling buste van H. Norbert van Prémontré

20ste eeuw

edelmetaal, hoogte 12 cm

Latijns kruis met verbredende armen, versierd met bloemenranken; centraal vierkant plaatje met buste van de H. Norbert van Prémontré, met monstrans. Bovenaan ring.

Foto: ensemble X001309 (2005).

133. Ceremoniestaf

Onze-Lieve-Vrouw met Kind

19de eeuw

zilver en hout, hoogte bekroning 10,5 cm

Bekroning met Onze-Lieve-Vrouw in kleed en opperkleed, staande op verdurebodem, omringd door parelsnoer, zij houdt het naakte kindje tegen haar linkerzijde gedrukt. Stok met bloemvormig uitgroeiend bovenstuk waarop de verdurebodem rust.

Foto: bekroning M277891 (1991); Z004131 (2002).

134. Ceremoniestaf

H. Norbert van Prémontré

Hiëronymus Esser of ... Denayer (?)

1924

metaal, hoogte bekroning 17 cm

Bovenaan gestyleerde H. Norbert van Prémontré: bisschop in ornaat met mijter, monstrans in de handen. Staf bovenaan afgewerkt in art-decostijl. Schenking van de familie Mees.

Fideel (Leopold Maria Philip) Mees (°Oppuurs 1899-†Mont-sur-Meuse 1934) werd ingekleed in 1917, priester gewijd in 1924. In 1928 werd hij onderpastoor te Tongerlo.

Herkomst: geschonken door de familie Mees.

Foto: bekroning M277890 (1991); Z004128 (2002).

135. Ceremoniestaf

H. Augustinus van Hippo

Hiëronymus Esser of ... Denayer (?)

1924

metaal, hoogte bekroning 18 cm

Bovenaan gestyleerde heiligenfiguur, bisschop in ornaat met mijter, monstrans in de handen. Staf bovenaan afgewerkt in art-decostijl.

Herkomst: geschonken door de familie Mees.

Foto: bekroning Z004127 (2002).

136. Gildebreuk (afbeelding 115)

van de Sint-Sebastiaansgilde van Oosterwijk-Westerlo
 met abtswapen en devies van abt Theodoor Verbraecken (1629-1644)
 1643, toevoegingen 18de eeuw
 zilver, centrale plaat hoogte 19 cm, breedte 19 cm

Centrale plaat met ketting, met HH. Sebastiaan, Martinus van Tours en Onze-Lieve-Vrouw met Kind, wapenschild en devies van abt Theodoor Verbraecken (1629-1644). Verder vier platen en een papegaai aan een ketting.

Inscripties gegraveerd op de platen:

1. DEDI NIEL EN OOSTERWYCK GHELEGEN ONDER DE IEREDIETSI DE
 HEERELYCKHEIJT VAN TONGHERLOO ONDER DE PROCHI VAN OOLEN
 AO 1643
2. DE GVLDE VAN OOSTERWYCK
3. DEDIT FR. R. RODRIGUEZ DISP TONG REX GILDAE IN OISTERWIJCK
 AO 1718
4. DEDIT FR. R. RODRIGUEZ DISP TONG REX GILDAE IN OISTERWIJCK
 AO 1718
5. MGHIEL VERSTAPEN JANS SOON HOOSTMAN VANDE GVLDE
 OOSTERWYCK

Rumoldus Rodriguez (°Kontich 1676-†1728) was onderpastoor van Sint-Sulpitius te Diest (1704), cellier van het convent (1707).

Tentoonstelling: 1967 Antwerpen-Brussel, *Schatten der Vlaamse Schuttersgilden*, nr. 119; 1987 Deurne, nr. 16.

Foto: ensemble M192496 (1987), Z005984 (2002).

137. Kroon

van Onze-Lieve-Vrouw
 drie niet-geïdentificeerde merken
 18de eeuw
 zilver, hoogte 10,5 cm, diameter 15,5 cm

Cirkelvormige standring, vier blanke cartouches gescheiden door bladornamenten.

Foto: ensemble Z005987 (2002).

138. Kroon

met sterren
 18de eeuw
 zilver, hoogte 5,7 cm, diameter 9,6 cm

Cirkelvormige standring versierd met parels, met bladornamenten en zeven sterren.

Foto: ensemble Z005988 (2002).



115. Gildebreuk, 1643, zie nr. 136

Z005984

139. Kroon

18de eeuw

zilver, hoogte 4,2 cm, diameter 7 cm

Beugelkroon versierd met parels en bladornamenten. Beschadigd.

Foto: ensemble Z005989 (2002).

KAART, PLAN, MAQUETTE

140. **Kaart** van het abdijsdomein en omliggende goederen (afbeelding 116)

Joris Subil

1655-1656

papier, hoogte 54 cm, breedte 75 cm

Deze figuratieve kaart behoort tot het Kaartboek van de abdij van Tongerlo 1665-1794. De abdij bezit een uitgebreide reeks van 295 losse, figuratieve kaarten waarop allerlei interessante gegevens zijn af te lezen: de ligging van velden, bossen, weiden, heiden, vennen, beken, grachten en huizen met de vermelding van hun benamingen en oppervlakten, maar ook dorpen met straten en huizen, gereedschappen, wegenissen en aanplantingen enz. (zie Jan-M. GORIS). Deze kaarten van de onroerende goederen werden gemaakt in functie van het economische beheer van de abdij; thans hebben zij een bijzondere cultuurhistorische, geografische en documentaire waarde.

Deze figuratieve kaart (AAT, III, rol nr. 3) geeft het abdijsdomein weer en zijn omliggende bossen, landerijen, weiden en beemden. Rechts, aan de oostzijde is het straatdorp van Tongerlo zichtbaar. Met wapenschild van de abdij van Tongerlo.

Links onder attestatie van J. Subil, gezworen landmeter van de Raad van Brabant; gemeten op verzoek van prelaat Augustinus Wichmans. Deze Tiense landmeter werkte van 1656 tot 1662 voor de abdij van Tongerlo; ook voor de abdijen van het Park en Affligem was hij actief. Zijn werkzaamheden werden plots stop gezet in 1662.

Bibliografie: vergelijk J.M. GORIS, 2001, p. 70-71.

Foto: ensemble Z005899 (2002).

141. **Kaart** van het abdijsdomein

Joris Subil

1655

papier, hoogte 136 cm, breedte 125 cm

Figuratieve kaart met het grondplan van het abdijsdomein met in detail de aanduiding van de verschillende onderdelen. Met wapenschild van abt Augustinus Wichmans (1644-1661).

Bibliografie: J.M. GORIS, 2001, p. 73.

Foto: ensemble Z006002.

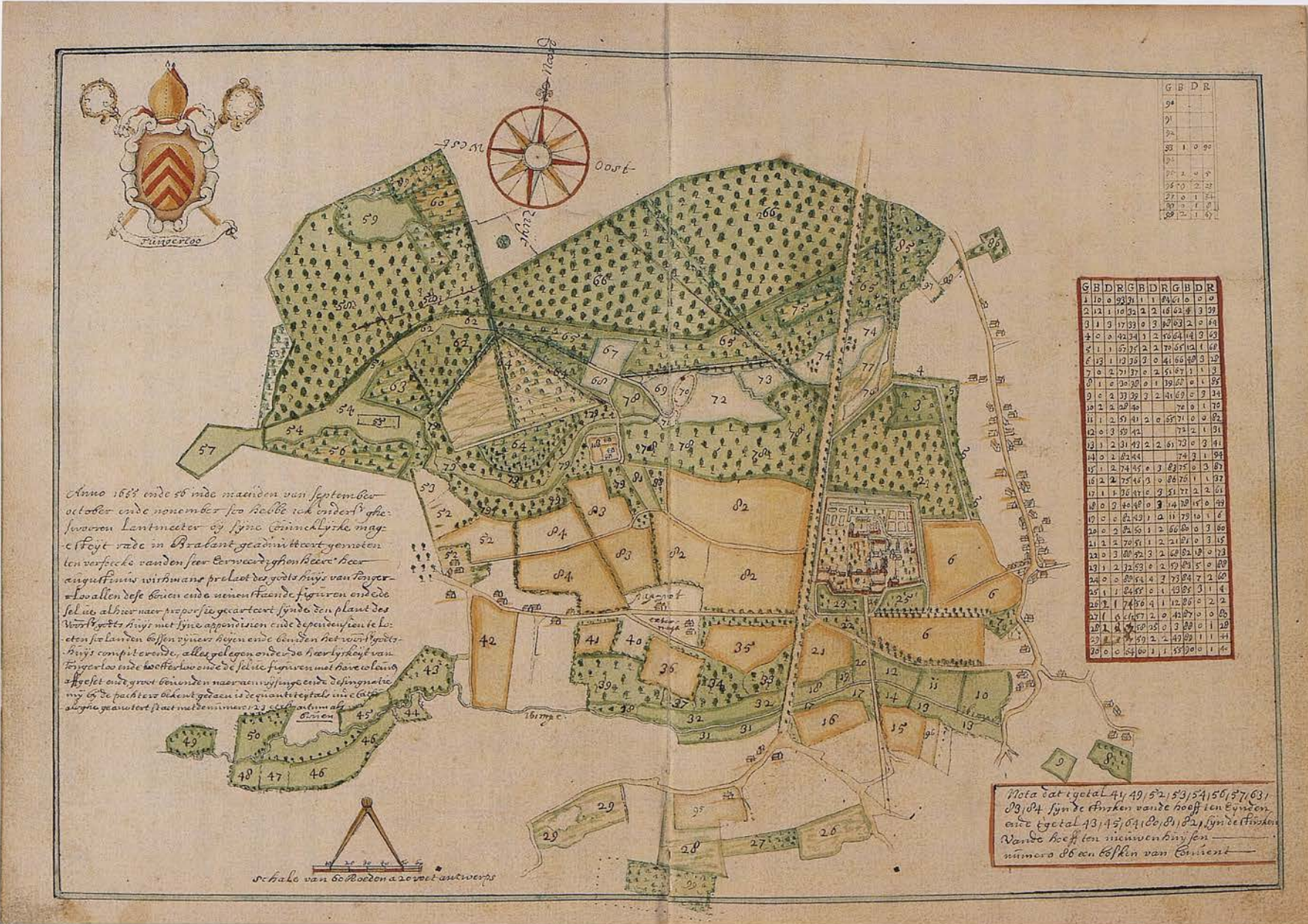
142. **Kaart** van het abdijsdomein

gedateerd 4 JUNIUS 1715

Peter Wijnicx

1715

papier



Deze kaart (AAT.Sect. III, XVI/36) geeft een overzicht van het abdijdomein met de aanduiding van de functie van de gebouwen en onderdelen van het domein binnen de muren. De gebouwen kunnen worden gelokaliseerd onder meer: de binnenkerk en de buitenkerk, het kloosterpand, het prelaatsverblijf, de bibliotheek en de verschillende refters, het kwartier van de prior, het kantoor van de provisor, het ziekenhuis, de brouwerij, de bakkerij, de stallingen, de kaatsbaan en andere openluchtspelen. Per perceel worden afmetingen en oppervlakten geregistreerd. Opvallend is de aanwezigheid van twee kerken alsook hun toenmalige ligging in het domein.

Landmeter Peter Wijnicx legde in 1687 de eed af als landmeter. In de periode 1700-1730 tekende hij minstens 100 figuratieve kaarten en kopieerde hij minstens 73 kaarten voor de abdij van Tongerlo. Ook voor andere instanties was hij actief te Geel, Mol, Retie en Westerlo (J.-M. GORIS, 2001, p. 44-45).

Foto: ensemble Z005891 (2002).

143. **Kaart van twee percelen**

perceel langs de baan Herentals-Diest, het tweede genaamd het Landt de Manspat
1700-1724
papier

Het Landt de Manspat werd opgemeten op 2 januari 1700 ten verzoeken van provisor Mattheus Smets van de abdij van Tongerlo. In 1712 werden bijkomende metingen uitgevoerd op verzoek van de heer De Bie, rentmeester van de Markies van Westerlo.

Op 27 september 1724 werd een stuk land opgemeten langs de baan Herentals-Diest: 'tlandt het Swaensblock, 'tlandt Kenwulms en Den Bruel (AAT XVI / 31).

Foto: ensemble Z005889 (2002).

144. **Kaart van het abdijdomein van Tongerlo**

met opschrift: TUNGERLOA RESTAURATA
gesigineerd en gedateerd onder rechts: FR. VINC VD AURA DEL. 1871
Vincent Van der Aura
1871
papier, hoogte 21,5 cm, breedte 24,5 cm

Schematische voorstelling (AAT XIIa / 8) van de toestand van de abdij in 1871 na de tweede stichting met kerk, convent, bibliotheek, klooster, washuis, stal, schuur, keuken, poort, gastenkamer, brouwerij, werkhuis, paardenstal, molen, kerkhof, conventshof, druivenpers en drukkerij. Bovenaan de wapenschilden van de abdij en van abt Johannes Chrysostomus De Swert (1868-1887).

Foto: ensemble Z005898 (2002).

145. **Plan, metingsplan van het kloosterpand**

gedateerd 1710
pen op papier

Op 17 januari 1710 werd het pand opgemeten om te zien hoeveel graven er in de gangen konden worden opgenomen. Gemeten in Herentalse roeden. Aanduiding van de aanpalende vertrekken.

Foto: ensemble Z005888 (2002).

146. **Plan**, grondplan van de vloer in het leslokaal van 't convent (27 mei 1722), met kaart met twee percelen (24 juli 1720)
1720-1722
papier

Het plan werd getekend om een vloer te leggen in het leslokaal van het convent van Tongerlo. De metingen werden genoteerd in Antwerpse voeten.

Foto: ensemble Z005892 (2002).

147. **Plan** (afbeelding 117)
ontwerptekening voor het hoofdaltaar van de abdijkerk
gesigneerd en gedateerd onder rechts P PAUL STOOP 1840
Pieter Paul Stoop (†1891)
1840, neogotisch
pen op kalkpapier, 97 x 61

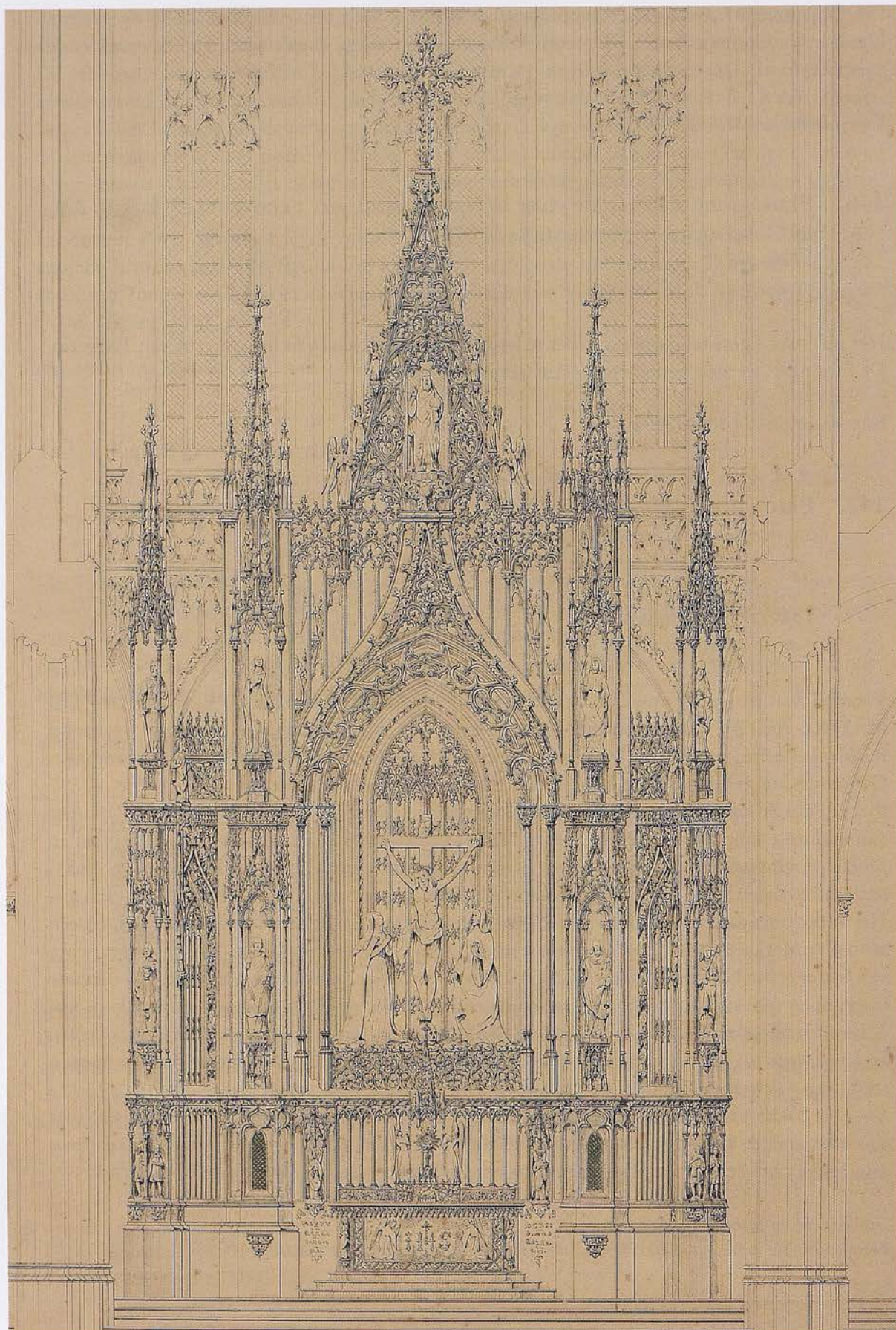
Voorstel van een majestueus neogotisch altaar, geplaatst in het koor: ELEVATION DU MAITRE-AUTEL. Architecturale opvatting met beelden; drieledige indeling, verhoogd middengedeelte; retabel met beelden, centraal een Calvariegroep. Bereikbaar via acht trappen. De uitvoering gebeurde door J.B. Peeters en/of de gebroeders Goyers.

Pieter Paul Stoop (†1891) was de zoon van architect Franciscus Stoop (°1776-†1857), broer van architect Franciscus Jacobus Stoop (°1815-†1861). Hij werd assistent van zijn broer in 1842; provinciaal conducteur voor de arrondissementen Antwerpen en Mechelen in 1843; onderbouwmeester in 1849 en assistent van provinciaal architect Ferdinand Berckmans. Hij werkte mee aan verscheidene projecten: vergroting van de kerk te Halle-Zoersel (1846), een school te Merksem (1845), voorgevel en toren van de kerk te Lint (1846-1847), verbouwing van het gerechtshof te Mechelen. Vanaf 1852 werkte hij als zelfstandig architect. Hij tekende de plannen voor de bakkerij van de gevangenis te Hemiksem (1852), de neogotische kerk van het minderbroedersklooster te Mechelen (1868-1876) en een aantal woningen te Antwerpen. In 1860 sloot hij zich aan bij de Koninklijke Maatschappij der Bouwmeesters van Antwerpen (catalogoog Antwerpen 2006).

Voor de abdij van Tongerlo realiseerde hij de neogotische abdijkerk, de vleugels van het kloosterpand, de altaren en een gedeelte van het meubilair van de abdijkerk; vanaf 1840 dateren zijn eerste ontwerpen; tot het einde der zeventiger jaren bleef hij voor de abdij actief.

Bibliografie: S. MIGOM 2004, p. 63.

Foto: ensemble in het koor Z010638 (2004); detail: altaar afzonderlijk Z010639 (2004).



117. Ontwerp voor hoofdaltaar, zie nr. 147

148. Plan

ontwerptekening voor het hoofdaltaar van de abdijkerk
 gesignd en gedateerd: PAUL STOOP ANTWERPEN 2 / 1840
 Pieter Paul Stoop (†1891)
 1840, neogotisch
 pen op kalkpapier

Neogotische altaaropvatting. Architecturale opvatting met beelden; drieledige indeling, verhoogd middengedeelte; retabel met beelden, centraal een Calvariegroep. Bereikbaar via acht trappen. Opstand en plattegrond. Opschrift onder rechts. De uitvoering gebeurde door J.B. Peeters en/of de gebroeders Goyers.

Foto: ensemble Z010646 (2004).

149. Plan (afbeelding 118)

Ontwerptekening van de voorgevel van de bibliotheek
 Gesignd en gedateerd onder rechts 1847 à 1848 PAUL STOOP
 Pieter Paul Stoop (†1891)
 1847-1848
 pen op kalkpapier, gekleurd, 68 x 95

FACADE DE LA BIBLIOTHEQUE DE TONGERLOO CONSTRUIT VERS 1847 A 1848 PAR PAUL STOOP. Zuidelijke partij van het pand, met elf traveeën en vijf dakvensters. Gevel naar het voorbeeld van het Bisschopshuis van Rombout Keldermans.

Bibliografie: S. MIGOM 2004, p. 66.

Foto: ensemble Z010637 (2004).

150. Plan (afbeelding 119)

Ontwerptekening voor toren van abdijkerk
 door Pieter Paul Stoop (†1891)
 ca. 1840-1850, neogotisch
 potlood op kalk, 74 x 41

De zuidelijke gevel van de toren werd uitgetekend met in grote lijnen het koor en de oostelijke transeptarm. De toren telt vijf verdiepingen, de twee hoogste kregen een gewijzigde uitvoering. In 1929 brandde de torenspits af en kreeg een ander uitzicht.

Bibliografie: S. MIGOM 2004, p. 64.

Foto: ensemble Z010633 (2004).



118. Plan van kloostergevel, zie nr. 149

Z010637

151. Plan (afbeelding 120)

ontwerptekening, detailtekening voor de vijfde verdieping van de toren van de abdijkerk van Tongerlo
 Pieter Paul Stoop (†1891)
 ca. 1840-1850, neogotisch
 gekleurd papier, 85 x 54

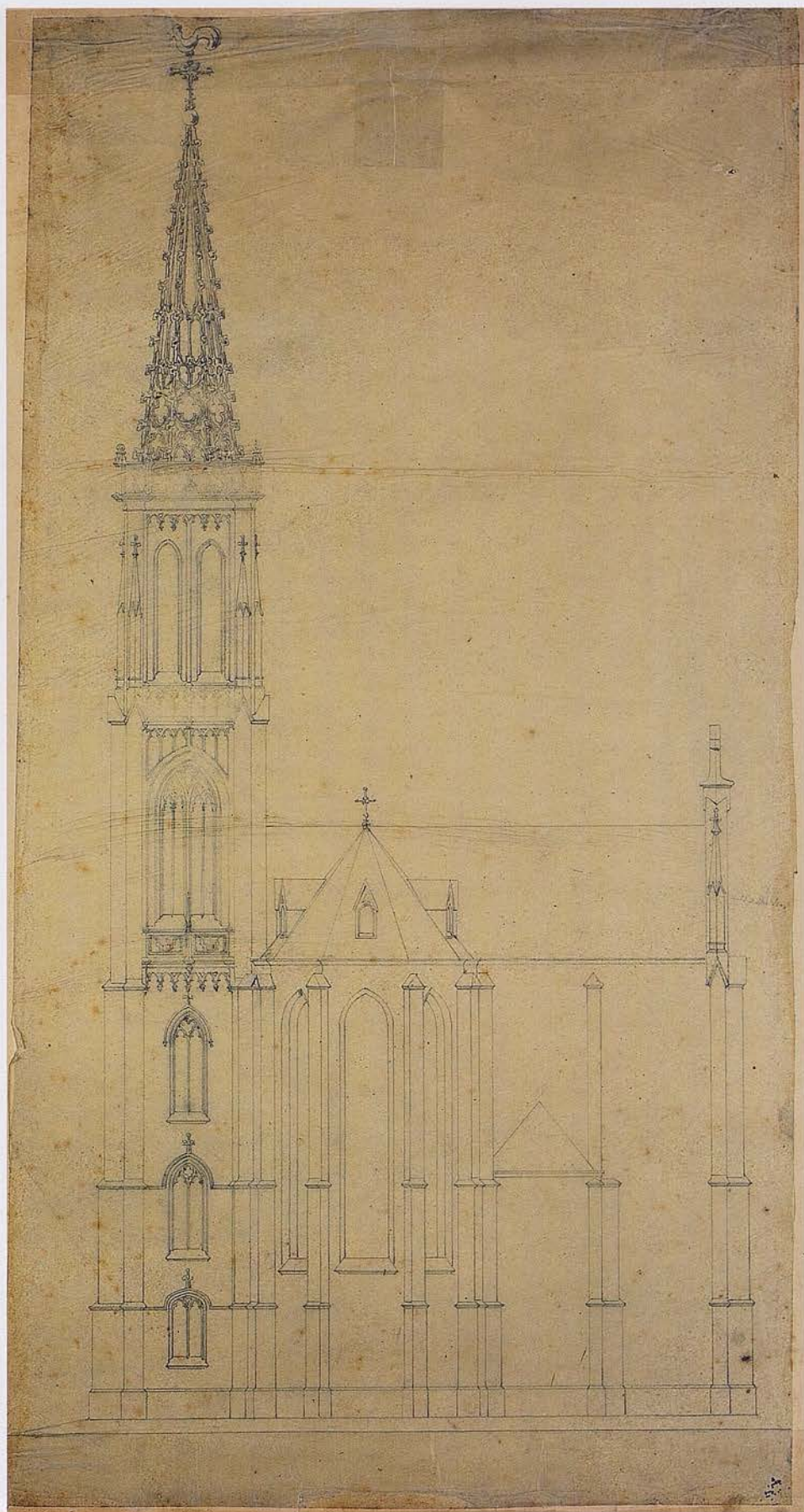
De architect tekende in detail het metselwerk uit van de buitengevel van deze verdieping, met doorsnede en profiel van de architecturale versiering op de hoeken.

Bibliografie: S. MIGOM 2004, p. 64.

Foto: ensemble Z010636 (2004).

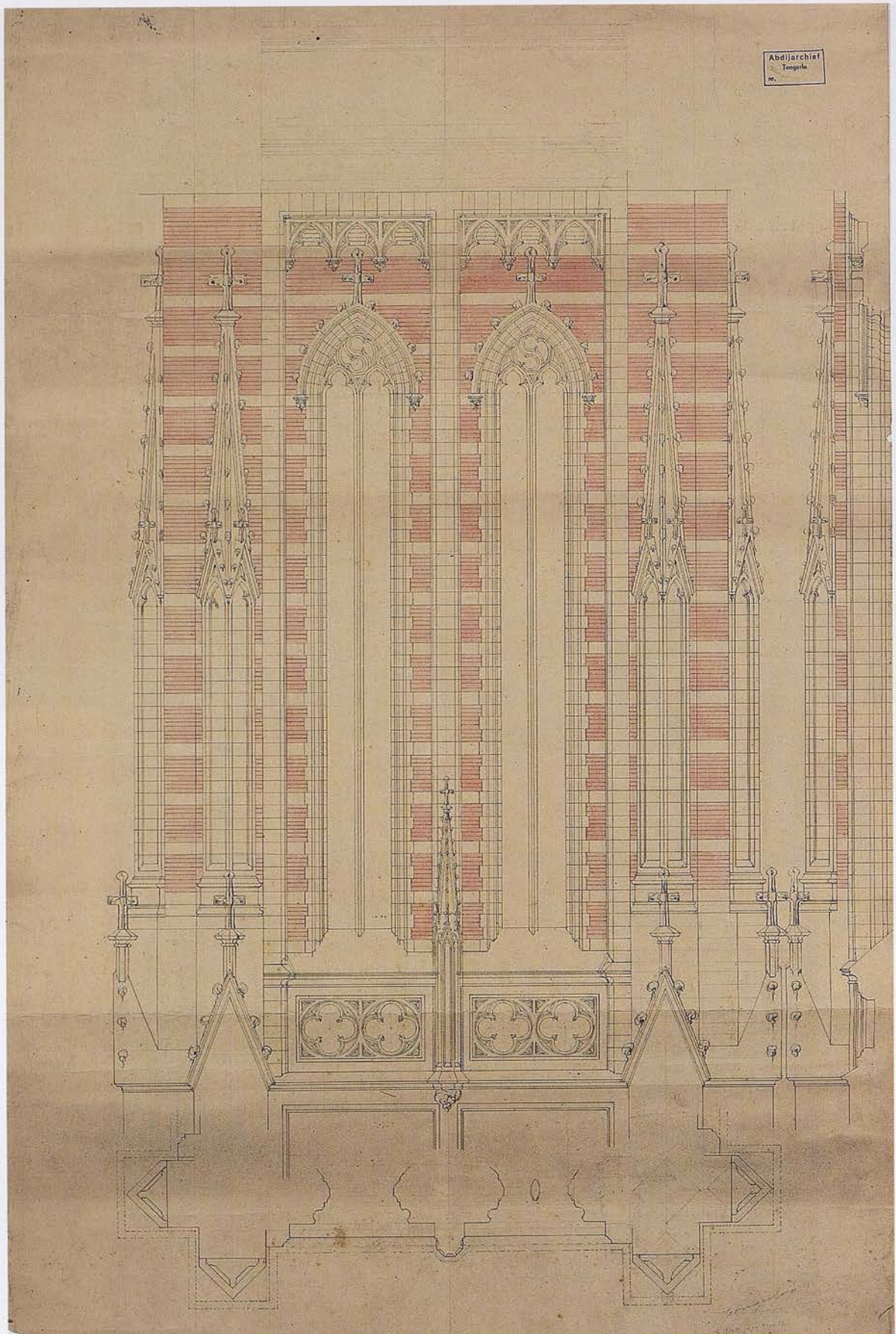
152. Plan

opstandtekening van binnengevel van de abdijkerk
 Pieter Paul Stoop (†1891)
 ca. 1840-1850, neogotisch
 pen op papier, gekleurd, 60 x 46



119. Plan voor abdijkerk, koor en toren, zie nr. 150

Z010633



120. Plan van de abdijkerk, metselwerk, zie nr. 151

Z010636

Opstand van drie traveeën; met ramen beneden en boven, vals triforium, nissen met beelden.
Met schaal.

Foto: ensemble 2010647 (2004).

153. Plan

ontwerptekening voor een kerktoeren (parochie Tongerlo?)
Pieter Paul Stoop (†1891), toegeschreven
ca. 1853, neogotisch
potlood op kalkpapier, 64 x 48

In 1853 kocht de kerkfabriek van Sint-Anna Tongerlo grond aan in het centrum van het dorp met de bedoeling een nieuwe kerk te bouwen. De vorige lag nog op de terreinen van de abdij. In de periode 1853-1861 werd door architect Eugène Gife een neogotische kerk gebouwd. Wij menen dat Pieter Paul Stoop eveneens een project heeft ingediend. Neogotische westelijke partij met spitse westertoren. Met schaal.

Foto: ensemble Z010650 (2004).

154. Plan

ontwerptekening voor zijaltaar
gesigneerd en gedateerd P PAUL STOOP JULI 1856
Pieter Paul Stoop (†1891)
1856, neogotisch
potlood op kalkpapier, 51 x 21

Neogotische altaar met architecturale versiering, drieledig retabel met beelden, onder altaartafel één breed en twee smallere reliëfs. Opstand en plattegrond. De uitvoering gebeurde door J.B. Peeters en/of de gebroeders Goyers.

Foto: ensemble Z010668 (2004).

155. Plan

ontwerptekening voor zijaltaar
Pieter Paul Stoop (†1891)
1869, neogotisch
potlood op kalkpapier, 58 x 42,5

Opstand van neogotisch versierd altaar met vijfledig architectonisch retabel met centrale nis met beeld; altaartafel ondersteund door zuiltjes. Met doorsnedetekening. Met schaal. De uitvoering gebeurde door J.B. Peeters en/of de gebroeders Goyers.

Foto: ensemble Z010640 (2004).

156. Plan

ontwerptekening van zijaltaar van St.-Jozef
 Pieter Paul Stoop (†1891)
 1871?, neogotisch
 potlood op kalkpapier, 56 x 43

Neogotisch altaar met driedelig retabel met drie nissen met beelden; met zeven reliëfs onder de altaartafel.

De uitvoering gebeurde door J.B. Peeters en/of de gebroeders Goyers.

Foto: ensemble Z010643 (2004).

157. Plan

ontwerptekening voor zijaltaar
 gesigneerd en gedateerd PAUL STOOP 1872
 Pieter Paul Stoop (†1891)
 1872, neogotisch
 potlood op kalkpapier, 69 x 31

Neogotisch altaar met driedelig retabel met architectonische versiering met beelden; twee reliëfs onder de altaartafel. Opstand en plattegrond. Opschrift midden rechts. De uitvoering gebeurde door J.B. Peeters en/of de gebroeders Goyers.

Foto: ensemble Z010655 (2004).

158. Plan

ontwerptekening voor troon van de prelaat
 gesigneerd en gedateerd: ANTWERPEN 20 MAART 1873 P PAUL STOOP
 Pieter Paul Stoop (†1891)
 1873, neogotisch
 potlood op kalkpapier, 49 x 31

Neogotische zetel met neogotische architectonische decoratie. Vooraanzicht, profiel en grondplan. Met schaal. Opschrift onder rechts.

Foto: ensemble Z010644 (2004).

159. Plan

ontwerptekening voor zijaltaar
 opschrift: 4 JUIN 1875 P PAUL STOOP ANTWERPEN
 Pieter Paul Stoop (†1891)
 1875, neogotisch
 pen op kalkpapier, 43,8 x 28

Tekeningen van opstand en langsdoorsnede van neogotisch altaar. Drieledig architectonisch retabel met centrale nis met beeld; met drie reliëfs tussen zuiltjes onder de altaartafel. Neogotische decoratie. Met schaal. De uitvoering gebeurde door J.B. Peeters en/of de gebroeders Goyers.

Foto: ensemble Z010641 (2004).

160. Plan

ontwerptekening voor toegangsportiek tot de abdijkerk
met Aanbidding der Wijzen

ges. P PAUL STOOP ARCHITECTE

Pieter Paul Stoop (†1891)

3de kwart 19de, neogotisch

pen op papier, 49 x 28

Neogotisch portiek met spitsboog en boogveld met reliëf Aanbidding der Wijzen. Dubbele deur met beslag en makelaar. Neogotische decoratie. Met schaal.

Foto: ensemble Z010645 (2004).

161. Plan

ontwerptekening, opstand van de binneninrichting van een kerk

Pieter Paul Stoop (†1891) (toegeschreven)

3de kwart 19de, neogotisch

potlood op kalkpapier, 48 x 64

Lengtedoorsnede van een neogotische kerk met toren, tien traveeën en een koorhoofd. Niet-geïdentificeerde kerk.

Foto: ensemble Z010670 (2004).

162. Plan

ontwerptekening voor de opstand van de oostelijke binnengevel van een kerk

door Pieter Paul Stoop (†1891) (toegeschreven)

3de kwart 19de eeuw, neogotisch

potlood op papier, 48,5 x 70

Opstand van het interieur van een niet-geïdentificeerde neogotische kerk met vijf traveeën in het schip, transept en koor met twee traveeën en een koorhoofd.

Foto: ensemble Z010634 (2004).

163. Plan

ontwerptekening voor biechtstoel
 gesigeneerd en gedateerd: ANTWERPEN 10 OCTER 1877 P PAUL STOOP
 Pieter Paul Stoop (†1891)
 1877, neogotisch
 pen op papier, 47 x 32

Neogotische biechtstoel zonder beelden; afgeschuind op de hoeken. Vooraanzicht en plattegrond; met schaal.

Foto: ensemble Z010642 (2004).

164. Plan

ontwerptekening voor een altaar te Mechelen
 gesigeneerd en gedateerd: ANTWERPEN 6 FEB 1878 P. PAUL STOOP
 Pieter Paul Stoop (†1891)
 1878, neogotisch
 pen op kalkpapier, 97 x 63

Neogotisch altaar met driedelig architectonisch retabel, tabernakel, zuiltjes onder de altaartafel; ontworpen voor het klooster van de paters recolletten te Mechelen: AUTEL CONSTRUIT DANS L EGLISE DES FR P RECOLLETS A MALINES. Opstand, grondplan en twee profielen.

Foto: ensemble Z010648 (2004).

165. Plan (afbeelding 121)

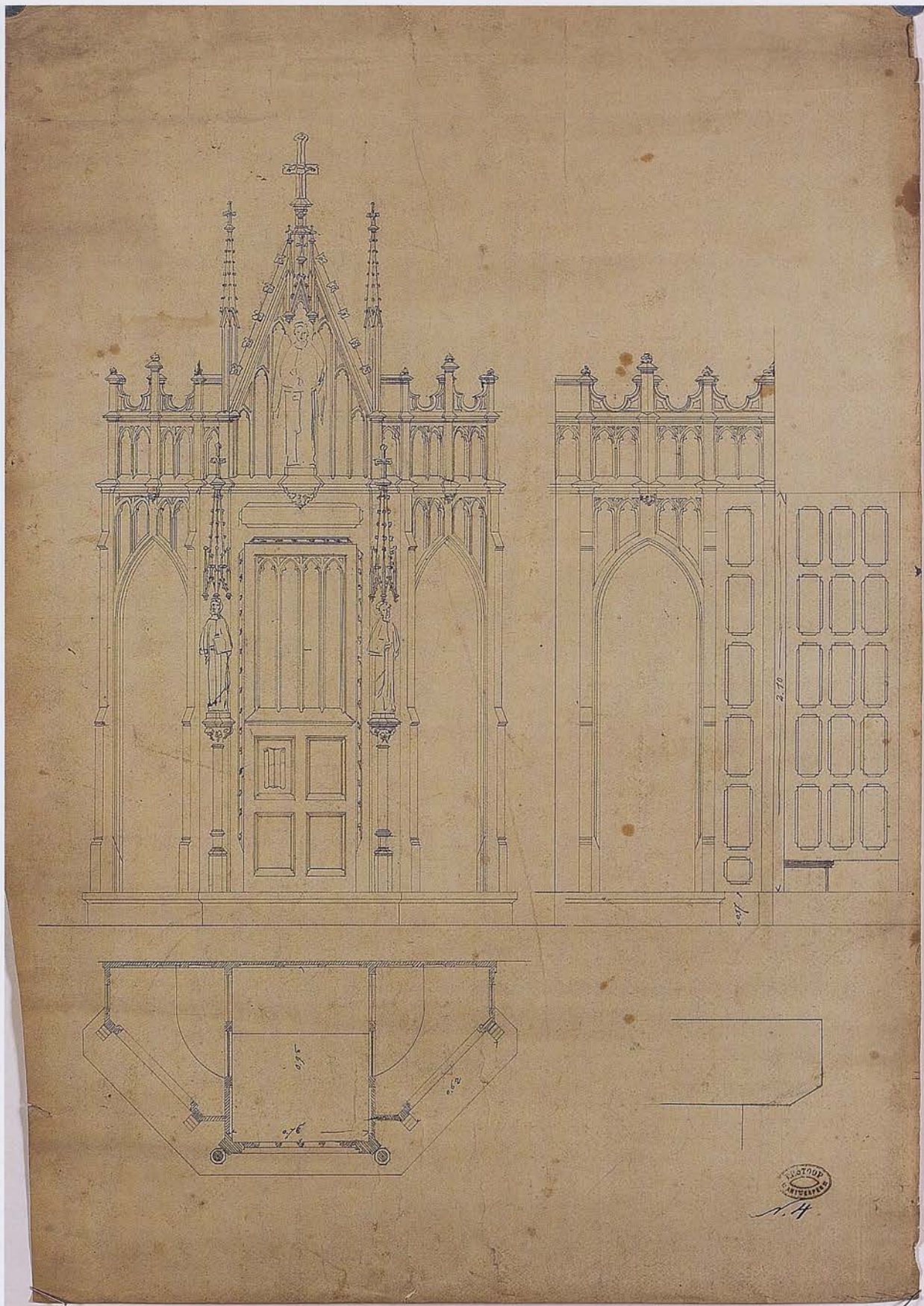
ontwerptekening voor de biechtstoelen in de abdijkerk
 met stempel PP STOOP ANTWERPEN
 Pieter Paul Stoop (†1891)
 ca. 1875-1880, neogotisch
 pen op papier, 70 x 51

Neogotische biechtstoel met neogotische decoratie, afgeschuinde hoeken; met beelden onder meer aartsengel Michaël. Opstand, plattegrond en profiel. Met afmetingen. Opschrift N. 4 en stempel onder rechts.

Foto: ensemble Z010656 (2004).

166. Plan

ontwerptekening voor orgelkast
 voorstellingen van H. Norbert van Prémontré en H. Augustinus, engelen met blaasinstrumenten
 2de helft 19de eeuw
 pen op papier, 71 x 52



121. Ontwerp voor biechtstoel, zie nr. 165

Z010656

Orgelkast in klassieke architecturale opvatting, zevenledige kast, bovenpartij en voorstaande benedenpartij; versierd met bladornamenten, vruchtenslingers, vuurvazen, engelenkoppen. Bekroond met beelden van H. Norbert van Prémontré en H. Augustinus van Hippo; met beelden van engelen met muziekinstrumenten.

Foto: ensemble Z010654 (2004).

167. Plan (afbeelding 122)

bouwplan voor de oostvleugel van het pand en de eetzaal van het klooster
gedateerd LEUVEN DEN 2^{de} JUNI 1911

Pieter Langerock (°1859-†1923)

1911

kalkafdruk op papier, 60 x 85

Bouwplan voor de uitbreiding van de abdij in 1911. NORBERTIJNER ABDIJ VAN TONGERLOO. BOUWEN VAN DEN OOSTVLEUGEL. In vier tekeningen worden kloosterpand en eetzaal weergegeven: westgevel naar de binnenkoer, oostgevel, noordgevel en doorsnede. Er is een gelijkvloers, een bovenverdieping en een zolderverdieping met zadeldak en met dakvensters. De bouwtrant van Rombout Keldermans in het Bisschopshuis staat model.

Pieter Langerock (°1859-†1923) was de zoon van een architect; hij studeerde aan de Sint-Lucasschool te Gent en aan de Katholieke Universiteit te Leuven. Samen met Helleputte, Lavergne en Piscador bouwde hij Leuven uit tot een belangrijk neogotisch centrum. Hij voerde belangrijke restauraties uit: stadhuizen van Leuven, Oudenaarde en Geraardsbergen, kerken in Leuven, Aarschot, Oudenaarde en Anderlecht. In Westerlo restaureerde hij de Sint-Lambertuskerk en bouwde hij het kasteel (1909-1911) van gravin Jeanne de Merode.

Foto: ensemble Z010635 (2004).

168. Plan

ontwerptekening voor gestoelte

1ste kwart 20ste eeuw, neogotisch

pen op papier, 64 x 48

Neogotisch gestoelte met muurbeschotten, architecturale versiering met schildjes in de spitsen; vooraan briefpanelen. Vijf zitplaatsen.

Foto: ensemble Z010653 (2004).

169. Plan

ontwerptekening voor koorgestoelte van de abdijkerk

gesigneerd LDC onder rechts

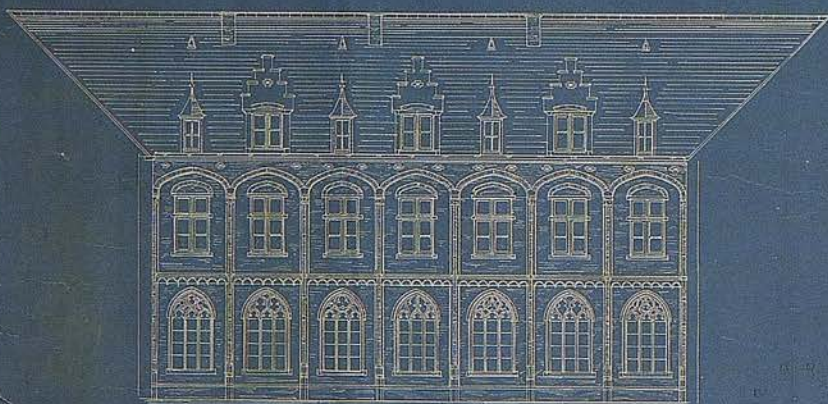
door Leo De Clerck (°1920)

ca. 1950, neogotisch

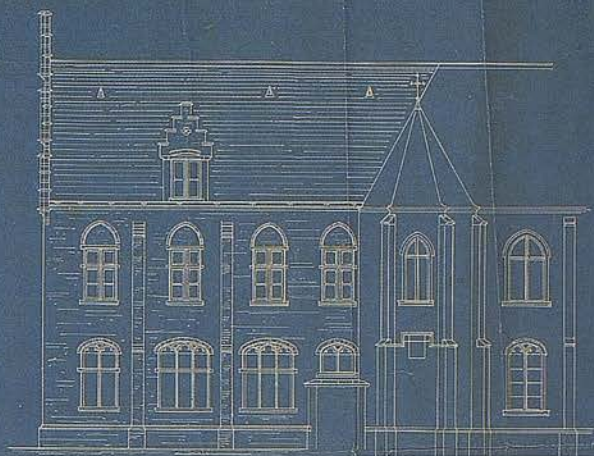
pen op papier, 26 x 61,5

Norbertijner Abdij van Tongerlo. Bouwen van den Oostvleugel. Schaal van 901 per meter.

Leiden, den 27. Juni 1911.



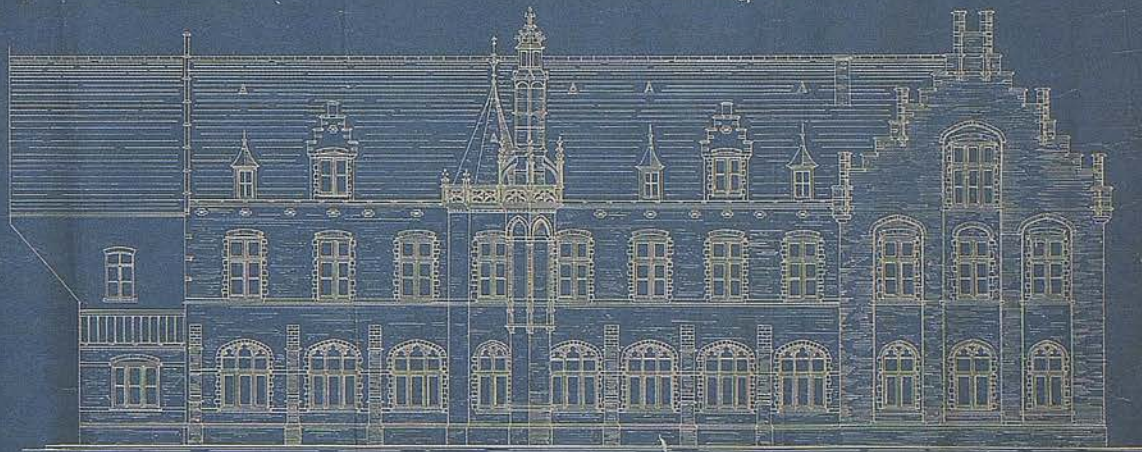
Gewel naar den binnenhoek



Noord. gewel



Doorsnede



Oost. gewel

Ontwerp als voorbereiding voor de oprichting van een nieuw koorgestoelte; hierbij werd vertrokken van een nog resterende hoekpoot van het vijftiende eeuwse gestoelte te Leffe. Met 82 zitplaatsen; neogotische versiering; met hoge muurbeschotten en deels geïntegreerd orgel.

Leo (Arthur) De Clerck (°Herentals 1920) werd ingekleed in 1939, priester gewijd in 1945; 1945 kapelaan op het kasteel van de familie de Merode te Westerlo; 1953 circator en lid van de raad van de abt; 1976 cellier; 1976 assistent van de provisor voor de bouwwerken van de abdij (AAT Bio.Sodales canonicae Tongerloënsis nr. 19.322).

Foto: ensemble Z010652 (2004).

170. Plan

ontwerptekening voor orgelbuffet op het koor
gesigeneerd L. DRIJVERS
Leonard Drijvers (°1829)
1ste kwart 20ste eeuw, neogotisch
pen op papier, 62 x 26

Neogotische, drieledige orgelkast met neogotische architecturale versiering. Met opschrift: PLAN DE L ORGUE POUR L ABBAYE DE TONGERLOO, SIGNE PAR L. DRIJVERS FACTEUR D ORGUES A KESSEL-LOO LOUVAIN. Met afmetingen.

Leonard Drijvers (°1829) was orgelbouwer met ateliers te Rotselaar en Kessel-lo. Hij onderhield het orgel te Tongerlo, werkte ook voor de abdij van Averbode en leverde in 1872 een orgel te Mol-Postel (L. KREPS 1933, p. 91). Mogelijk is deze tekening een ontwerp voor het nieuwe orgel van 1902.

Foto: ensemble Z010665 (2004).

171. Plan

grondplan, toestand van de inrichting van de abdijkerk
ca. 1900
pen op papier

Toestand van de inrichting van de neogotische kerk met de neogotische altaren; met zes zijaltaren in het transept, hoofdaltaar in de koornis. Koor toegankelijk vanuit de twee ambulatoria. Met schaal.

Foto: ensemble Z010657 (2004).

172. Plan

grondplan voor de westvleugel van het pand, met de refter en de keuken
door Pieter Langerock (°1859-†1923)
1911
pen op papier, gekleurd, 95 x 58

ONTWERP VAN VERANDERINGEN & VERGROOTINGSWERKEN TOE TE BRENGEN AAN DE ABDIJ DER EERWAARDE HEEREN PREMONSTRATENSEN TE TONGERLOO. Plan van het gelijkvloers van de uitbreiding met een westelijke vleugel.

Foto: ensemble Z010671 (2004).

173. Plan (afbeelding 123)

ontwerptekening voor de deuren
 gesigneerd en gedateerd onder links:
 LEUVEN DEN 24 NOV.1911 P LANGEROCK
 Pieter Langerock (°1859-†1923)
 1911
 pen op papier, bijgekleurd, 84 x 57

Ontwerp voor de deuren van de cellen in het klooster: NORBERTIJNER ABDIJ VAN TONGERLOO TEEKENING DER DEUREN VOOR DE CELLEN. Eenvoudige deuren met bovenlichten; met details van de schrijnwerkconstructies. Met afmetingen en schaal.

Foto: ensemble Z010667 (2004).

174. Plan (afbeelding 124)

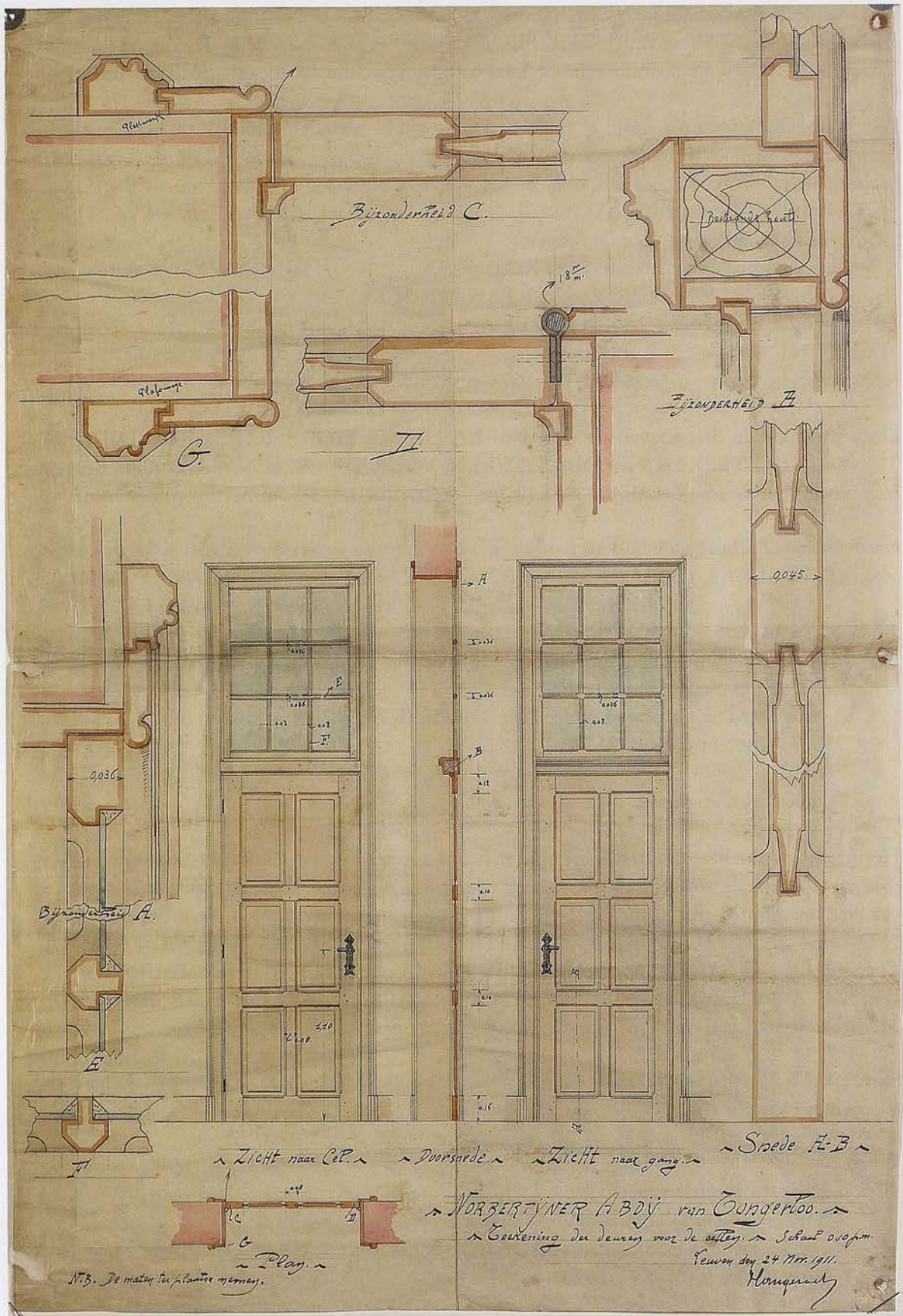
ontwerptekening, herinrichting van de kapel van het H. Sacrament en de drie kapellen van de oostelijke kooromgang
 gesigneerd en gedateerd onder links GHOBERT 1912
 Jules Ghobert (°1881-†1973)
 1912
 kalkafdruk op papier, 74 x 79

Herinrichting van het koor in basiliekstijl, in het bijzonder de kapel van het H. Sacrament en de drie kapellen van de westelijke kooromgang; opstand en plattegrond van de kapellen, doorsnede van het deambulatorium, opstand van de toegangen in het transept. Opschrift: ABBAYE N.D. DE TONGERLOO. TRANSFORMATION DE L'EGLISE. CONSTRUCTION DE LA CHAPELLE DU SAINT SACREMENT ET DES CHAPELLES DU DEAMBULATOIRE. DRESSE A BRUXELLES LE 10 FEVRIER 1912 PAR L ARCHITECTE GHOBERT. Met afmetingen en schaal.

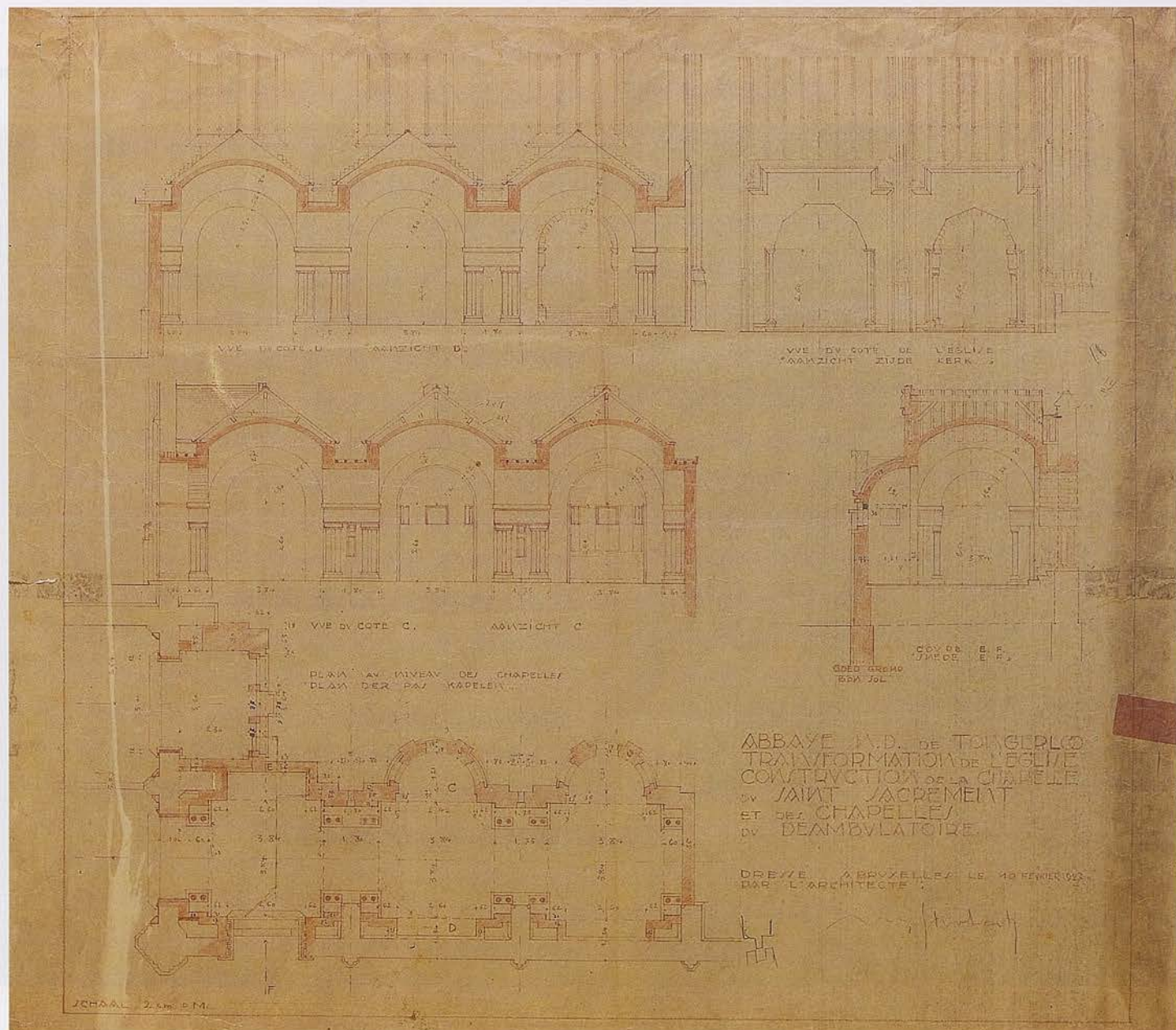
Foto: ensemble Z010660 (2004); details: plattegrond van de kapellen Z010661 (2004), opstand van de kapellen vanuit het koor Z010662 (2004).

175. Plan (afbeelding 125)

ontwerptekening voor de bouw van een crypte in de abdijkerk
 ges. en ged. BRUSSEL 22-5-19 DE BOUWMEESTER JULES GHOBERT
 Jules Ghobert (°1881-†1973)
 1919
 pen op papier, bijgekleurd, 50 x 89

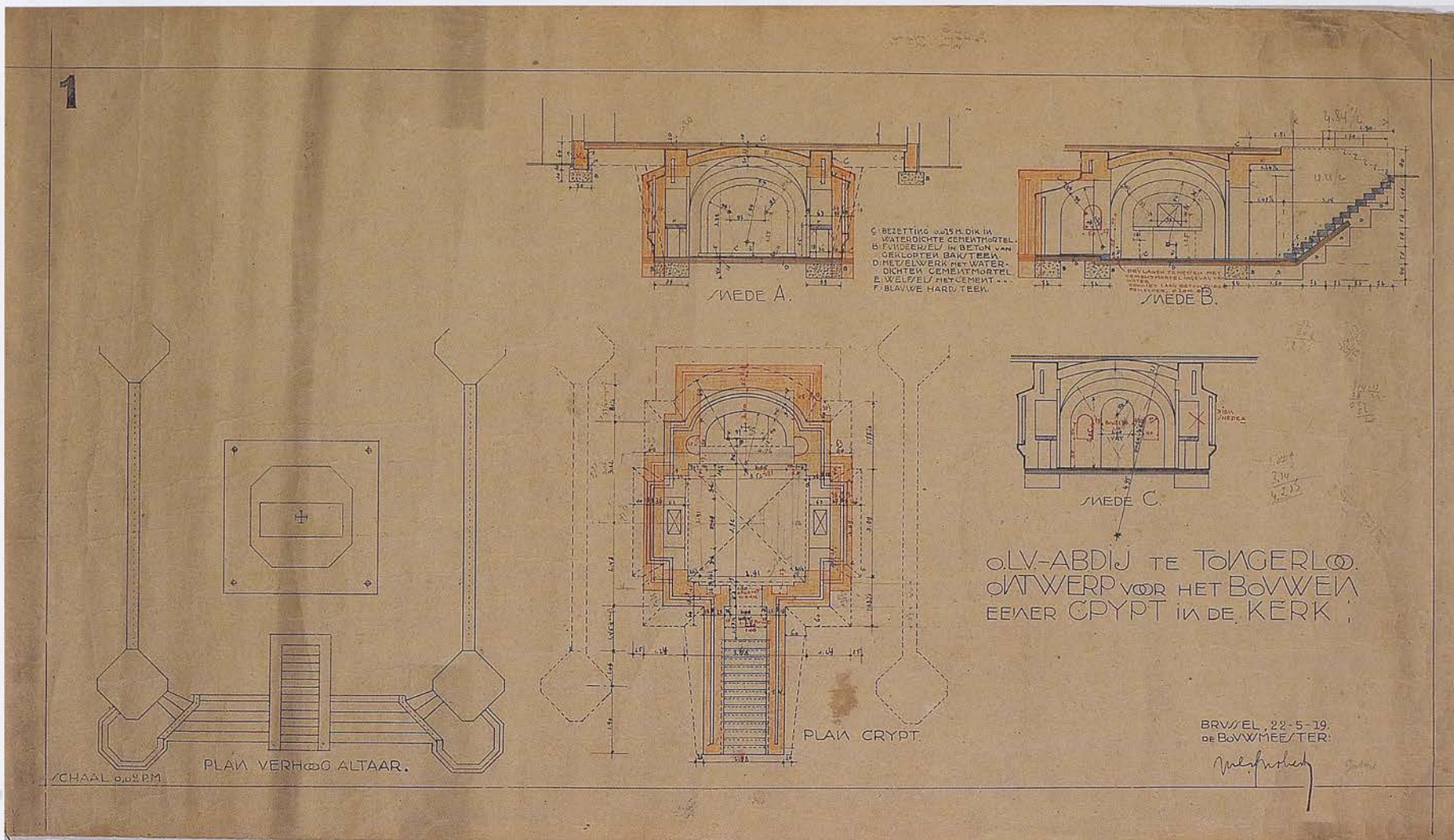


123. Ontwerpen voor binneninrichting zie nr. 173



124. Ontwerpen voor herinrichting van het kerkkoor zie nr. 174

Z010660



125. Ontwerp voor crypte onder het kerkkoor zie nr. 175

Z010666

Opschrift: OLV-ABDIJ TE TONGERLOO ONTWERP VOOR HET BOVWEN EENER CRYPT IN DE KERK. Plan voor de bouw van een crypte in de viering: situatieplan, twee dwarsdoorsneden, langsdoorsnede, plattegrond. Met afmetingen en schaal.

Foto: ensemble Z010666 (2004).

176. Plan

ontwerptekening voor de plaatsing van hoofdaltaar en ambones in de viering
gesigneerd en gedateerd boven rechts GHOBERT 1920
Jules Ghobert (°1881-†1973)
1920
blauwdruk op papier, 32 x 71

Ontwerp in basiliekstijl met vieringsaltaar en ambones aan de ingang van de viering; men wil bouwmaterialen aankopen: ABBAYE N.D. DE TONGERLOO. COMMANDE DE LA PIERRE DE GOBERTANGE DES AMBONS. DRESSE PAR L'ARCHITECTE GHOBERT BRUXELLES LE 15 / 6 1920. De viering ligt vijf trappen hoger dan het schip. Met schaal en aanwijzingen voor de keuze van de materialen.

Foto: ensemble Z010664 (2004).

177. Plan (afbeelding 126)

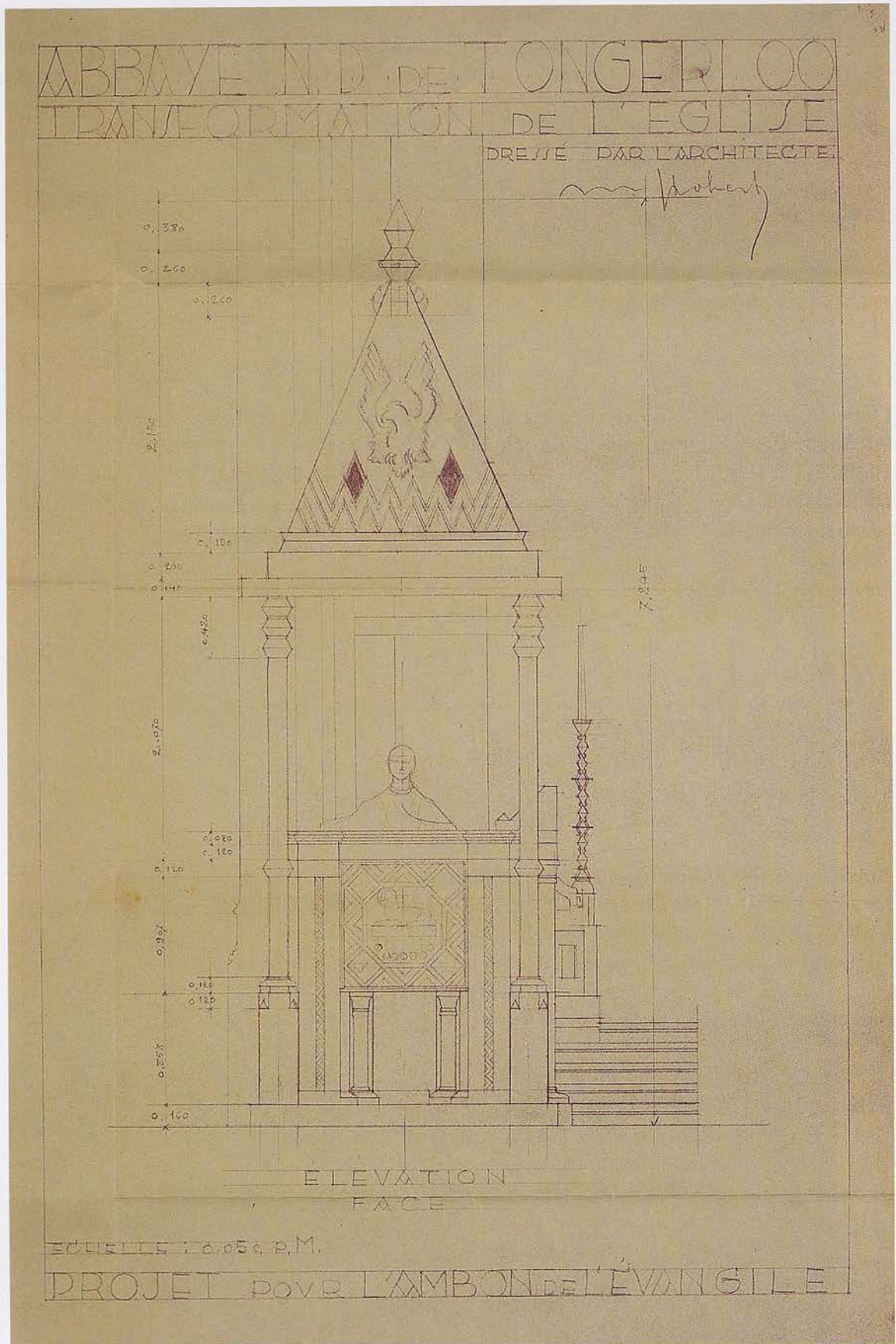
ontwerptekening voor ambo, met lezenaar voor het evangelie
gesigneerd boven rechts
Jules Ghobert (°1881-†1973)
ca. 1920-1930
kalkafdruk op papier, 55 x 37

Ambo in basiliekstijl met Feniks op de overhuiving en Lam van de Apocalyps op de kuip. Met opschrift: ABBAYE N.D. DE TONGERLOO. PROJET POUR L'AMBON DE L'EVANGILE. TRANSFORMATION DE L'EGLISE DRESSE PAR L'ARCHITECTE GHOBERT. Met schaal en afmetingen. Opstand vooraan.

Foto: ensemble Z010658 (2004).

178. Plan

ontwerptekening voor een kapel in graniet
wapen en spreuk van abt Hugo Lamy (1915-1937)
ges. B. EVERMODUS EN PAULINUS
door broeder Evermodus Van Overveld (°1904-†1994) en broeder Paulinus Fijneman (°1893-†1965)
ca. 1920-1930
pen op papier, 51 x 65



126. Ontwerp voor ambo zie nr. 177

Z010658

Modernistische inrichting van een kapel met altaar en muurbekleding; reliëf onder de altaartafel: Calvarieberg; met kruisbeeld en kandelaars in dezelfde stijl. Opschrift: PLAN EENER KAPEL IN GRANIET EN MOZAIEK; met wapenschild en spreuk van de abdij en van abt Hugo Lamy. Opstand en profieldoorsnede. Met schaal.

Broeder Paulinus was van beroep schoenfabrikant-elektricien. Hij was geboortig van Dongen (NL), trad binnen te Tongerlo in 1927. Broeder Evermodus ontwierp mede het koorgestoelte zie nr. 202.

Foto: ensemble Z010659 (2004).

179. Plan (afbeelding 127)

ontwerptekening voor orgelbuffet

gesigeneerd: L ARCHITECTE GHOBERT

Jules Ghobert (°1881-†1973)

ca. 1930

kalkafdruk op papier, 94 x 70

Ontwerp voor een orgelbuffet op het koor van de abdijkerk: ABBAYE N.D. DE TONGERLOO. PROJET POUR LA CONSTRUCTION D UN BUFFET D ORGUE.

Voorstellingen van zingende engelen en engelen met muziekinstrumenten. Met schaal.

Foto: ensemble Z010649 (2004).

180. Plan

ontwerptekening voor de torenspits van de abdijkerk

ges. en ged. L. LAMY ARLON, LE 15 AOUT 1930

Léon Lamy

1930

blauwdruk op papier, 67 x 38

Ontwerp in art-decostijl voor een nieuwe torenspits na de brand van 1929. Opschrift ABBAYE DE TONGERLOO. RESTAURATION. CLOCHER ET FLECHE DE LA TOUR DE L EGLISE. PLAN DE FACADE. DRESSE PAR L ARCHITECTE L LAMY. Voorgevel en profiel en doorsnede van de ondersteuning op de hoeken. Met schaal en afmetingen.

Foto: ensemble Z010663 (2004).

181. Plan

grondplan en opstand van de middenbeuk van de abdijkerk

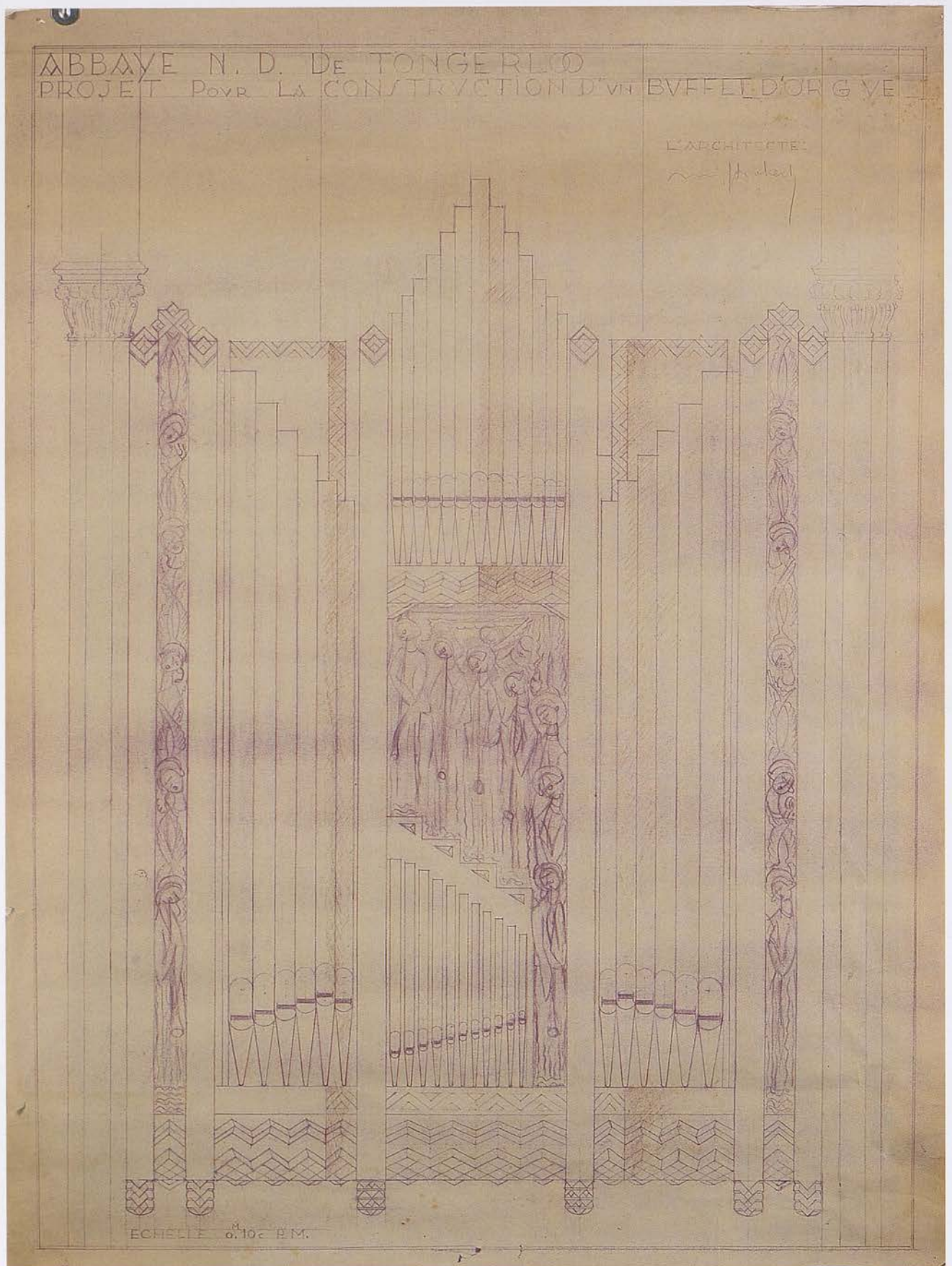
gedateerd 28-1-63

1963

kalkafdruk op papier, 43 x 60

Opschrift: O.L.VROUW-KERK NORBERTIJDENABDIJ TONGERLO. Toestand van de inrichting van de neogotische kerk in 1963; met vieringsaltaar en ciborium. Verhoogd koor met groot koorgestoelte. Deambulatorium toegankelijk vanuit het transept. Met schaal en afmetingen.

Foto: ensemble Z010669 (2004).



127. Ontwerp voor orgelkast zie nr. 179

KAST

182. Buffetkast

17de eeuw

eik, hoogte 135 cm, breedte 166 cm, diepte 69 cm

Twee verdiepingen, tweedeurs, rustend op bolpoten, versierd met leeuwenkoppen, rankwerk, vakwerk, inlegwerk, nagelkoppen, lobben en schelpen.

Foto: ensemble B97109 (1945).

183. Buffetkast (afbeelding 128)

met wapenschild van de norbertijnenabdij van Flabémont (Vogezes)

met wapenschild van commende-abt Jacques Charles de Brisacier

einde 17de eeuw, Lodewijk XIV-stijl

eik, hoogte 274 cm, breedte 263 cm, diepte 80 cm

Kast met twee verdiepingen, met bovenaan twee deuren en een nis, onderaan drie deuren. Boven midden wapenschild van een abtelijke hoed en een grafelijke kroon; op de deuren boven de initialen AM en OC. De kast rust op rechthoekige poten en is delicaat versierd met bladornamenten, bloemslingers, bandwerk en rozetten.

Gemaakt in opdracht van commende-abt Jacques Charles de Brisacier (1690-1706) (abtelijk wapenschild: zilveren klok op veld van keel; met grafelijke kroon en abtelijk hoofddekseel voor de abdij van Flabémont; wapenschild van de abdij: drie zilveren klokken op azuren veld (AAT Sectie D, Doos 9, nr. 73, nota's prelaat Jozef Bauwens, 1946). De abdij van Flabémont was gelegen in de gemeente Tignécourt (Lotharingen). Het wapenschild van de familie de Brisacier was verschillend: een leeuw met drie klaverbladen in hoofdvak.

Herkomst: uit de norbertijnenabdij van Flabémont (Vogezes), verworven door monseigneur Thomas Ludovicus Heylen, abt van Tongerlo (1887-1899) en bisschop van Namen (1899-1941), daarna geschonken aan prelaat Hugo Lamy (1915-1937) van Tongerlo.

Bibliografie: L. VAN DYCK, *De kasten van ...*, 1980, p. 19-21.

Foto: ensemble B97102 (1945), N15308 (1991), X001490 (2004).

184. Commode

19de eeuw

eik, hoogte 88,5 cm, breedte 121,5 cm, diepte 66,5 cm

Lage ladekast met drie laden, rustend op gebogen poten; met telkens twee koperen hengsels en een koperen slot voor elke lade; versierd met bloemranken en schelpmotieven; onderaan accoladevormig afgewerkte plint.

Foto: ensemble B97105 (1945).



128. Buffetkast, zie nr. 183

X001490

185. Commode

19de eeuw

eik, hoogte 94,5 cm, breedte 130 cm, diepte 75 cm

Lage ladekast met drie laden, rustend op gebogen poten; met twee metalen hengsels en een slot voor elke lade; onderaan accoladevormig afgewerkte plint; versierd met bloemranken, bladornamenten en schelpmotieven.

Foto: ensemble B97108 (1945).

186. Commode

19de eeuw

eik, hoogte 102,5 cm, breedte 140,5 cm, diepte 73 cm

Lage ladekast met drie laden, rustend op gebogen poten; met twee koperen hengsels en een koperen slot voor elke lade; versierd met bloemmotieven en gewafelde vlakken; onderaan accoladevormig afgewerkte plint.

Foto: ensemble B97110 (1945).

187. Commode

19de eeuw

eik, hoogte 112 cm, breedte 129 cm, diepte 57 cm

Lage ladekast met vier laden, rustend op eenvoudige verjongende poten, met een koperen slot voor elke lade; onderaan recht afgewerkte plint; versierd met bloemmotieven en geometrische motieven: liggende ruiten versierd met parels.

Foto: ensemble B97103 (1945).

188. Commode

19de eeuw

hout, hoogte 104 cm, breedte 113 cm, diepte 53,5 cm

Ladekast met drie laden, rustend op rechthoekige poten, bovenaan uitstulpende stijlen. Elke schuif is voorzien van twee handvaten en een slot.

Foto: ensemble Z007262 (2003).

189. Hoekkast

midden 18de eeuw, Lodewijk XV

eik, hoogte 116 cm, breedte 83 cm

Hoekkastje met één deur, versierd met schelpen, lijstwerk, bladornamenten en wafelmotieven; met plint, twee poten, met schelpmotief en voluten.

Foto: ensemble M277784 (1991).

190. Hoekkast

19de eeuw

hout, hoogte 248 cm, breedte 133 cm

Hoge, onversierde hoekkast met twee verdiepingen en vier deuren, rustend op drie poten. Bovenaan doorbroken fronton.

Foto: ensemble N15299 (1991).

191. Kast

met wapenschild van de norbertijnenabdij van Flabémont (Vogezen)
 met wapenschild van commende-abt Jacques Charles de Brisacier
 einde 17de eeuw, Lodewijk XIV-stijl
 eik, hoogte 274 cm, breedte 263 cm

Gemaakt in opdracht van commende-abt Jacques Charles de Brisacier (1690-1706) (abtelijk wapenschild: zilveren klok op veld van keel; met grafelijke kroon en abtelijk hoofddekseel); wapenschild van de abdij: drie zilveren klokken op azuren veld (AAT Sectie D, Doos 9, nr. 73, nota's prelaat Jozef Bauwens, 1946).

Tweedeurskast, rustend op vier eenvoudige poten, dekblad bovenaan, onderaan gegolfde plint. Vooraan versierd met lijstwerk, bladslingers, bloemenslingers en op elke deur een cartouche met een wapenschild.

Herkomst: uit de norbertijnenabdij van Flabémont (Vogezen), verworven door monseigneur Thomas Ludovicus Heylen, abt van Tongerlo (1887-1899) en bisschop van Namen (1899-1941), daarna geschonken aan prelaat Hugo Lamy (1915-1937) van Tongerlo.

Bibliografie: L.C. VAN DYCK, *De kasten van ...*, 1980, p. 19-21.

Foto: ensemble N15307 (1991), X001489 (2005).

192. Kast

17de-18de eeuw
 eik, hoogte 183 cm, breedte 101 cm

Kast op vier eenvoudige poten, twee verdiepingen, vier deuren, overspringende lijsten bovenaan. Versierd met inlegwerk, geometrische motieven en lijstwerk.

Foto: ensemble B97101 (1945).

193. Kast

18de-19de eeuw
 eik, hoogte 245 cm, breedte 158 cm

Kast op bolpoten, met twee verdiepingen, op de hoeken schuine, uitbuigende zijden onderaan, schuine inbuigende zijden bovenaan; smaller bovendeel; met vier deuren, accoladevormige versieringen en bovenlijst; paneelwerk in deuren en zijstukken.

Foto: ensemble B97104 (1945).

194. Kleerkast (afbeelding 129)

18de eeuw
 hout, hoogte 209 cm, breedte 161 cm, diepte 67 cm

Hollandse kussenkast, tweedeurs, met twee schuiven onderaan, platgedrukte bolpoten, uitstekende lijst onder- en bovenaan. Versierd met paneelwerk en bovenaan drie bustes van vrouwen.

Foto: ensemble Z007260 (2003).



Z007260

129. Kleerkast, zie nr. 194

195. Secrétaire

midden 18de eeuw, Lodewijk XV-stijl
eik, hoogte 121 cm, breedte 132 cm, diepte 75 cm

Schrijftafel met neerklapbaar deksel en drie schuiven; rustend op solide poten versierd met schelpmotieven. Met in- en uitbuigende voorzijde; met diagonaal uitstekende hoeksteunen; versiering met blad- en schelpmotieven, lijstwerk.

Foto: ensemble B97107 (1945).

196. Secrétaire (afbeelding 130)

2de helft 18de eeuw

hout en messing, hoogte 108 cm, breedte 95 cm, diepte 54 cm

Kleine, eenvoudige secrétaire versierd met fineer- en beslagwerk, rustend op uitstekende poten. Met neerklapbaar deksel; twee smalle en twee brede schuiven, telkens met twee koperen hengsels en een slot.

Foto: ensemble B97106 (1945), M277769 (1991), Z004210 (2001).



130. Secrétaire, zie nr. 196

Z004210

197. Vitrinekast (afbeelding 131)

18de-19de eeuw

hout en glas, hoogte 244 cm, breedte 200 cm, diepte 51 cm

Brede kast met schuine zijwanden en een enkele deur. Onderaan smal gesloten gedeelte met vier schuiven; rustend op vijf hoge, onderling verbonden, vierkante balusterpoten. Bovenaan werd glas ingezet in voorwand en zijwanden. Op de vier schuiven telkens in het midden een hengsel met slot.

Foto: ensemble N15300 (1991), Z004216 (2001).

198. Vitrinekast

19de eeuw

eik en glas, hoogte 246 cm, breedte 129 cm, diepte 51 cm

Kast met twee verdiepingen met telkens twee deuren, bovenaan met glas. Versierd met lijstwerk; met gebogen, overhangende, geprofileerde bovenlijst, schuine vlakken op de hoeken; rustend op rechte poten.

Foto: ensemble N15295 (1991).

KOFFER**199. Koffer (afbeelding 132)**

16de-17de eeuw

hout en ijzer, hoogte 37 cm, breedte 63 cm, diepte 38 cm

Rechte koffer in hout, met zwaar, genageld ijzerbeslag; scharnierend, overhuivend deksel; sluitwerk met hengsel vooraan.

Foto: ensemble M277843 (1991).

200. Koffer

17de-18de eeuw

beschilderd metaal, hoogte 42 cm, breedte 83,5 cm, diepte 47 cm

Rechthoekige koffer beschilderd met rechthoeken met bloemen; overstekend deksel met twee sluitingen; slot vooraan midden.

Foto: ensemble B97111 (1945).



131. Vitrinekast, zie nr. 197

Z004216

201. Koffertje (afbeelding 133)

18de eeuw

hout en messing, hoogte 18 cm, breedte 43 cm, diepte 26 cm

Rechthoekig koffertje met koperbeslag op de hoeken, twee hengseltjes bezijden, een slot vooraan.

Foto: ensemble M277782 (1991).



M277843

132. Koffer, zie nr. 199



M277782

133. Koffertje zie nr. 201

202. KOORGESTOELTE (afbeelding 134)

ontworpen door broeder Evermodus Van Overveld (°1904-†1994) en broeder Paulinus Fijneman, naar het voorbeeld van het koorgestoelte in de abdij van Leffe, kunsthistorische aanwijzingen door Dr. J. Werz, toezicht door prelaat Jozef Bauwens en prior Lambertus Wendelen (†1958)

uitgevoerd door Evermodus Van Overveld en Lode Van den Brande van Mechelen, met de hulp van broeder Paulinus Fijneman, Frans van Einde, Frans Thijs, Hendrik van Overveld, Jozef Matthijs voor het smeedwerk en algemene hulp van de firma Cayers, uit Mol

1950-1962

Franse en Slavische eik, hoogte 177 cm

Na Wereldoorlog I werd het koor volledig heringericht naar de plannen van architect Jules Ghobert (°1881-†1973); het koor werd verhoogd en de neogotische zijaltaren van J.B. Peeters en de gebroeders Goyers verdwenen; het altaar in de absis werd vervangen door een altaar in de viering. Een nieuw gestoelte zou slechts na de Tweede Wereldoorlog worden uitgevoerd. De broeders Evermodus Van Overveld en Paulinus Fijneman zouden herhaaldelijk naar de abdij van Leffe afreizen om er opmetingen te doen en ontwerptekeningen te maken van het gotische gestoelte dat er als voorbeeld werd gesteld. Broeder Evermodus zou te Mechelen in 1952 een opleiding als beeldsnijder volgen bij de Mechelse beeldhouwer Lode Van den Brande; deze laatste zou het project verder begeleiden en er vrijwillig aan meewerken.

Het is een zeer ruim gestoelte met 82 zitplaatsen in twee rijen. Eenvoudig versierd met tracerwerk en eikenbladeren: het gestoelte van het eikenloof. Met wapenschilden van de prelaten Emiel Stalmans (1937-1953) en Joost Boel (1953-1981). Het gestoelte werd geplaatst in 1958 maar broeder Evermodus zou een aantal details nog verder afwerken.

Broeder Evermodus Van Overveld werd geboren te Roosendaal (NL) op 6 september 1904; Hij kreeg een zesjarige opleiding als meubelmaker aan de tekenschool te Roosendaal, waar J. Wertz directeur was. Zijn inkleding gebeurde op 11 juli 1926. Hij werkte in de schrijnwerkerij en in de keuken van de abdij; hij was ook als dichter actief en had een bijzonder acteertalent. Hij maakte meubilair en lambriseringen voor de abdij van Tongerlo (en voor het Torenhof) maar ook voor andere religieuze instellingen (Sint-Niklaas, Berne). Hij stierf op 21 februari 1994. Hij werd bijgestaan door broeder Paulinus Fijneman (°Dongen 1893-†1965), een uitstekend techniker (M. VAN BRABANT 1969).

Lode Van den Brande was beeldhouwer te Mechelen waar hij bij een firma werkte. Van den Brande maakte de ontwerptekeningen voor de versieringen en ging ze daarna voorkappen. De abdij was hem bijzonder dankbaar voor zijn inzet.

Bibliografie: GEROLF 1958; M. VAN BRABANT 1969; M.H. KOYEN, *Tongerlo door de eeuwen heen*, 1973, p. 54; L.C. VAN DYCK 1993, p. 18.

Foto: ensemble zuidzijde N15323 (1991), Z004055 (2001).



134. Koorgestoelte, zie nr. 202

Z004055

203. KOORLEZENAAR (afbeeldingen 135-136)

Arendlezenaar

ontworpen door Georges Durieu, van Doornik
naar een voorbeeld (1411) in de Sint-Jacobskerk te Doornik
gegoten door de Manufacture Desclée Frères & Cie, te Doornik
gedateerd 1901
messing en steen, hoogte 165 cm

De arend met gespreide vleugels rust met de klauwen op een platgedrukte bol. Onderaan zeszijdige zuil op bredere, zeszijdige basis. Neogotische versiering met ringen, vierpassen, hogels, traceerwerk, kantelen. Zeszijdige stenen steunplaat onderaan.

De lezenaar werd besteld en aan de abdij van Tongerlo aangeboden door Henriette Spreux, echtgenote van Léonard Pollet, van Doornik, bij gelegenheid van de priesterwijding van haar zoon Léonard Henri Pollet op 27 januari 1901. Léonard Henri Pollet trad binnen in 1895. Het contract werd afgesloten op 1 juli 1901; de koorlezenaar zou 152 kg wegen; kostprijs 1011,5 Bfr. invoerrechten en verpakking inbegrepen.

De Manufacture de Cuivrerie religieuse d'appareils artistiques d'éclairage Desclée Frères et Cie (Cuivrerie Desclée Frères & Cie; Cuivrerie Saint-Eloi) had zijn sociale zetel in Doornik en zijn ateliers in Roubaix (F). Het bedrijf werd gesticht in 1883 door de gebroeders Henri-Jules Desclée (°1830-†1917) en Jules-Louis Desclée (°1833-†1911). Allerlei soorten metaal werden er verwerkt tot artistieke en industriële producten voor sanitair, verlichting met elektriciteit, gas, olie of was, voor religieuze gebruiksvoorwerpen, voor burgerlijk meubilair. Deze katholieke industriëlen waren sterk geëngageerd in het kerkelijke en sociale leven; ze hadden nauwe banden met het ultramontanisme. Zij richtten een Sint-Lucasschool op te Doornik en maakten promotie voor de neogotiek (Jean-Baptist Béthune) (L. NYS en I. VANDERVIVERE, 1997).

Met gedateerd schenkingsopschrift: FIERI CURAVIT FR LEONARDUS POLLET
NEOMYSTA VI KAL FEBI ANNO MCFI.

Bibliografie: L. NYS en
I. VANDEVIVERE, 1997, p. 31-60.
Foto: ensemble M277865 (1991),
X001428 (2005); detail:
arend X001429 (2005).



X001429

135. Koorlezenaar, detail, zie nr. 203



136. Koorlezenaar, zie nr. 203

X001428

204. KRUISWEG (afbeeldingen 137-138)

14 staties

Adam Bertram, uit Lüftenberg (D)

1899

geschilderde pijpaarde, hoogte 90 cm, breedte 75 cm

Lijdensverhaal van Jezus uitgebeeld in een antikiserende, realistische stijl, met theatrale taferelen waarin houdingen en gevoelsexpressies het drama onderlijnen. Veel aandacht gaat naar de kleding in oude stijl van soldaten en joodse hoogwaardigheidsbekleders. Aanvankelijk gepolychromeerd.



Z004007

137. Kruiswegstatie, Pilatus veroordeelt Jezus, zie nr. 204

Bibliografie: M.H. KOYEN 1958, p.113; L.C. VAN DYCK 1993, p.18.

Foto: ensemble

Eerste statie: Pilatus veroordeelt Jezus Z004007 (2001).

Tweede statie: Jezus wordt met het kruis beladen Z004006 (2001).

Derde statie: Jezus valt voor de eerste maal onder het kruis Z004000 (2001).

Vierde statie: Jezus ontmoet zijn moeder Z004003 (2001).

Vijfde statie: Simon van Cyrene helpt Jezus' kruis dragen Z004002 (2001).

Zesde statie: Jezus ontmoet Veronica Z004001 (2001).

Zevende statie: Jezus valt voor de tweede maal onder het kruis Z004005 (2001).

Achtste statie: Jezus ontmoet de dochters van Jeruzalem Z004008 (2001).

Negende statie: Jezus valt voor de derde maal onder het kruis Z004009 (2001).

Tiende statie: Jezus wordt van zijn kleren beroofd Z004010 (2001).

Elfde statie: Jezus wordt aan het kruis genageld Z004011 (2001).

Twaalfde statie: Jezus sterft aan het kruis Z004014 (2001).

Dertiende statie: Jezus wordt van het kruis afgenomen Z004015 (2001).

Veertiende statie: Jezus wordt in het graf gelegd Z004016 (2001).



Z004014

138. Kruiswegstatie, Jezus sterft aan het kruis, zie nr. 204

MEDAILLE

205. Muntstuk, Romeinse munt (afbeelding 139)

met hoofd van keizer Tiberius (14-37)

14-37

zilver, diameter 1,6/1,7 cm

Beeldenaar met hoofd van keizer Tiberius naar rechts; randschrift TI(berius) CAESAR DIVI(nus) AVG(ur) F(elix) AVGUSTVS...; rand met parellijst.

Keerzijde met naar rechts zittende vrouwelijke figuur met olijftak en lans, allegorie van de vrede (Pax), ofwel Livia Drusilla, moeder van Tiberius en echtgenote van keizer Augustus; randschrift PONTIF(ex) MAXIM(us), pontifex Maximus, deze titel duidt op de keizer als hoofd van de staatsgodsdienst.

Foto: ensemble voor- en achterzijde X001336 (2005).

206. Muntstuk, Romeinse munt (afbeelding 140)

met hoofd van Keizer Traianus (98-117)

98-117

zilver, diameter 1,7 cm

Beeldenaar met hoofd van Traianus naar rechts; met randschrift TRIANO AUG GER DAC P M TR P COS V I P P; de munt werd geslagen toen Traianus bekleed was met de macht van tribuun (Tribunicia Potestate), voor de zesde maal de titel consul kreeg (Consulis) en de eretitel vader des Vaderlands droeg (Patri Patriae).

Keerzijde met overwinningszuil bekroond met Trajanus; randschrift: S P Q R OPTIMO PRINCIPI.

Foto: ensemble voor- en achterzijde X001335 (2005).

207. Muntstuk, Romeinse munt

met buste van keizer Antoninus Pius (138-161)

138-161

koper, diameter 3,0 cm

Beeldenaar met hoofd van keizer Antoninus Pius (138-161); met randschrift (P)M ANTONINVS AVG. De munt werd geslagen te Augusta: Londen, Engeland.

Achterzijde met voorstelling van godin of allegorische figuur, zittende vrouwelijke figuur met vleugels, mogelijk Victoria.

Foto: ensemble voor- en achterzijde X001334 (2005).

208. Muntstuk, Romeinse munt

met hoofd van keizer Volusianus (251-253)

251-253

koper, diameter 3,0 cm

Beeldenaar met gekroond hoofd van keizer Volusianus gekeerd naar rechts; met randschrift IMPCAECVIBVOLVSIANOAVG; de keizer profileert zich als opperbevelhebber, keizerlijk opvolger en bekleder van de keizerlijke macht. Mogelijke muntplaats Cyzicus (CV) in Turkije. Verhoogde rand.

Keerzijde met tempeltje met zittende figuur van godin Juno, echtgenote van Jupiter; met randschrift IUNONI MARTIALI. Verhoogde rand.

Foto: ensemble voor- en achterzijde X001340 (2005).

209. Muntstuk, Romeinse munt

met hoofd van keizer Gallienus (253-268)

253-268

koper, diameter 2,0 cm

Beeldenaar met gekroond hoofd van soldatenkeizer Gallienus (253-268) gekeerd naar rechts; met randschrift GALLIENUSAUG.

Keerzijde met voorstelling van Apollo; met randschrift APOLLO. Versierde rand.

Foto: ensemble voor- en achterzijde X001341 (2005).

210. Muntstuk, Romeinse munt (afbeelding 141)

met hoofd van keizer Gallienus (253-268)

253-268

zilver, diameter 2,2 cm

Beeldenaar met gekroond hoofd van soldatenkeizer Gallienus (253-268) naar rechts; met randschrift GALLIENVSAVG. Rand met parellijst.

Keerzijde met voorstelling van godin Victoria; randschrift VICTORIA AE S P; rand met parellijst.

Foto: ensemble voor- en achterzijde X001342 (2005).

211. Muntstuk, Romeinse munt (afbeelding 142)

met hoofd van keizer Gallienus (253-268)

253-268

zilver, diameter 2,2 cm

Beeldenaar met gekroond hoofd van soldatenkeizer Gallienus (253-268) naar rechts; met randschrift GALLIENVSAVG. Rand met parellijst.

Keerzijde met voorstelling van allegorische figuur van de Hoop (Spes); randschrift SPES PUBLICA; rand met parellijst.

Foto: ensemble voor- en achterzijde X001343 (2005).



X001336

139. Muntstuk, 14-37, zie nr. 205



X001335

140. Muntstuk, 98-117, zie nr. 206



X001342

141. Muntstuk, 253-268, zie nr. 210



X001343

142. Muntstuk, 253-268, zie nr. 211

212. **Muntstuk**, Romeinse munt
met hoofd van keizer Gallienus (253-268)
253-268
koper, diameter 1,9 cm

Beeldenaar met gekroond hoofd van soldatenkeizer Gallienus (253-268) naar rechts; met randschrift GALLIENVS AVG. Rand met parellijst.

Keerzijde met voorstelling van panter (symbool van Bacchus); randschrift LIBERO P CONS AUG B; rand versierd met parellijst.

Foto: ensemble voor- en achterzijde X001344 (2005).

213. **Muntstuk**, Romeinse munt
met hoofd van keizer Gallienus (253-268)
253-268
koper, diameter 1,9 cm

Beeldenaar met gekroond hoofd van soldatenkeizer Gallienus (253-268) naar rechts; met randschrift GALLIENVS AVG.

Keerzijde met voorstelling van centaur; met randschrift APOLLINICONSAVG A; met randversiering.

Foto: ensemble voor- en achterzijde X001345 (2005).

214. **Muntstuk**, Romeinse munt
met hoofd van keizer Gallienus (253-268)
253-268
koper, diameter 2,0 cm

Beeldenaar met gekroond hoofd van soldatenkeizer Gallienus (253-268) naar rechts; met randschrift GALLIENVS AVG.

Keerzijde met voorstelling van allegorische figuur Providentia met sfeer en staf; met randschrift PROVID AVG.

Foto: ensemble voor- en achterzijde X001346 (2005).

215. **Muntstuk**, Romeinse munt
met hoofd van keizer Gallienus (253-268)
253-268
zilver?, diameter 2,3 cm

Beeldenaar met gekroond hoofd van soldatenkeizer Gallienus (253-268) naar rechts; met randschrift LLIENVS AVG; rand versierd met parellijst.

Keerzijde met voorstelling van allegorische figuur Liberitas met muts; met randschrift LIBERITAS AVG; rand versierd met parellijst.

Foto: ensemble voor- en achterzijde X001347 (2005).

216. Muntstuk, Romeinse munt (afbeelding 143)

met buste van keizer Diocletianus (290-292)

290-292

koper, diameter 2,1 cm

Beeldenaar met buste van keizer Diocletianus (284-305) gericht naar rechts; met randschrift IMP DIOCLETIANVSAVG, Diocletianus vernoemt zich als opperbevelhebber en met de keizerlijke macht bekleed; deels versierde rand met parellijst.

Achterzijde met voorstelling van Jupiter die Victoria op een globe houdt; met randschrift A IOVI AVG C; mogelijk werd de munt geslagen in Londen (Lugdunum); rand met parellijst.

Foto: ensemble voor- en achterzijde X001337 (2005).

217. Muntstuk, Romeinse munt

met voorstelling van een hoofd

3de eeuw (?)

zilver, diameter 1,8 cm

Beeldenaar met hoofd naar rechts gekeerd; opschrift XT.

Achterzijde met voorstelling van springend paard met ruiter; opschrift CI.ISOLFFRV.

Foto: ensemble voor- en achterzijde X001338 (2005).

218. Muntstuk, Romeinse munt

met hoofd van keizer Constantinus (306-337)

306-337

koper, diameter 1,7 cm

Beeldenaar met hoofd van keizer Constantinus (306-337) gekeerd naar rechts: randschrift CONSTANTINVS AVG; parellijst op de rand.

Keerzijde met lauwerkrans waarin VOT XX; randschrift DN CONSTANTINI MAX AVG ...

Foto: ensemble voor- en achterzijde X001339 (2005).

219. Muntstuk (afbeelding 144)

met buste van Filips II

met wapenschild

1581

koper, diameter 2,7 cm

Beeldenaar met buste van Filips II naar rechts; met randschrift PHS.D:G.HISP.Z.REX. DUX. BRA.; datering 1581. Achterzijde met gekroond wapenschild van Filips II en devies randschrift DOMINVS.MIHI.ADIVTOR. Randen versierd met parellijsten.

Foto: ensemble voor- en achterzijde X001328 (2005).

220. Muntstuk

1616

koper, diam. 2, 4

Voorzijde met vijf schildjes in kruisvorm; met kruisstaf en lans diagonaal in de hoeken: met randschrift ORDINES.PROVINCIA ...

Op keerzijde opschrift en datering .IN.DOMO.DOMINI.AMBVLAVIMVS.CVM. CONSENSV ANNO 1616.

Versierde rand.

Foto: ensemble voor- en achterzijde X001329 (2005).



X001337

143. Muntstuk, 284-305, zie nr. 216



X001328

144. Muntstuk, 1581, zie nr. 219

221. Muntstuk

West-Friesland

1678

zilver, diameter 1,8 cm

Geotrooieerde munt met vestigingsplaats Enkhuizen (NL). Rond muntstuk van twee schellingen (stuivers?). Randen versierd met lobben. Op voorzijde: wapenschild met twee leeuwen naar links, geflankeerd door opschrift 2 S. Keerzijde met vier vijflobben en opschrift met datering: WEST FRISIA 1678.

Foto: ensemble voor- en achterzijde X001327 (2005).

222. Muntstuk (afbeelding 145)

met buste van Lodewijk XIV (1643-1715)

1702

zilver

Beeldenaar met buste van Franse koning Lodewijk XIV (1643-1715) naar rechts: met randschrift LVD.XIIII.D.G. FR.ET.NAV.REX.

Achterzijde met wapenschild Lodewijk XIV en devies met datering: SIT.NOMEN.DOMINI: BENEDICTVM 1702 en cijfer X.

Randen voor en achter versierd met lobben.

Foto: ensemble voor- en achterzijde X001332 (2005).

223. Muntstuk

met wapenschild van keizerin Maria-Theresia (1740-1780)

1765

zilver, diameter 4 cm

Voorzijde met wapenschild van keizerin Maria-Theresia (1740-1780); met randschrift en datering: ARCH.AUST.DUX.BURG.BRAB.COM.FLAND.1765.

Achteraan Bourgondisch kruis met vier verschillende kronen in de hoeken; met randschrift: MAR.THERESIA D: G.R.IMP.GERM. HUNG. HON.REG; Maria Theresia profileert zich als keizerin van het Rooms-Duitse keizerrijk en koningin van Hongarije en Bohemen.

Randen versierd met gekartelde lijsten.

Foto: ensemble voor- en achterzijde X001330 (2005).

224. Muntstuk

Verenigde Oost-Indische Compagnie

1790

koper, diameter 2,1 cm

Rond muntstuk met gekroond wapenschild, twee staande leeuwen als schildhouders; keerzijde met initialen VOC en datering 1790, met vijfpuntig sterretje en cijfer 3.

Foto: ensemble voor- en achterzijde X001326 (2005).

225. Muntstuk

met wapenschild van paus Pius IX (1846-1878)

1852

koper, diameter 3,9 cm

Voorzijde met wapenschild van Pius IX (1846-1878); met randschrift PIVS.IX.PONT.MAX. ANN VII. Het muntstuk werd geslagen in het zevende jaar van het bestuur van Pius IX. Het wereldlijk gezag van Pius IX werd erg ingeperkt door de Italiaanse overheid. Achterzijde met laurierkrans met opschrift en datering: 5 BAIOCCHI 1852 R.

Foto: ensemble voor- en achterzijde X001331 (2005).

226. Muntstuk (afbeelding 146)

twintig centesimi

met buste van paus Pius IX (1846-1878)

gedateerd 1866

koper, diameter 3,6 cm

Beeldenaar met buste van paus Pius IX (1846-1878) naar links; randschrift PIVS.IX.PONT. MAX.ANN.XXI.1866. De paus was in het 21ste jaar van zijn bestuur.

Achterzijde met opschrift 4 SOLDI R en randschrift: STATO PONTIFICIO 20.CENTESIMI.

Foto: ensemble voor- en achterzijde X001333 (2005).



145. Muntstuk, 1702, zie nr. 222

X001332



146. Muntstuk, 1866, zie nr. 226

X001333

227. Penning

wapenschild van abt Nicolaas Mutsaerts (1592-1608)
gedateerd 1592
brons

Ronde penning, geslagen naar aanleiding van de abtsezegening. Zijde met wapenschild van de abt en randschrift: D NICOL MV TSAERT A TILB : ABBS : TONGERL. Nicolaas Mutsaerts, van Tilburg, werd abt van Tongerlo in 1592. Andere zijde met devies van de abdij VERITAS VINCIT en voorstelling van conventsteken hand uit de hemel; randschrift: EXCVSSVM ANNO DOMINI 1592, uitgevoerd in het jaar van de Heer 1592.

Bibliografie: W. VAN SPILBEECK 1888, p. 417.

Foto: ensemble, zijde met wapenschild van de abt Z005950 (2002); zijde met datering Z005949 (2002).

MOZAÏEK**228. Mozaïek, van zijaltaar van het H. Hart (afbeelding 147)**

De Goede Herder
gesigneerd onder links
Kallist Fimmers (°1906-†1969)
1947 (?)

Ter vervanging van een muurschildering van Hiëronymus Esser (°1883-†1948), plaatste Fimmers deze voorstelling. Christus zit voorover gebogen neer en richt zich tot het schaap aan zijn voeten. Hij draagt een herdersstaf.

Foto: ensemble X001424 (2005).

MUZIEKINSTRUMENT**229. Orgel (afbeelding 148)**

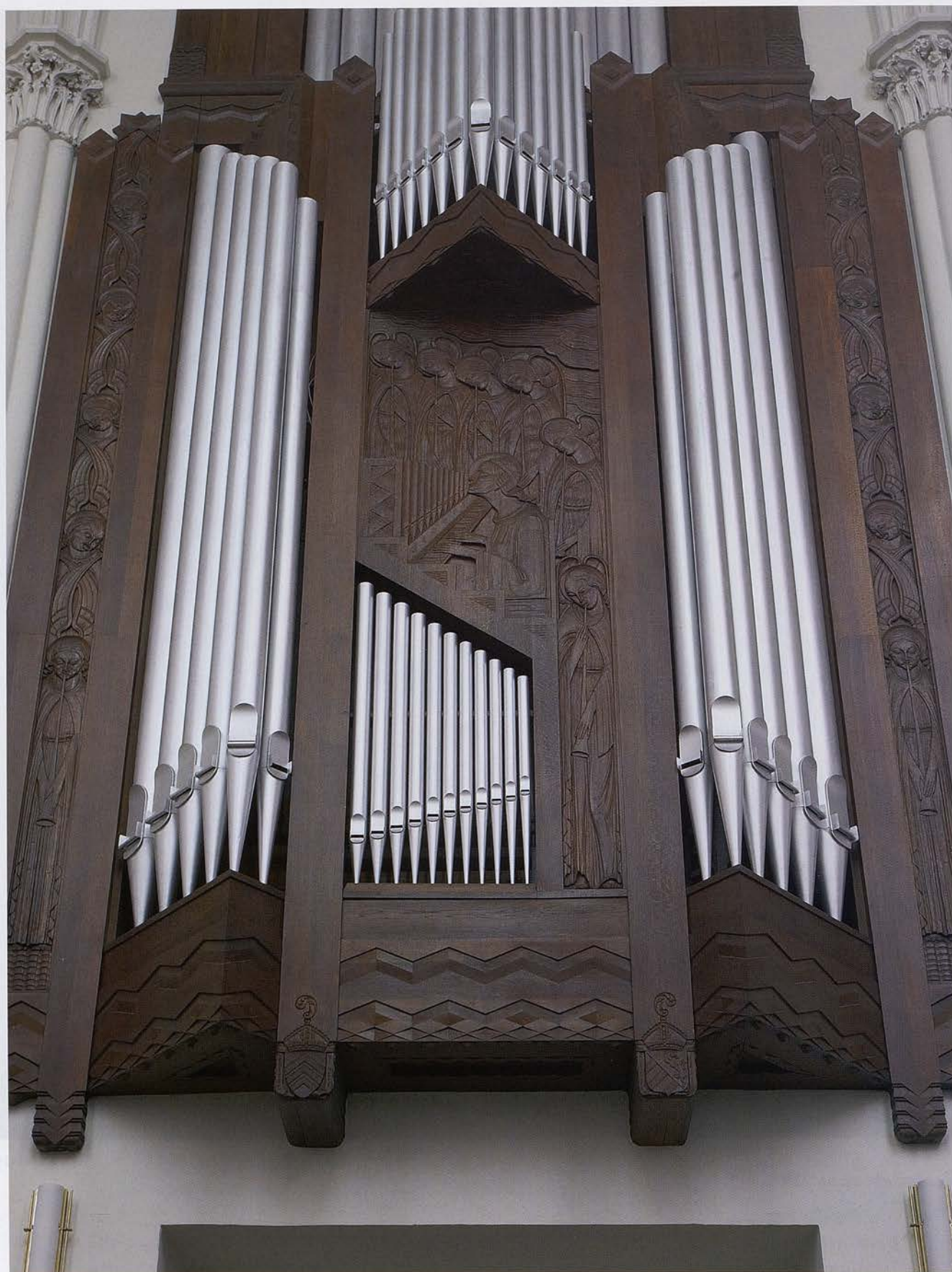
H. Cecilia en engelen met muziekinstrumenten
wapenschilden van de abdij en van abt Hugo Lamy (1915-1937)
instrument door Johannes (Hans) Klais junior (°1890-†1965)
beeldsnijwerk door Jozef G. Van Goolen (°1885-†1944)
ontwerp door architect Jules Ghobert (°1881-†1973)
1930-1933, speeltafel vernieuwd in 1999
hout en metaal

Dit zogenaamde cultuurhistorische orgel met meer dan 3600 sprekende orgelpijpen werd gebouwd nadat het vorige was vernield door de brand van 1929; dit nieuwe "reformorgel"



147. Mozaïek, zie nr. 228

X001424



148. Orgel, zie nr. 229

X001398

wilde de mogelijkheid creëren om muziekstukken van verschillende periodes te kunnen uitvoeren of alle stijlen uitvoerbaar te maken.

Johannes Klais junior kreeg aan de hogeschool van Bonn een opleiding in natuurkunde, elektriciteit, muziekwetenschap en kunstgeschiedenis. Vanaf 1908 was hij werkzaam in het atelier. Bij het overlijden van zijn vader zou hij de leiding overnemen. Het vermaarde atelier met een honderdtal werklieden leverde in België verscheidene instrumenten, onder meer te Antwerpen in de Christus-Koningkerk, te Turnhout in de Onze-Lieve-Vrouw Middelaeskerk, te Edingen in het Sint-Augustinuscollege, te Leuven in het Sint-Antoniuscollege. Het orgel van Tongerlo was het opus 792 van de firma Klais. Het werd in ontvangst genomen door kanunnik Juul Van Nuffel, hoofd van het Lemmensinstituut en raadgever voor de bouwer; het werd ingespeeld op 18 augustus 1933 door abbé Camille Jacquemin, kanunnik Juul Borremans en Flor Peeters; abt Hugo Lamy voerde de orgelwijding uit (J. KREPS, 1933).

Julius Borremans (°1881-†1945), van Aarschot, toondichter, organist van de abdij; overleed in het concentratiekamp van Mauthausen; hij was een deskundige van de gregoriaanse muziek.

Flor Peeters (°Tielen 1903-†1986), was een wereldvermaard organist, pedagoog en componist; medestichter van de Kempense Kultuurkring, met zetel in de abdij, medeorganisator van de abdijconcerten, medeuitgever van het orgeltijdschrift Praestant uitgegeven te Tongerlo.

Het orgel werd gerenoveerd in 1999 door Gerard Pels, van Herselt; de speeltafel werd vernieuwd; het geheel werd aangepast naar de behoeften van deze tijd; het Klaisorgel in het Lemmensinstituut te Leuven gold als voorbeeld.

Bibliografie: J. KREPS 1933; M.H. KOYEN 1958, p. 113; L.C. VAN DYCK 1993, p. 16-17; H. KERSTENS 2000, p. 16-17.

Foto: ensemble X001397 (2005); detail: bewerkte orgelkast X001398 (2005).

PREEKSTOEL

230. **Ambo**, evangeliezijde (afbeeldingen 149-150)
naar de plannen van architect Jules Ghobert (°1881-†1973)
mozaïeken ontworpen door Charles Counhay (°1884-†1971)
uitgevoerd door F.P. Colpaert
1920-1935, art deco
zwart marmer en mozaïek

Vierkant grondplan; vierkante kuip en klankbord; op de hoeken vier zuilen die de overhuiving dragen. Kleurrijke, geometrische versiering. Rechts lezenaar, gericht naar het oosten, ondersteund door drie zuiltjes. Mozaïekversieringen. Voorstellingen van het Lam met de vier stromen, de Zaaier. De overhuiving is versierd met mozaïeken: symbolen van de vier evangelisten.

Bibliografie: L.C. VAN DYCK 1993, p. 16.

Foto: ensemble N15322 (1991), Z003938 (2001); details: Lam met de vier stromen X001400 (2005), de Zaaier X001414 (2005), overhuiving met arend, symbool van evangelist Johannes X001433 (2005), overhuiving met engel, symbool van de evangelist Mattheus X001434 (2005).



149. Ambo, ensemble, zie nr. 230

Z003938



150. Ambo, detail, zie nr. 230

X001434

231. **Ambo**, epistelzijde (afbeelding 151-152)
 naar de plannen van architect Jules Ghobert (°1881-†1973)
 mozaïeken ontworpen door Charles Counhaye (°1884-†1971)
 uitgevoerd door F.P. Colpaert
 1920-1935, art deco
 zwart marmer en mozaïek

Vierkant grondplan; vierkante kuip. Kleurrijke, geometrische mozaïekversiering. Met voorstellingen: buste van de H. Paulus apostel. Verscheidene symbolen uit de teksten van apostel Paulus werden uitgebeeld: Pantser, Helm, Fakkels, Zwaard; alsook een Palmboom.

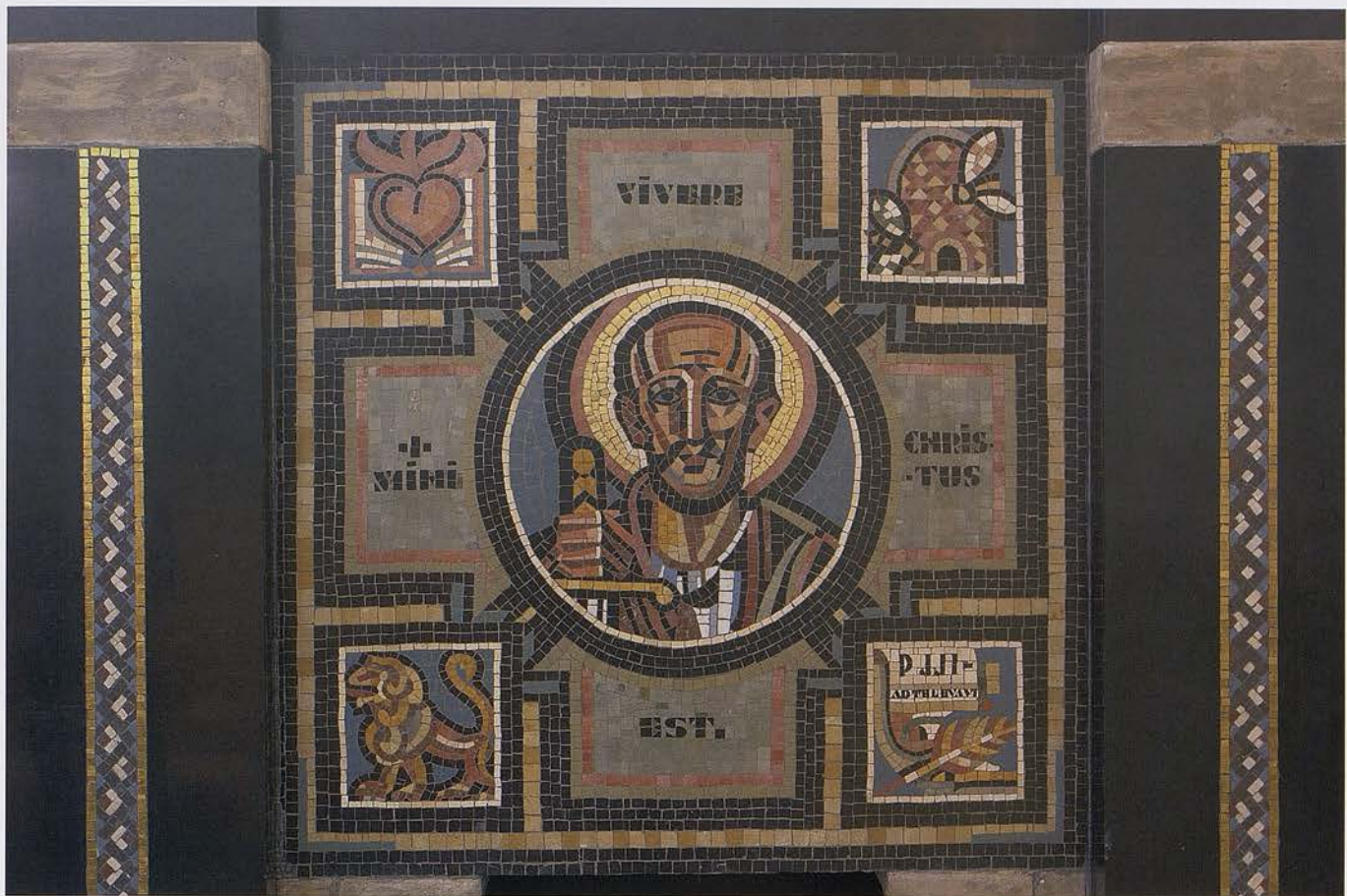
Bibliografie: L.C. VAN DYCK 1993, p. 16.

Foto: ensemble X001403 (2005); details: voorzijde van de kuip X001401 (2005), Palmboom X001402 (2005).



151. Ambo, ensemble, zie nr. 231

X001403



152. Ambo, detail, zie nr. 231

X001401

RUSTMEUBEL

232. Stoel
 met wapenschild van abt Jakob Crils (1664-1695)
 1670-1680
 eik en leder, hoogte 105 cm

Rechte stoel met gedraaide poten verbonden door rechte spijlen, lederbekleding van zitvlak en rugleun, vastgehecht door nagels met ronde kop. Op de hoeken van de rugleuning: twee hoofden.

Tentoonstelling: 1948 Antwerpen, nr. 158.
 Foto: ensemble M277778 (1991).

233. **Zetel**, koorzetel (afbeelding 153)
met wapenschild van abt Emiel Stalmans (1937-1953)
1937-1953
eik, hoogte 99 cm

Halfcirkelvormige zit en poten, scharnierend raakpunt, leeuwenkop; rugleun met bladornamenten en wapenschild abt Emiel Stalmans. Versierd met bladornamenten.

Foto: ensemble X001427 (2005).



153. Zetel, zie nr. 233

X001427

SCHOORSTEEN

234. Schoorsteenmantel (afbeelding 154)

1929-1937

zandsteen en hout, hoogte 208 cm, breedte 183 cm

Versierd met leeuwenkoppen; tegels met wapenschild van prelaat Hugo Lamy (1915-1937) en van de abdij van Tongerlo. Vernieuwing in barokstijl na de brand van 1929.

Foto: ensemble B97095 (1945); detail: leeuwenkop B97096 (1945).

235. Schoorsteenmantel

1929-1937

marmer en hout

Versierd met wapenschilden van prelaat Hugo Lamy (1915-1937) en van de abdij van Tongerlo. Vernieuwing in barokstijl na de brand van 1929.

Foto: ensemble B97097 (1945).

SCULPTUUR

236. Beeld (afbeeldingen 155-156)

Onze-Lieve-Vrouw met Kind met wereldbol en scepter
in de voet Mechels waardeermerk: wapenschild van Mechelen
gesigneerd in de voet met Romeinse kapitaal F
Antoon Faydherbe (°ca.1580-†1653), toegeschreven aan
Mechelen
ca. 1630-1640
gepolychromeerd hout, hoogte 86 cm

Voorgesteld in contrapost met gebogen rechterknie; met mantel, kleding en opperkleding, halsketting met medaillon. Opperkleed opgeschort met een lint onder de borst. Schoudermantel breed geplooid over haar linkerarm waarop ook het kind zit. Rond gelaat met breeduitvloeiend haar met strengen op de schouders. Mollig Jezuskind met kleedje tot op de blote voeten, met groot hoofd en krullend haar; zegenende rechterhand, wereldbol in de linker verdwenen.

Antoon Faydherbe was de zoon van de Mechelse brouwer Antoon Faydherbe; broer van Maria Faydherbe en Hendrik Faydherbe; hij werd in 1605 als meester ingeschreven in de Mechelse Sint-Lucasgilde. Hij was actief als beeldhouwer en stoffeerder, bewerkte zowel hout als steen, kende een zekere vermaardheid. Hij was deken van het ambacht in 1620-1621 en 1628-1629. Hij was gehuwd met Charlotte van Castele en had vijf dochters (catalogus 1997 Mechelen, p. 20-21).

Tentoonstelling: 2000 Mechelen, nr. 60.

Foto: ensemble KN9470 (2000); Z004805 (2002); detail: signatuur Z004806.



154. Schoorsteenmantel, zie nr. 234

B97095



155. Beeld, Antoon Faydherbe, zie nr. 236

Z004805

156. Beeld, detail: merk,
zie nr. 236

Z004806

237. Beeld (afbeelding 157)

Onze-Lieve-Vrouw met Kind

Maria Faydherbe (°1587-†1643), toegeschreven aan

ca. 1625-1630

Avesnesteen, hoogte 89 cm

Bijzondere compositie met toegevoegd voetstuk. Moeder Gods in contraposthouding met achterwaarts gericht, gebogen linkerbeen. Lang kleed dat tot op de bodem en over de voeten valt, bovenaan met een lint samengesnoerd, met beweeglijke verticale plooiënval. Schoudermantel die langs de flanken en over de gebogen knie omlaag valt; hoofddoek. Het naakte, mollige Jezuskind, met een klein lendendoek, staat recht op een architecturaal voetstuk, onder de dekplaat een cherubkop. Het Kind kijkt omhoog naar zijn moeder en grijpt met de rechterhand deze van zijn moeder die Hem in een liefvallig gebaar omarmt. De twee handen hier zijn beschadigd en hielden vermoedelijk samen een voorwerp vast. De toeschrijving gebeurt op basis van stijlvergelijking met gelijkaardige voorbeelden; de plaatsing van het Jezuskind op een voetstuk is hierbij van bijzonder belang.

Maria Faydherbe was de dochter van de Mechelse brouwer Antoon Faydherbe; zuster van Antoon Faydherbe en Hendrik Faydherbe. In de jaren 1632-1633 lag zij in conflict met een aantal meesters van de Sint-Lucasgilde. Zij werkte in steen en in hout. Zij was een vernieuwende beeldhouwster die nieuwe materialen zoals bukshout gebruikte maar ook nieuwe modellen introduceerde in het eerder traditioneel gerichte ambachtelijke milieu (J. JANSEN, 1988-1989; catalogus 1997 Mechelen, p. 19-20).

Behandeling: 1997 door het Koninklijk Instituut voor het Kunstpatrimonium te Brussel.

Bibliografie: I. CLEIREN 1998, p. 22-23.

Tentoonstelling: 1997 Mechelen, nr. 1.

Foto: voor behandeling, ensemble vooraanzicht N15328 (1991), KN6330 (1997), vooraanzicht $\frac{3}{4}$ profiel rechts N15329, vooraanzicht $\frac{3}{4}$ profiel links KN6331 (1997), achteraanzicht $\frac{3}{4}$ profiel rechts KN6332 (1997), achteraanzicht KN6333 (1997); detail: bovengedeelte vooraanzicht M277940 (1991), hoofd van Onze-Lieve-Vrouw KM7326 (1997), hoofd van Jezuskind KM7327 (1997);

na behandeling, ensemble vooraanzicht KN7407 (1997), vooraanzicht $\frac{3}{4}$ profiel links KN7408 (1997), achteraanzicht $\frac{3}{4}$ profiel rechts KN7409 (1997), achteraanzicht KN7410 (1997); detail: hoofd van Onze-Lieve-Vrouw KN 7411 (1997), buste van Jezuskind KN7412 (1997).

238. Beeld

Heilig Hart van Jezus

Gebroeders Goyers

1870

gevernist hout, hoogte 155 cm

Voorgesteld in een kleed dat tot op de naakte voeten valt; met schoudermantel die voor het lichaam werd gedrapeerd tot onder de rechterarm. Jezus toont met beide handen het Hart dat in een stralenkrans op zijn borst rust. Het verfijnde gelaat heeft lang haar, een snor en een baard.

Egide Goyers (°1796-†1847) was de stichter van een atelier voor neogotisch houtsnijwerk en restauratiewerken, onder meer aan het Leuvense stadhuis (1829-1841). Zes zonen waren werkzaam in dit internationaal bekende Leuvense beeldhouwersatelier van vader Egide. Zij waren leraars aan de Leuvense academie. De oudere broers Joseph Alexis (°1821-†1885) en



157. Beeld, Maria Faydherbe, zie nr. 237

KN7407



158. Beeld, Gebroeders Goyers, zie nr. 239

X001443

Henri (°1818-†1888) waren de leidinggevende figuren. Tijdens de 2de helft van de 19de eeuw leverden de gebroeders Goyers neogotisch kerkmeubilair aan talrijke parochies, in het bijzonder aan neogotische kerken die werden opgericht (W. RAYMAEKERS, 1994).

Foto: ensemble M277852 (1991).

239. Beeld (afbeelding 158)

Onze-Lieve-Vrouw Koningin met Kind

Gebroeders Goyers

4de kwart 19de eeuw, neogotisch

gepolychromeerd metaal, hoogte 117 cm

Onze-Lieve-Vrouw draagt een kleed en een ruime mantel die voor het lichaam hangt; in de rechterhand een scepter, op het hoofd een kroon. Het Jezuskind zit op haar linkerarm; het draagt een kleedje en een mantel; zegenende rechterhand, een wereldbol op de schoot, een kroon op het hoofd. De houding is rijzig en elegant. De polychromie van het brokaat en de nagebootste edelstenen is feestelijk.

Foto: ensemble X001443 (2005).

240. Beeld

in een nis van het toegangsgebouw

Heilige Catharina van Alexandrië

Jeroen Humbeek

1992

Massangissteen

De heilige wordt voorgesteld in een kleed en mantel die voor haar lichaam is geslagen en wordt opgeschort door een dubbel touw. Zij draagt een kroon op het schuine hoofd. In de rechterhand houdt zij de palmtak van het martelaarschap; de linkerhand houdt zij voor de borst. Tegen haar rechterflank rust een gebroken rad, het werktuig van haar marteling.

Bibliografie: L.C. VAN DYCK 1993, p. 4.

Foto: ensemble met twee andere beelden X000432 (2003).

241. Beeld

in een nis van het toegangsgebouw

Heilige Barbara

Jeroen Humbeek

1992

Massangissteen

De heilige wordt voorgesteld in een kleed met borststuk en een mantel die naast haar lichaam neerhangt en onder de armen wordt opgehouden. Zij draagt een kroon op het hoofd. In de linkerhand houdt zij de palmtak van het martelaarschap; in de rechterhand draagt zij haar attribuut: een toren.

Bibliografie: L.C. VAN DYCK 1993, p. 4.

Foto: ensemble met twee andere beelden X000432 (2003).

242. Beeld

in de geveltop van de abdijkerk

Onze-Lieve-Vrouw met Kind met wereldbol

Jeroen Humbeek

1997

witte zandsteen

Onze-Lieve-Vrouw draagt een kleed en een mantel die tot over de schoeisels neervallen; het kleed is opgeschort onder de borst en bovenaan met een boord versierd. Op het hoofd met de weelderige haartooi draagt zij een kroon. Het Jezuskindje zit frontaal op haar linkerarm, maakt een zegenend gebaar en houdt een kruisdragende wereldbol in de linkerarm; het draagt een lang kleedje dat tot boven de blote voeten reikt. Ingezegend in 1997 door abt Paul Meyfroot.

Herkomst: het beeld werd geschonken door de heer en mevrouw R. Vanderstock van Aalst.

Foto: ensemble X000454 (2003).

243. Beeld (afbeelding 159)

David koning-psalmdichter

Willem Ignatius Kerricx (°1682-†1745)

ca. 1725-1732

eik, hoogte 162 cm

De koninklijke zanger is voorgesteld in een half-lang kleed, een ruime mantel met hermelijnen schouderstuk en pelsen voering. Op de borst een medaillon aan een dubbele ketting, met symbolen uit het Oude Testament. David draagt een snor, een grote, prachtige baard, op het hoofd een puntige kroon; aan de voeten draagt hij laarzen die met veters worden dicht gebonden en de tenen vooraan vrij laten. Hij staat in contraposthouding, met gebogen linkerbeen, met de voet lichtjes achterwaarts.

De linkerhand houdt hij voor de borst in een rouwmoedig gebaar. De rechterhand rust op een harp die naast het lichaam staat en bovenaan versierd is met een sierlijke engelenkop. Het gelaat heeft een expressie van vervoering.

Herkomst: aanvankelijk ontworpen als een onderdeel van een biechtstoel, later werd het tijdelijk aan de toegang van de grote trap geplaatst in de erehal van de prelatuur.

Bibliografie: W. VAN SPILBEECK 1883, p. 102, 104; W. VAN SPILBEECK 1888, p.537; J. BAUWENS 1947, p. 132; G. GEPTS-BUYSAERT 1953, p. 281-282; C. VAN HERCK en A. JANSEN 1958, p. 77, nr. 271; M.H. KOYEN, *Tongerlo door de eeuwen heen*, 1973, p. 57; M.H. KOYEN, *De Norbertijnenabdij van Tongerlo*, 1973, p. 37; C. VAN HEIJST, 6, 1979, p. 46-47; L.C. VAN DYCK, 1993 (2001), p. 10.

Tentoonstelling: 1948 Antwerpen, nr. 298; 1956 Antwerpen, nr. 528; 1961 Hilvarenbeek, nr. 48; 1966 Tongerlo, nr. 353.

Foto: ensemble B32908 (1942), Z004049 (2001).



159. Beeld, Willem Ignatius Kerricx, zie nr. 243

Z004049

244. Beeld (afbeelding 160)

buste van Heilige Herman-Jozef van Steinfeld

Willem Ignatius Kerricx (°1682-†1745), toegeschreven aan
ca. 1725-1732

geschilderd hout, hoogte 55 cm

Voorgesteld in norbertijnenhabijt met superplie en bonnet. Het naakte Jezuskind zit frontaal op zijn rechterarm; het draagt een lendendoekje en strekt de linkerarm uit naar het hoofd van de heilige. Deze laatste wendt het hoofd naar het Kind en houdt de linkerhand voor de borst. Van onder de bonnet komt het golvend haar te voorschijn.

Bibliografie: M.H. KOYEN, *Tongerlo door de eeuwen heen*, 1973, p. 57; L.C. VAN DYCK 2001, p. 10.

Tentoonstelling: 1956 Antwerpen, nr. 529; 1966 Tongerlo, nr. 356.

Foto: ensemble M277741 (1991), Z004787 (2002).



Z004787

160. Beeld, Willem Ignatius Kerricx, zie nr. 244

245. Beeld (afbeelding 161)

Heilige Hiëronymus

Willem Ignatius Kerricx (°1682-†1745)

ca. 1725-1732

eik, hoogte 162 cm

Voorgesteld in een ruw kleet, met naakt, gespierd bovenlijf; het hoofd gedraaid naar de rechterschouder, met volle baard en wild golvend haar. Het kleet hangt over de linkerschouder en wordt in het middel opgehouden met een riem. De linkerarm wordt voor de borst gehouden. De kerkvader is blootsvoets en in contraposthouding. Tegen zijn rechtervoet rust een leeuw.

Herkomst: ontworpen als onderdeel van een voormalige biechtstoel; tijdelijk bewaard geweest in Roosendaal.

Bibliografie: W. VAN SPILBEECK 1883, p. 102, 104; W. VAN SPILBEECK 1888, p.537; C. VAN HERCK en A. JANSEN 1958, p. 76, nr. 263; L.C. VAN DYCK 1993 (2001), p. 10.

Foto: ensemble Z004043 (2001).

246. Beeld

Heilige Johannes de Doper

Willem Ignatius Kerricx (°1682-†1745)

ca. 1725-1732

eik, hoogte 159 cm

Voorgesteld in een kemelharen kleet, naakt bovenlijf, kijkend naar de geheven linkerarm, een kruis staf in de linkerhand. De rechterarm hangt naast het lichaam. Het gespierde linkerbeen buigt uit de split van het kleet. Johannes is blootsvoets; aan zijn gordel hangt een doopschelp; tegen zijn rechterflank staat een schaap met opgetrokken voorpoot.

Herkomst: ontworpen als onderdeel van een voormalige biechtstoel; tijdelijk bewaard in Roosendaal.

Bibliografie: W. VAN SPILBEECK 1883, p. 102, 104; W. VAN SPILBEECK 1888, p.537; C. VAN HERCK en A. JANSEN 1958, p. 76, nr. 263; L.C. VAN DYCK 1993 (2001), p. 10.

Foto: ensemble Z004042 (2001).

247. Beeld (afbeelding 162)

Lazarus

Willem Ignatius Kerricx (°1682-†1745)

ca. 1725-1732

eik, hoogte 165 cm

Vermoedelijk gaat het hier om de nieuwtestamentische figuur Lazarus; hij is voorgesteld als een prachtige, gespierde atleet; de weergave van de plooiënval is krachtig modelerend.

De naaktfiguur is met zwachtels gebonden aan handen en voeten. Lazarus heeft de handen gevouwen en houdt het rechterbeen gebogen voorwaarts in een contraposthouding. Om het middel hangt een doek dat over de gevouwen handen hangt en achter de benen tot op de bodem neervalt. Op het gebaarde hoofd draagt Lazarus een hoofddoek die op rechterschouder en de rug neerdaalt. Het hoofd met baard en geopende mond is naar de rechterzijde gericht.



161. Beeld, Willem Ignatius Kerricx, zie nr. 245

Z004043

Herkomst: ontworpen als onderdeel van een verdwenen biechtstoel; later werd het aan de toegang van de grote trap geplaatst in de erehal van de prelatuur.

Bibliografie: W. VAN SPILBEECK 1883, p. 102, 104; W. VAN SPILBEECK 1888, p. 537; J. BAUWENS 1947, p. 132; G. GEPTS-BUYSAERT 1953, p. 281-282; C. VAN HERCK en A. JANSEN 1958, p. 77, nr. 271; M.H. KOYEN, *Tongerlo door de eeuwen heen*, 1973, p. 57; M.H. KOYEN, *De Norbertijnenabdij van Tongerlo*, 1973, p. 37; L.C. VAN DYCK 1993 (2001), p. 10.

Tentoonstelling: 1948 Antwerpen, nr. 298; 1961 Hilvarenbeek, nr. 47; 1966 Tongerlo, nr. 353.

Foto: ensemble B32907 (1942), Z004047 (2001).



Z004047

162. Beeld, Willem Ignatius Kerricx, zie nr. 247

248. Beeldhouwwerk

twee medaillons met wapenschild en het devies van de abdij van Tongerlo:

VERITAS VINCIT

Willem Ignatius Kerricx (°1682-†1745), toegeschreven aan

ca. 1725-1732

eik, hoogte 85 cm

De medaillons zijn bekroond met een abtsmijter en versierd met schelpen en bladornamenten.

Herkomst: vermoedelijk van de lambrisering in de voormalige abdijkerk.

Bibliografie: W. VAN SPILBEECK 1883, p. 105.

Foto: ensemble met wapenschild M277788 (1991); met devies M277789 (1991).

249. Beeld (afbeelding 163)

hoofd van sibille of van een deugdenfiguur

ontwerp Filip Lammekens (°ca. 1493-†1548), mogelijk door Koenraad Meyt

(°ca 1480 -†1551)

1536-1548

albast, deels gepolychromeerd, hoogte 6,5 cm

Fragment van voormalig sacramentshuis dat in opdracht van abt Arnold Streysters werd vervaardigd door Antwerpse en Mechelse albastsnijders naar de plannen van Filip Lammekens (°ca. 1493-†1548), uit Antwerpen. Het monument werd in 1536 te Antwerpen aanbesteed en uitgevoerd in 1538-1547 onder de leiding van Filip Lammekens met de medewerking onder meer van Mechelse medewerkers Koenraad Meyt, Joos van Santvoort, Rombout de Drijvere en de Antwerpse medewerkers Claudius Floris en Willem vander Borcht. Peeter de Cortte was de stoffeerder. Het werk duurde acht jaar; er werden meer dan 500 beelden opgesteld in de sacramentstoren.

Frêle hoofdje met kleine mond, groot voorhoofd, amandelvormige ogen, volumineuze haartooi met middenstreep en dotje.

Bibliografie: W. VAN SPILBEECK 1883, p. 17-24; W. VAN SPILBEECK 1888, p. 339-340; J.E. JANSEN 1903, p. 9; L.-A. GEVELEERS 1925: Rombout de Dryvere, p. 35-37, 92-93, Joost van Santvoort, p. 108-110, 139; J. DUVERGER 1934, p. 56-57, 107-108; J. DUVERGER 1964, p. 183; E. MAFFEI 1942, p. 118-119; M.H. KOYEN, *Tongerlo door de eeuwen heen*, 1973, p. 49; M.H. KOYEN, *De Norbertijnenabdij van Tongerlo*, 1973, p. 36; C. VANDENBUSSCHE-VAN DEN KERKHOVE 1978, p. 179-192; C. VAN HEIJST, 2, 1979, p. 17-19.

Tentoonstelling: 1963 Deurne, nr. 59; 1967 Brussel, nr. M 3; 1973 Heverlee, nr. 203.

Foto: ensemble E35289 (1967).



E35289

163. Beeld, Filip Lammekens, zie nr. 249

250. **Beeld** (afbeelding 164)
 Onze-Lieve-Vrouw met Kind
 Eduard Nootens (°1899-†1977)
 3de kwart 20ste eeuw
 eikenhout, hoogte 140 cm

Kopie naar een laatgotisch beeld in de Sint-Margarethakerk te Hingene-Wintam; geschonken door E.H. Heribert Meeus o. praem. De Moeder Gods wordt voorgesteld in een lang kleed en een lange mantel. Zij heeft lang, golvend haar, puntschoenen. Het naakte Jezuskind zit op de handen van de Lievevrouw.

Eduard Nootens (°Etterbeek 1899-†Sint-Lambrechts-Woluwe 1977) kreeg zijn opleiding aan de academies van Sint-Joost-ten-Node en van Etterbeek; actief als beeldhouwer, schilder, tekenaar en aquaralist; hij won de Prijs van Rome en de Prijs van de Belgische Academie. Hij restaureerde monumenten, kerkinterieurs en oude schilderijen. Hij leverde onder meer werk te Brussel aan de Kamer van Volksvertegenwoordigers, te Dinant aan het stadsbestuur, te Wintam aan de Sint-Margarethakerk (ENGELEN-MARX 2002, p. 1218).

Foto: ensemble Z004050 (2001).

251. **Beeld** (afbeelding 165)
 Zittende Onze-Lieve-Vrouw met Kind
 met signatuur
 Albert Poels (°1903-†1984)
 1926-1950
 hout, hoogte 54 cm

Onze-Lieve-Vrouw wordt voorgesteld in een kleed en een grote kapmantel met wijde, lange mouwen. Zij draagt een hoofddoek waaruit twee vlechten neervallen. Zij tilt het naakte Jezuskind omhoog op haar twee handen.

Het beeld is gehouwen in een vloeiende, modernistische stijl waarin een compositie van vormeenheden wordt gezocht; dit komt vooral tot uiting in de voorstelling van het naakte kindje waar de verschillende lichaams- en spiervolumes als een eigen identiteit zijn opgevat.

Albert Poels (°1903-†1984) was beeldhouwer, tekenaar en medailleur. Kreeg zijn opleiding aan de gemeentelijke academie te Berchem en aan de Antwerpse academie. Monumentale beeldhouwkunst leerde hij bij zijn vader Jan Poels die gevel- en binnenhuisdecorateur was. In 1929 werd hij zelfstandig beeldhouwer. Vond inspiratie in literatuur, legenden, liederen en balladen (De vos Reynaard, Uilenspiegel, Lange Wapper). Hij was gehecht aan de Vlaamse volksaard. Maakte monumentale werken, religieuze beelden, grafmonumenten, oorlogsmonumenten, portretten, reliëfs; ontwierp emblemata en gedenkpenningen (ENGELEN-MARX 2002, p. 1292-1293).

Foto: ensemble M277920 (1991).



164. Beeld, Eduard Nootens, zie nr. 250

Z004050



165. Beeld, Albert Poels, zie nr. 251

M277920

252. Beeld

in een nis van het toegangsgebouw
 Onze-Lieve-Vrouw met Kind met wereldbol
 Gie Polders
 1992
 Anstrudesteen

Onze-Lieve-Vrouw wordt voorgesteld in een kleed en wijde mantel die voor haar lichaam is geslagen en wordt opgeschort onder haar rechterarm. Zij draagt een hoofddoek. Het Jezuskind zit frontaal op haar linkerarm; het maakt een zegenend gebaar en draagt een kruisdragende wereldbol op de linkerhand; het kleedje valt tot op de blote voetjes.

Gie Polders kapte het beeld in de academie voor beeldende kunsten te Anderlecht naar het voorbeeld van het beeld van het H. Hart van Maria in de abdij van Averbode.

Bibliografie: L.C. VAN DYCK 1993 (2001), p.2.

Foto: ensemble met twee andere beelden X000432 (2003).

253. Beeld (afbeelding 166)

Onze-Lieve-Vrouw Onbevlekt Ontvangen vertrapte de slang
 gesigeneerd en gedateerd op de rug: 1761 20/12 W. POMPE FE.
 Walter Pompe (°1703-†1777)
 1761
 terracotta, hoogte 52 cm

Onze-Lieve-Vrouw is voorgesteld op een wereldbol en een maan; rond de wereldbol kronkelt de slang van de bekoring; er zijn engelenkoppen en wolkjes. De Moeder Gods draagt een kleed dat tot over haar voeten valt, bovenaan is het kleed onder de borst samengesnoerd met een lint; er is een zwierige mantel die voor het lichaam hangt. Met de rechterhand steunt zij het naakte Kind dat frontaal is gericht en in volle actie met een (nieuwe) lans het serpent doorboort. De linkerarm van Maria is zijwaarts gericht; het voorwerp in haar hand is afgebroken en verdwenen. Met de linkervoet vertrapte zij de slang. Zij heeft een rond gelaat met een golvend kapsel.

Walter Pompe was geboortig van Groot-Lith (NL); hij was een Antwerps beeldhouwer in hout, steen, klei en ivoor. Ingeschreven als meester-beeldhouwer in de Sint-Lucasgilde in 1729; leverde barok kerkmeubilair. Zijn kleinsculptuur sluit meer aan bij de roccostijl met meer bevalligheid en sierlijkheid. In de Kempen is er veel werk bewaard onder meer te Turnhout (Sint-Pieterskerk, Begijnhof), Ravels, Kasterlee, Sint-Antonius-Brecht en Oostmalle (J. JANSEN, 1971-1972; catalogus 1979 Uden).

Bibliografie: C. VAN HERCK 1935, nr. 127; M.H. KOYEN, *Tongerlo door de eeuwen heen*, 1973, p. 58; M.H. KOYEN, *De Norbertijnenabdij van Tongerlo*, 1973, p. 37; L.C. VAN DYCK 1994, pl. rugzijde.

Tentoonstelling: 1966 Tongerlo, nr. 352; 1979 Uden, nr. 42; 1988 Antwerpen, nr. 52.

Foto: ensemble M277831 (1991); Z004798 (2002); detail: inscripties achteraan Z004802 (2002).



166. Beeld, Walter Pompe, zie nr. 253

Z004798

254. Beeld (afbeelding 167)

H. Jozef met Jezuskind

Walter Pompe (°1703-†1777), toegeschreven aan

3de kwart 18de eeuw

terracotta, hoogte 44 cm

Jozef staat in contraposthouding met gebogen rechterbeen, met halfhang kleed, een mantel die op de linkerschouder en voor het lichaam hangt; hij draagt sandalen aan de blote voeten. Hij heeft lang, golvend haar en neigt voorover naar het Jezuskind dat aan zijn rechterzijde staat en dat hij bij de linkerhand houdt. Het Jezuskind is op blote voetjes, heeft een halfhang kleed dat in het middel wordt opgeschort; met de rechterarm draagt het een mandje en houdt het een kruis vast op de schouder. In de linkerhand hield Jozef mogelijk een (verdwenen) lelietak.

Bibliografie: M.H. KOYEN, *Tongerlo door de eeuwen heen*, 1973, p. 58; M.H. KOYEN, *De Norbertijnenabdij van Tongerlo*, 1973, p. 37.

Tentoonstelling: 1966 Tongerlo, nr.352.

Foto: ensemble M277832 (1991), Z004797 (2002).



Z004797

167. Beeld, Walter Pompe, zie nr. 254

255. **Beeld** (afbeelding 168)

H. Paulus van Tarsus

atelier Artus II Quellinus (°1625-†1700)

2de helft 17de eeuw

geschilderd hout, hoogte 149 cm

De apostel is voorgesteld in een halflang kleed en een grote, ruime mantel die over zijn rechterschouder hangt. Hij staat in contraposthouding met gebogen linkerbeen. Hij heft de rechterhand in de hoogte en kijkt neer in het grote geopende boek dat hij met de linkerhand vasthoudt. Paulus heeft een zwierige baard en golvend haar; hij is blootsvoets.

Artus II Quellinus kreeg zijn opleiding bij zijn oom Artus I Quellinus, de Antwerpse beeldhouwer en antiëksnijder. In 1650 werd hij vrijmeester van de Sint-Lucasgilde te Antwerpen; poorter in 1663. Na de dood van zijn oom kwam hij aan het hoofd van het Quellinusatelier; zijn stijl was gracieuzer en minder krachtig. (H. KEHRER, 1923)

Herkomst: gekocht bij Govers te 's Hertogenbosch door prelaat Jozef Bauwens (°1884-†1955).

Bibliografie: M.H. KOYEN, *Tongerlo door de eeuwen heen*, 1973, p. 55; M.H. KOYEN, *De Norbertijnenabdij van Tongerlo*, 1973, p. 37.

Foto: ensemble M277854 (1991).



M277854

168. Beeld, Artus II Quellinus, zie nr. 255

256. Beeld

H. Petrus

atelier Artus II Quellinus (°1625-†1700)

2de helft 17de eeuw

geschilderd hout, hoogte 166 cm

De apostel wordt voorgesteld op blote voeten, met een halflang kleed en een zwierige schoudermantel die op de linkerschouder hangt en onder de linkerarm wordt opgeschort. Hij omklemt met beide armen een omgekeerd, ruw-geribbeld kruis; hij staat in contraposthouding, met vooruitgeschoven, gebogen linkerbeen. Zijn hoofd en ogen zijn neerwaarts gericht; het kalend hoofd heeft krullend haar, een baard en snor. Op de dwarsbalk van het kruis zit een kraaiende haan.

Herkomst: gekocht bij Govers te 's Hertogenbosch door prelaat Jozef Bauwens (°1884-†1955).

Bibliografie: M.H. KOYEN, *Tongerlo door de eeuwen heen*, 1973, p. 55; M.H. KOYEN, *De Norbertijnenabdij van Tongerlo*, 1973, p. 37.

Foto: ensemble M277853 (1991).

257. Beeld (afbeelding 169)

Zetelende Onze-Lieve-Vrouw met Kind

gesigneerd (?) en gedateerd op de voet: F ROOMS 5 X 1958

Francis Rooms, uit Wijnegem (°1935)

1958

witte steen van Brauvilliers

Indrukwekkend, groot beeld met majestatische uitstraling. De gekroonde Lievevrouw draagt het kind in beide handen op haar schoot. De langgerekte, zittende figuur heeft gebogen knieën en neerwaarts gerichte blote voeten. Zij draagt een lang kleed en een kapmantel die met horizontale lijnen is versierd. Het Jezuskindje draagt een lang kleedje, een schouderstuk en een kroon; de armpjes zijn gespreid. De aangezichten zijn schematisch met een kleine mond en amandelvormige ogen.

Het beeld werd geschonken door de familie van Jeroen Lootens bij gelegenheid van zijn priesterwijding. Jeroen (Marcel) Lootens (°Nevele 1933) trad binnen in 1952, werd priester in 1958. Werd onderpastoor (1964) en het jaar daarop pastoor in de H. Karel Borromeuskerk te Wenen. Nadien werd hij seculier priester in het aartsbisdom Wenen (AAT Bio.Sodales canonicae Tongerloënsis nr. 19.458).

Francis Rooms was lid van de kunstkring Vesper die in 1941 in de abdij werd opgericht door de norbertijn Kallist Fimmers. Rooms beeldhouwde voor de annonciaden te Huldenberg een beeld van de H. Johanna van Frankrijk en voor het lyceum te Geel een beeld van de H. Dimpna.

Bibliografie: J. DEGEYE 1973, p. 125; M.H. KOYEN, *De Norbertijnenabdij van Tongerlo*, 1973, p. 36; M.H. KOYEN (†) en L.C. VAN DYCK 1992, p. 375; L.C. VAN DYCK 1993, p. 18.

Foto: ensemble Z003924 (2001).



Z003924

169. Beeld, Francis Rooms, zie nr. 257



Z004190

170. Beeld, Mathias Sondervorst, zie nr. 259

258. Beeld

buste van Johannes Ruusbroec
Francis Rooms (°1935)
midden 20ste eeuw
hout, hoogte 51 cm, breedte 37,5 cm, diepte 40 cm

De Vlaamse mysticus wordt voorgesteld in een pij, de handen vroom gekruist op de borst; het hoofd met de open ogen is licht opwaarts gericht; hij heeft een baard en een snor.

Foto: ensemble X001300 (2005).

259. Beeld (afbeelding 170)

Onze-Lieve-Vrouw met Kind met wereldbol
gesigneerd en gedateerd op de rechter zijkant van voetstuk M. SONDERVORST 1860
Mathias Sondervorst
1860
marmer, hoogte 65 cm

Onze-Lieve-Vrouw in contraposthouding, gebogen rechterbeen, met lang kleed met gebroken plooiën tot op de bodem en de blote voeten, met ruime mantel die voor het lichaam en over de geheven rechterhand hangt. Hoofd met geïdealiseerd gelaat, kleine mond, golvend haar en hoofddoek. Het naakte Kindje zit op de linkerarm van zijn moeder, het grijpt het kruisje van de wereldbol die in de linkerhand van zijn moeder rust. Onderaan een stevig, rechthoekig voetstuk

Foto: ensemble A92806 (1945), Z004190 (2001); detail: signatuur Z004192 (2001).

260. Beeld (afbeelding 171)

Portretbuste van abt-generaal Hubertus Noots (1937-1962)
gesigneerd VAGO G met chiroteken
G. Vago (°1881-†1967)
1941-1960
brons, hoogte 68 cm

Vooran op het voetstuk wapenschild en inscriptie: DOCTORI HUBERTO NOOTS/ ABBATI GENERALI PATRI OPTIMO/ FILII GRATISSIMI DE GÖDÖLLO. Hubertus Noots was visitator van het norbertijnenklooster te GÖDÖLLO (*In memoriam Monseigneur Noots*, 1967). De abt-generaal wordt voorgesteld met mozetta en borstkruis. Realistische en geïdealiseerde stijl.

Foto: ensemble M277844 (1991), X001491 (2005).



171. Beeld, G. Vago, zie nr. 260

X001491

261. Beeld (2)

Maria en Johannes, vermoedelijk van Calvariegroep
 Antwerpen (?)
 einde 15de eeuw
 gepolychromeerd hout, hoogte 26 cm

Maria draagt een kleed en een kapmantel; haar armen zijn gekruist op de borst. Johannes draagt een kleed en een schoudermantel; zijn handen zijn gevouwen, zijn hoofd is naar zijn rechterschouder en lichtjes opwaarts gericht. Beide beeldjes zijn onderaan afgezaagd en hebben een nieuwe voetplaat gekregen.

Herkomst: mogelijk van retabel
 Foto: ensemble Z004793 (2002).

262. Beeld (afbeelding 172)

Heilige Godfried van Cappenberg
 Antwerpen
 naar tekening van Abraham Van Diepenbeek (°1596-†1675)
 2de helft 17de eeuw
 geschilderd hout, hoogte 113 cm

Norbertijnenheilige in habijt en superplie met kanten sierboorden. Over de linkerarm draagt hij een almutium. In de geheven rechterhand een schedel, de linkerhand rust tegen de borst. Tegen zijn linkervoet een geblindoekt engeltje met een pijlenkoker. Het halfkale hoofd neigt lichtjes naar de rechterschouder.

Bibliografie: M.H. KOYEN, *Tongerlo door de eeuwen heen*, 1973, p. 55; M.H. KOYEN, *De Norbertijnenabdij van Tongerlo*, 1973, p. 37.
 Tentoonstelling: 1966 Tongerlo, nr. 355.
 Foto: ensemble B98360 (1945), Z004712 (2002).

263. Beeld

Heilige Herman-Jozef van Steinfeld
 Antwerpen
 naar tekening van Abraham Van Diepenbeek (°1596-†1675)
 2de helft 17de eeuw
 geschilderd hout, hoogte 118 cm

Voorgesteld in norbertijnenhabijt, superplie met grote mouwen, hoge kraag en versierde randen, met almutium en bonnet. Op de linkerhand zit een naakt Jezuskind dat slechts een lendendoekje draagt; het zit in profiel en heft de linkerarm in de hoogte. De norbertijn heft de rechterhand in een ontvankelijk gebaar; het hoofd is in verhouding eerder klein, het neigt naar de linkerschouder, van onder de bonnet steken er krullen uit.

Bibliografie: M.H. KOYEN, *Tongerlo door de eeuwen heen*, 1973, p. 55; M.H. KOYEN, *De Norbertijnenabdij van Tongerlo*, 1973, p. 37.
 Foto: ensemble B98359 (1945), Z004711 (2002).



172. Beeld, Antwerpen, zie nr. 262

Z004712

264. **Reliëf (4)** (afbeeldingen 173-174)

Taferelen uit het leven van de H. Norbert van Prémontré

Brabant

kort na 1613

1. Het visioen van de moeder van de H. Norbert van Prémontré
eik, 34,5x32 cm

De moeder van Norbert van Prémontré ligt te bed in een renaissance-interieur, met gevouwen handen, in een ledikant met een halfroond baldakijn boven het hoofd. Op het hoofd draagt zij een hoofddoek. Boven links zweeft er een engel die haar de bijzondere boodschap brengt. Onder links zitten er twee vrouwen; de ene keert zich naar de moeder, de andere zit frontaal naar de toeschouwer toe; zij dragen rijkelijk versierde kleding. Tussenin een zitbank en een kat. Achter het baldakijn zijn er twee vensters.

Foto: ensemble met volgend reliëf nr. 264/2 M66846 (1971), Z004809 (2002).

2. De geboorte van de H. Norbert van Prémontré
eik, 33x31,5 cm

In een renaissance-interieur zitten drie vrouwen. Zowel de vuurhaard als de toegangsdeur heeft een portiekomkadering met een driehoekig fronton. Rechts zit de moeder van Norbert, met haar kindje op de schoot. De twee andere vrouwen kijken bemoederend toe en dragen doeken om het kind in te wikkelen of te verzorgen.

Dit reliëf bevindt zich links van het voorgaande. Ze werden vermoedelijk gescheiden door een architecturaal scheidingselement; tussenin werd hiervoor een groef uitgespaard. Alleen de voet van de engel is nog zichtbaar op het linkse paneel waardoor de correctheid van de volgorde wordt aangewezen.

Foto: ensemble met vorig reliëf nr. 264/1 M66846 (1971), Z004809 (2002).

3. De H. Norbert van Prémontré deelt zijn bezit uit aan de armen
eik, 48x36 cm

Norbert staat nabij een tafel waarop geld en kleren liggen uitgestald. Hijzelf draagt een eenvoudige kleed, een mantel en een hoed; hij is blootsvoets en draagt een rozenkrans aan de gordel. Links staan er vier personen en een kind, vooraan een bedelaar op blote voeten die de goederen in ontvangst mag nemen. Rechts een landschap met een dal en een klooster.

Bovenaan is de eiken plank vlak afgewerkt; ze zat vermoedelijk verborgen achter de structuur of de decoratie van het oorspronkelijke meubel.

Foto: ensemble M66847 (1971), Z004807 (2002).

4. De H. Norbert van Prémontré wordt tot bisschop gewijd
te Maagdenburg
eik, 48x36 cm

In een kerkinterieur met rondbogige venters met traceerwerk knielt Norbert neer aan de voet van een altaar, om er tot bisschop gewijd te worden. Hij is omringd door de celebrant, een begeleider, een hulpcelebrant en twee misdienaars. Zij dragen kromstaven en een processiekruis. Op het altaar staat een kelk en een kandelaar.

De vlakke afwerking bovenaan verwijst naar de integratie in het oorspronkelijke meubel.



173. Reliëf, Brabant, zie nr. 264

Z004809



174. Reliëf, Brabant, zie nr. 264

Z004807

Herkomst: vermoedelijk afkomstig van een kerkmeubel (afsluiting of lambrizing) van de Sint-Norbert-kapel in de voormalige abdijkerk, gebouwd na 16 december 1613 en afgebroken in 1726.

Bibliografie: W. VAN SPILBEECK 1883, p. 64, 82, 83; M.H. KOYEN, *Tongerlo door de eeuwen heen*, 1973, p. 58; M.H. KOYEN, *De Norbertijnenabdij van Tongerlo*, 1973, p. 37; L.C. VAN DYCK 1991, p. 200-205; L.C. VAN DYCK, *De Norbertijnenabdij van Tongerlo*, 1994, pl. p. 6.

Tentoonstelling: 1961 Hilvarenbeek, p. 20-21; 1966 Tongerlo, nr. 337; 1971 Aarschot, 3 en 4; 1971 Averbode, nrs. 3, 4, 6, 18; 1973 Heverlee, nr. 14-16; 1978 Grimbergen, nrs. 239 tot 242; 1979 Leuven, nr. XVI 3 en 4.

Foto: ensemble M66845 (1971), Z004808 (2002).

265. Beeld (afbeeldingen 175-176)

Onze-Lieve-Vrouw met Kind

Brussel

1422

gepolychromeerde Avesnessteen, hoogte 160 cm, breedte 58 cm

Gedateerd door archieftekst.

Moeder Gods voorgesteld in een kleed en een grote, ruime mantel, die over de voeten tot op de bodem neervalt in wijdse plooiën; zij draagt een kroon en een hoofddoek die over schouders en armen omlaag hangt. De H. Maagd houdt het Jezuskind met beide handen vast tegen de borst. Het kind draagt een lang kleedje tot over de voeten; het neigt over de linkerarm van zijn moeder naar buiten toe in een lieflijk, verkennend gebaar. Het hoofdje heeft eerder een bezorgde fysionomie en krullend haar. Het gelaat van Maria is ernstig met een nadrukkelijke mond en golvend haar onder de hoofddoek.

Het indrukwekkende beeld is herkomstig uit de voormalige abdijkerk. Bij de opheffing van de abdij tijdens de Franse Revolutie werd het beeld verborgen. In 1839-1840 werd het beeld verworven door de familie Orgerie-Quétry die er een kapel voor oprichtte te Geneinde. Later kwam de kapel en het beeld in bezit van de familie de Merode-Westerlo, die het kunstwerk in 1948 aan de abdij schonk. Prelaat Emiel Stalmans liet het kunstwerk tegen de oostelijke muur van de "Boerenkrijgsschuur" plaatsen; een kopie (G. Querton) werd later in de plaats gezet. De moeders kwamen het beeld vereren wanneer hun kinderen last hadden van buikpijn. (AAT Sectie H Doos 9, nr. 78). Het originele kreeg beschutting in het kloosterpand.

Behandeling: 1978-1980 door het Koninklijk Instituut voor het Kunstpatrimonium te Brussel.

Bibliografie: W. VAN SPILBEECK 1883, p. 141-143; M.H. KOYEN, *Tongerlo door de eeuwen heen*, 1973, p. 48, 53; M.H. KOYEN, *De Norbertijnenabdij van Tongerlo*, 1973, p. 37; C. VAN HEIJST, 3, 1979, p. 24-26; M. ANNAERT 1982-1983, p. 194-195; M.H. KOYEN (†) en L.C. VAN DYCK 1992, p. 305, noot 481; L.C. VAN DYCK 1993, 19.

Tentoonstelling: 1954 Antwerpen, nr. 156; 1994 Gent, nr. 14.

Foto: ensemble voorzijde B155201 (1954), voorzijde voor behandeling N47359 (1978), voorzijde na behandeling N42410 (1980), M277848 (1991), KN5079 (1994), voorzijde 3/4 profiel links na behandeling KN5080 (1994), achterzijde na behandeling N42411 (1980); details: bovengedeelte B155202 (1954), M277849 (1991), KN5081 (1994), hoofd Onze-Lieve-Vrouw N42412 (1980), hoofd Jezuskind N42413 (1980).



175. Beeld, Brussel, zie nr. 265

KN5079



176. Beeld, Brussel, zie nr. 265

KN5081

266. Beeld (afbeelding 177)

Onze-Lieve-Vrouw met Kind met wereldbol en scepter

Mechelen

midden 16de eeuw

gepolychromeerd hout, hoogte 66 cm

Onze-Lieve-Vrouw draagt een kleed, een opperkleed en een mantel. De mantel hangt op de schouders en is onder de armen opgeschort; het opperkleed is opgeschort aan haar linkerzijde zodat een rijk plooienspel ontstaat mede door de contraposthouding en de vooruitgebrachte rechterknie; bovenaan is er een borststuk met afgeboorde randen en sierkettingen. Het kleed valt in plooiën neer tussen de voeten. Het lange haar valt in strengen neer op rug en schouders. Het ronde gelaat heeft een hoog voorhoofd en een kleine mond; om de hals een parelsnoer. Het Jezuskind draagt een lang kleedje tot op de voeten, bovenaan een omgeplooid kraag; om de hals een parelsnoer met een kruisje. Met twee vingers van de rechterhand maakt het kind een zegenend gebaar. De twee attributen in de handen zijn verdwenen: de scepter in de rechter van Onze-Lieve-Vrouw, de wereldbol in de linker van het Jezuskind; zij kunnen echter door zilveren exemplaren worden vervangen zoals er ook zilveren kronen op de hoofden kunnen geplaatst worden.

Mechelse ambachtelijke renaissance-productie. Later overschilderde polychromie. Voetstuk vernieuwd.

Tentoonstelling: 1973 Heverlee, nr. 204.

Foto: ensemble M110957 (1973); ensemble met zilveren kronen en scepter B97113 (1945); Z004785 (2002).

267. Reliëf (afbeelding 179)

Doodstrijd van Jezus in de Hof van Olijven

Mechelen

einde 16de-begin 17de eeuw

albast

Bovenaan rechts knielt Jezus neer; voor hem verschijnt in een wolkenkrans een engel met een kruis. Op het voorplan liggen twee apostelen te slapen. Op een tweede plan ligt een derde apostel te slapen bij een boom en een hek met poortje. De figuren zijn in lange gewaden gehuld. Typisch Mechels ambachtelijk renaissanceproduct.

Het albast is verscheidene malen gebarsten en onder links beschadigd. Het reliëf is niet meer aanwezig in de abdij.

Foto: ensemble B97094 (1945).

268. Beeld (afbeelding 178)

Onze-Lieve-Vrouw met Kind

Mechelen

2de helft 16de eeuw

gepolychromeerd hout, hoogte 69 cm

Onze-Lieve-Vrouw in contraposthouding met gebogen rechterbeen. Zij draagt een kleed en een mantel die voor het lichaam werd geslagen en onder de linkerarm is opgeschort. Bovenaan



177. Beeld, Mechelen, zie nr. 266

Z004785

het kleet: een borststuk met sierbanden, twee parelsnoeren en een lint met medaillon. Het ronde hoofd is omkransd met dik haar met twee neervallende haarstrengen op de rug; rond gelaat met kleine mond. Het Jezuskind zit frontaal op de linkerarm van zijn moeder; met een halflang kleeftje met kraag. In de linkerhand hield het kind vermoedelijk een wereldbol, de voorarm is verdwenen; ook de rechter voorarm met de vermoedelijke scepter is verdwenen. Mechelse ambachtelijke renaissance-productie.

Bibliografie: M.H. KOYEN, *Tongerlo door de eeuwen heen*, 1973, pl. 13.

Foto: ensemble M277798 (1991).



178. Beeld, Mechelen, zie nr. 268

M277798



179. Reliëf, Mechelen, zie nr. 267

B97094

269. Beeld

Onze-Lieve-Vrouw met Kind met wereldbol en scepter
 op de rug ambachtelijk keurmerk: stadswapen van Mechelen
 op de rug signatuur: initialen AM
 meester AM
 Mechelen
 1ste kwart 17de eeuw
 gepolychromeerd hout, hoogte 71 cm

Onze-Lieve-Vrouw in contraposthouding met gebogen rechterknie, kleed met rechthoekige halsuitsnijding, met schoudermantel die onder de twee armen is opgeschort. Rond hoofd met golvend haar dat in strengen op rug en borst neervalt. Rond gelaat met scherpe neus en kleine mond; op het hoofd cirkelvormige uitsparing en pin voor het plaatsen van een kroon. In de geheven rechterhand houdt de Moeder Gods een scepter. Op de linkerarm zit het Jezuskind frontaal; het heeft een lang kleedje met kraag, een rond blozend hoofdje met pin bovenaan; in de handen houdt het verschillende losse attributen: kruisdragende wereldbol, sleutel. Op het ovale voetstuk een verduregrond.

Mechelse ambachtelijke renaissance-productie. Later overschilderde polychromie. Achteraan zijn er twee merken: het Mechels ambachtelijk controleteken: het schild met de drie palen; en een meesterteken: ineengestregelde Romeinse letters AM

Tentoonstelling: 1973 Heverlee, nr. 204.

Foto: ensemble met attributen B97114 (1945), M111002 (1973), M277799 (1991); detail: merken op de rug M277800 (1971).

270. Beeld

Onze-Lieve-Vrouw met Kind
 Mechelen of Antwerpen
 2de kwart 17de eeuw
 palmhout, hoogte 12 cm

Moeder Gods met kleed, mantel met schouderstuk dat wordt samengehouden met een speld; om haar hals een dubbel parelsnoer met kruisje. De zwierige mantel wordt opgehouden onder de linkerarm. Voorgesteld in contraposthouding met gebogen rechterknie; de twee voeten met stompe schoenen steken onder het kleed uit. Ovaal gelaat met hoog voorhoofd; golvend haar, neervallend op de schouders. Het naakt Jezuskind, met klein lendendoek, zit frontaal op haar linkerarm; het is mollig voorgesteld, met groot hoofd en golvend haar.

Het fijn gesculpteerde beeld is beschadigd: de twee armpjes van het Jezuskind zijn verdwenen; het voorwerp (een scepter?) in de rechterhand van Onze-Lieve-Vrouw is afgebroken.

Foto: ensemble M277744 (1991).

271. Reliëf (afbeelding 180)

Boodschap van de aartsengel Gabriël aan Maria
 Nottingham
 2de helft 15de eeuw
 albast, resten van polychromie, hoogte 39 cm, breedte 24 cm

Maria zit geknield voor een bidbank, frontaal gedraaid, met gespreide handen in een ontvankelijk gebaar; zij draagt een lang kleed en een lange mantel, een kroon op het naar links gedraaide hoofd. Links op de rand staat de aartsengel, in lang gewaad, met grote vleugels, rond hoofddeksel, wijzend met de rechterhand naar Maria. Tussen hen een vaas met een lelietak waarrond een banderol. Boven links buste van God de Vader met kroon op het hoofd; uit zijn mond komt de H. Geest-duif, die een hostie (=Christus) in de bek draagt. Het beeldhouwwerk was aanvankelijk gepolychromeerd; tussen de figuren is een florale decoratie zichtbaar. Het hoogrelief was mogelijk een onderdeel van een retabel; het is bovenaan beschadigd.



180. Reliëf, Nottingham, zie nr. 271

B155195

Herkomst: in 1928 opgegraven in de pastorietuin van de Sint-Janskerk te Roosendaal (Nederland); Roosendaal werd vanaf 1511 door de abdij van Tongerlo bediend.

Bibliografie: J. DE BORCHGRAVE D'ALTENA 1945, p. 31; Fl. PRIMS 1948, p. 66-69; A. JANSEN-C. VAN HERCK 1949, p. 50, nr. 7; J. BAUWENS 1951, 132, nr. 5; M.H. KOYEN, *Tongerlo door de eeuwen heen*, 1973, p. 57-58, pl. 11; M.H. KOYEN, *De Norbertijnenabdij van Tongerlo*, 1973, p. 37.

Tentoonstelling: 1948 Antwerpen, nr. 242; 1954 Antwerpen, nr. 149; 1960 Tournai, nr. 56; 1961 Hilvarenbeek, nr. 19; 1963 Deurne, nr. 124; 1966 Tongerlo, nr. 351; 1967 Brussel, nr. E/1; 1973 Heverlee, nr. 201; 1988 Antwerpen, nr. 77.

Foto: ensemble B32912 (1942), B97093 (1945), B155195 (1954).

272. Beeld (afbeelding 181)

Christus aan het kruis

Rijnland

14de eeuw, later overschilderd, kruis niet origineel
gepolychromeerd hout, hoogte 140 cm

Expressieve Christusfiguur met armen in V-vorm, omlaaghangend hoofd, laaghangend lendendoek en korte benen die over elkaar zijn geplaatst. Expressiviteit door de aanduiding van de geselwonden over het ganse lichaam, de pijnlijke uitdrukking van het gelaat met de geopende mond, de zware bloeduitstortingen van de lanswonde in de rechterzij, de grote nagelwonden aan handen en voeten, de ribben, spieren en pezen die over het lichaam zichtbaar zijn. Jezus heeft een baard en een snor; het haar steekt onder de zware doornenkroon uit en er zijn strengen die tot op de schouders en de rug vallen. De lendendoek valt in soepele plooiën tot over de linker knie die opgetrokken werd.

Behandeling: 1961 door het Koninklijk Instituut voor het Kunstpatrimonium te Brussel.

Bibliografie: A. JANSEN en C. VAN HERCK 1949, nr. 42; M.H. KOYEN, *Tongerlo door de eeuwen heen*, 1973, p. 55; M.H. KOYEN, *De Norbertijnenabdij van Tongerlo*, 1973, p. 37.

Tentoonstelling: 1948 Antwerpen, nr. 211; 1966 Tongerlo, nr. 354; 1973 Heverlee, nr. 200.

Foto: ensemble voor behandeling B185642 (1961), rugzijde B185643 (1961), ensemble na behandeling M277855 (1991), X001441 (2005); detail hoofd van Jezus voor behandeling B185644 (1961).

273. Beeld

Onze-Lieve-Vrouw met Kind

Zuidelijke Nederlanden

midden 17de eeuw

gepolychromeerd hout, hoogte 59 cm

De Moeder Gods is voorgesteld in contraposto met gebogen rechterbeen, in een lang kleed en een zeer ruime mantel die op haar linkerschouder opgehouden wordt, diagonaal voor het lichaam hangt en onder de linkerarm wordt opgeschort. Het kleed heeft lange mouwen en valt tot op de bodem, naast de twee stompe schoenen. Onze-Lieve-Vrouw draagt een halsdoek en houdt het naakte Jezuskind tegen zich gedrukt; het kind zit frontaal gericht op de linkerarm van zijn moeder en draait zich met armen en hoofd naar haar gezicht. Maria draait het hoofd naar Jezus; zij heeft golvend haar met een middenstreep.

Foto: ensemble M277828 (1991).



181. Beeld, Rijnland, zie nr. 272

X001441

274. Beeldengroep (afbeelding 182)

Heilige Familie

Zuidelijke Nederlanden

2de helft 17de eeuw

palmhout, hoogte Maria 16,7 cm, Jezuskind 7,2 cm, Jozef 17,5 cm

De drie figuren zijn thans op een nieuw eikenhouten voetstuk geplaatst. Zij dragen ieder een kleed met een mantel.

In het midden het Jezuskind, op blote voeten, met opgeheven rechterarm, het rechterbeen gebogen en achterwaarts gericht; het lange kleedje met korte mouwen wordt onder de linkerarm opgeschort met een gestrikt lint om het middel. De mantel hangt op de schouders en op de rug en is onder de kin met een lint samengebonden. Het liefelijke hoofdje heeft golvend haar.

Rechts van Jezus staat Maria, lichtjes naar hem toegebogen. Haar rechterbeen is gebogen en achterwaarts gericht. Het kleed valt in plooiën op de bodem; de lange mouwen zijn vooraan omgeplooid en versierd; bovenaan is er een sluitspeld en een egaal borststuk dat schuin-diagonaal wordt dichtgesnoerd. Een ruime mantel hangt over de schouders en voor het lichaam. Zij heeft golvend haar met een middenstreep. De ogen van het lieflijk gelaat zijn neerwaarts gericht. De linkerhand wordt naar het Kind uitgestoken, de rechterhand houdt zij voor de borst.

Jozef staat links van Jezus. Hij buigt de rechterknie en trekt de voet achterwaarts. Het kleed is op de borst stevig dichtgeknoopt; het valt aan de rechterzijde neer tot op het voetstuk, het is opgeschort aan de linkerzijde. De mantel is op dezelfde wijze dicht geknoopt onder de kin; hij slingert zich vanop de linkerschouder, over de linkerarm voor het lichaam. Onderaan het kleed: een broek en puntige schoenen die met een strik worden dicht gebonden. Jozef heft de rechterhand naar het Jezuskind, in de linker hield hij vermoedelijk een staf. Zijn hoofd heeft een rijke golvende haartooi en baard; het hoofd is omhoog gericht.

Bibliografie: M.H. KOYEN, *Tongerlo door de eeuwen heen*, 1973, p. 58.

Tentoonstelling: 1961 Hilvarenbeek, nr. 40; 1995 Valkenswaard, nr. 52.

Foto: ensemble B32913 (1942), A92807 (1945), Z004198 (2001).

275. Beeld (afbeelding 183)

Onze-Lieve-Vrouw Onbevleete Ontvangenis staande op de maansikkel

Zuidelijke Nederlanden

4de kwart 17de eeuw

palmhout, hoogte 26 cm

Mooi beeldje op ronde sokkel. Moeder Gods, staande op de maansikkel, de slang met de appel onder de rechervoet in contraposthouding met gebogen linkerbeen. Zij draagt een lang gewaad gedrapeerd tot tussen de voeten; op de borst is het met een snoer samengebonden, bovenaan met een lint en een strik dichtgeknoopt. Over de linkerschouder hangt een doek tot voor het lichaam, het is om de rechterarm gedrapeerd. Het hoofd en de ogen zijn neerwaarts gericht; met lang haar met een middenstreep.

Het naakte Jezuskind draagt een smalle lendendoek en staat op een wereldbol die door een engeltje wordt getorst. Maria ondersteunt haar Kind met de hand.

Het beeldje is beschadigd: de rechterhand van Maria is verdwenen, zoals ook de rechterarm van het Jezuskind, die vermoedelijk naar Maria's hoofd was gestrekt.

Foto: ensemble M277823 (1991).



Z004198

182. Beeldengroep, Zuidelijke Nederlanden, zie nr. 274

276. Beeld

Engelenkop
 Zuidelijke Nederlanden
 einde 17de-begin 18de eeuw
 eik, hoogte 28,5, breedte 48 cm

Deze mooie engelenkop sierde vermoedelijk een of ander verdwenen meubel van de abdij.

Foto: ensemble Z004784 (2002).

277. Beeld (afbeelding 184)

Onze-Lieve-Vrouw met Kind met wereldbol en scepter
 Zuidelijke Nederlanden
 einde 17de-begin 18de eeuw
 geschilderd hout, hoogte 136 cm

De Moeder Gods draagt een lang kledingstuk dat tot tussen de blote voeten met sandalen valt, een ruime mantel met versierde randen, wijds gedrapeerd voor het lichaam, hangend over de rechterarm en opgeschort onder de linker. Het kledingstuk is geplooid aan de halsopening en aan de mouweinden; op de borst is het dichtgeregen met een lint. Onze-Lieve-Vrouw draagt een hoofddoek, die zwierig neervalt op rug en schouders, op het golvend kapsel een parelsnoer en



M277823

183. Beeld, Zuidelijke Nederlanden, zie nr. 275

een juweel op het voorhoofd. In de rechterhand houdt zij een scepter. Het naakte Jezuskind zit frontaal op de linkerarm; het draagt een lendendoek, houdt een wereldbol tegen zijn linkerzijde gedrukt en heft de rechterhand in een zegenend gebaar. Het ronde gelaat heeft krullend haar en een geopend mondje. Achter de hoofden zijn metalen stralenkransen voorzien.

Herkomst: geschonken door Arthur Van Poecke aan de abdij van Tongerlo (AAT Sectie D, map losse nota's).
Foto: ensemble M277835 (1991), Z004661 (2002).

278. Beeld

Heilige Adriaan van Hilvarenbeek
Zuidelijke Nederlanden
18de eeuw
gepolychromeerd terracotta, hoogte 44 cm

Voorgesteld in norbertijnenhabijt met superplie, stola en bonnet. Om de hals draagt hij een strop, herinnerend aan zijn martelaarschap; in de rechterhand houdt hij een palmtak, met de linker drukt hij een boek tegen het lichaam. Het hoofd van de heilige neigt naar de rechterschouder.

Foto: ensemble M277824 (1991).



184. Beeld, Zuidelijke Nederlanden, zie nr. 277

Z004661

279. Beeld (3)

drie apostelen o.m. H. Petrus
Zuid-Tirol
19de eeuw
naaldhout, hoogte 7 cm

Rudimentair gesculpteerde figuurtjes op cilindervormige, geprofileerde sokkels. De figuurtjes dragen lange gewaden en mantels, hebben een baard en blote voeten. Slecht één kan geïdentificeerd worden dank zij het aanwezige omgekeerde kruis. Zij zijn beschadigd aan armen of handen. Een van de sokkels werd vervangen.

Eenvoudige voorbeelden van massaproductie in Zuid-Tirol; mogelijk verspreid vanuit Oberammergau.

Foto: ensemble M277755 (1991).

280. Beeld

Jezus aan het kruis
1501-1525
hout, hoogte 230 cm

Eenvoudig, ruwhouten kruis. Jezusfiguur met sterk gespreide armen, lendendoek, voeten op elkaar.

Foto: ensemble M277873 (1991), Z004714 (2002).

281. Beeld

Onze-Lieve-Vrouw met Kind met wereldbol
16de eeuw
hout, hoogte 38 cm

Moeder Gods voorgesteld op een bolvormig voetstuk, in een kleed en een zeer ruime mantel. Het Jezuskind zit frontaal op de linkerarm. Onze-Lieve-Vrouw draagt een beschadigde kroon, het haar is achterwaarts gegolfd. De rechterhand van Onze-Lieve-Vrouw is verdwenen.

Foto: ensemble M277923 (1991).

282. Beeld (2)

twee apostelen
4de kwart 17de eeuw
hout, hoogte 14 cm

Voorgesteld in lange gewaden, met zwierige mantel; in contrapost, met gebogen rechterbeen, schoenen aan de voeten. De hoofden zijn goed gesneden en gepersonaliseerd. Bij de ene figuur is de mantel met een speld dicht geknoopt en werd het kleed op de borst met een lint samengehouden; de andere figuur heeft een baard en draagt puntschoenen met gestrikte veters. Beide beelden zijn beschadigd: handen en voeten zijn verdwenen.

Foto: ensemble M277754 (1991).

283. Beeld

H. Jozef met Jezuskind

17de eeuw

steen, hoogte 110 cm

Zwaar beschadigd beeld. Jozef draagt een kleed en een mantel; hij heeft een baard, een snor en een weelderige haardos. Het Jezuskind staat aan zijn rechterzijde en houdt met de linkerhand deze van zijn voedstervader vast. Met de rechterhand hield Jozef vermoedelijk een lelietak voor de borst.

Het beeld stond lange tijd opgesteld in een nis boven de toegangspoort tot de tuinen.

Foto: ensemble M277850 (1991).

284. Beeld

H. Norbert van Prémontré

17de-18de eeuw

zilver, hoogte 11 cm

Voorgesteld in nobertijnenhabijt, met superplie en kapmantel; de mozetta werd met knopen dichtgehouden. De twee handen zijn geheven; hierin waren de attributen aanwezig die thans verdwenen zijn.

Foto: ensemble M277752 (1991).

285. Beeld

Onze-Lieve-Vrouw met Kind

17de-18de eeuw

zilver, hoogte 8 cm

Moeder Gods met kleed en mantel die zich voor het lichaam slingert naar de rechterarm. Rond gelaat met golvend haar. Het naakte Jezuskind, met lendendoek, zit frontaal op de rechterarm van zijn moeder; zijn rechterarm is geheven met een ontvankelijk gebaar.

Foto: ensemble M277753 (1991).

286. Beeld

torso van gekruisigde Christus

18de eeuw

terracotta

Sterk atletische figuur met krachtige baard, snor en golvend haar. Het hoofd valt schuin neer op de rechterschouder. Aan de rechterzijde van de borstkas is er de doorboring van de lanssteek, met bloeddruppels.

Foto: ensemble M277941 (1991).

287. Beeldje op sokkel

Onze-Lieve-Vrouw met Kind met wereldbol

2de helft 19de eeuw

biscuit, hoogte 41 cm, hoogte sokkel 10,5 cm

Onze-Lieve-Vrouw draagt een kleed, een mantel en een hoofddoek; zij is blootsvoets en draagt het kind op de linkerarm; met de rechterhand ondersteunt zij een plooi van haar mantel. Het Jezuskind draagt een kort kleedje, maakt een zegenend gebaar met de rechterhand, houdt de wereldbol in de linkerhand.

De ovale, ingebogen sokkel is versierd met parels, insnijdingen en een cartouche.

Foto: ensemble Z004790 (2002).

TABERNAKEL**288. Tabernakel deur (afbeelding 185)**

15de eeuw

messing, 56 cm x 82 cm

Driedelige indeling met deur in het midden. Versiering met gotisch traceerwerk en tweemaal een schild met een hostiedragende kelk.

Bibliografie: I. CLEIREN 2000, p. 20.

Herkomst: norbertinessenklooster van Gempe in Sint-Joris-Winge.

Foto: ensemble M277856 (1991).

TAFEL**289. Credenstafel**

19de eeuw

hout en marmer, hoogte 81 cm

Halfronde tafel op vier poten, onderaan door een plat verbonden; vooraan schuif met twee hengsels. Centraal twee bokkenpoten met duivelsmasker.

Foto: ensemble M277762 (1991).

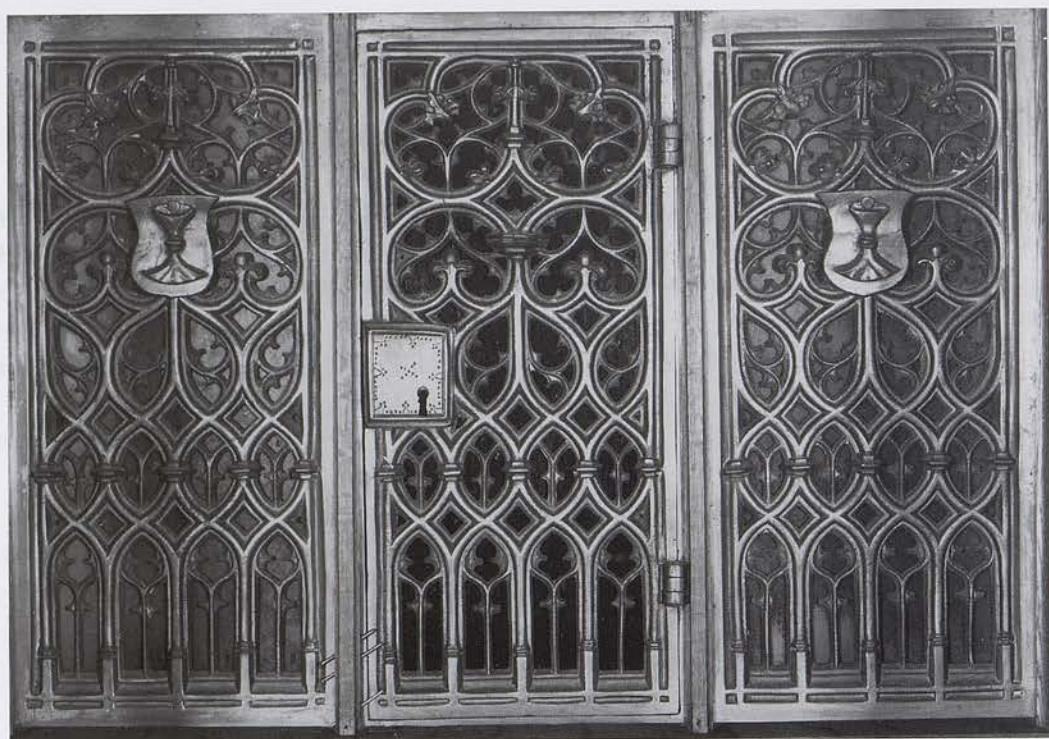
290. Credenstafel (afbeelding 186)

19de eeuw

hout, hoogte 71 cm

Halfronde tafel op vijf verjongende poten; openklapbaar tot een ronde tafel.

Foto: ensemble M277771 (1991), Z004213 (2001).



M277856

185. Tabernakel, zie nr. 288



Z004213

186. Credenstafel, zie nr. 290

UURWERK

291. **Staande klok** (afbeelding 187)
 gesigneerd boven de uurplaat IOANNES DOM DUFFEL
 Joannes Dom, uurwerkmaker van Duffel
 Duffel
 2de helft 18de eeuw
 eik en metaal, hoogte 260 cm

Kast versierd met lijstwerk en rocaillemotieven; staande op vier poten; met uurplaat. De staande klokken worden onderhouden door broeder Pius; broeder Pius (Robert Peeters, °1922) is de zoon van een horlogemaker (I. CLEIREN, 1999, p. 18-21).

Foto: ensemble B97099 (1945), M277914 (1991).

292. **Staande klok** (afbeelding 189)
 gesigneerd op uurplaat: WILLIAM SMITH LONDON
 William Smith, uurwerkmaker
 Londen
 late 18de eeuw
 mahoniehout en metaal, hoogte 278 cm, breedte 60 cm, diepte 31 cm

Versierd met vazen, lijstwerk, geplakt hout; met dagaanduiding en kalenderplaat, met maan.

Foto: ensemble N15298 (1991), Z004214 (2001).

293. **Staande klok** (afbeelding 188)
 gesigneerd op de uurplaat: A. VAN BRUSSEL A ASTEN
 A. Van Brussel, uurwerkmaker
 Asten
 19de eeuw
 hout en metaal, hoogte 280 cm, breedte 55 cm, diepte 23 cm

Uitbuigend onderstel op vier volutenpoten; versiering met vaas, schelp, accolades; met uurplaat, dagaanduiding en kalenderplaat.

Foto: ensemble N15294 (1991).

294. **Staande klok**
 19de eeuw
 eik en metaal, hoogte 253 cm

Eenvoudige, rechte, weinig versierde klokkenkast; met uurplaat.

Foto: ensemble B97100 (1945).



M277914

187. Staande klok, 2de helft 18de eeuw,
zie nr. 291



N15294

188. Staande klok, 19de eeuw, zie nr. 293



189. Staande klok, late 18de eeuw, zie nr. 292

Z004214

295. **Tafeluurwerk** (afbeelding 190)
 met voorstelling van Calvariegroep
 2de helft 16de eeuw
 messing, hoogte 30 cm, diameter 20 cm

Crucifixklok met ronde, geprofileerde voet rustend op drie bolpootjes, versierd met gegraveerde bladornamenten en bladwerk; zuilengalerij rondom het technisch binnenwerk van het uurwerk. Bovenaan voorstelling van Calvarie; in top een wereldbol.

Herkomst: in 1780 schonk prelaat Hermans het uurwerk aan pastoor L. Van Dingenen van Waalwijk; het kwam later in bezit van pastoor Lebon van Roosendaal; deken E. Derickx bracht het terug naar de abdij van Tongerlo vanuit Roosendaal. (AAT Sectie D, Doos 9, nr. 73).

Tentoonstelling: 1957 Deurne, nr. 475.

Foto: ensemble A92803 (1945), Z004195 (2001).

296. **Zakuurwerk** (afbeelding 191)
 opschrift: MONTRE DE PRECISION
 merken: gehaltemerk 800 en kroontje
 inscriptie THUIN
 J. Caris
 1899
 zilver

Horloge met secondewijzer; daguuraanduiding in Romeinse cijfers, nachtuuraanduiding in Arabische cijfers; centraal: voorstelling van libelle met initialen EJ. Achteraan versiering met art nouveau rankwerk.

Foto: ensemble voorzijde Z005905 (2002); ensemble achterzijde Z005906 (2002).

297. **Zakuurwerk** (afbeelding 192)
 opschrift: HORLOGE CYLINDRE A HUIT RUBIS
 opschrift EC
 19de eeuw
 zilver, deels verguld

Uuraanduiding in Romeinse cijfers. Achteraan gegraveerde randversiering van bladornamenten; centraal een gegraveerde cartouche met de afbeelding van een gebouw.

Foto: ensemble voorzijde Z005907 (2002); ensemble achterzijde Z005908 (2002).

298. **Zakuurwerk** (afbeelding 193)
 merken: kroon 0585, eekhoorn en niet-geïdentificeerd merk
 inscriptie: PROBUS IWC SCAFUSIA HB; nr. 428205
 International Watch Company
 Schaffhouse
 einde 19de-begin 20ste eeuw
 goud



190. Tafeluurwerk, zie nr. 295

Z004195



Z005905

191. Zakuurwerk, 1899, zie nr. 296



Z005907

192. Zakuurwerk, 19de, zie nr. 297



Z005909

193. Zakuurwerk, einde 19de-begin 20ste eeuw, zie nr. 298



Z005912

194. Zakuurwerk, 1932, zie nr. 299



Z005920

195. Zakuurwerk, einde 19de-begin 20ste eeuw, zie nr. 301



Z005919

196. Zakuurwerk, 1ste kwart 20ste eeuw, zie nr. 302

Uuraanduiding in Arabische cijfers. Op het deksel de initialen HB.

Foto: ensemble voorzijde Z005909 (2002); ensemble met gesloten deksel Z005911 (2002).

299. Zakuurwerk (afbeelding 194)

van Amatus Peeters

merken: EP en niet-geïdentificeerd merk

gedateerde schenkingsinscriptie: RECONNAISSANCE DE LA PAROISSE

DE MONTIGNEZ 1932; nr. 251988

1932

goud

Dag- en nachtuuraanduiding in Arabische cijfers; met secondewijzer. Op deksel achteraan blanke cartouche. Amatus Peeters (°1872-†1955) was afkomstig uit Mechelen, werd priester in 1894; deed zijn intrede in 1917. Hij was vooral in Zwitserland actief: overste van de stichting te Porrentry, de parochies van Montigny en Damvant. Hij liet een uitgebreide collectie transcripties na betreffende de norbertijnenabdijen in Zwitserland en betreffende Damvant (AAT.Bio. Sodales canonicae Tongerloensis).

Foto: ensemble voorzijde Z005912 (2002); ensemble met gesloten deksel Z005913 (2002).

300. Zakuurwerk

opschrift: REMONTOIR CYLINDRE 10 RUBIS

inscripties: K18, I HS; nr. 5269

Duits fabricaat

na 1888

goud

Uuraanduiding in Romeinse cijfers; minuten- en secondeaanduiding in Arabische cijfers. Deksel met twee blanke wapenschilden onder kroon.

Foto: ensemble voorzijde Z005914 (2002); ensemble achterzijde met tweede beschermdeksel Z005919 (2002).

301. Zakuurwerk (afbeelding 195)

opschrift: MONTRE DE PRECISION

Zwitsers fabricaat

einde 19de-begin 20ste eeuw

metaal

Daguuraanduiding in Romeinse cijfers, nachtuuraanduiding in Arabische cijfers; met secondewijzer. Versierd met onregelmatige, veelhoekige vlakken. Tweede beschermdeksel achteraan met opschriften: MONTRE DE PRECISION en MEDAILLES D'OR DIPLOME D'HONNEUR; zes medaillons: 1. vrouwenbuste in profiel en KANT. AUSSTELLUNG THUN, 2. THUN 1899 omringd door ster en laurierkronen, 3. BREVET en laurierkroon, 4. mannen en vrouwen aan het werk, 5. wapenschild en INDUSTRIELLE PORRENTREY, 6. 22281 en kruisje, met laurierkroon.

Foto: ensemble voorzijde Z005920 (2002); ensemble achterzijde Z005921 (2002); ensemble achter met tweede beschermdeksel Z005916 (2002).

302. Zakuurwerk (afbeelding 196)

opschrift: BONNE REMONTOIR 10 RUBIS; nr. 464197

merken: gehaltemerk 800 en onleesbaar merk

Zwitsers fabricaat

1ste kwart 20ste eeuw

metaal

Daguuraanduiding in Romeinse cijfers, nachtuuraanduiding in Arabische cijfers; met secondewijzer. Achteraan bloemmotieven in niëllo en cartouche met initialen CH. Tweede schutdeksel achteraan met twee identieke wapenschilden, twee engelmerken en inscriptie BONNE REMONTOIR 10 RUBIS DIPLOME 1884 CHAUX-DE-FONDS.

Foto: ensemble voorzijde Z005916 (2002); ensemble achterzijde met opschrift Z005918 (2002); ensemble met tweede beschermdeksel Z005919 (2002).

303. Zakuurwerk

met ketting

inscriptie: nr. 4960 XT

signatuur: OLYVE A STENVOORDE

Olyve

Steenvoorde (F.)

1ste helft 20ste eeuw

verzilverd metaal, diameter 4,5 cm

Uuraanduiding in Arabische cijfers; met opening en sleutel voor het opwinden. Met eigenaarsopschrift RYON.

Foto: ensemble X000740 (2004).

304. Zakuurwerk

inscriptie: nr. 1297

merk: vrouwenkopje

inscriptie: 18 K 0,750; 14/02/77

midden 20ste eeuw

goud

Dag- en nachtuuraanduiding in Arabische cijfers; met secondewijzer. Met schenkingsopschrift aan Luc Dierckx (°1927-†2000), priester gewijd in 1954.

Foto: ensemble voorzijde Z005922 (2002); ensemble achterzijde Z005923 (2002)..

305. Zakuurwerk

inscriptie: 18K; 171; nr. 96917

1ste helft 20ste eeuw

goud

Uuraanduiding in Arabische cijfers; met secondewijzer. Achterzijde versierd met blank wapenschild in een boog; met sterren, ruiten, punten. Tweede beschermdeksel achteraan met vijf medaillons met o.m. vrouwenhoofd; met inscripties: ANCRE LIGNE DROITE LEVEES VISIBLE DOUBLE PLATEAU 17 RUBIS.

Foto: ensemble voorzijde Z005924 (2002); ensemble achterzijde Z005925 (2002); ensemble met beschermdeksel achteraan Z005928 (2002).

306. Zakuurwerk

inscriptie: nr. 2149757

merken: ROME, HAUSMAN EN CIE 0,935

Hausman en Cie

Rome

1922-1939

zilver

Op het deksel vooraan: wapenschild en achteraan initialen van schenker paus Pius XI.

Foto: ensemble voorzijde Z005927 (2002); ensemble achterzijde Z005926 (2002).

VERWARMING

307. Haardplaat (afbeelding 197)

David brengt op aanraden van de ziener Gad een brandoffer om de pest te doen ophouden

midden 17de eeuw

metaal, hoogte 79 cm, breedte 59 cm

Koning David knielt neer bij het brandoffer, hij draagt een harnas, een mantel, een zwaard en een kroon. Boven het offer zweeft een engel met de symbolen van de drie plagen. Achter David staat de ziener Gad; hij kijkt naar de engel en steekt bemiddelend zijn rechterarm uit.

Deze voorstelling komt voor op vele haardplaten.

Foto: ensemble B97098 (1945).

308. Haardplaat

met wapenschild

midden 16de eeuw (onzeker), copie?

metaal, hoogte 84 cm, breedte 71 cm

Rechthoekig, bovenaan afgerond. Moeilijk leesbaar wapenschild van Karel V en spreuk: PLUS OULTRE.

Foto: ensemble Z004211 (2001).



197. Haardplaat, zie nr. 307

B97098

WATER

309. Lavabo (afbeelding 198)

19de eeuw

koper, hoogte 51 cm

Vaasvormige, onversierde houder met geprofileerd deksel; rustend op vierkante basis en vier bolpoten; met twee hengsels.

Foto: ensemble A92805 (1945).



198. Lavabo, zie nr. 309

A92805

ZEGEL

310. **Zegel** (afbeelding 199)
gemeenschappelijk zegel van Tongerlo
14de eeuw
koper, hoogte 4,5 cm, breedte 3,2 cm

Amandelvormige zegel met voorstelling Onze-Lieve-Vrouw met Jezuskind en twee kanunniken in aanbidding. Met randschrift: S ABBIS ET CONVENT DE TONG AD CAVSAS. Flankerende inscriptie AC (Ad Causas). Deze zegel zou gedurende verscheidene eeuwen worden gebruikt. Het zegel vertegenwoordigde zowel het abtelijke gezag als dat van het convent. Ingevolge een decreet van het Oecumenisch Concilie van Lyon in 1245 moesten conventszegel en abtszegel samen aangebracht worden om rechtszekerheid te hebben bij het afsluiten van overeenkomsten.

Bibliografie: W. VAN SPILBEECK 1881, p. 58; M.H. KOYEN (†) en L.C. VAN DYCK 1992, p.275.

Tentoonstelling: Heverlee 1973, nr. 183B.

Foto: ensemble zegel Z007209 (2003).

311. **Zegel en matrijs** (afbeelding 200)
van de Onze-Lieve-Vrouwabdijs van Tongerlo
14de-midden 16de eeuw
metaal, hoogte 5,7 cm, breedte 3,7 cm; lengte houten greep 12,7 cm

Ovale zegel met onder baldakijn voorstelling van Onze-Lieve-Vrouw met Kind met lelietak; met randschrift: S. CONVENTUS BEATE MARIE DE TONGERLOO.

Bibliografie: W. VAN SPILBEECK 1881, p. 51-52.

Tentoonstelling: 1973 Heverlee nr. 183A.

Foto: ensemble zegel Z007208 (2003); matrijs Z007200 (2003).

312. **Zegel en matrijs** (afbeelding 201)
van het convent van Tongerlo
Onze-Lieve-Vrouw met Kind met lelietak
17de eeuw
metaal, hoogte 4 cm, breedte 3,3 cm; lengte houten greep 11 cm

Ovale zegel met randschrift: SIGIL COVENT B MARIAE DE TONGHERLO. In gebruik vanaf 1233 tot in de 14de eeuw; hier gaat het om een hernomen zeventiende eeuwse versie. Onze-Lieve-Vrouw wordt hier voorgesteld als patrones van de abdijs.

Bibliografie: W. VAN SPILBEECK 1881, p. 55; L. VAN DYCK, *Toelichting* ..., 1, 1999, colofon.

Foto: ensemble matrijs en zegel Z007174 (2003).



Z007209

199. Zegel, 14de eeuw, zie nr. 310



Z007208

200. Zegel, 14de eeuw, zie nr. 311



Z007174

201. Zegel, 17de eeuw, zie nr. 312



Z007196

202. Zegel, ca. 1625, zie nr. 313



313. **Zegelmatrijs** (afbeelding 202)
van de la Blocquerie
ca. 1625
metaal, hoogte 2,1 cm, breedte 1,8 cm; geen greep

Ovale zegel met gehelmd wapenschild.

Foto: ensemble matrijs Z007196 (2003).

314. **Zegel en matrijs** (afbeelding 203)
van abt Willem Piera (1695-1723)
1695-1723
metaal, hoogte 3,8 cm, breedte 3,2 cm; lengte metalen greep 10,3 cm

Ovale zegel met wapenschild en devies van abt W. Piera: DISCRETE.

Foto: ensemble matrijs en zegel Z007180 (2003).

315. **Zegel en matrijs** (afbeelding 204)
van de abdij van Tongerlo
17de-18de eeuw
metaal, hoogte 5,7 cm, breedte 3,7 cm; lengte houten greep 12,7 cm

Ovale zegel met voorstelling Onze-Lieve-Vrouw met Kind met lelietak, met randschrift: CONVENT BEATE MARIE DE TONGERLO.

Bibliografie: W. VAN SPILBEECK 1881, p. 56.

Foto: ensemble matrijs Z007202 (2003); zegel Z007210 (2003).



Z007180

203. Zegel, 1695-1723, zie nr. 314

316. **Zegel** (afbeelding 205-206)
van Keizer Karel VI van Oostenrijk
1724
lak

Op de voorzijde voorstelling van een zetelende Keizer Karel VI met twee putti die zijn wapenschilden dragen. Randschrift: CAROLUS VI DG RO IM HISP UTR SICIL REX & ARCH AUST DUX BURG BRAB COMES FLAND.

Achterzijde met wapenschild van Karel VI en identiek randschrift.

Gehecht aan een oorkonde.

Foto: ensemble voorzijde Z005896 (2003), achterzijde Z005897 (2003).

317. **Zegel en matrijs** (afbeelding 207)
van abt Siardus vanden Nieuweneynde (1746-1779)
1746-1779
metaal, hoogte 2,6 cm, breedte 2,4 cm; lengte houten greep 9,8 cm

Ovale zegel met wapenschild en devies van de abt: ESTO QUOD SIS.

Foto: ensemble matrijs en zegel Z007187 (2003).

318. **Zegelmatrijs**
3de kwart 18de eeuw, Lodewijk XV-stijl
metaal, hoogte 2,2 cm, breedte 1,9 cm; geen greep

Zegel met monogram GX (?) onder kroon.

Foto: ensemble matrijs Z007197 (2003).

319. **Zegelmatrijs**
van abt Godfried Hermans (1780-1799)
1780-1799
metaal, hoogte 2,6 cm, breedte 1,5 cm; lengte greep 9,3 cm

Ovale zegel met wapenschild en devies van de abt: PATIENTER.

Foto: ensemble matrijs Z007183 (2003).

320. **Zegel en matrijs** (afbeelding 208)
van abt Godfried Hermans (1780-1799)
1780-1799
metaal, hoogte 2,6 cm, breedte 1,5 cm; lengte greep 9,3 cm

Ovale zegel met wapenschild en devies van de abt: PATIENTER.

Foto: ensemble matrijs en zegel Z007186 (2003).



Z007210

204. Zegel, 17de-18de eeuw,
zie nr. 315



Z005896

205. Zegel voorzijde, 1724,
zie nr. 316



Z005897

206. Zegel keerzijde, 1724,
zie nr. 316



207. Zegel, 1746-1779, zie nr. 317



Z007187



208. Zegel, 1780-1799, zie nr. 320



Z007186

321. Zegel en matrijs

van de Sint-Martinuskerk van Orp-le-Grand

H. Martinus deelt zijn mantel met een bedelaar

18de eeuw (?)

metaal, hoogte 2,8 cm, breedte 2,4 cm; lengte houten greep 9 cm

Ovale zegel met voorstelling van H. Martinus; met randschrift: MARTIN PATRON ECCLESIAE ORPII MAGN.

Foto: ensemble matrijs en zegel Z007179 (2003).

322. Zegelmatrijs

van de abdij van Tongerlo

18de eeuw

metaal, hoogte 2,9 cm, breedte 2,4 cm; lengte metalen greep 11 cm

Ovale zegel met voorstelling Onze-Lieve-Vrouw met Kind met lelietak, met randschrift: SIGIL CONVENT BEATE MARIE DE TONGERLO.

Foto: ensemble matrijs Z007201 (2003).

323. Zegelmatrijs

18de eeuw

metaal, hoogte 2,2 cm, breedte 2 cm; lengte houten greep 5,5 cm

Ovale zegel met wapenschild waarin drie wortels en keper; met engelenkop en randschrift: FRUCTIBUS.

Foto: ensemble matrijs Z007192 (2003).

324. Zegelmatrijs

met aartstengel Michaël verplettert de draak

18de eeuw

metaal, diameter 3,8 cm

Ronde zegel met voorstelling van aartstengel Michaël en niet geïdentificeerd randschrift.

Foto: ensemble matrijs Z007198 (2003).

325. Zegelmatrijs

18de eeuw (?)

metaal

Ovale zegel met wapenschild.

Foto: ensemble matrijs Z007203 (2003).



209. Zegel, 19de eeuw, zie nr. 331

Z007182



210. Zegel, 1937-1953, zie nr. 338

Z007177

326. Zegelmatrijs

met twee uiteinden

18de-19de eeuw

metaal, hoogte 2 cm, breedte 2 cm; lengte 9,2 cm,

Achthoekig zegel met initialen JE en ovale zegel met gehelmd wapenschild.

Foto: ensemble matrijs met initialen Z007193 (2003); matrijs met gehelmd wapenschild Z007195 (2003).

327. Zegel en matrijs

van de apostolische visitatie

midden 19de eeuw

metaal, diameter 3,2 cm; lengte houten greep 10 cm

Cirkelvormige zegel met wapen van de abdij van Tongerlo, kardinaalshoed en randschrift: VISITATIO APOSTOLICA.

Foto: ensemble matrijs en zegel Z007184 (2003).

328. Zegelmatrijs

van abt Jan Chrysostomus De Swert (1868-1887)

1868-1887

metaal, hoogte 4,2 cm, breedte 2,7 cm; lengte houten greep 12,8 cm

Amandelvormige matrijs met wapenschild en devies van de abt: MITIS ET HUMILIS CORDE.

Foto: ensemble matrijs Z007185 (2003).

329. Zegelmatrijs

van abt Thomas Ludovicus Heylen (1887-1899)

1887-1899

metaal, hoogte 2,8 cm, breedte 1,2 cm; lengte houten greep 10 cm

Rechthoekige zegel met afgeschuinde hoeken; wapenschild en devies: PRUDENTER EN SIMPLICITER.

Foto: ensemble matrijs Z007178 (2003).

330. Zegel en matrijs

van abt Ludolphus Van Beveren, van Grimbergen

19de eeuw

metaal, hoogte 2,2 cm, breedte 1,8 cm; lengte houten greep 7 cm

Rechthoekig zegel met afgeronde hoeken; met wapenschild en devies: COR UNUM IN DEO.

Foto: ensemble matrijs en zegel Z007181 (2003).

331. Zegel en matrijs (afbeelding 209)

van abt Vital van den Bruel van Floreffé

19de eeuw

metaal, hoogte 2,2 cm, breedte 1,8 cm; lengte houten greep 10,3 cm

Ovale zegel met wapenschild en devies van de abt: FLORETE FLORES.

Foto: ensemble matrijs en zegel Z007182 (2003).

332. Zegelmatrijs

19de eeuw

metaal, hoogte 2,7 cm, breedte 2,6 cm; lengte houten greep 10 cm

Ovale zegel met gekroond wapenschild met stralende ster en initialen WR: met twee laurier-takken.

Foto: ensemble matrijs Z007188 (2003).

333. Zegelmatrijs

19de eeuw

metaal, hoogte 2 cm, breedte 1,8 cm; lengte houten greep 9,4 cm

Ovale zegel met wapenschild met afsluiting, met engelenkop.

Foto: ensemble matrijs Z007189 (2003).

334. Zegelmatrijs

19de eeuw

metaal, hoogte 2 cm, breedte 1,7 cm; lengte houten greep 8,7 cm

Ovale zegel opgehangen aan een strik met slinger; met wapenschild.

Foto: ensemble matrijs Z007190 (2003).

335. Zegelmatrijs

van de minderbroedersprovincie Brugge

19de eeuw

metaal, hoogte 4,3 cm, breedte 3,5 cm; lengte greep 6,5 cm

Ovale zegel met voorstelling van minderbroeder en randschrift SIGILLUM ORDINIS MINORUM PROVINCIAE BRUGENSIS.

Foto: ensemble matrijs Z007199 (2003).

336. Zegel en matrijs

van Carolus Amandus Vanuytven, apostolisch vicaris van Buta

2de kwart 20ste eeuw

metaal, diameter 2,6 cm; lengte houten greep 11 cm

Cirkelvormige zegel met wapenschild met devies van de vicaris VERITATEM FACIENTES IN CARITATE. Met randschrift: CAR AM VIC APOST UELLEN OCC.

Foto: ensemble matrijs en zegel Z007175 (2003).

337. Zegel en matrijs

van Carolus Amandus Vanuytven, apostolisch vicaris van Buta

2de kwart 20ste eeuw

metaal, diameter 3 cm; lengte houten greep 11 cm

Cirkelvormige zegel met wapenschild met devies van de vicaris VERITATEM FACIENTES CARITATE. Met randschrift: CAROLUS AMANDUS VIC. APOST. BUTA.

Foto: ensemble zegel Z007216 (2003); matrijs Z007176 (2003).

338. Zegel en matrijs (afbeelding 210)

van abt Emiel Stalmans (1937-1953)

1937-1953

metaal, hoogte 2,5 cm, breedte 1,5 cm; lengte houten greep 10,5 cm

Rechthoekig zegel met afgeschuinde hoeken; met wapenschild van de abt.

Foto: ensemble matrijs en zegel Z007177 (2003).

339. Zegelring

voorstelling leeuw

17de eeuw

metaal en edelsteen, diameter 2,5 cm

Ring met vierkant siervlak met purperbruine steen waarop voorstelling van leeuw. Mogelijk doctorsring, verbonden met een academische graad.

Foto: ensemble X001325 (2005).

340. Zegelring, van de abdij van Tongerlo

voorstelling Onze-Lieve-Vrouw met Kind

19de eeuw

metaal, diameter 2,9 cm

Verbreedend naar het ovale plat toe; siervlak met voorstelling van Onze-Lieve-Vrouw met Kind. Inscriptie S ABB SIG DE TONG.

Foto: ensemble X001322 (2005).

Personenindex

- A Campo, Franciscus: p. 33
Adriaan van Hilvarenbeek: nrs. 9, 18, 42, 55, 71, 278
Aertnys, Ivo: nr. 53
Aerts, Sevatus: nr. 18
Amelia van Solms: p. 39
Anacletus II paus: nr. 8
Antoninus Pius keizer: nr. 207
Antoon van Brabant: p. 27
Arnoldus II: p. 21
Arnout, van Mechelen: p. 27
Bac, Hubertus: p. 25
Bac, Wouter: p. 25
Backx, Evermodus: nr. 65
Bal, Cornelis: nr. 85
Barthelemy van Laon nr. 24
Bauwens, Jozef: nrs. 18, 129, 183, 191, 202, 255, 256, 333
Bax, Evermodus: p. 43
Beaumont, Maurice: nr. 11
Benedictus XIII paus: nr. 5
Bertram, Adam: nr. 204
Bertram, Milo: p. 47, 50, nrs. 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25
Béthune, Jean-Baptiste: nr. 42, 203
Beynen, Gerardus: nr. 19
Boel, Joost: p. 49, 54, nrs. 117, 118, 130, 202
Boeracker, Henricus: nr. 86
Boisacq, Joannes Josephus: nr. 104
Boisacq, Joannes Judocus: nr. 104
Boisacq, Louis: nr. 104
Borremans, Juul: nr. 229
Brandt, Frans: nrs. 12, 13, 14, 15
Brangwijn, Frank: nr. 24
Bressers, architectenbureau: p. 38
Brief van Grave, Jan: p. 27
Bronislawa: nr. 68
Brughmans: nr. 84
Buelens, Petrus: nr. 101
Caers, Carolus: nr. 48
Caers, Rafaël: nr. 48
Caris, J.:nr. 296
Cayers: nr. 11
Clottens, Cornelius II: nr. 101
Coenaes, Maria: nr. 47
Colpaert, F.P.: nrs. 9, 79, 80, 81, 230, 231
Constantinus keizer: nr. 218
Corselis, Frans: p. 43, 45
Cossa, Balthasar: p. 27
Counhayne, Charles: nrs. 2, 5, 9, 11, 79, 80, 81, 230, 231
Crabbe, Gielis: p. 31
Crabbeels, Clemens: p. 35
Crets, Gummarus: p. 47
Crils, Jakob: p. 39, nrs. 33, 232
Daems, Servaas: nr. 58
Da Vinci, Leonardo: p. 33, 49
De Backer, Rosa: nr. 104
De Bie: nr. 143
De Bie, Cecilia: nr. 84
De Breyne, Eduard: nr. 58
De Brisacier, Jacques: nrs. 183, 191
De Buck, Peter I: nr. 92
De Buck, Peter II: nr. 92
Deckers, Adriaan: p. 47, nrs. 78, 55
De Clerck, Leo: nr. 169
De Clugny, Ferry: p. 29
De Cortte, Peeter: nr. 249
De Cuyper, Jeroen: p. 51
De Drijvere, Rombout: nr. 249
De Groot, Hubertus: p. 7, nr. 51
De Groot, Siardus: nr. 51
De Jonghe, Elisabeth: nr. 87
De la Blocquerie: nr. 313
De Merode, Jeanne: nr. 167
De Merode-Westerlo: nrs. 52, 169, 265
De Meunynck, Alcibiades: nr. 44
De Meunynck, Eleutherius: nr. 44
De Nayer: nrs. 134, 135
Derickx, E.: nr. 295
Desclée, Henri-Jules: nr. 203
Desclée, Jules-Louis: nr. 203
Desclée Frères & Cie: nr. 203
De Swert, Jan Chrysostomus: p. 32, 45, 48, nrs. 62, 122, 144, 328
De Swert, Maria: nr. 54
De Turck, Gaspar: nr. 42
De Turck de Kersbeeck, Evermodus: nr. 42
De Turck de Kersbeeck, Godeschalcus: nr. 42
De Vleeschouwer, Nicolaas: p. 31
De Vree, Jan Baptist: p. 41
De Wayer, Matheus: p. 31
Diocletianus keizer: nr. 216
Dom, Hyacinthus: nr. 18
Dom, Joannes: nr. 291
Dox, Basilius: nr. 18
Drijvers, Leonard: nr. 170
Durieu, Georges: nr. 203
Beckelaers, Petrus: nr. 100
Egericus: p. 23
Emsens, Hortensia: nr. 57
Esser, Hiëronymus: p. 47, nrs. 10, 24, 25, 134, 135, 228
Evermodus van Ratzeburg: nrs. 9, 65, 67

- Faydherbe, Antoon: nrs. 236, 237
 Faydherbe, Hendrik: nrs. 236, 237
 Faydherbe, Maria: nrs. 236, 237
 Fijneman, Paulinus: nrs. 178, 202
 Filips II koning: nr. 219
 Fimmers, Kallist: p. 49, nrs. 10, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 228, 257
 Florentinus: nrs. 12, 13, 14, 15
 Floris, Claudius: nr. 249
 Fobelets, C.: nr. 117
 Franco: p. 23, 27
 Frederik Van Hallum: nrs. 22, 69
 Frederik I van Keulen: nr. 8
 Gallienus keizer: nrs. 209, 210, 211, 212, 213, 214, 215
 Geerst, Jan: p. 27
 Gerlach van Houtem: nrs. 13, 58, 75
 Gertrudis van Altenberg: nr. 68
 Geudens: nr. 24
 Ghobert, Jules: p. 38, nrs. 2, 3, 9, 10, 11, 174, 175, 176, 177, 179, 229, 230, 231
 Gife, Eugène: nr. 153
 Gilbert van Neuffontaines: nr. 76
 Giselbert: p. 20, 21, nrs. 4, 64, 66
 Gobbaerts, Cornelis: nr. 100
 Godfried van Cappenberg: nrs. 9, 18, 59, 74, 78, 262
 Gonella, Eustachius: p. 45, nr. 65
 Goubau, Antoon: p. 39
 Govers: nrs. 155, 256
 Goyers, Egidius: nr. 238
 Goyers gebroeders: nrs. 202, 238, 239
 Goyers, Henri: nr. 238
 Goyers, Joseph Alexis: nr. 238
 Grönewoller, Helmut: nr. 86
 Grossé: nr. 119
 Grupello, Gabriel: nr. 255
 Hardman, J.: nr. 42
 Hausman & Cie: nr. 306
 Hemony: p. 37
 Hendrik abt: p. 21, nr. 66
 Hendrik V keizer: nr. 8
 Hendrik, van Mechelen: p. 27
 Henricus I: nr. 18
 Herman I: p. 21
 Herman II: p. 21
 Herman-Jozef van Steinfeld: nrs. 9, 18, 53, 72, 244, 263
 Hermans, Godfried: p. 43, nrs. 106, 295, 319, 320
 Herreyns, Willem: p. 43
 Heylen, Thomas Ludovicus: p. 45, nrs. 43, 61, 64, 114, 120, 123, 183, 191, 329
 Hollar, Wenceslas: p. 37
 Honorius II paus: nrs. 24, 58
 Hoste, W.: p. 38
 Hroznata van Teplá: nrs. 46, 73
 Hubertus: p. 21
 Hugo van Fosses: p. 47, nr. 9
 Humbeek, Jeroen: nrs. 240, 241, 242
 Ida van Arnsberg: nr. 9
 Innocentius II: nrs. 8, 24, 62
 Ingelramnus: p. 23
 International Watch Company: nr. 298
 Isfridus van Ratzeburg: nrs. 21, 67
 Jacob Lacops: nrs. 9, 42, 71
 Jacquemin, Camille: nr. 229
 Jacques, E.: nr. 11
 Jacquin, F.: p. 43
 Jan IV van Brabant: p. 27
 Jan, van Antwerpen: p. 27
 Jan, van Herentals: p. 27
 Jan, van Mechelen: p. 27
 Jansz S'Mans, Jan: p. 29
 Joannes, meester: p. 31
 Joannes I: p. 23
 Joannes II: p. 23
 Joannes III van Berlaar: p. 23
 Joannes IV van Lier: p. 23
 Joannes XXIII: p. 27
 Johanna van Brabant: p. 25
 Juliana: nr. 72
 Junes, Jos: nr. 115
 Karel VI keizer: nr. 316
 Keldermans, Laureis: p. 33
 Keldermans, Rombout: p. 26, 31, 33, nrs. 149, 167
 Kerricx, Willem: nr. 255
 Kerricx, Willem Ignatius: p. 30, 41, nrs. 7, 243, 244, 245, 246, 247, 248
 Kinschot, Jan: p. 29
 Klais, Joannes junior: p. 47, nr. 229
 Laenen, J.: p. 49
 Lahaye, Jean: nr. 11
 Lammekens, Filip: p. 33, nr. 249
 Lamy, Hugo: p. 34, 38, 40, 47, nrs. 5, 11, 18, 115, 121, 126, 127, 174, 178, 183, 191, 229, 234, 235
 Lamy, L.: nr. 180
 Lanen, Maria-Theresia: nr. 48
 Langerock, Pieter: p. 50, nrs. 167, 172, 173
 Larick, Gerardus: nr. 85
 Latour, A.: nr. 11
 Lavrijsen: nr. 9
 Lebon: nr. 295
 Leo I paus: nr. 47
 Leo XIII paus: nr. 55
 Lewi, Leo: p. 49, nr. 25
 Leysen, Thomas: nr. 18
 Lindekens, Maria: nr. 104
 Lodewijk XIV koning: nr. 222

- Lommel, Adriaan: p. 21
 Loop, Gummarus: p. 33
 Lootens, Jeroen: nr. 257
 Lotharius II keizer: nrs. 24, 62
 Ludolf van Ratzeburg: nr. 18, nr. 45, nr. 73
 Macken, Sulpitijs: nr. 52
 Mans, Peter: p. 31
 Mareels, Eduard: nrs. 12, 13, 14, 15
 Margaretha van Oostenrijk: p. 31
 Maria-Theresia keizerin: nrs. 17, 223
 Mathijs, Jozef: nr. 202
 Mees, Fideel: nrs. 134, 135
 Meester met letters AM: nr. 269
 Meester met letters FDD: nr. 103
 Meester met letter J: nr. 102
 Meester met toren: nr. 98
 Mees, Hubert: nr. 250
 Meusen-Bierkens: nr. 101
 Merbes-Sprimont: nrs. 10, 11
 Mertens, Bernardus: nr. 18
 Metsius, Laurentius: p. 35
 Meyfroot, Reinout: p. 51, nr. 114
 Meys, Petrus: nr. 101
 Meyt, Koenraad: nr. 249
 Micara: nr. 9
 Milo van Terwaan: nrs. 23
 Minten, Simon: nr. 89
 Mortelmans, F.: p. 45
 Mutsaerts, Nicolaas: p. 35, nr. 227
 Mys, Jakob: p. 33
 Nootens, Eduard: nr. 250
 Noots, Hubertus: nrs. 16, 18, 159
 Norbert van Prémontré: nrs. 8, 9, 24, 25, 26, 49, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 66, 70, 132, 134, 166, 264, 284
 Leven van Norbert van Prémontré: nrs. 8, 24, 54 tot 63, 264
 Nout, van Herentals: p. 27
 Noyens, Hermenegild: p. 26, 52, nr. 242
 Olhier, Josephus: nr. 100
 Olyve: nr. 303
 Orgerie-Quétry: nr. 265
 Pauly, Antonius: nr. 52
 Pauly, Dionysius: nr. 50
 Peeters, Amatus: nr. 299
 Peeters, Flor: nr. 229
 Peeters, Guilielmus: nr. 63
 Peeters, Jacobus: nr. 90
 Peeters, J. B.: nr. 202
 Peeters, Petrus: nr. 63
 Peeters, Robert: nr. 291
 Peter: p. 23
 Pels, Gerard: nr. 229
 Piera, Willem: p. 39, nr. 314
 Pieter, van Arendonk: p. 27
 Pius broeder: nr. 291
 Pius IX paus: nrs. 225, 226
 Pius XI paus: nr. 16
 Poels, Albert: nr. 251
 Poels, Jan: nr. 251
 Polders, Gie: nr. 252
 Pollet, Léonard: nr. 203
 Pollet, Léonard Henri: nr. 203
 Pompe, Walter: nrs. 253, 254
 Portaels, J.: p. 45
 Princen, Bernardina: nr. 51
 Quellinus, Artus I: nrs. 255, 256
 Quellinus, Artus II: nr. 255
 Quellinus, Erasmus I: p. 39, nr. 255
 Quereton, G.: nr. 265
 Reinerus: p. 25
 Renier, Maria: nr. 44
 Rodriguez, R.: nr. 136
 Roest, Godfried: p. 25
 Rooms, Francis: p. 49, nr. 257, 258
 Ruysbroeck, Johannes: nr. 285
 Salomo: p. 23
 Schellekens, Alphonsus: nr. 50
 Schoonjans, Antoon: p. 41
 Schott-Boerakker: nr. 86
 Schurmans, Filip: nr. 17
 Siard van Mariëngaard: p. 35, 37, nrs. 5, 9, 13, 69
 Smets, G.: nr. 117
 Smets, Josephus: nr. 101
 Smets, Mattheus: nr. 143
 Smeyers, E.: p. 43
 Smith, William: nr. 292
 Sondervorst, Matthias: nr. 259
 Sonnius, Franciscus: p. 33
 Spoomans, Hubertus: nr. 100
 Stalins-Janssens: nrs. 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77
 Stalmans, Emiel: p. 49, nrs. 16, 116, 128, 202, 233, 265, 338
 Stalpaerts, Adriaan: p. 28, 35
 Stockaer, Petrus: nr. 54
 Stoop, Pieter Paul: p. 38, 48, nrs. 12, 13, 14, 15, 65, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165
 Streeters, Arnold: p. 33, nr. 249
 Stroobant, Eugenius: nr. 47
 Stroobant, Judocus: nr. 47
 Strijp, Frans: p. 37
 Subil, Joris: nrs. 140, 141
 Swaluwe, Chretien: p. 31
 Tanchelm: nrs. 8, 59, 70
 Ter Horst, Hendrik: nr. 40

- Theunissen, C.: p. 45
 Thomas, A.: p. 45
 Thijs, Frans: nr. 202
 Tiberius keizer: nr. 205
 Traianus keizer: nr. 206
 Tsgrooten, Antoon: p. 31, nrs. 41, 64
 Ursino, Albert: p. 39
 Vago, G.: nr. 260
 Van Asbroek, Emiel: nr. 11
 Van Beveren, Ludolphus: nrs. 45, 113, 330
 Van Brussel, A.: nr. 293
 Van Calsteren, Willem: p. 25
 Van Camp, Joannes: nr. 90
 Van Camp, Joannes Franciscus: nr. 90
 Van Castele, Charlotte: nr. 236
 Van Corsworm, Wouter: p. 35
 Van Couwenberg, Willem: p. 37
 Van Cumplich, Willem: p. 25
 Van den Bergh, Petronilla: nr. 60
 Van den Brande: nr. 202
 Van den Bruel, Vital: nr. 55, 331
 Van den Gheyn, Jan I: nr. 36
 Van den Gheyn, Pieter I: nrs. 36, 38
 Van den Gheyn, Pieter II: nr. 38, 39
 Van den Gheyn, Willem: nr. 36
 Vanden Nieuweneynde, Siardus: p. 41, nr. 317
 Vanden Panhuysen, Ernest: p. 47
 Vanden Velde, Franciscus: p. 33
 Van den Wijngaert, Joannes Baptist: nr. 85
 Van den Wouwer, Joannes: nr. 100
 Van den Zandvoort, Gielis: p. 33
 Vander Achter, Jozef: p. 30, 41, nrs. 7, 17
 Van der Aura, Vincent: nrs. 46, 144
 Van der Block, Carolus: nr. 100
 Vander Borcht, Willem: nr. 249
 Van der Heyden, Georges: nr. 57
 Van der Heyden-Emsens, Hortensia: nr. 57
 Vanderstock, R.: nr. 242
 Vander Meiren, C.: p. 41
 Van der Oudenraa, P.: p. 47
 Van der Weyden, Goswin: p. 31, 33
 Van de Venne, Joannes Baptist: nr. 85
 Van de Venne, Josephus: nr. 85
 Van Diepenbeek, Abraham: nrs. 262, 263
 Van Dingenen, L.: nr. 295
 Van Einde, Frans: nr. 202
 Van Goolen, Jozef: nrs. 4, 5, 11, 229
 Van Grimbergen, Arnout: p. 25
 Van Halleer, Werner: p. 29
 Van Haren, Diederik: p. 27
 Van Herdegem, Gerardus: nr. 64
 Van Hildernisse, Gielis: p. 25
 Van Hoof, Hiëronymus: nr. 50
 Van Hulsen, Anthony: nr. 83
 Van Hulsen, Peter: nr. 83
 Van Kemenaden, Hendrik: p. 29
 Van Nuffel, Juul: nr. 229
 Van Overveld, Evermodus: nrs. 178, 202
 Van Overveld, Hendrik: nr. 202
 Van Poecke, Arthur: nr. 282
 Van Putteghem, Arnold: p. 43
 Van Puyenbroeck, Jan: nr. 25
 Van Regemorter, M.: nr. 117
 Van Robbensrode, Catherina: p. 25
 Van Robbensrode, Hendrik: p. 25
 Van Roey, Ernest: nr. 11
 Van Santvoort, Joos: nr. 249
 Van Spilbeeck, Guilielmus: nr. 60
 Van Spilbeeck, Ignatius: nr. 49
 Van Spilbeeck, Waltman: nrs. 18, 60
 Van Tolhuysen, Anna: nr. 101
 Vanuytven, Amandus: nr. 124, 336, 337
 Van Voren, Hendrik: p. 29
 Van Wesemaal, Willem: p. 25
 Van Wiel: p. 39
 Veltacker, Jakob: p. 33
 Verbist, Clara: nr. 63
 Verbraecken, Theodoor: p. 28, 37, nr. 136
 Verbruggen, Hendrik: p. 41
 Verhenneman: p. 51
 Verheurst, Joannes: nr. 85
 Verheyen, Germaan: nr. 111
 Vermeulen, Carolus: nrs. 330, 331
 Vermeulen, Engelbertus: nr. 50
 Verstapen, Michiel: nr. 136
 Verstappen, Jacobus: nr. 100
 Volusianus keizer: nr. 208
 Vijverman, T.: p. 54
 Waltman: nrs. 9, 66
 Weinert, Eginio: nr. 118
 Wenceslas van Brabant: p. 25
 Wendelen, Lambertus: nr. 18, 202
 Wenemarus: p. 23
 Wertz, I.: nr. 202
 Wibertus: p. 21
 Wichmans, Augustinus: p. 37, nrs. 64, 140
 Wijnricx, Peter: nr. 142
 Willemsens, Jeronimus: nr. 90
 Willemsens, Lodewijk: nr. 255
 Wouters, Jan: nr. 84
 IJsewijns, Michiel: p. 31





ABDIJ VAN DE NORBERTIJNEN VAN TONGERLO



KONINKLIJK INSTITUUT VOOR HET KUNSTPATRIMONIUM
Brussel

